

Heemkundige Kring
De Vierschaar vzw

Uitgegeven met de steun van:
De gemeente Wachtebeke
NV Arcelor Gent

Het lidmaatschap van de Heemkundige Kring De Vierschaar vzw bedraagt € 10.
Eventuele verzendingskosten: € 2,50.
Prijs van dit jaarboek voor niet-leden: € 10.
Rekeningnummer: 068-2294367-53

Het lidmaatschap geeft jaarlijks recht op 3 tijdschriften en een jaarboek, gratis ontlening van boeken en heemkundige tijdschriften uit het documentatiecentrum en toegang tot het praatcafé “Den Dhust”. Deze lokalen bevinden zich in de oostelijke vleugel van het oude rusthuis De Mey (zijingang), Godshuisstraat, 13 te Wachtebeke, en zijn toegankelijk elke eerste zondag van de maand, tussen 10 en 12 uur.

Het werkgebied van De Vierschaar omvat de gemeente Wachtebeke en de Gentse deelgemeente Sint-Kruis-Winkel.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden gekopieerd of op een andere manier verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt zonder de schriftelijke toestemming van de auteur(s).

De auteurs zijn persoonlijk verantwoordelijk voor de inhoud.

Ruildienst: Cesar David, Azalealaan 4, 9185 Wachtebeke.

/2007/

© Heemkundige Kring De Vierschaar vzw, p.a. Luc. De Maesschalck,
Marcel Herpelinckstraat 28, B-9042 Sint-Kruis-Winkel.

**Vijfenzeventig jaar Davidsfonds
te Wachtebeke en Sint-Kruis-Winkel**

Luc. De Maesschalck

Inhoud

Voorwoord p. 7

Inleiding p. 9

1. De Vlaamse Beweging tot ca. 1875 p. 11
2. Het Davidsfonds: van het ontstaan tot ca. 1932 p. 23
3. De stichting van de lokale afdeling Sint-Kruis-Winkel p. 29
4. De stichting van de lokale afdeling Wachtebeke p. 33
5. De boeken van het Davidsfonds p. 42
6. De periode van pastoor Camerman en pastoor Perquy (1932 – 1946) p. 50
7. Sint-Kruis-Winkel (1930 – 1989) p. 64
8. De periode Jos. De Cock (1947 – 1959) p. 84
9. De periode van Richard Dewaele (1959 – 1979) p. 91
10. De periode van Irene Celie (1980 – 1999) p. 127
11. De periode van Lut Everaert (2000 - .....) p. 172

Bijlagen

1. Een flamingant te Wachtebeke p. 193
2. Df Wachtebeke: evolutie van het ledenaantal p. 195
3. Df Wachtebeke: evolutie van het bestuur p. 196
4. Df Sint-Kruis-Winkel: evolutie van het ledenaantal p. 209
5. Df Sint-Kruis-Winkel: evolutie van het bestuur p. 210
6. Herkomst van de foto's p. 216

Bibliografie p. 217

Voorwoord

"WELKOM IN CULTUUR"!

Met deze slogan verwelkomt het Davidsfonds haar leden.

*Dat was reeds de bedoeling bij de oprichting van de afdeling in **Wachtebeke op 13 november 1932**, precies **75 jaar** geleden.*

Al 75 jaar lang zet de Davidsfondsafdeling Wachtebeke zich in om cultuur te brengen in de brede zin van het woord en dit voor alle lagen van de bevolking. Het Davidsfonds is immers een ledenvereniging die cultuurbevordering en actieve cultuurbeleving centraal stelt.

Cultuur beleven in verenigingsverband biedt immers een grote meerwaarde: de ontmoeting, het gesprek, confrontatie van ideeën, samenwerking, solidariteit...

Eind 1989 sloot Sint-Kruis-Winkel zich aan en sindsdien spreken we over de afdeling: Wachtebeke/Sint-Kruis-Winkel

Onze maatschappij is in die afgelopen 75 jaar ongelooflijk veranderd en geëvolueerd, maar het Davidsfonds is mee veranderd en geëvolueerd.

*Hoe die evolutie hier ter plaatse gebeurde, kunt u in deze feestelijke uitgave van het jaarboek van de **Heemkundige Kring De Vierschaar** vzw lezen. Wij bedanken de Heemkundige Kring voor deze uitgave ter gelegenheid van ons jubileum.*

*Onze dank gaat vooral uit naar de heer **Luc. De Maesschalck**, die de secretaris is van de Heemkundige Kring en zonder wie dit boek nooit tot stand zou zijn gekomen. Hij heeft het boek niet alleen geschreven, maar om het te kunnen schrijven, heeft hij archieven, mappen, oude nota's ... doorworsteld en hij is ook op zoek gegaan naar verloren gewaande documenten in het Kadoc.*

*In deze jubileumuitgave wil ik ook de talrijke **bestuursleden** bedanken die zich in de loop van die 75 jaar belangloos hebben ingezet, want zonder een team waarop je kunt rekenen, kom je nergers. Ook de talrijke, trouwe **Davidsfondsleden** wil ik hierin betrekken: bedankt!!*

Bij de lectuur van dit boek zult u ook merken dat cultuur meer is dan cijfers en meer dan een opsomming van activiteiten. Cultuur is veeleer kwaliteit dan kwantiteit. Cultuur is persoonlijke verrijking, zelfontplooiing, emotie, ontroering, genieten. En dat is niet altijd te meten!

In deze optiek willen en zullen wij, samen met u, verder werken.

De voorzitter van het Df Wachtebeke & Sint-Kruis-Winkel,
Lut Everaert

Inleiding

Geschiedenis wordt gemaakt en beleefd door mensen. Een boeiend geschreven geschiedenisverhaal dient het bijgevolg noodzakelijkerwijze ook over mensen te hebben. Wordt deze stelregel niet in gedachten gehouden, dan vervalt het verhaal tot een droge opsomming van data met eraan gekoppelde feiten. Wat betreft de historie van het lokale Davidsfonds Wachtebeke & Sint-Kruis-Winkel is dit niet anders. Er is in de hiernavolgende tekst dan ook gepoogd het genoemde principe in de mate van het mogelijke trouw te blijven. Wat betreft de eerste decennia waarover het verhaal loopt, kon daarbij geput worden uit diverse rapporten opgemaakt door de regelmatig op bezoek komende afgevaardigde van het Davidsfonds, en die bestemd waren voor het Leuvense hoofdbestuur. Verder zijn er enkele bewaarde brieven en de jaarrapporten opgemaakt door de afdeling, waarin soms enige commentaar verwerkt is. Helaas laten de laatste decennia deze bronnen ons in de steek, wat het verhaal niet ten goede komt. Rapporten van afgevaardigden of consultants zijn niet meer te vinden, brieven met achtergrondinformatie evenmin. Jaarrapporten zijn er nog wel, maar ze blijven bijzonder formeel. Enkel het aantal aanwezigen op de diverse activiteiten is nog terug te vinden, maar lang niet altijd. Deze laatste maken het duidelijk waarin de leden zoal geïnteresseerd waren, en waarin niet. Uit deze cijfers en ook uit de bewaarde jaarprogrammas blijkt hoe Wachtebeke – of liever, de doorsnee Wachtebekenaar - geëvolueerd is vanaf de zeventiger jaren van vorige eeuw in vergelijking met de vorige decennia. Vermoedelijk onderging Sint-Kruis-Winkel eenzelfde evolutie, maar gezien het beperkte bronnenmateriaal kan dit niet zomaar bevestigd worden. Wachtebeke begon dat decenium langzamerhand in te zien dat de wereld groter was dan het eigen dorp. Zo begon de naam “Gent” meer en meer in het activiteitenprogramma van het Davidsfonds op te duiken. Het is onmiskenbaar, en trouwens meermalen bevestigd door getuigen uit die tijd, dat de talrijke inwijkelingen die zich in Wachtebeke kwamen vestigen, daarin een grote rol hebben gespeeld. Dit merkt men eveneens aan de samenstelling van het lokale Davidsfondsbestuur, zoals dat in de bijlagen van dit boek terug te vinden is. Wat Sint-Kruis-Winkel betreft, bestaat toch de indruk dat dit langer op zichzelf is gebleven.

Het Davidsfonds werd gesticht in 1875. Zoals aangetoond zal worden was Wachtebeke – en, voor zover bekend, ook Sint-Kruis-Winkel – toen nog lang niet rijp om een lokale afdeling op te richten. Pas ruim een halve eeuw later, in 1932, kwam deze tot stand. Twee jaar voordien, in 1930, werd de

afdeling Sint-Kruis-Winkel gesticht, die later met deze van Wachtebeke zou fusioneren. Het is wellicht nuttig, aangezien het Davidsfonds tenslotte één van de grote socio-culturele organisaties is in Vlaanderen, het hoe en waarom van het ontstaan van dit Davidsfonds eens na te gaan, vooraleer ons toe te leggen op de geschiedenis van de Wachtebeekse en Winkelse afdelingen zelf. Dit idee leidt ons onvermijdelijk naar de Vlaamse Beweging van de negentiende eeuw, waaruit deze organisatie onmiskenbaar gegroeid is. Het is niet de bedoeling gans deze beweging uit de doeken te doen: het verhaal blijft beperkt tot een samenvatting en dan nog begrensd tot ongeveer het jaar 1875, het jaar waarin, zoals gezegd, het Davidsfonds werd gesticht. Waar passend, zal bij de bespreking hiervan en van de genoemde lokale afdelingen, de Vlaamse Beweging nog verder ter sprake komen. Voor meer details wordt verwezen naar de gespecialiseerde literatuur¹.

---

1 Een goede en niet te uitgebreide beschrijving vindt men bij WILS, L.: *Van Clovis tot Happart. De lange weg van de naties in de Lage Landen*, Garant, Leuven-Apeldoorn, 1992. Naar dit werk zal in de tekst die volgt meermaals worden verwezen.

1. De Vlaamse Beweging tot ca. 1875

De Vlaamse beweging kwam op tegen de verfransing van Vlaanderen in de negentiende eeuw. Niet dat deze toen nog recent was. Vlaanderen was in de middeleeuwen steeds een Frans leen geweest, ook al traden de Vlaamse graven doorgaans zeer zelfstandig op. Dit nam niet weg dat deze graven Franstalig waren, zelfs nauwelijks of geen Nederlands kenden. Ook Robrecht van Bethune, ondanks zijn predicaat “Leeuw van Vlaanderen”, vormde hierop geen uitzondering, net zo min als de rest van de toenmalige Vlaamse adel. Toch werden, tot onder de laatste graaf Lodewijk van Male, de Vlamingen in hun eigen taal bestuurd. Daar kwam verandering in onder de Bourgondische hertogen, die in oorsprong Franse prinses waren. Nochtans is het geweten dat de tweede van deze hertogen, Jan zonder Vrees, Nederlands kon spreken. Hij had zelfs een Nederlandstalig devies: *Ich houd*. Onder zijn vader, Filips de Stoute, werd de verfransing van de administratie ingezet. Dit begon met de oprichting te Rijsel van de centrale rekenkamer, wat we nu het ministerie van financiën zouden noemen. Deze was en bleef Franstalig. De Raad van Vlaanderen echter, het hoogste rechtsorgaan, die vanaf 1407 in het Gentse Gravensteen werd gevestigd, bleef Nederlandstalig². De grote doorbraak van het Frans in Vlaanderen kwam er medio de achttiende eeuw, als een gevolg van de Oostenrijkse successieoorlog. Onze streken werden toen drie jaar door de Franse troepen bezet (1745-1748). In het zog van de hogere officieren kwam een ganse cultuur mee, onder de vorm van acteurs, balletdanseressen, kostuummakers en alles wat erbij hoorde. Deze kleurrijke wereld stak de ogen uit van de lokale adel en hogere burgerij, die deze levenswijze zo snel mogelijk overnamen. Met de Franse taal erbij. Kortom, Parijs werd het grote voorbeeld³. Niet dat dit uitsluitend een Vlaams fenomeen was: het Frans werd toen algemeen beschouwd als de cultuurtaal en werd gesproken aan alle Europese hoven, tot in Rusland toe en dit zou lang zo blijven. In Nederland bijvoorbeeld dienden tot diep in de negentiende eeuw de diplomaten hun rapporteringen op te stellen in het Frans. Zelfs koningin Wilhelmina, Nederlands koningin gedurende de Tweede Wereldoorlog, kende nog beter Frans dan Nederlands⁴. Ook in Brabant – waarvan toen nog de huidige provincie

---

2 BAUER R., *Tussen rampspoed en vernieuwing. Een Europese cultuurgeschiedenis van de veertiende en vijftiende eeuw*. Pelckmans – Klement, Kapellen / Kampen, 2004, p. 270-272.

3 COPPEJANS-DESMEDT H., “On the threshold between old and new”, in: *Ghent. In defence of a rebellious City*, Mercatorfonds, Antwerpen, 1989, p. 147. Er bestaat van dit boek ook een Nederlandse versie, onder de title: *Gent. Apologie van een rebelse stad*.

4 WILS, L., op. cit. p. 171.

Antwerpen deel uitmaakte – was einde achttiende eeuw het Frans in belangrijke mate de bestuurs- en cultuurtaal geworden. Het centraal bestuur, de aristocratie, de hogere clerus evenals het ganse culturele leven waren toen omgeschakeld op het Frans. En zoals te verwachten was, volgde ook de hogere burgerij, die dolgraag een adellijke titel wou veroveren, deze trend. Het Frans werd mettertijd een statussymbool, gesproken door iedereen die zich wat meer achtte dan een ander.

De Franse bezetting van ca. 1794 tot 1815 versterkte deze trend nog. Het centraal bestuur, justitie en leger waren uitsluitend in het Frans. Middelbare scholen dienden eveneens het Frans te gebruiken. Wie dat niet deed haalde zich de afkeuring van Napoleon op de hals. Wat de universiteiten betrof, was er absoluut geen discussie: Frans of zelfs het Latijn was er de voertaal. Vlaanderen was trouwens geannexeerd bij Frankrijk en daar was voor het Vlaams geen plaats. Toch stond in 1814, bij de val van Napoleon, het Nederlands sterker in Vlaanderen dan het geval was met gelijkaardige volkstalen in het buitenland. De reden hiervan was dat het Nederlands schriftelijk nog veel gebruikt werd, met als gevolg dat in Vlaanderen de elite – min of meer noodgedwongen - de volkstaal nog kende, al was het maar een dialect. Zoniet kon ze immers niet communiceren met het gewone volk, dat nu eenmaal geen andere taal kende, ondanks alle Napoleontische pogingen tot verfransing.

Het opkomende liberalisme, dat zich als de erfgenaam van de Franse revolutie beschouwde, was echter geen voorstander van de volkstaal. In de ogen van de liberalen vormde de verdediging van de kleine volkeren – zoals Vlamingen – en hun talen enkel een conservatief verzet tegen de vooruitgang van de geschiedenis. Praktisch kwam dit erop neer dat de zorg voor de taal enkel aan de Kerk werd overgelaten, althans aan de lagere clerus, want het episcopaat zelf was eveneens verfranst⁵.

En hier merken we voor de eerste maal de invloed van de katholieke Kerk op de oorsprong van de Vlaamse beweging en, later, op het Davidsfonds. Om dit goed te begrijpen dienen we de situatie van de Kerk in de negentiende eeuw eens nader te bekijken. Haar status was in de negentiende eeuw lang niet meer wat deze geweest was in de vorige eeuwen, gedurende het Ancien Régime. De Kerk was reeds vrij vroeg in haar bestaan vertrokken van het principe dat zij alleen de mensen kon begeleiden op hun weg naar

---

5 WILS, op. cit., p. 157-158.

de eeuwige zaligheid, van de wieg tot het graf. Dit was alleen mogelijk indien ze voldoende zeggenschap had over de maatschappij.

Doorgetrokken tot zijn uiterste consequentie, betekende dit dat de Kerk ook macht moest hebben over de wereldlijke overheden. Dit eeuwenoude principe heeft in de loop van de geschiedenis dan ook geleid tot enkele hoogoplopende conflicten tussen de paus enerzijds en de keizer of koning anderzijds, hoofdzakelijk in het kader van de investituur van het episcopaat⁶. In zijn extreme vorm heeft dit principe het maar zelden gehaald, maar niettemin zou de Kerk eeuwenlang een machtsfactor blijven waar rekening mee gehouden moest worden en waar het wereldse bestuur meer dan eens dienstbetoon moest aan verlenen. Denken we maar aan de Inquisitie, waar de Kerk oordeelde, maar de wereldlijke macht moest instaan voor veroordeling en de uitvoering van de vonnissen. Deze situatie bleef grotendeels bewaard tot de Franse Revolutie eraan kwam. Deze had tot gevolg dat in Frankrijk een burgerlijke staat werd gesticht waaruit de invloed van adel en geestelijkheid werd geëlimineerd. Daarbij verloor de Kerk nog al haar bezittingen. In de gebieden die door de Fransen bezet of geannexeerd werden, waaronder het latere België, werd hetzelfde regime ingevoerd. Het door Napoleon afgesloten concordaat met de paus veranderde daar in wezen weinig aan: het gaf de geestelijkheid wel een inkomen en het recht om hun kerkelijke functie opnieuw uit te oefenen, maar hun bezittingen kregen ze niet terug. Door de jarenlange vervolging, die ze niet enkel lijdzaam ondergaan had, maar waartegen ze door middel van haar ondergedoken priesters ook sterk geageerd had, had de Kerk daarbij een grote strijdbaarheid en aanzien verworven. Beide zaken, het verlies van haar bezittingen en haar strijdbaarheid, zouden, ook voor de Vlaamse Beweging, vergaande gevolgen hebben.

Onder het Hollands regime (1815 – 1830) verbeterde de taaltoestand in Vlaanderen enigszins. Er verschenen enkele koninklijke besluiten die het Nederlands in ere moesten herstellen. De taalwet van 1815 bijvoorbeeld legde het gebruik ervan op in het bestuur en gerecht in Vlaanderen, Antwerpen en Limburg, dit na een overgangsperiode die liep tot 1 januari 1823. Ook in het (middelbaar) onderwijs werd het Nederlands ingevoerd.

---

⁶ Investituur: de aanstelling van de hogere kerkelijke overheid, zoals bisschoppen en abten, waarin de wereldlijke overheid (koning, keizer) ook haar zeg wilde hebben, tegen de wil van de Kerk in. Aangezien de Kerk echter grote grondgebieden onder haar gezag had, merendeels haar vroeger door dezelfde overheden geschonken, en bijgevolg een groot deel van het platteland in haar macht had, is het te begrijpen dat deze overheden er zeker wilden van zijn dat er geen tegenstanders aangesteld werden. Doch nog onder Napoleon, toen de Kerk haar bezittingen reeds kwijt was, werd het episcopaat nog door de keizer aangesteld. Zelfs het benoemen van Italiaanse kardinalen kon niet zonder zijn bemoeienissen. MAISON, G., VAN YPERSELE DE STRIHOE, A. & P.: *Napoleon in België*, Lannoo, Tielt, 2002, p. 157, 173-175.

Cultureel was er echter weinig of geen affiniteit tussen het Noorden en Vlaanderen. Toch had deze vereniging met het Noorden tot gevolg dat de schrijftaal in Vlaanderen, waar tot dan toe maar aangemodderd werd, sterk verbeterde, in deze zin dat er meer eenheid in kwam. Belangrijk was ook dat er een generatie taalbewuste Vlaamse intellectuelen ontstond, die tegen de verfransing begon te ageren⁷. Dit waren niet uitsluitend katholieken maar ook gematigde liberalen. De invoer van Nederlandstalig onderwijs zorgde er ook voor dat deze taal sterker stond bij het ontstaan van België dan 15 jaar voordien, bij de val van Napoleon⁸. Hoe bescheiden het afremmen van de Franse invloed ook was, het was voldoende om hiertegen een Waalse oppositie te doen ontstaan waarvan de grieven één van de oorzaken van de Belgische afscheiding zouden vormen.

Voor de Kerk was de vrijheid van godsdienst een doorn in het oog. Nochtans werd deze gegarandeerd door de VIII Artikelen die door de internationale mogendheden waren uitgevaardigd om de nieuwe staat mogelijk te maken. Voor de Kerk telde alleen de katholieke godsdienst. Daarbij geraakte ze nog in conflict met het bestuur in verband met het onderwijs. Het zal immers duidelijk zijn, gezien de maatschappelijke taak die de Kerk voor ogen had, dat zij hiervoor een grote belangstelling had en dit tot op de dag van vandaag trouwens. Reden voor het conflict was dat Willem I begin de jaren twintig de door de Kerk ingestelde kleinseminaries, de katholieke vorm van middelbaar onderwijs, afschafte. Vooral monseigneur de Broglie van Gent toonde zich zeer strijdvaardig. Hij was trouwens ook reeds met Napoleon in aanvaring gekomen⁹. Dit alles zou ertoe leiden dat de katholieke Kerk, net als de Franstaligen, de Belgische afscheiding zeer genegen was.

Na 1830 bestond het nieuwe bewind hoofdzakelijk uit Franstaligen en de verfransde Vlaamse elite. Ook al heerste er grondwettelijk wel taalvrijheid, het bestuur zorgde ervoor dat het Frans de enige erkende taal werd in het parlement, de centrale administratie en het leger. Wat betreft het gerecht en het onderwijs waren de lokale besturen vrij de taal te kiezen¹⁰. Dit laatste kon niet beletten dat een algehele verfransingsbeweging op gang kwam, te beginnen met, en het sterkst in Brussel. De grote steden en talrijke kleinere volgden. Ook het platteland kreeg ermee te maken, al hield de volkstaal daar doorgaans stand. Het gevolg was dat in de grote steden justitie meest-

7 WITTE E. (red), *Geschiedenis van Vlaanderen*, La Renaissance du Livre, Brussel, 1983, p. 231.

8 WILS, op. cit., p.158-159.

9 MAISON, ..., op. cit., p. 156.

10 WILS, op. cit., p. 159-160.

al slechts gedeeltelijk werd verfranst: het hing af van de situatie ter plaatse, zelfs van rechtbank tot rechtbank. Zo bleef het Gentse Hof van Beroep, als enige van de drie beroepshoven, Nederlandstalig¹¹.

Wat het gebruik van het Nederlands in de administratie betreft, komen we ongeveer tot hetzelfde verhaal: de meeste grote en middelgrote steden gebruikten het Frans, ook sommige landelijke gemeenten. Maar ook hier stellen we vast dat onderscheiden diensten soms een andere taal gebruikten. De registers van de burgerlijke stand waren doorgaans in het Nederlands, militia en burgerwacht waren het sterkst verfranst.

Eind achttiende eeuw werden de eerste tekenen zichtbaar van de verzwakking van de Vlaamse textielnijverheid. In de negentiende eeuw zette de teleurgang zich verder door. Het zorgde er voor dat de economische macht naar Wallonië verschoof. Dit laatste immers leefde op door zijn steenkoolbekkens en zijn staalnijverheid. Het gevolg was dat Vlaanderen daardoor, politiek gezien, het minder en minder voor het zeggen kreeg. Dit speelde uiteraard een grote rol bij het verfransingsproces. Hetzelfde gold voor de provincies Antwerpen en Limburg. Limburg kende nog geen mijnen en beide provincies waren dunbevolkt en armoedig. We moeten er wel aan toevoegen dat, wat het taalgebruik in het maatschappelijk leven betreft, het platteland van Vlaanderen (Antwerpen en Limburg inbegrepen) hoofdzakelijk Nederlandstalig bleef. Doorgaans waren het daar enkel de lokale notabelen die zich - gezien hun status - verplicht achtten Frans te spreken, wat niet wegnam dat ze ook het Nederlands machtig waren, of toch een dialectvorm ervan.

Alles tezamen mogen we het aantal echte Franstaligen in Vlaanderen niet overschatten, wat blijkt uit de talentelling van 1846. Vlaanderen was toen één van de minst verstedelijkte gebieden in Europa. Het kende slechts drie steden met een bevolking boven de 50.000 inwoners (Gent telde er ca. 55.000 in 1803) en negen boven de 20.000. Van deze inwoners, volgens genoemde talentelling, waren er slechts drie tot zes procent Franstalig. Brussel, als vestigingsplaats van het centrale bestuur, telde er toen reeds dertig procent¹². In absolute cijfers uitgedrukt lag het aantal officiële Franstaligen dus niet bijzonder hoog – Brussel uitgezonderd – maar deze hadden wel de macht en de lagere klassen spiegelde zich eraan.

---

11 WILS, op.cit., p. 160.

12 WITTE, E. (red.), op. cit., p. 232 en 181.

Het is interessant om eens na te gaan wat we van dit alles terugvinden in een plattelandsgemeente als Wachtebeke. Een beperkt onderzoek van het negentiende-eeuws archief van deze gemeente maakt duidelijk dat de situatie precies was zoals hierboven beschreven¹³. Er blijkt duidelijk uit dat Wachtebeke niet verfranst was. Het gemeentebestuur bestond het zelfs Nederlandstalige uittreksels van de burgerlijke stand naar Zwitserland te sturen, met als reactie een (Franse) brief met de vriendelijke vraag deze teksten toch maar in het Frans te vertalen. Uit het archief blijkt trouwens dat dit geen alleenstaand geval was. Wat de correspondentie ontvangen van de grote steden zoals Antwerpen, Brugge, Gent betreft (en natuurlijk Brussel): deze was Franstalig. We moeten hier aan toevoegen dat ook kleinere steden zoals bijvoorbeeld Sint-Niklaas en Dendermonde het wel zagen zitten in het Frans. De brieven van de procureur des konings te Gent waren alle Franstalig. En dan ging Gent nog door als de stad met de meest Vlaamsgezinde justitie! Correspondentie verzonden door het leger was eveneens Franstalig. De ontvangen correspondentie van kleinere gemeenten was daarentegen vrijwel uitsluitend Nederlandstalig. Moerbeke echter is dan weer een treffend voorbeeld voor wat de lokale besturen betreft. De correspondentie was er Frans of Nederlands, naargelang de persoon die het document opstelde. Een zeer speciaal voorbeeld was wel de vraag in 1870 naar een geboorte-uittreksel van Pierre Vanpoecke en de overlijdensakte van zijn vader. Deze vragen waren opgesteld in het Frans. Blijkbaar had Wachtebeke deze brief enige tijd laten liggen, want minder dan twee weken later arriveerde dezelfde brief, gezien het schrift blijkbaar door dezelfde persoon geschreven, maar nu in het Nederlands¹⁴! Mogelijk hadden de Moerbekenaars weinig vertrouwen in de talenkennis van het Wachtebeeks gemeentebestuur.

Het episcopaat van de katholieke Kerk was duidelijk verfranst en hierin werden ze dikwijls door de reguliere clerus gevolgd, echter veel minder door de seculiere clerus¹⁵, die dagelijks met de gewone man te maken had. Zo voerden pensionaten en colleges, vooral deze voor meisjes, een verbod in op het gebruik van het Nederlands. Dit had deels te maken met het feit dat het episcopaat zelf grotendeels uit een Franstalig milieu afkomstig was, soms zelfs van aristocratische afkomst. Zo was de Gentse bisschop de

---

13 Het negentiende-eeuws archief is momenteel nog niet volledig geïnventariseerd. We hebben daarom enkel gebruik gemaakt van de losse documenten (hoofdzakelijk correspondentie) behorend tot de burgerlijk^e Stand. Het betreft enkele honderden documenten, die wel geklasseerd maar nog niet genummerd zijn. Er kan daarom ook geen specifieke verwijzing naar worden gegeven.

14 De vraag was toen wel iets uitgebreid: ook het militie-attest van de betrokkene werd toen mee opgevraagd.

15 Reguliere clerus: de orden, gebonden aan een kloosterregel. Seculiere clerus: de gewone parochiepriesters.

Broglie een prins. Het had ook te maken met de voorgeschiedenis van de Kerk, meer bepaald met het verlies van haar eigendommen. De Kerk trachtte dit te compenseren door het verkrijgen van giften, die natuurlijk enkel van de kapitaalkrachtigen konden komen, met andere woorden: van de adel en de rijke burgerij, beiden francofoon¹⁶. En deze mochten bijgevolg niet teveel tegen de haren in gestreken worden.

Daardoor ontstond echter een dubieuze situatie. De Kerk immers was van oordeel dat de volkstaal de beste waarborg was voor het behoud van het geloof, als afscherming voor al de ‘vreemde’ – zeg maar: vooruitstrevende – invloeden die met het gebruik van het Frans gepaard gingen¹⁷. Vooral de vrije gedachte – het stokpaardje van de liberalen – moest uitgebannen worden. Er was immers maar één goede gedachte, en dat was deze van de Kerk die iedereen voorschreef wat hij of zij te doen en te laten had om de eeuwige zaligheid te verwerven. Blijkbaar gold dit enkel voor de eenvoudige en dikwijls ongeletterde man. Studerende meisjes bijvoorbeeld waren duidelijk beter bestand tegen foutieve invloeden. Het was koren op de molen van de liberalen, die de achterlijkheid van het Vlaamse platteland weten aan de onkunde van het Vlaamse volk van de Franse taal en – meer nog - aan het slaafs volgen van de clerus. De eerste decennia van de Belgische onafhankelijkheid zouden beide partijen echter nog politiek blijven samenwerken - het zogenaamde Unionisme¹⁸ -, ook in de Vlaamse beweging. De katholiek – liberale tegenstelling zou wel tot de oprichting van twee afzonderlijke politieke partijen leiden, inbegrepen de bijhorende netwerken van verenigingen.

Zoals vermeld was er onder het Hollands bewind in Vlaanderen een groep taalbewuste intellectuelen ontstaan, de zogenaamde ‘taalminnaars’. Reeds kort na de onafhankelijkheid van België, in de periode 1830- 1850, publiceerden deze in het Nederlands¹⁹, waardoor ze bewezen dat dit een cultuurtaal was. Automatisch zorgden ze voor een politieke bewustwording en voor het ontstaan van taaleisen. Als dusdanig mogen we hen tot de vaders van de Vlaamse beweging rekenen. Hun invloed was wel nog beperkt. Zoals gezegd was het ‘Arm Vlaanderen’ immers politiek van weinig betekenis. Daarbij kwam dat hun lezerspubliek beperkt was. Ze zaten immers

---

16 WITTE, op. cit., p. 220.

17 WILS, op. cit., p. 162.

18 Unionisme: beide strekkingen vormde samen de regering. Pas in 1857 kwam hieraan een einde.

19 Alhoewel we hier de term ‘Nederlands’ gebruiken was de uitdrukking ‘Vlaams’ misschien beter op haar plaats. Er was toen immers nog geen eenheid van spelling tussen Noord en Zuid, ook al was zoals gezegd de situatie in Vlaanderen reeds aanzienlijk verbeterd.

gewrongen tussen de hogere burgerij, die verfranst was, en de lagere klassen – zeg maar: het gewone volk – dat, gezien zijn armoede, niet de mogelijkheid had om zich literatuur aan te schaffen en dat bovendien nog grotendeels ongeletterd was. De best bekenden van deze taalminnaren zijn Jan Frans Willems en Karel Lodewijk Ledeganck, die tot de zogenaamde Gentse groep behoorden en Hendrik Conscience, de meest vooraanstaande auteur uit de Antwerpse regio.

Politiek kregen deze groepen weinig of geen steun uit de burgerij. Enkel bij een beperkt niet-verfranst gedeelte kregen ze gehoor. Nochtans waren hun eisen zeer gematigd. Ze wilden enkel het gebruik van het Nederlands bekomen in het Vlaamse onderwijs, de administratie en het gerecht, en dan nog naast het Frans. Toch slaagden ze erin om in 1840, een belangrijke petitie-actie op te starten ten voordele van hun eisen. Deze bezorgde hen de nodige publiciteit en maakte de publieke opinie wakker. Het succes van deze actie – dertienduizend handtekeningen – werd ook veroorzaakt door het feit dat ze gesteund werd door de katholieken. Het is trouwens in dit verband dat de naam van de priester Jan David reeds opduikt.

Na 1850 verschoof de taalkwestie langzaam maar zeker naar het politieke vlak. Dit werd veroorzaakt doordat de stedelijke burgerij, het gedeelte dat weinig door francofonie geïnfecteerd was, meer economisch en sociaal belang kreeg. Het publiek van de ‘taalminnaren’ nam toe, het aantal Nederlandstalige publicaties, o.a. kranten, steeg. Letterkundige verenigingen en toneelkringen bloeiden en nieuwe culturele stichtingen volgden. Het was de periode van de letterkundigen Hugo Verriest en Albrecht Rodenbach, van de componisten Peter Benoit en Edgard Tinel. Kortom, de Vlaamse beweging kende een grote expansie. Dit betekende niet dat deze flaminganten streefden naar een onafhankelijk Vlaanderen, verre van. Vlaanderen moest zijn rechten krijgen, maar wel binnen de staat België. Een vereniging met Nederland werd absoluut niet nagestreefd. Voor de twee grote voormannen Jan-Frans Willems en kanunnik Jan David waren de Vlamingen in de eerste plaats Belgen. Het woord ‘Vlaams’ werd door hen trouwens zelden gebruikt. David ijverde voor een ‘Belgische literatuur’, opgesteld in wat hij het Nederduits noemde. Vlaamse optochten, jawel, maar met de Belgische driekleur op kop! Dit ging zelfs zover dat, bij het invoeren van de eenheidsspelling van De Vries en Te Winkel, dit bij veel Vlamingen – waaronder kanunnik David – een negatieve reactie opriep. Vlaanderen moest, volgens hen, zijn eigen weg gaan, onafhankelijk van Nederland. De contacten tussen beide regio’s bleven trouwens pover. Zo ontdekten de flaminganten in 1887 verbaasd dat er in Nederland

Nederlandstalige wetenschappelijke werken bestonden over natuur- en geneeskunde die bruikbaar waren voor universitair onderwijs! De verneederlandsing van de Vlaamse universiteiten was toen duidelijk nog niet aan de orde. Trouwens nog na 1900 was o.a. kardinaal Mercier, eveneens een Franstalige, de vaste mening toegedaan dat het Nederlands absoluut niet geschikt was voor dergelijk onderwijs²⁰. Mettertijd zou de houding van de flaminganten wel evolueren, doordat zij Vlaanderen achteruitgesteld voelden tegenover Wallonië. Het is logisch dat deze anti-Waalse gevoelens niet anders konden dan de pro-Belgische ondermijnen. Alhoewel men dit reeds enigszins merkt in de jaren 1860, toch heeft een echte anti-Belgische strekking voor 1914 niet bestaan²¹.

Politiek gezien evolueerde de tweede helft van de negentiende eeuw naar een uitgesproken klerikale / antiklerikale tegenstelling. Niettegenstaande de grondwet vrijheid van mening waarborgde was de Kerk er toch in geslaagd om het godsdienstonderricht in het lager onderwijs verplicht te maken. De liberalen hadden dit, in het kader van het unionisme, geslikt, maar zeer tegen hun zin. Beide partijen hadden immers toegevingen moeten doen. Door het oprichten van talrijke katholieke verenigingen had de Kerk daarenboven haar macht sterk uitgebreid. Typisch daarvoor was de oprichting van de Boerenbond, waardoor ze vrijwel volledige zeggenschap over het grotendeels agrarische platteland verwierf. Kortom, het was duidelijk dat de Kerk de grondwettelijke vrijheden op een heel egocentrische manier interpreteerde, wat haar door de liberalen niet in dank werd afgenomen. Het leek meer en meer op absolutisme en dit moest tot een definitieve breuk tussen beide partijen leiden. Het ontnam ook alle slagvaardigheid aan de katholieke partij zelf²². Een eerste gevolg was het begeven van het unionisme in 1857, ‘onder de scherven van de ingegooide kloosterruiten²³’. De Vlaamse beweging, toen nog samengesteld uit katholieken en liberalen, werd door de liberale flaminganten langzaam verlaten met als gevolg dat deze beweging meer en meer onder de uitsluitende invloed van de katholieken kwam. Het zal niemand verbazen dat genoemde liberalen in hun eigen partij eigenlijk geen vaste grond onder de voeten kregen: de partij was immers niet alleen vrijzinnig maar ook essentieel francofoon gericht. Ze zouden er dan ook niet lang deel van uitmaken. Vanaf 1860 zochten ze opnieuw contact met vooruitstrevende katholieken. En met succes: zo leidde dit in Antwerpen tot de oprichting van de Meeting-partij, die er tien jaar aan het bewind bleef en

---

20 WILS, op. cit., p. 172.

21 WILS, op. cit., p. 166-169.

22 BAUER R., *De lage Landen. Een geschiedenis in de spiegel van Europa*. Lanno, Tielt, 1994, p. 219.

23 WILS, op. cit., p. 174.

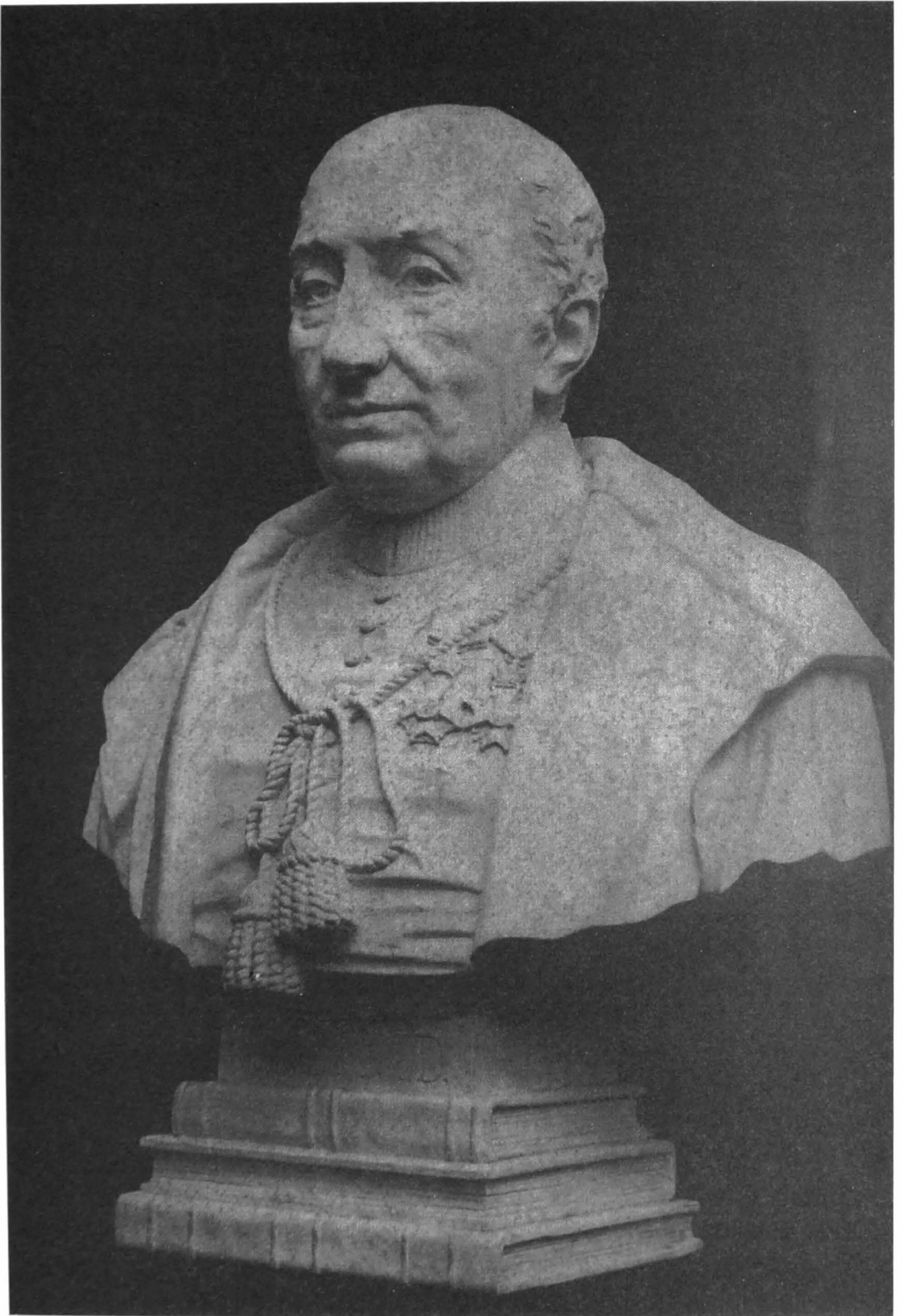
er het bestuur sterk kon vernederlandsen. Ze bleef trouwens tot 1900 in het Vlaams parlement²⁴.

Klap op de vuurpijl was de encycliek ‘Quanta Cura’ uit 1864, uitgegeven door paus Pius IX. Hierin werden de ‘moderne vrijheden’ – wat wij vandaag de mensenrechten noemen²⁵ – scherp veroordeeld. Het was de oorzaak van een nieuwe scheuring in de Vlaamse beweging tussen katholieken en liberalen. Beiden zouden nu definitief uit elkaar gaan, waarbij de katholieken voorrang gaven aan de taal en de uitbreiding van het stemrecht en de vrijzinnigen aan de vrije gedachte. Volgens hen moest Vlaanderen zich ontplooiën, maar dan wel op een vrijzinnige manier. Deze tegenstelling zou ook vanaf 1870 de ganse Belgische politiek beginnen beheersen, om tijdens de regering Frère-Orban (1878-1884) te cumuleren in de schoolstrijd.

---

24 WILS, op. cit., p. 174.

25 WILS, op. cit., p. 175.

Kanunnik Jan David, naar wie het Davidsfonds genoemd is.

Jan-Frans Willems: een negentiende-eeuwse 'taalminnaar' uit het Gentse.

2. Het Davidsfonds: van het ontstaan tot ca. 1932

Het is in het kader geschetst in het vorig hoofdstuk dat twee nieuwe culturele organisaties ontstonden. Het eerste was het Willemsfonds, gesticht in 1851 en genoemd naar de gekende vrijzinnige flamingant Jan-Frans Willems (1793-1846), ook wel de vader van de Vlaamse Beweging genoemd. De bedoeling was om aan volksontwikkeling te doen en tezelfdertijd een drukkingsgroep te vormen ter verdediging en versterking van de Vlaamse volkstaal²⁶. Het Willemsfonds was een zeer dynamische vereniging, met tal van afdelingen en die publicaties van hoog niveau liet verschijnen. Ze richtte ook eigen bibliotheken op. Het Willemsfonds moeide zich niet met politiek: het bleef neutraal. Zowel katholieken als vrijzinnige liberalen waren er lid van: het was nog de tijd van het unionisme. Ook kanunnik Jan Baptist David (1801-1866) was erbij aangesloten. Als professor aan de universiteit van Leuven was hij een fervent voorstander van de Vlaamse zaak en tevens een goede vriend en medestander van Willems. De situatie veranderde echter rond 1870, toen Julius Vuylsteke, flamingant, groot verdediger van de vrije gedachte maar notoir tegenstander van de Kerk, een grote invloed op de vereniging kreeg. Het Willemsfonds werd meer en meer vrijzinnig, met uitgesproken sympathie voor de opgerichte geuzenbonden die een rabiaat antiklerikale koers voerden²⁷. Kortom, de katholieken voelden zich steeds minder thuis in het Willemsfonds.

Het Leuvens studentengenootschap ‘Met Tijd en Vlijt’, waarvan kanunnik David 25 jaar lang voorzitter was geweest, begon een felle oppositie te voeren. Op 15 januari 1875 tenslotte stichtten een zestal bestuursleden van dit genootschap, samen met nog vijf anderen, een eigen vereniging. Op voorstel van de welbekende Gentse selfmade historicus Frans De Potter werd deze ‘Davidsfonds’ gedoopt, naar kanunnik David. Als leuze werd deze van “Met Tijd en Vlijt” overgenomen: Godsdienst, Taal en Vaderland. Met ‘Vaderland’ werd nog steeds België bedoeld. Het was duidelijk de bedoeling tegen het Willemsfonds in te gaan, ook al werd bepaald dat de vereniging zich niet met politiek zou inlaten, maar wel een katholieke basis moest

---

26 DE MAESSCHALCK E. & VINTS L.: *Davidsfonds 1875 – 2000*, Davidsfonds/Leuven & KADOC, Leuven, 2000, p. 14.

27 De geuzenbonden waren hier en daar ontstaan naar aanleiding van de driehonderdste verjaardag van de innamming van De Briel door de watergeuzen in 1572, in het begin van de Tachtigjarige Oorlog die tot de splitsing van de Nederlanden zou leiden.

hebben. Aan dit laatste kon niet worden getwijfeld: het Davidsfonds ontstond in de pastorie van Wilsele bij Leuven. De pastoor, Willem Schuermans, was bestuurslid van “Met Tijd en Vlijt” en een gekend flamingant. Ook cultureel was de Vlaamse beweging nu definitief uit elkaar gevallen, waarbij beide vleugels, de katholieke en de liberale, mekaar even hard zouden bevechten als de corresponderende politieke partijen.

Het zal wel aan de ironie van het lot toe te schrijven zijn dat het elkaar bekampende Willems- en Davidsfonds elk de naam droegen van twee elkaar respecterende en sterk bevriende personen. Het zou bijna een eeuw duren, tot 1965, voordat beide verenigingen, samen met het socialistische Vermeylenfonds, opnieuw gingen samenwerken in het kader van de toen geëiste culturele autonomie voor Vlaanderen.

Het Davidsfonds kende onmiddellijk een groot succes. In mei 1875 waren er reeds 27 afdelingen met samen 2500 leden, wat meer was dan het Willemsfonds er telde. Dit werd door het bestuur als een grote triomf bestempeld²⁸. Alhoewel de wortels van het Davidsfonds in Leuven te vinden waren en het hoofdbestuur er gevestigd was, toch was Leuven niet de eerste lokale afdeling die gesticht werd. Die eer viel Gent toe, want reeds op 31 januari 1875 werd daar de eerste lokale afdeling gesticht. Ze zou ook jarenlang de grootste blijven. Gent had eveneens graag de hoofdzetel gehad, dit omdat het Willemsfonds er zeer sterk stond. Aan deze wens werd echter niet voldaan: de hoofdzetel bleef in Leuven.

Alhoewel het Davidsfonds in Leuven gesticht was, toch was het niet in Brabant dat het zijn grootste bloei kende, althans niet in de beginjaren. Antwerpen en Oost-Vlaanderen zouden het voortouw nemen, tot na de Eerste Wereldoorlog West-Vlaanderen alle andere gouwen zou overvleugelen en dit voor geruime tijd.

Wie werd er lid van het Davidsfonds? Tot aan de Eerste Wereldoorlog bestond niet minder dan dertig procent van de leden uit priesters. Een groot deel van de bestuursposten in de afdelingen namen zij eveneens voor hun rekening. Van een katholieke invloed gesproken! Verder vond men in het bestuur hoofdzakelijk onderwijzers en/of de lokale prominenten, voor zover deze katholiek waren. De jaarlijkse bijdrage – toen een vast bedrag – bedroeg niet minder dan vijf frank²⁹, een som die de gewone man voor een

---

28 DE MAESSCHALCK E. & VINTS L., op. cit., p. 17.

29 DE MAESSCHALCK E. & VINTS L., op. cit., p. 26.

dergelijk doel niet kon opbrengen. Hieruit blijkt reeds duidelijk dat, althans tot aan de Eerste Wereldoorlog, het karakter van het Davidsfonds sterk burgerlijk gericht was. Er werd duidelijk op de kleine burgerij en de middenstand gemikt, omdat in die kringen de grootste verfransingsdruk heerste. Dit vormde wel een beperking voor de verdere groei. En de boeken die door het Davidsfonds toen werden uitgegeven trokken evenmin veel kandidaat lezers aan: doorgevoerde enquêtes toonden aan dat een groot deel van deze literatuur ongelezen bleef. Dit probleem – het vinden van aantrekkelijke publicaties – zou, ondanks enige verbetering in het begin van de twintigste eeuw, nog tot de daarop volgende jaren '60 aanslepen. We komen daar later nog op terug. De belangstelling voor de kleine man en het besef dat ook voor hem het Davidsfonds aantrekkelijk diende te zijn, zouden er pas komen toen het socialisme dit deel van de bevolking bijna volledig dreigde in te palmen. Niettemin telde men, kort voor de Eerste Wereldoorlog, reeds 112 afdelingen, goed voor meer dan twaalfduizend leden, waarvan 25% in Oost-Vlaanderen³⁰.

De culturele activiteiten die het Davidsfonds in deze periode uitoefende, werden hoofdzakelijk bepaald door de lokale afdelingen³¹, ook al mogen we aannemen dat er door het hoofdbestuur wel algemene richtlijnen werden gesuggereerd. Het waren hoofdzakelijk voordracht- en muziekavonden. Ook zangavonden vielen toen erg in de smaak. In Gent werd veel geïnvesteerd in een volksbibliotheek, waar de werken van Conscience, Snieders en Jules Verne het meest succes kenden. Ook andere afdelingen richtten een bibliotheek op zodat men er in 1914 in totaal reeds 74 telde, waarvan 18 rondreizende. Verder waren er ook afdelingen die een eigen toneelkring hadden en er waren er zelfs die zich aan de organisatie van een bal waagden. Of dit laatste de goedkeuring genoot van de lokale clerus is twijfelachtig. Al deze activiteiten kenden een groot succes. Men mag immers niet vergeten dat deze samenkomsten in die tijd zowat de enige mogelijkheden tot ontspanning vormden, de kermissen buiten beschouwing gelaten. Pas de opkomst van radio en televisie – en vooral deze laatste – zou hieraan grotendeels een einde stellen.

Oorspronkelijk dienden de lokale afdelingen zelf alles te organiseren, maar vanaf 1911 stellen we vast dat het hoofdbestuur zelf personen naar voor schoof als geschikte figuren voor voordracht- en zangavonden. Veel gekende namen zijn daar echter niet bij; alleen deze van Emiel Hullebroeck en

---

30 DE MAESSCHALCK E. & VINTS L., op. cit., p. 28.

31 DE MAESSCHALCK E. & VINTS L., op. cit., p. 29-31.

Ernest Claes genieten nu nog bekendheid. Ook talrijke priesters en paters mochten de mensen onderhouden, iets wat we, enkele decennia later, bijvoorbeeld bij de afdeling Wachtebeke, nog zullen vaststellen. Onderwerpen die regelmatig kwamen bovendrijven waren de Vlaamse Beweging – hoe kon het anders – en het nut van het Davidsfonds.

Vlamingen zijn altijd een beetje Bourgondisch gebleven. Zelfs in een respectabele vereniging zoals het Davidsfonds kwam dit tot uiting. Elke afdeling gaf minstens éénmaal per jaar een feest, doorgaans in de winter. Gewoonlijk bestond dit uit een feestmaal voorafgegaan door een mis voor de afgestorven leden. Een praktijk die trouwens ook door andere verenigingen werd gecultiveerd, soms tot op de dag van vandaag. Het moet trouwens gezegd worden dat het hoofdbestuur zelf hierbij de toon aangaf. Vanaf 1883 – er was toen genoeg geld in kas – werd de jaarlijkse algemene vergadering geregeld op verplaatsing gehouden, dus niet in Leuven maar ergens in een Vlaamse stad. Een eerste maal ging deze door te Brugge (1883), daarna volgden Mechelen (1885), Kortrijk (1888) en nog andere steden. Deze vergadering werd omgevormd tot een tweedaags feest, bestaande uit een optocht, letterkundige zittingen en muziekkuitvoeringen. Zelfs vuurwerk kwam er bij te pas. Hoogtepunt was echter het feestmaal, dat niet minder dan vijf tot zes uur duurde en waarbij de ene heildronk na de andere werd geschonken en gedronken. Ter geruststelling moet men hierbij bedenken dat de deelnemers zich vrijwel uitsluitend met het openbaar vervoer verplaatsten: auto's waren nog zeldzaam! Na 1895 werd een onderbreking van een tiental jaar ingelast, waarna men, vanaf 1905, liever sprak van 'congressen' in plaats van feesten. Maar een Bourgondisch einde kenden ze nog steeds, zoals het congres te Sint-Niklaas in 1910 getuigt³².

Alhoewel het zich niet met politiek bemoeide, toch bleef het Davidsfonds zeer actief wat de Vlaamse zaak betrof. Het liet zich dan gelden als een drukkingsgroep³³. Zo stuurden in 1911 niet minder dan 75 van de 90 bestaande afdelingen een verzoek aan de rector van de Leuvense universiteit om deze zo spoedig mogelijk te vernederlandsen. En dit was niet de enige actie. Toch haalde dit alles weinig uit, omdat effectieve resultaten enkel geboekt konden worden in samenwerking met de liberalen. Slaagde men daar niet in, dan werd elke actie gedoodverfd als klerikaal gekonkel en geraakte geen enkele taalwet door het parlement. Ook van het opkomend socialisme werd weinig steun verkregen. Toch haalde het Davidsfonds zijn

---

32 CLOET F. e.a.: *110 jaar Davidsfonds te Sint-Niklaas (1875-1985)*. Sint-Niklaas, 1985 (pagina's niet genummerd).

33 DE MAESSCHALCK E. & VINTS L., op. cit., p. 38-40.

slag thuis in verband met de zogenaamde Gelijkheidswet. In 1896 keurde de Kamer van Volksvertegenwoordigers een wetsvoorstel goed dat het Nederlands als volwaardige officiële taal erkende, naast het Frans. Onder zware druk van de Franstaligen geraakte dit voorstel aanvankelijk niet door de senaat, maar het werd tenslotte toch goedgekeurd in 1898. Het Davidsfonds beschouwde dit als een eclatante overwinning – wat het ook was – en toonde dit trots door een grootschalige herdenking van de Boerenkrijg te organiseren, toen 90 jaar geleden. Het evenement groeide tenslotte uit tot een weerwraak op de geuzenfeesten van 1872. Gezien de hulp die er nodig geweest was langs liberale kant om de Gelijkheidswet goedgekeurd te krijgen, maakte dit de kloof tussen katholieke en vrijzinnige flaminganten alleen maar groter. Dit werd er dan maar op de koop toe bijgenomen.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog kreeg het Davidsfonds het moeilijk. Het hoofdbestuur sommeerde de lokale afdelingen om zich zoveel mogelijk afzijdig te houden³⁴. Wel mocht geobserveerd worden wat er gebeurde, wat na de oorlog tot de publicatie van een Oorlogsboek zou leiden. Het is nog steeds een interessant historisch werk. Niettemin waren er enkele leden van het hoofdbestuur, waaronder de secretaris Karel Heyndrickx, die in de val van het aktivisme liepen. Zo aanvaardde Heyndrickx een leerstoel aan de door de Duitsers vernederlandste universiteit van Gent. Het moet gezegd worden dat dergelijke personen absoluut niet gesteund werden door de rest van het bestuur, maar toch zou het Davidsfonds er de nadelige invloed van ondervinden. Na de oorlog laaide het Belgische patriottisme immers hoog op. Dit had tot gevolg dat diverse leden, met de genoemde collaboratie in gedachten, afhaakten. Anderzijds zouden de uitspattingen van dit ‘patriottisme’ – zoals de vernieling van de heldenkruisjes van de Vlaamse frontsoldaten en het afschilderen van toch gematigde Vlaamse politici als landverraders³⁵ – er toe leiden dat veel Vlamingen zich vragen gingen stellen of men onder ‘vaderland’ niet beter Vlaanderen zou verstaan in plaats van België. Kortom, de basis werd gelegd voor het Vlaams-nationalisme.

In 1919 hield het Davidsfonds maar een duizendtal leden meer over. Het kreeg dan ook de welgemeende raad de zaak op te doeken, maar dat was zonder de wilskracht van de toenmalige voorzitter, professor Emiel Vliebergh, gerekend. Zijn hardnekkig doorzettingsvermogen, samen met de ondersteuning van een paar excellente algemene secretarissen, bracht het

34 DE MAESSCHALCK E. & VINTS L., op. cit., p. 41-42.

35 Zoals Frans van Cauwelaert en Camille Huysmans die, alhoewel notoire flaminganten, toch loyaal gebleven waren tegenover België.

Davidsonfonds er spoedig weer bovenop³⁶. De beslissing van het hoofdbestuur in 1919 om voor elke provincie een propagandist aan te stellen die alle afdelingen moest bezoeken en, waar nodig, nieuw leven inblazen, was daar eveneens niet vreemd aan. Toch kwamen sommige afdelingen maar moeilijk van de grond. Het zou nog tot in 1925 duren eer het Davidsonfonds zijn vooroorlogs ledenaantal van twaalfduizend opnieuw bereikte. Daarmee kwam een einde aan de eerste periode van deze vereniging, het einde van wat men bestempeld heeft als de pionierstijd.

Vanaf het jaar 1925, tot aan de periode van de Tweede Wereldoorlog, nam het Davidsonfonds een geweldige vlucht. Reeds in 1929 was het ledenaantal opgeklommen tot bij de vijfenvijftigduizend³⁷, en het zou, tijdens de Tweede Wereldoorlog, oplopen tot boven de negentigduizend³⁸. Toch was het, wat de Vlaamse Beweging betreft, een moeilijke periode omdat er twee strekkingen regelrecht tegenover elkaar stonden. Enerzijds was er de gematigde strekking, die onder leiding stond van Frans van Cauwelaert, en anderzijds waren er de Vlaams-nationalisten die het met België niet langer zagen zitten. De taalwetten van 1932 – die onder andere de vervlaamsing van de Gentse universiteit tot gevolg hadden – brachten geen soelaas. De IJzerbedevaart zou uitgroeien tot het symbool van het Vlaams-nationalisme. Daar was niet iedereen gelukkig mee, zoals onder andere blijkt uit de houding van het Belgische episcopaat. Op 11 juli 1930 – de datum was vermoedelijk niet willekeurig gekozen – publiceerden de bisschoppen een gezamenlijke brief waarin de bevolking werd gewezen op haar plichten tegenover de Belgische staat. België was immers het vaderland van zowel Vlamingen als Walen. De Belgen moesten zich onthouden van *“alle stelsels die misdadig zijn in hun praktische toepassingen, die namelijk welke aan Vlaanderen of Wallonië de voorrechten willen toekennen die alleen aan België toebehoren”*³⁹. Waarbij redelijkerwijze kan aangenomen worden dat het Davidsonfonds ook als een dergelijk “stelsel” werd beschouwd. Uit deze brief blijkt nogmaals duidelijk hoe belgicistisch het episcopaat wel was, in tegenstelling tot de gewone priesters die tussen het volk stonden. Wat dat betreft waren de tijden nog niet veel veranderd! Het is vermoedelijk grotendeels aan de toenmalige voorzitter, priester(!)-professor Arthur Boon, te danken dat het Davidsonfonds onder deze omstandigheden geen schade opliep: door een voorzichtige koers werd de vereniging behoed voor extremisme.

36 ELIAS, H.J., *25 jaar Vlaamse Beweging (1914-1939)*, (4 dln), De Nederlandsche Boekhandel, Antwerpen/Utrecht, deel 1, 1971, p. 218.

37 ELIAS, H.J., op. cit. p. 218.

38 DE MAESSCHALCK E. & VINTS L., op. cit., p. 45-48.

39 ELIAS, H.J., *25 jaar Vlaamse Beweging (1914-1939)*, (4 dln), De Nederlandsche Boekhandel, Antwerpen/Utrecht, deel 3, 1972, p. 61.

3. De stichting van de lokale afdeling Sint-Kruis-Winkel

Nog voor Wachtebeke stichtte Sint-Kruis-Winkel zijn lokale afdeling van het Davidsfonds. In het archief vinden we een niet-gedateerde brief terug die handelt over deze stichting. Uit de stempel die hij draagt (29 april 1930) en uit de tekst kunnen we echter afleiden dat hij tijdens de schoolvakantie van Pasen 1930 moet opgesteld zijn. Neergepend op gewoon ruitjespapier, maar in sierlijk schrift vermeldt deze brief het volgende.

Gemeente Wynkel St. Kruis

Onderwerp:

*Stichting eener parochiale afdeling
Van het Davidsfonds*

Aan den Heer E. Amter⁴⁰

Geachte Heer,

Op mijn initiatief heb ik gedurende het Paaschverlof, door persoonlijke thuisbezoeken, een parochiale afdeeling van het Davidsfonds gesticht te Wynkel St. Kruis. Mijn pogingen zijn met den besten uitslag bekroond geworden: 60 toetredingen.

1° Dientengevolge verzoek ik U 60 exemplaren van het eerst verschenen boekwerk jaargang 1930 "Vloed" te willen opsturen op onderstaand adres.

2° De te storten bijdrage 11 f x 60 = 660 f zullen dadelijk volgen na ontvangst van de checkformule.

3° Bede voor uw bemiddeling ons de stichtingstoelage te laten geworden, namelijk 150 f.

4° Een formule te sturen om de toelagen van de openbare machten te bekomen – namelijk van Staat en Provincie.

5° De vergaderingen zullen belegd worden in de gemeentelijke lagere school mits toestemming der gemeenteoverheid – (verzekerd). –

Mijnheer Ivo De Vreeze, propagandist Gent is met onze werking bekend.

In de hoop op een spoedig en gunstig antwoord

noem ik mij

uw verkleefde medewerker in Christus en Vlaanderen!

Valeer De Paepe

Student in de wijsbegeerte in verlof.

⁴⁰ Amter Eduard (1989 – 1969); werd in 1925 secretaris / penningmeester bij het hoofdbestuur in Leuven.

Student De Paepe was duidelijk een gedreven man die van aanpakken wist en goed voorbereid aan zijn taak begon. Uit zijn brief blijkt dat hij het Davidsfonds reeds vrij goed kende. Mogelijk was hij grondig voorgelicht door dhr. De Vreeze die hij in zijn brief vermeldt. Zestig leden bij de stichting was niet weinig voor een kleine gemeente als Sint-Kruis-Winkel. Of Leuven gelukkig was met de uitdrukking van parochiale afdeling valt echter te betwijfelen. Een tweede tekst, neergepend op hetzelfde papier, geeft meer details over de afdeling en was vermoedelijk bij genoemde brief gevoegd.

Afdeeling Davidsfonds Wijnkel⁴¹ St. Kruis

1° De afdeeling is gesticht volgens de vereisten beschreven in het statutenboek bl. 138.

2° Juiste datum der stichting: Beloken Paschen 1930!

3° Omschrijving: Parochie Wijnkel St. Kruis

4° Ledental : 60 – (met inbegrepen ongeveer 5 leden deelmakende van afd. Gent – Selzate – Evergem)

5° Bestuur.

Voorzitter: 't Kindt Leon – verzekeraar Wynkel Dorp

Eerevoorzitter: De Bruycker Fl., bloemist

Ondervoorzitter: Van Hecke Jozef, handelaar

Schrijver Penningmeester: De Paepe J., schoolhoofd

Bestuursleden: Van Poucke C., onderwijzer

De Wulf Edm., smid

Cornelis Victor, brouwer

6° Adres van toezending der briefwisseling, boeken enz.: De Paepe Jean, schoolhoofd Wijnkel⁴². –

NB. Gebeurlijk het toezenden van de premiën toegekend voor het aanwerpen van nieuwe leden.

Het bestuur was dus vrij uitgebreid en in handen van de burgerij. Het is opvallend dat niemand van de lokale clerus er (officieel) deel van uitmaakte, zelfs niet met een erefunctie. Dit bleek in te gaan tegen de algemene trend in die tijd, maar het was slechts oogverblindend. Pastoor Marcel Herpelinck, de lokale zieleherder, had wel degelijk een grote invloed zoals uit ons verder verhaal zal blijken. Het onderwijzend personeel was, zoals bij de meeste afdelingen het geval was, eveneens vertegenwoordigd.

⁴¹ Hier geschreven met gestipte ij, in tegenstelling met de brief waar een Griekse y is gebruikt.

⁴² Wie we niet terugvinden in het bestuur was de propagandist van het eerste uur, Valeer De Paepe. Valeer studeerde voor priester en was later pastoor te Gottem en te Maldegem-Kleit, waar hij overleed. Jean De Paepe, de schrijver-penningmeester, was zijn vader (met dank aan mevr. Caroline De Paepe).

Valeer De Paepe, stichter van de lokale Df-afdeling Sint-Kruis-Winkel.

*Florimond De Bruycker, vanaf 1934 voorzitter
van de lokale afdeling Sint-Kruis-Winkel.*

4. De stichting van de lokale afdeling Wachtebeke

In 1932 kwam tenslotte ook te Wachtebeke een Davidsfondsafdeling tot leven, 57 jaar na de stichting in Leuven. In diverse kleine gemeenten had het Davidsfonds toen reeds voet aan de grond, zodat men zich kan afvragen waarom dit in Wachtebeke nog niet het geval was. Een reden hiervoor is wel te vinden. Wie de documenten van de burgerlijke stand van Wachtebeke uit de negentiende eeuw bekijkt, vindt daar meerdere malen een ‘Certificaet van onvermogen’ terug, en ook talrijke documenten met de vermelding ‘Pro Deo’. Met andere woorden: de personen die noodzakelijke documenten kwamen opvragen – dikwijls in verband met hun huwelijk – waren zelfs niet in staat om de vereiste zegels te betalen. We kunnen de sociale situatie niet beter beschrijven dan door volgend citaat: *“De inlichtingen waarover we beschikken geven ons minstens tot de Eerste Wereldoorlog het beeld van een arme tot behoeftige bevolking: arbeiders en kleine boeren zonder bezit”*⁴³. Dat daarbij het aantal ongeletterden talrijk was hebben we reeds vermeld. Na de oorlog trad blijkbaar een kentering in. In elk geval is vastgesteld dat de kosten voor de hulpverlening verstrekt door het toenmalige ‘Bureel voor Weldadigheid’ wel nog stegen als absoluut bedrag, maar minder snel toenamen dan de geldontwaarding. Met andere woorden: de verstrekte hulpverlening daalde, waaruit we mogen besluiten dat de armoede afnam⁴⁴. Verder zorgde de ingevoerde schoolplicht ervoor dat het aantal ongeletterden drastisch daalde.

In elk geval was het Davidsfonds in 1932 niet helemaal onbekend in Wachtebeke: bij gebrek aan een eigen afdeling waren reeds diverse Wachtebekenaren aangesloten bij de afdeling Zelzate. Hoe de stichting in onze gemeente tenslotte tot stand kwam is nu niet meer te achterhalen. Mogelijk was dit het werk van de door het hoofdbestuur aangestelde propagandist. Een bekende werkwijze bestond er immers in dat deze in een gemeente enkele notabelen – nog dikwijls de pastoor – contacteerde om naar de mogelijkheden te polsen om een lokale afdeling op te richten. Aangezien, zoals gezegd, Wachtebeke reeds Davidsfondsleden telde, kan het initiatief ook van deze leden zelf uitgegaan zijn. Feit is dat de stich-

43 VERVAET A.: Sociale hulpverlening van de gemeente Wachtebeke 1830-1925, Heemkundige Kring ‘Oud Wachtebeke’, Wachtebeke, jaarboek 1990, p. 217.

44 VERVAET A., op. cit., p. 155. Honderd procent zeker is dit niet. Men zou deze bedragen moeten relateren naar de grootte van de bevolking.

tingsvergadering doorging op 13 november 1932. Alhoewel daarover geen schriftelijk bewijs werd gevonden nemen we aan dat deze doorging in zaal Bracke, gelegen in de Kerkstraat waar nu Onze Kring staat. De familie Bracke had trouwens haar zuivelwinkel een paar huizen ernaast. We citeren uit het bewaarde verslagboek:

De vergadering werd voorgezeten door den Z. E. H. Pastoor.⁴⁵ – 300 toehoorders waren aanwezig.

1e Punt. Heer Kerschaver, afgevaardigde van het Davidsfonds zet doel en inrichting van die vereeniging uiteen en haar belang op Vlaamsch cultureel gebied. Tevens somt hij de voordeelen op welke hare leden genieten en behandelt de voorwaarden tot stichting en aansluiting onzer afdeling.

2e Punt. Heer Dr. Dambre houdt de voordracht over het wonder van Könnersreuth: Thérèse Neumann en werd door de 300 aanwezigen met de grootste aandacht aanhoord.

Na deze vergadering werden 58 leden als lid ingeschreven, waaronder 21 leden die reeds bij afdeling Zelzate aangesloten waren.

Tot zover het verslag. Men kan niet zeggen dat de stichting geen succes was met driehonderd aanwezigen op deze vergadering: Wachtebeke was duidelijk van ver gekomen! Over de verkiezing van een bestuur wordt in het verslag niet gesproken, maar het frontblad van het verslagboek geeft daarover wel opheldering. Voorzitter was E. H. Camerman, pastoor. Hij zou dit blijven tot 1946. Als bestuurslid staat vermeld E. H. Bredael, onderpastoor. Als secretaris fungeerde Richard Scheire. Een penningmeester – toen nog door-gaans ‘schatbewaarder’ genoemd – wordt niet apart vermeld; deze functie ging samen met deze van secretaris en kwam dus eveneens toe aan dhr. Scheire. Het gebruik van een kasboek werd trouwens onmiddellijk ingevoerd. Zo leren we dat het stichtingsjaar afgesloten werd met een batig saldo van 3388 frank, de stichtingstoelage van het hoofdbestuur ten bedrage van 150 frank inbegrepen.

Het is duidelijk dat het hoofdbestuur in Leuven op de hoogte moet gesteld zijn van deze stichting, maar, in tegenstelling tot Sint-Kruis-Winkel, is deze brief in het archief niet teruggevonden. Wel het antwoord, gericht aan de secretaris: “*Het beginaantal voor de leden is waarlijk prachtig en hopelijk zullen er nog wel talrijke toetreden zoo gauw de werking aan den gang is*”.

---

⁴⁵ Dit doet het vermoeden rijzen dat het initiatief van Wachtebeke uitging, meer bepaald van pastoor Camerman zelf. Gezien zijn persoonlijkheid en zijn invloed op de gemeente hoeft dit in elk geval geen verbazing te waken.

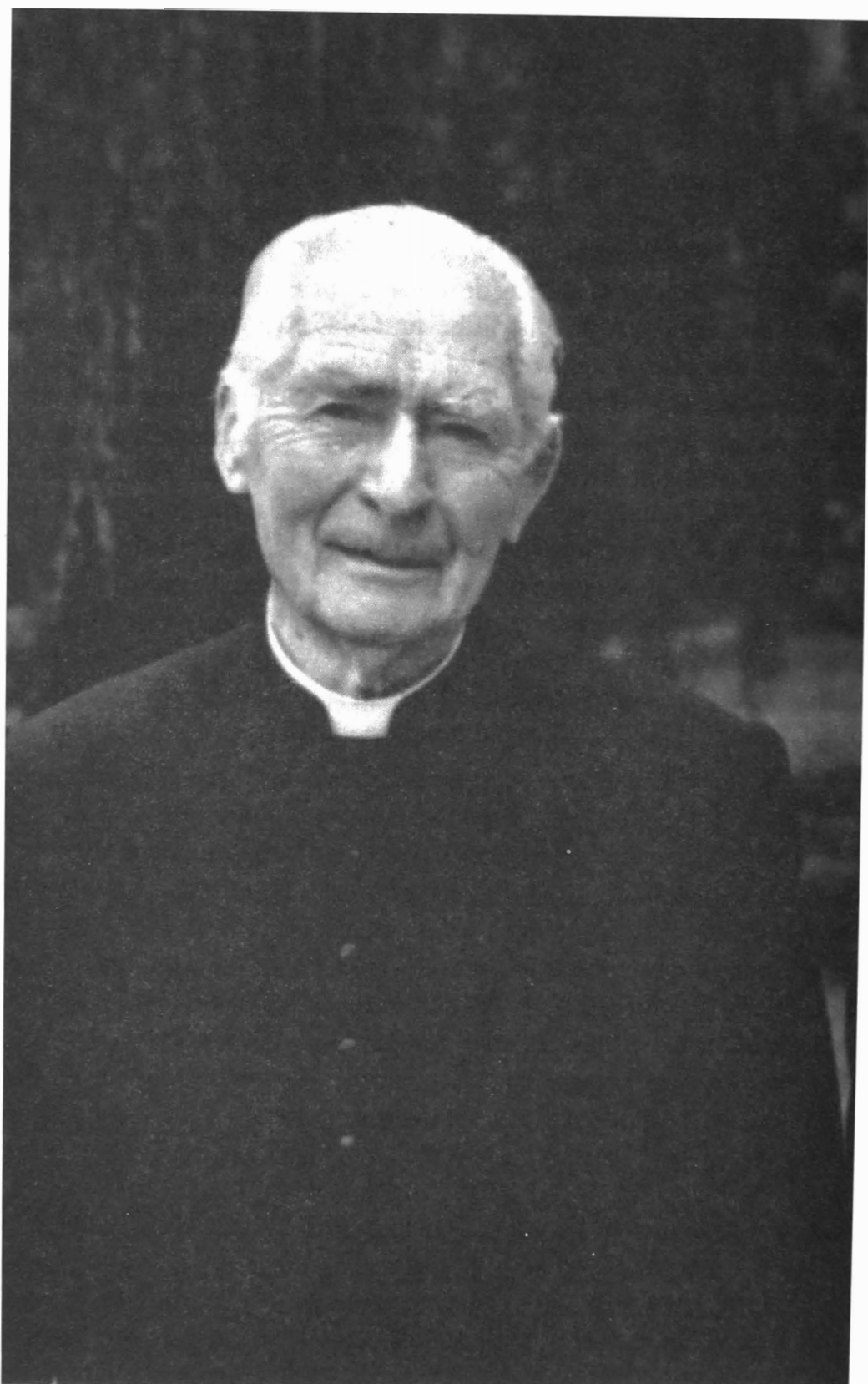
Het bestuur weet wel op te merken dat het “ontwerp van huishoudelijke verordening” ontbrak. Ook daarvan geen spoor. Vermoedelijk heeft Wachtebeke de standaardverordening onderschreven.

In vergelijking met Sint-Kruis-Winkel was het bestuur dus vrij beperkt. Het is duidelijk dat de samenstelling niet afweek van het algemeen profiel uit die tijd: priesters en leerkrachten waren nog altijd de drijvende kracht⁴⁶. En soms waren die krachten, althans deze van de priesters, al te groot. Dat was tenminste de mening van het hoofdbestuur te Leuven, dat aan zijn afdelingen herhaaldelijk liet weten dat de functies van ‘proost’ of ‘geestelijk adviseur’ geen voorziene functies waren. Het Davidsfonds moest niet beschouwd worden als een parochiale instelling! Veel haalde het echter niet uit: aan de macht van de geestelijkheid kon toen nog niet worden getornd. Het was in Wachtebeke niet anders. Tot 1956 was er een priester in het bestuur als (ere-) voorzitter of ondervoorzitter; daarna werd de titel van proost ingevoerd. Voor de eerste maal werd deze toegekend aan E.H. Van der Poorten, die voordien nog ondervoorzitter was geweest. Een laatste benoeming vinden we terug in 1973 (E.H. De Wulf). Dat de lokale geestelijkheid een zeer grote invloed heeft gehad op de Wachtebeekse afdeling van het Davidsfonds, althans gedurende bepaalde jaren, zal uit ons later verhaal nog blijken.

---

46 DE MAESSCHALCK E. & VINTS L., op. cit., p. 52.

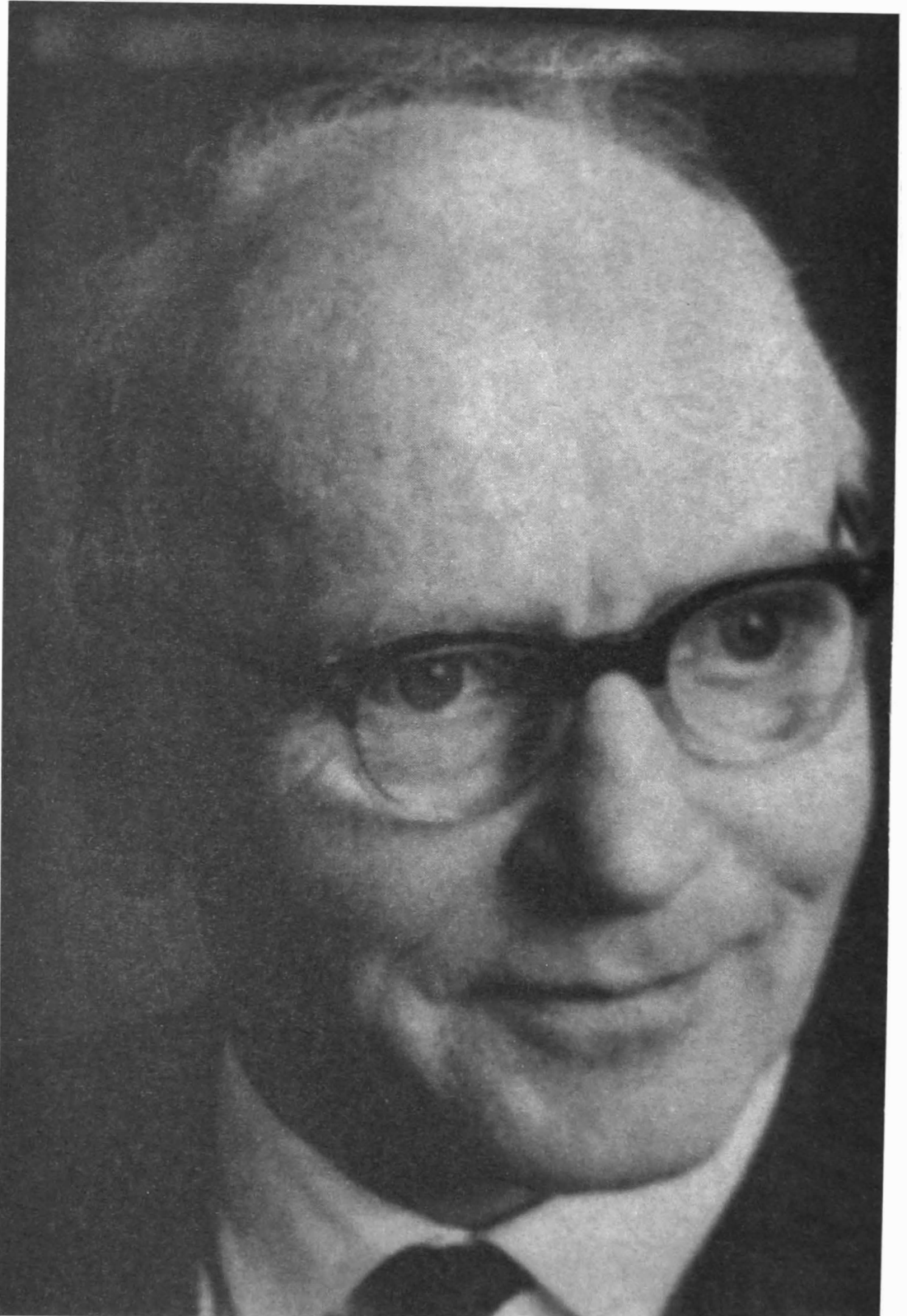

*Pastoor Camerman, eerste voorzitter
van de lokale Df-afdeling Wachtebeke.*

*Onderpastoor Bredael, eerste ondervoorzitter
van de lokale Df-afdeling Wachtebeke.*

*Richard Scheire, eerste secretaris en penningmeester
van de lokale Df-afdeling Wachtebeke.*

V A
V V K Davidfonds.

Afdeeling:
Wachtebeke.

Bestuur.

Voorzitter: E. H. Camerman, pastoor.
Bestuurslid: E. H. Bredael, onderpastoor.
Secretaris: A. Scheire.

Gewest- & Gouwbond: Gent.

Hoofdbestuur: Davidfonds.
Blijde Inkomststraat, 77.
Leuven.

Verlagboek.

Titelpagina van het bewaarde verslagboek van de afdeling Wachtebeke.

Stichtingsvergadering 15 Nov. 1932

De vergadering werd voorgezeten door den L. E. H. Pastoor. - 300 toehoorders waren aanwezig.

1. Punt. Heer Kerschaver, afgevaardigde van het Davidsfonds zet doel en inrichting van die vereeniging uiteen en haar belang op Vlaamsch cultureel gebied. Evenens somt hij de voorstellen op welke base leden genieten en behandelt de voorwaarden tot stichting en aansluiting onzer afdeling.

2. Punt. Heer D. Dambre houdt de voordracht over het wonder van Könnersreuth: Chérie Kneumann en werd door de 300 aanwezigen met de grootste aandacht aanhoord.

Als deze vergadering werden 58 leden alhier inschreven, waaronder 21 leden die reeds bij afdeling Leefak aangesloten waren.

De eerste tekst uit het verslagboek betreft de stichtingsvergadering.

Kas-boek.

Witgaren 1892

Datum	Aard der ontvangste	Betrag	Datum	Aard der uitgave	Betrag
1932					
Dec. 10	51 A (10) 1 B (150) 2 C (2.00)	141	dec. 15	100 lidkaarten + abtommant Leiding	15
"	Stichtingsreclame Broofsfeesturen	1.50	"	Konvoocht Dr. Gambre + onkosten	2.10
			Dec. 10	4 schrijfbreken	15
			"	20 poltygels 0.50 p. + 20 van a, s, of.	20
			"	Saldo over te dragen	3.38
		5.98			5.98
1933			Jan. 21	Witnoordingskaarten + verzending	21 50
Jan. 2	Saldo op nieuw	381	April 9	Witnoordingskaarten + verzending	24 50
Feb. 2	11 A + 1 B	95	" 14	1 A + 1 B (op voorhand bet. om Broofsfeest)	37 50
April 14	3 A + 2 B	25	June 15	Verzending afgewaarzigde algemene verga- dering. 12.15 by uitval 20 p.	16 10
			July 6	Kaarten Sporenherkenning. + verzending.	24 50
			" 6	6 Jugadieren 33 voor bekkenden Spreekstuk.	60
			" 9	Verlag tot het wijzen van den Lezing voor bibliotheekaris	75
			" 9	Stroomaansprek (10.15) + uitval + uitval- ken plakbieren Sporenherkenning	9
			" 23	Stroomaansprek (14.00) Opstelrijstkaart	19
				Over te dragen	357 10

De openingspagina van het nog steeds in gebruik zijnde kasboek.

5. De boeken van het Davidsfonds

In het kader van deze geschiedschrijving is het onvermijdelijk een woordje uitleg te geven over de talrijke publicaties van het Davidsfonds⁴⁷. Wordt er van Hendrik Conscience gezegd dat hij zijn volk leerde lezen, dan kunnen we van het Davidsfonds zeggen dat het voor het nodige leesvoer zorgde. Het eerste doel van dit fonds was immers “*De studie en het gebruik der Vlaamsche taal aan te moedigen door het aankopen, uitgeven, verspreiden van werken in den geest der aloude belgische christelijke beschaving*”. Let wel: Belgisch! We dienen er wel rekening mee te houden dat het Davidsfonds toen geen uitgeverij was zoals nu: haar boeken waren enkel bestemd voor de leden. In de boekhandel bijvoorbeeld waren deze niet verkrijgbaar. Een lid betaalde toen 5 frank per jaar en ontving daar een viertal boeken voor. Keuze was hierbij niet mogelijk. Verder bestelde het fonds zelf geen boeken bij de auteurs, maar wachtte het op kopij die deze zo vriendelijk waren te leveren. Dit systeem zou later een handicap blijken te zijn en werd dan ook bijgestuurd.

Het eerste boek als dusdanig dat werd uitgegeven⁴⁸ was een tekst bezorgd door Renier Snieders, de broer van de beter bekende August Snieders: “*De Geuzen in de Kempen*”. Enigszins een verrassend onderwerp, gezien de principes van het Davidsfonds, want de Geuzen waren allesbehalve goede katholieken, zoals de geschiedenis ons leert. Het boek trok sterk van leer tegen vrijzinnige en – natuurlijk - liberale ideeën. Andere bekende auteurs uit deze periode waren August Snieders en Guido Gezelle. Van kanunnik David zelf publiceerde het Davidsfonds de elfdelige *Vaderlandse Historie*. Ook Streuvels publiceerde er zijn bewerking van *Reinaert de Vos*. Tot aan de Eerste Wereldoorlog werden in totaal 192 boeken uitgegeven, waarvan een kwart gevormd werd door verslagen, voordrachten, gedenkboeken en dergelijke. Een ander kwart werd gevormd door fictie, grotendeels historische romans waarin liberale en socialistische ideeën soms vrij sterk werden aangevallen. De rest van de uitgaven, vrijwel de helft dus, werd gevormd door opvoedkundige geschriften en dan nog het meest over geschiedenis, maar ook reisverhalen en streekgeschiedenis. Verder werden ook nog liederen en muziekbladen uitgegeven. Deze laatste zouden echter (tijdelijk) sneuvelen tijdens de Eerste Wereldoorlog.

47 De informatie m.b.t. de uitgaven van het Davidsfonds werd hoofdzakelijk gehaald uit het reeds vermelde werk van DE MAESSCHALCK, E. & VINTS, L., pagina's 32-36, 69-75, 108-115 en 151-169.

48 De allereerste uitgave was geen literair werk maar het verslag van de eerste algemene Vergadering.

Maar het zat de uitgevers niet helemaal mee. Er kwamen klachten over de kwaliteit van de boeken, zowat een constante trouwens gedurende meer dan een halve eeuw. Zoals hoger vermeld was het Davidsfonds bij zijn oprichting hoofdzakelijk afgestemd op de burgerij, maar werd er later ook gerecruteerd onder de ‘kleine man’. En toen liep het mis. De burgerij vond veel van de boeken enkel goed voor ‘maseurkens’ en het lezen niet waard. Volgens Stijn Streuvels – en we waren toen reeds 1950! – *“was het bekend dat men de uitgaven van het Davidsfonds kon zien staan op een rijtje op de boekenplank van de onderpastoors, onopengesneden⁴⁹”*. Uitgevoerde enquêtes toonden aan dat hij gelijk had: in 1964 bleek dat nog de helft van de leden de toegezonden werken niet hadden gelezen! Voor het gewone volk daarentegen waren, voor de Eerste Wereldoorlog, veel uitgaven nog te geleerd. En dat was inderdaad zo. Veel auteurs – het bleek in hoofdzaak een katholieke kwaal te zijn – kwamen veel te hoogdravend over, in deze mate zelfs dat ze niet meer in staat waren leesbare boeken te schrijven. Hendrik Conscience was blijkbaar al ver weg! Het principe dat het hoofdbestuur huldigde – het ondersteunen van jonge talenten – was verkeerd. De idee zelf was wel goed, maar door het uitgeven van veel *“halfbakken werk”* bewees men jonge auteurs eigenlijk een slechte dienst. Aldus opnieuw de commentaar van Streuvels. Het hoofdbestuur was niet ongevoelig voor dergelijke kritiek. Nochtans, reeds vanaf 1910, werden diverse toegezonden handschriften geweigerd. Ter compensatie begon men – na de Eerste Wereldoorlog - met de vertaling van buitenlandse literatuur, zoals Duitse heimatromans, en met het uitgeven van vulgariserende wetenschappelijke boeken. Het bestuur begon dus zelf initiatieven te nemen en zat niet langer enkel passief te wachten op toegestuurde kopij.

Niet dat daarmee alle kritiek van de baan was. Hoe katholiek Vlaanderen voor de Eerste Wereldoorlog wel was wordt bewezen door de afdeling Aalst, die fel protesteerde tegen zedeloze taal als ‘hoere’ en ‘bedrogen dienstmeiden’. Maar dat viel in Leuven duidelijk niet in goede aarde, waar men het had over *“die kaffers van Aalst, die het hoofdbestuur overbassen”*. Nog in 1931 kreeg het Davidsfonds af te rekenen met kritiek op hun uitgave over Constant Permeke. Het boek werd immers ingeleid door August Vermeylen, de socialistische rector van de Gentse universiteit. Ook dat viel bij veel leden niet in goede aarde: een socialist die een boek inleidt uitge-

---

⁴⁹ Tot voor de Tweede Wereldoorlog – en zelfs nog een tijdlang erna - was het de gewoonte dat de katernen van nieuwe boeken door de aankoper zelf dienden te worden opengesneden.

geven door het katholieke Davidsfonds! Ongehoord! Maar weer negeerde Leuven deze kritiek. Meerdere dergelijke feiten tonen trouwens aan dat, hoe braaf het Davidsfonds ook leek, er in Leuven strijd gevoerd werd tegen het bekrompen katholicisme van veel van haar leden.

Tijdens het interbellum gaf het Davidsfonds nogmaals meer dan honderd boeken uit in de zogenaamde Volksreeks. En daar bleef het niet bij. Vanaf 1929 startte men met de Keurreeks: uitgaven over kunst, letterkunde, geschiedenis of moraal. Het jaar daarop zag de Jeugdreeks het licht, met drie boeken per jaar. Ook startte men opnieuw met de uitgave van muziekbundels. Er waren dus vier soorten uitgaven en de leden werden op basis daarvan ingedeeld. Leden A waren de gewone leden die jaarlijks 5 uitgaven uit de Volksreeks ontvingen. Leden B kregen, mits een toeslag, ook twee uitgaven uit de Keurreeks. Leden C waren diegenen die de jeugdboeken wensten te ontvangen en leden D tenslotte waren de extra betalers voor de muziekuitgaven.

Volgens het bewaarde kasboek waren er in Wachtebeke 58 leden A, op datum van 10 december 1932. Daarentegen was er maar één enkel lid B en 3 leden C. Jeugdboeken waren duidelijk nog niet in trek zoals nu. Leden D, de muziekliefhebbers, waren er in het stichtingsjaar helemaal niet te vinden, alhoewel dit in latere jaren wel het geval zou zijn. In het totaal komen we dus aan 62 leden op datum van 10 december, wat betekent dat er kort na de stichtingsvergadering nog enkele nieuwe leden toetraden. Het jaar daarop was het ledenaantal reeds gestegen tot 75⁵⁰. Het is trouwens het vermelden waard dat 1932 – het stichtingsjaar van de afdeling Wachtebeke dus – een absoluut topjaar was voor het Davidsfonds: bijna 600.000 boeken werden toen verspreid.

En toch bleven er klachten komen over de kwaliteit van de boeken. Het bestuur gaf dit toe, maar weet dit aan een gebrek aan auteurs die “*dwars-door katholiek*” waren. Zoals reeds vermeld trachtte men dit te compenseren door vertalingen van vooral Duitse heimatliteratuur. Een beslissing die later bepaalde afdelingen nog zuur zou opbreken, omdat sommigen daardoor van oordeel waren dat het Davidsfonds Duitsgezind was. Nochtans kregen ook Scandinaviërs en Britten een kans. Zo werd er ook een Britse humoristische detective vertaald die een ongemeen succes kende. Het werd twintigduizend keer als vervangingsboek gevraagd, een

---

⁵⁰ Zie de evolutie van het ledenaantal in bijlage 2.

feit waar Leuven met verbazing naar opkeek. Toch werd deze weg niet verder ingeslagen: daarna kwamen de 'kloeke boerenromans' terug aan de beurt.

In feite was het Davidsfonds zelf voor een deel de oorzaak van deze moeilijkheden. De auteurs moesten immers onmiskenbaar van katholieke huize zijn, wat de vermoedelijke reden was dat er onder de uitgegeven schrijvers weinig of geen Nederlanders waren. Daarbij was er nog het feit dat hun boeken niet in de reguliere boekhandel verkrijgbaar waren. Dat had als gevolg dat bekende Vlaamse schrijvers liever in Nederland publiceerden, omdat ze zo ook over de Moerdijk bekend konden raken en een afzet vonden. Wat een feit is waar we trouwens de dag van vandaag nog mee geconfronteerd worden. Hiermee willen we niet zeggen dat deze auteurs het Davidsfonds volledig links lieten liggen: Streuvels, Timmermans, De Pillecyn en nog anderen publiceerden er wel enkele boeken bij, maar doorgaans was dit niet hun beste werk.

In 1940 betaalde men 20 frank lidgeld, waarvoor een gewoon lid vier boeken kreeg. Het systeem was toen reeds enigszins gewijzigd in deze zin dat slechts één boek opgelegd was, voor de drie andere kon men een vervangingsboek kiezen. In de jaren dertig was eveneens een poging gedaan om het uitzicht van de boeken te verbeteren. Tijdens de oorlogsjaren daarentegen kende men een teruggang, dit wegens de papierschaarste en de beperkte kwaliteit ervan. Toch werden in 1944 nog elf boeken uitgegeven, vervangingsboeken inbegrepen. Het aantal leden steeg sterk, een fenomeen dat we ook in Wachtebeke terugvinden: van 87 in 1940 tot 133 in 1944. In 1943 kwamen er niet minder dan 42 leden bij! Na de oorlog zou het aantal sterk dalen, tot onder de 50⁵¹, en het zou nog tot 1977 duren vooraleer men opnieuw de 100 leden bereikte.

Ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan van het Davidsfonds, in 1950, werd de Volksreeks omgedoopt tot Gulden Reeks. Ernest Claes publiceerde er *'Studentenkosthuis Bij Fien Janssens'* en Jos Ghysen debuteerde er. Zedenromans en historische verhalen bleven echter de hoofdmoot uitmaken. Eind vijftiger jaren gingen er jaarlijks 335.000 boeken de deur uit. Een mooi aantal, maar toch kreeg het Davidsfonds het lastig doordat het geconfronteerd werd met twee nieuwe problemen. Ten eerste was er de opkomst van de goedkope pockets die een zware concurrentie vormden. En ten twee-

---

51 Van de periode 1960 – 1964 zijn geen jaarverslagen bewaard. Uit een opgesteld rapport kan worden afgeleid dat er ook geen waren opgesteld. Uit ditzelfde rapport blijkt ook dat het ledenaantal in 1964 amper 49 bedroeg.

de – eigenaardig genoeg – bleken ook dure reeksen, gepubliceerd door andere uitgeverijen, een grote afzet te kennen, mits voldoende reclame. Deze beide problemen dienden door het Davidsfonds te worden aangepakt. Het zou hierbij de hulp krijgen van onder andere eminente professoren die bij het fonds publiceerden zoals Frans Olbrechts (etnoloog en antropoloog, directeur van het Congo-museum in Tervuren), Willy Peremans (filoloog) en Frans van Mechelen (socioloog).

De grote ommekeer kwam begin de jaren zestig van vorige eeuw. Het tweede Vaticaans Concilie was daar niet vreemd aan. Eindelijk begon men te beseffen dat niet-katholieke schrijvers ook mensen waren die iets konden vertellen. En zo *“verliet de vereniging definitief de loopgraven die waren aangelegd tegen een boze antiklerikale wereld”*⁵². Schrijvers als Johan Daisne en zelfs Gerard Walschap kregen nu een kans. Het zou de kwaliteit van de uitgaven enkel ten goede komen. Weer werd dit niet door iedereen geapprecieerd, maar het bestuur ging vastberaden door. In 1966 werden de uitgaven herschikt in niet minder dan acht reeksen: de Beiaardreeks (ontspanningsliteratuur), de Belfortreeks (probleemliteratuur), Keurreeks (wetenschappelijke werken), de Horizonreeks (actuele thema’s), de Poëziereeks (gedichten), een Liederboek, de Jeugdreeks en tenslotte de fonoplaten. Muziekuitgaven zouden trouwens een constante blijven vormen. Een lid diende toen voor minimum 125 frank boeken te kopen, maar mocht wel kiezen uit alle reeksen, de Jeugdreeks uitgezonderd. Het jaar daarop, in 1967, zette het Davidsfonds de volgende stap: het werd een volwaardig uitgever, die voor de eerste maal op de boekenbeurzen van Brussel en Antwerpen verscheen. Hetzelfde jaar verscheen nog een nieuwe reeks: de Cartoonboeken, die het tot de dag van vandaag nog doen. De klassieke muziekboeken daarentegen verdwenen in 1968.

De nieuwe trend werd door het grote publiek gunstig onthaald. Ook de omnibussen rond een bepaald thema, die einde de jaren zeventig verschenen, kenden een groot succes. Namen als André Demets, Valère Depauw, Rose Gronon, Hubert Lampo en andere deden het ook zeer goed. Het Davidsfonds zou zijn uitgaven in de loop van de verdere jaren nog aanpassen waar nodig: denken we maar aan de dure Geschenkboukenreeks. Grote inspanningen werden ook geleverd om de boeken een fraai uitzicht te geven. Door fusie en/of overname van andere uitgeverijen (De Clauwaert, Infodok) werd het assortiment nog uitgebreid.

---

52 DE MAESSCHALCK E. en VINTS L., op. cit., p. 108.

H. M. J. J. J.

EIKENBORN

NAAR HET DUIJSCH VAN

Barones ANNA VON KRANE

door

ANNA VAN DER HALLEN

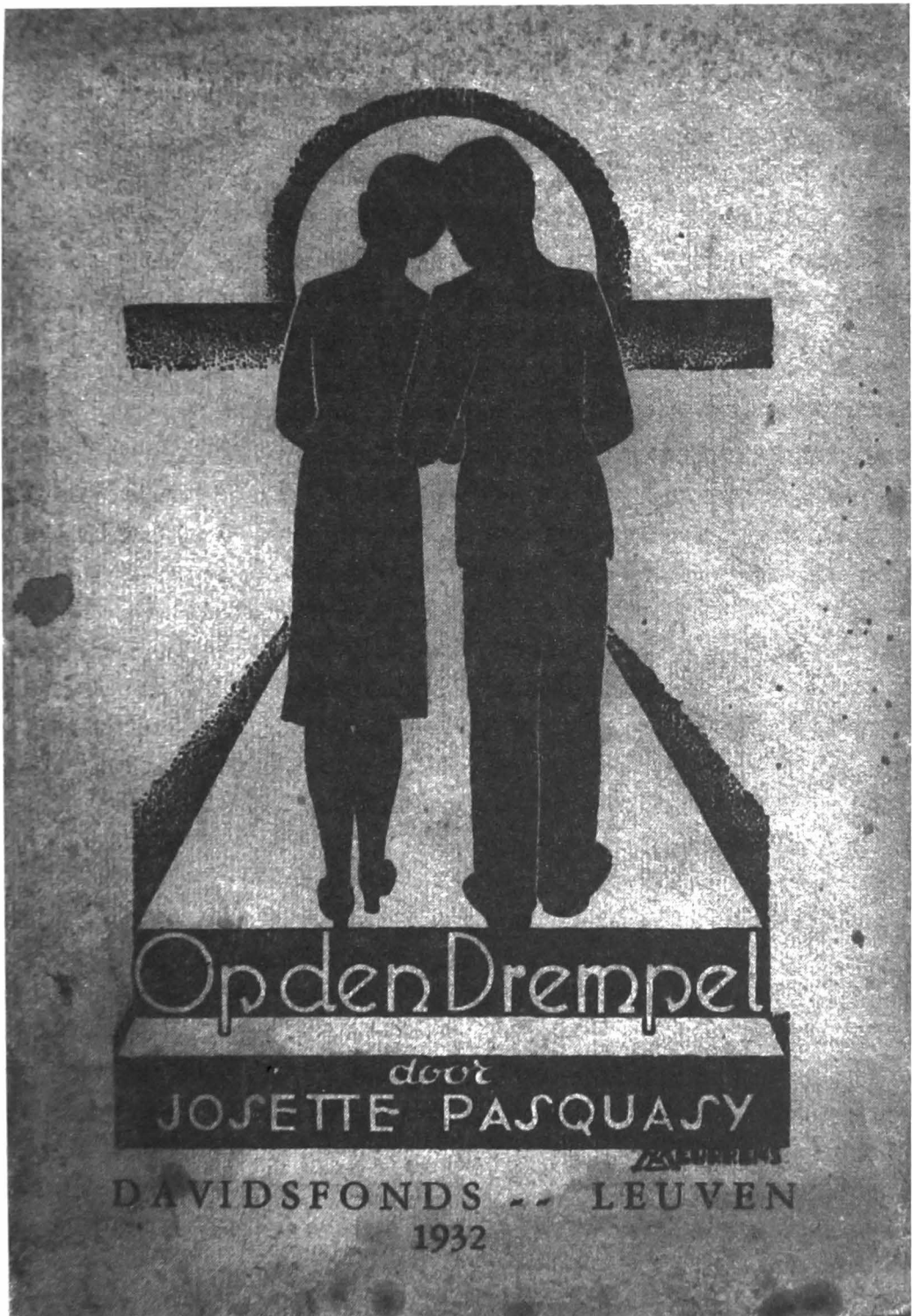
20

DAVIDSFONDS N° 223 PRIJS 12 Fr.

*Eén van de door het Davidsfonds uitgegeven boeken,
uit het Duits vertaald (1929).*

Davidsfondsuitgave nr. 231, jaar 1930. Het was een verzameling van "Novellen van Vlaamsche Jongeren", met pentekeningen van Leo Meurrens. Het boek was het resultaat van de novellenprijskamp die het Df had uitgeschreven in februari 1928, ter gelegenheid van de inschrijving van het 35.000ste lid. Buiten Emiel Van Hemeldonk hebben maar weinig van de zeven auteurs naambekendheid verworven.

Een boek uit de Volksreeks, uitgave 1932.

6. De periode van pastoor Camerman en pastoor Perquy (1932- 1946)

Pastoor Camerman was de eerste voorzitter van het Davidsfonds in Wachtebeke. Hij bleef dit tot 1945, waarna hij de fakkel doorgaf aan zijn opvolger, pastoor Perquy die slechts één jaar voorzitter bleef. Om deze reden hebben we beide periodes samen genomen.

Bijna gans deze tijdsspanne bleef het bestuur beperkt tot drie man: de pastoor, de onderpastoor – soms vermeld als ondervoorzitter, andere jaren als gewoon bestuurslid - en dhr. Richard Scheire, die de functie van secretaris / penningmeester op zich nam. Laatstgenoemde stond ook in voor de correspondentie met het hoofdbestuur en voor de ontvangst van de bestelde boeken. Onderwijzer Scheire – vanaf 1937 schoolhoofd – stond ook in voor de ophaling van de lidgelden. Alhoewel het nergens expliciet vermeld staat ging dit vermoedelijk gepaard met de thuisbezorging van de boeken. Het aantal bestuursvergaderingen per jaar bleef doorgaans beperkt tot twee à drie. Dit komt er vrijwel op neer dat diverse activiteiten georganiseerd werden zonder voorafgaande bestuursvergadering. Over de wijze van organiseren zijn we echter niet ingelicht.

Pastoor Camerman had blijkbaar genoeg aan zijn activiteiten als ornitholoog om zijn vrije tijd op te vullen. Uit het verslag van het controlebezoek gedateerd 7 augustus 1941 leren we immers dat de *“E.H. voorzitter het zich niet veel aantrekt”*. Gans anders was het gesteld met de onderpastoor, E.H. Bredael, die *“graag alles in eigen hand houdt”* en blijkbaar zelfstandig het reilen en zeilen van de afdeling bepaalde. In 1939 trok hij zelfs de correspondentie met het hoofdbestuur en de toezending van de boeken naar zich toe. Blijkbaar had hij hiermee toch te veel hooi op zijn vork genomen, want het jaar daarop was het weer dhr. Scheire die hiermee belast werd.

Pas in 1943 werd het bestuur uitgebreid met vier nieuwe leden, de zogenaamde wijkmeesters. Tot dan toe had onderpastoor Bredael zich daar steeds tegen verzet. Dat jaar moet de hoeveelheid werk voor secretaris Scheire zowat onhoudbaar geworden zijn. Het ledenaantal was immers reeds opgelopen tot 131, een verdubbeling ten opzichte van het stichtingsjaar. Het ophalen van de lidgelden en de verdeling van de boeken moet hem een pak werk bezorgd hebben, want daar stond hij alleen voor. Verder waren er nog de jaarvergaderingen te Leuven en, eveneens jaarlijks, twee

vergaderingen van de goubond en twee vergaderingen van de gewestbond Gent, die alle werden bijgewoond. En verplaatsingen gebeurden toen nog per trein. De hieraan verbonden kosten, inbegrepen deze van een maaltijd, werden door het bestuur gedragen. We hebben niet kunnen terugvinden wie deze vergaderingen bijwoonde, maar we vermoeden dat het steeds de secretaris was die de taak op zich nam.

In 1943 werd E.H. Bredael als ondervoorzitter opgevolgd door E.H. De Rycke die een gans andere dynamiek vertoonde. Helaas werd “*de zeer flinke nieuwe onderpastoor*”⁵³ reeds in 1945 overgeplaatst, wat door het bestuur werd betreurd. Opvolger werd E.H. De Valck, die als ondervoorzitter (1945) of als gewoon lid in het bestuur bleef tot 1948, toen ook hij naar een andere parochie diende te verhuizen.

De evolutie van het ledenaantal stipten we hierboven reeds in het kort aan: het ging vrijwel continu in crescendo. Het bereikte een maximum in 1944, toen de afdeling Wachtebeke 133 leden telde. Daarna ging het langzaam bergaf. Een nieuw elan zou pas veel later komen. Dit was niet uniek voor Wachtebeke: het was de algemene trend van het Davidsfonds. Het kende een sterke toename van de leden tijdens de oorlog, maar vanaf eind jaren '40 trad een langzame terugval in. In 1960 telde het Davidsfonds slechts 70.000 leden meer, tegenover 94.000 in 1944⁵⁴. Procentueel was de daling in Wachtebeke nog sterker: er waren toen maar 75 leden meer over⁵⁵ van de bijna 130 in 1945.

De publieke activiteiten van de eerste jaren staan beschreven in het bewaarde verslagboek. Doorgaans gingen deze door in de zogenaamde muziekzaal in de Kerkstraat, ook genoemd naar de eigenaars als “zaal Bracke”. Heden is daar de katholieke Kring gevestigd. Een verslag uit 1939 noemt dit “*ons gewoon lokaal*”. De keuze aan lokalen te Wachtebeke was trouwens sterk beperkt.

Zoals hierboven reeds beschreven werd tijdens de stichtingsvergadering een voordracht gegeven door dr. Dambre. Wat dergelijke voordrachten betreft – en ook voor andere activiteiten – kon men gebruik maken van ondersteuning door het hoofdbestuur. In de jaren 1931 / '32 gaf dit een sprekerslijst uit waarop niet minder dan 340 namen stonden⁵⁶. Een derde ervan

53 Volgens het controlebezoek van 12 september 1945, opgesteld door dhr. Verschelde.

54 DE MAESSCHALCK E. & VINTS L., op. cit., p. 54.

55 Meer bepaald geldt het aantal van 75 voor het jaar 1959. Van 1960 zelf is geen aantal bekend; het is echter geweten dat de daling nog verder aanhield.

56 DE MAESSCHALCK E. & VINTS L., op. cit., p. 58.

was priester. Het leeuwenaandeel van de onderwerpen betrof godsdienst / zedenleer en opvoedkunde (67), kunst (82) en geschiedenis en aardrijkskunde (86). Wat niet aan bod kwam was zuiver amusement, zoals bijvoorbeeld een goochelavond. Dergelijke activiteiten werden door Leuven niet gewaardeerd: het moest cultuur of ontwikkeling zijn!

Het jaar daarop – 1933 – was het eerste volwaardige werkingsjaar van de afdeling. Het begon opnieuw met een voordracht gegeven door “*den achtbaren heer advocaat Storme*”: “De Vlaamsche Beweging op cultureel gebied”. Eigenlijk ging het hoofdzakelijk over de vervlaamsing van de Gentse universiteit en de splitsing in een Vlaamse en Franse afdeling van de Leuvense universiteit. Een brandend actueel onderwerp dus, gezien de taalwetten van het jaar ervoor. Het verslag van deze vergadering, zoals het tot ons gekomen is, lijkt meer op een strijdpamflet dan op een nuchter verslag, zoals de laatste paragraaf ervan bewijst. In het typische woordgebruik van die tijd staat er: “*Aan ons Davidsfondzers er voor te ijveren in onzen omgang met den gewonen man dat er van ons een waren cultureelen invloed uitga opdat de uiterlijke ruwheid van ons verachtend Vlaamsche volk plaats make voor rondborstige wellevendheid en Vlaamsche fierheid in houding en taal*”. Advocaat Storme had het waarschijnlijk niet beter kunnen zeggen. Meester Scheire was zich duidelijk bewust van zijn taak.

Een jaarlijks terugkerende activiteit was de inrichting van een opstelprijskamp voor de leerlingen van de scholen. Dit werd ook weer gesponsord door het hoofdbestuur te Leuven, dat deze wedstrijden oorspronkelijk inrichtte. Vanaf 1932 diende dit echter door de lokale afdelingen te gebeuren, maar Leuven bleef gratis de prijsboeken leveren⁵⁷. Mogelijke opsteltitels werden ook door het hoofdbestuur verstrekt en Wachtebeke maakte daar ook gebruik van. Alle scholen namen deel. De namen van de eerste bekroonden zijn in het verslagboek bewaard gebleven: De Caluwé Julien (gemeenteschool Center); Roets Anna (meisjesschool Molenhoek); Michiels Alice (meisjesschool Overslag); Celie Suzanne (meisjesschool Langelede); Veelaert Bertha (meisjesschool Ramonshoek) en De Clercq Maurits (jongensschool Ramonshoek). De bekroonden mochten op 23 juli deelnemen aan de wedstrijd georganiseerd door de gewestbond Gent, maar slechts drie schreven zich in. Op 18 september deelde dhr. Deprest van de “*verbeteringsraad*” mee dat twee ervan de grootste onderscheiding beko-

---

57 In 1933 was de afdeling Wachtebeke hier blijkbaar nog niet van op de hoogte. Het kasboek vermeldt immers een uitgave van 60 frank voor de aankoop van jeugdboeken die als prijs moesten dienen. De volgende jaren vinden we deze uitgavepost niet meer terug. Wel dienden er nog andere kosten gemaakt, zoals verplaatsingskosten naar Gent voor de gelauwerden.

men hadden, namelijk De Clercq Maurice en De Caluwé Julien. Van de eraan verbonden prijs wordt niets vermeld.

Op zondag 8 oktober werd een Conscience avond ingericht, met als spreker dhr. Robert De Graeve die de betekenis van deze schrijver toelichtte in het kader van zijn tijd: “... *ons volk dat inderdaad geen besef meer had van het roemrijk verleden zijner voorvaderen. Hij heeft door zijn boeken (...) aan dat volk terug een droom geschonken, het een ideaal voorgespiegeld.*” Interessant was het tweede deel van de avond, die uit een filmvoorstelling bestond (het filmapparaat diende te worden gehuurd voor 140 frank, geen klein bedrag!) waarbij de aanwezigen het leven van “*onzen grootsten volkschrijver te aanschouwen kregen, met daarbij den passenden uitleg*”. Deze laatste zinssnede doet ons vermoeden dat het nog een stomme film betrof. Tijdens de pauze werd nog een Conscience-plakket verloot dat gewonnen werd door Gustaaf De Letter.

Het eerste werkingsjaar werd afgesloten op 10 december met een liederenavond. Als “*kunstzanger*” trad dhr. Van Crombrugge uit Antwerpen op, op de piano begeleid door zijn echtgenote. Zij voerde eveneens enkele klavierstukken uit van Vlaamse meesters. Op deze avond waren ook de bekroonde leerlingen van de opstelprijskamp aanwezig. Of zij ook genoten hebben van de “*kunstliederen*” en het pianospel wordt niet vermeld, maar het feit dat ze die avond hun prijsboeken mochten in ontvangst nemen maakte vermoedelijk veel goed.

Buiten deze activiteiten, die allemaal beschreven staan in het overgeleverde verslagboek, waren er nog andere waarvan we geen verslag terugvinden. Zo nam de afdeling ook deel aan de IJzerbedevaart die doorging op 20 augustus. Ook de 11 juli-viering, toen nog Sporenherdenking of Sporenfeest genoemd, stond op het programma. Dat jaar gebeurde dit door deelneming aan het feest te Zelzate en door het bijwonen van het muzikaal concert gegeven door de harmonie van Wachtebeke⁵⁸. Zoals een korte vermelding uit 1934 ons leert ging dit gepaard met het uithangen van plakbrieven en het uitnodigen van de leden. Zowel de IJzerbedevaart als de 11 juli-viering worden tot op de dag van vandaag gepropageerd.

Het overzicht van de werking in het jaar 1933 maakt duidelijk waar het Davidsfonds toen voor stond. Wat belangrijk is: de mensen waren daar ont-

---

58 De specifieke naam is in het jaarverslag niet vermeld en, zoals gezegd, is hiervan in het verslagboek ook niets terug te vinden.

vankelijk voor. Wie toen in Wachtebeke instond voor de programmatie is ons niet bekend⁵⁹. Hoewel geen exacte cijfers bekend zijn over het aantal aanwezigen op de diverse activiteiten, toch moet dit in de praktijk wel meegevallen zijn. Slechts zelden vinden we in de verslagen over de jaren voor de oorlog een vermelding van een tegenvaller en tijdens de oorlog was dit niet anders, ook al waren de activiteiten toen sterk ingeperkt.

De volgende jaren verliepen dan ook volgens hetzelfde stramien. In mei '34 werd de jaarlijkse opstelwedstrijd georganiseerd en op 30 september trok men met 26 deelnemers naar de Peter Benoit-avond die doorging in het "Casino-Park" te Gent. Blijkbaar was dit in de smaak gevallen, want op 6 januari 1935 richtte Wachtebeke zelf een Peter Benoit-avond in. Nadat spreker De Vos het leven en de betekenis van de toondichter toegelicht had, haalde de Koninklijke Harmonie De Eendracht haar langste adem boven om enkele werken van hem ten gehore te brengen. En gezongen werd er ook! De bijval die de muziek en de zang kenden werd trouwens als 'uitstekend' gequoteerd. De spreker daarentegen moest het met een 'bevredigend' stellen. Maar zijn honorarium van 100 frank zal voor hem wel belangrijker zijn geweest. Het hoofdbestuur had ook een beknopte tentoonstelling voorzien die gans de dag kon bezocht worden en waar een tweehonderdtal bezoekers zich lieten zien, "*vooral gedurende de vergadering*".

Wat de 11 juli-viering betreft beperkte de afdeling zich tot een samenwerking met de lokale harmonie. Het zou gedurende enkele jaren, tot 1938, de gewoonte zijn dat die 's avonds een concert gaf in het dorp. Gewoonlijk werd dit gegeven de zondag volgende op 11 juli. Van samenwerking met andere gemeenten, zoals in 1933, vinden we niets meer terug. In 1939 werd het feest uitgebreid. Er werden toen volksspelen georganiseerd en er werd bovendien een zangfeest aan gekoppeld, gebracht door de "Zingende wandelkring Sint-Norbertus" uit Antwerpen. Na een meerstemmig plechtig Lof in de parochiekerk – met ruim 500 aanwezigen – zorgde Sint-Norbertus voor de uitvoering van Klokke Roeland en Vlaamse strijdliederen. Dit ging door op de speelplaats van het klooster. Er waren ruim vierhonderd aanwezigen, die zich niet lieten afschrikken door een onweersbui. Het zou voor lange tijd de laatste viering zijn: tijdens de oorlog was er geen sprake van.

En ook al was het hoofdbestuur niet te vinden voor ontspanningsavonden, dit kon niet verhinderen dat op zondag 3 maart 1935 "*een luimigen caba-*

---

⁵⁹ Correspondentie hieromtrent – het aanvragen van de sprekers bijvoorbeeld – bleef in de archieven niet bewaard.

ret-avond” georganiseerd werd. Het was “*pittige christelijk-Vlaamsche humor*”, “*echte kunst van hoog-zedelijk gehalte*”, met een lach en een traan zoals dat toen de gewoonte was. Ook al kende deze avond een groot succes, het bestuur diende wel 347 frank op te leggen om de kosten te dekken.

Het werkjaar 1935 werd afgesloten met een voordracht, opgeluisterd met dia's, door dhr. Van Pouck, schoolhoofd te Sint-Amandsberg. Onderwerp waren de Begijnhoven in Vlaanderen. Dhr. Van Pouck zou trouwens het jaar daarop terugkeren voor een filmavond met als onderwerp “Schoonheid te Gent”. Er waren toen 60 aanwezigen, inbegrepen de laureaten van de opstelprijskamp van dat jaar. Ook het geestelijke mocht in 1936 niet ontbreken. Daar zorgde pater Gobert voor met een voordracht over “Moderne grootmachten en katholiek offensief”. Volgens de eerwaarde pater waren de grote gevaren die het katholicisme toen bedreigden het communisme, de pers, film en radio. Hij was duidelijk niet te vinden voor de moderne communicatiemiddelen uit die tijd. De opkomst der leden was “*bevredigend*” ...

De boog hoeft niet altijd gespannen te staan en 1937 begon dan ook, op donderdag 31 januari, met een zogenaamde feestavond. Niet dat er te eten of te drinken viel. De leden waren talrijk opgekomen en er waren ook veel niet-leden aanwezig zodat het cabaretgezelschap ‘De Varende Gezellen’ voor een goed gevulde zaal optrad. Cabaret deed het blijkbaar goed: op zondag 21 november was er opnieuw een dergelijke avond. Ditmaal werd deze gebracht door het plaatselijk gezelschap ‘De Lachende Kamielkens’. De Kamielkens, dat waren Jos. De Cock, Oscar Galens, A. Dherdt en Camille Saman. De avond werd gevuld “*door het spelen van allerlei gekende Vlaamsche liederen welke door het publiek geestdriftig werden meegezongen*”. Het was niet de enige gelegenheid waarop gezongen werd. Op woensdag 8 december ging de voorbereiding door van het nationaal zangfeest te Gent (1937). In het eerste deel kwamen oud-Vlaamse liederen aan bod, in het tweede deel de strijdlieder. Het werd een geslaagde avond genoemd, alhoewel, volgens het verslag, met te weinig volk: ongeveer 75 man. Er werden toch 62 liederenboekjes verkocht.

Er werden in 1937 ook twee uitstappen georganiseerd: op 23 mei naar een amnestiebetoging (plaats niet bekend) en op 4 juli naar de Tinel-feesten te Sinaai. Verdere gegevens hierover ontbreken.

In 1937 vinden we voor de eerste maal in het kasboek ook een lid-missionaris terug. Het betrof pater De Letter, die zijn missiepost had in Calcutta. Reeds vanaf de jaren twintig en tot eind jaren zestig promoveerde het

Davidsonfonds de ondersteuning van de lokale missionarissen. Dit bestond erin dat de lokale afdeling zelf het lidgeld betaalde en hem jaarlijks enkele boeken toestuurde. Dat jaar betaalde men 20 frank voor het lidgeld, geboekt op 1 januari. Een bijkomende uitgavepost van 10 frank werd geboekt op 21 november voor de verzending van zijn boeken. Het zou een jarenlange gewoonte worden: de laatste boeking vinden we terug in het seizoen 1971 / '72.

Het jaar daarop, 1938, draaide de afdeling Wachtebeker op een laag pitje. Naast de klassieke opstelprijskamp op 9 april – waarover secretaris Scheire een vrij uitgebreid verslag heeft nagelaten – waren er enkel in december een paar activiteiten. Op zondag 4 december kwam dhr. Delmatino spreken over een studiereis door Duitsland. Hij had het over het ontstaan en de opkomst van het nationalisme – bedoeld werd het nationaal-socialisme – en de vrijheid van godsdienst en opvoeding in het Derde Rijk⁶⁰. Duitsland was toen duidelijk een ‘hot topic’ en het hoeft ons dan ook niet te verbazen dat er ruim 250 man op de vergadering aanwezig was.

Op 19 december waren de Vriende Gezellen er terug, met een huldeavond aan Conscience en zijn werk. Het was immers honderd jaar geleden dat “*zijn machtig heldenepos, De Leeuw van Vlaanderen*”, verschenen was, wat in gans Vlaanderen herdacht werd. Voor de leden was er vrije ingang, niet-leden betaalden 2 frank. Wegens de “*Siberische koude*” bleef de opkomst echter beperkt tot een vijftigtal man.

Ook al verklaarde het Davidsonfonds zich politiek neutraal, dit betekende nog niet dat de (buitenlandse) politiek niet gevolgd werd. De voordracht van dhr. Delmatino wijst daar op en in 1939 kwam er een vervolg. Op zondag 15 januari kwam Jan Boon spreken over “Drie dictators: Stalin, Hitler en Mussolini”. Uit het bewaarde verslag blijkt dat dhr. Boon niet mals was voor het nationalisme dat deze leiders vertegenwoordigen, dat “*den mensch tot een onderdeel van de staatsmachine vernedert en aanstuurt op grootheidswaanzin en oorlog. Hierbij wordt God over 't hoofd gezien, want alles, ook de persoonlijke vrijheid, wordt geofferd aan afgod Staat, waarvan de duce of führer het symbool zijn*”. Men kan zich afvragen of de spreker, die zelf door Duitsland had gereisd, geen klaardere kijk op de zaken had dan veel politici.

---

⁶⁰ De tekst in het verslagboek is niet helemaal duidelijk. Letterlijk staat er: “*Spreker handelde heel boeiend over het ontstaan en de opkomst van het nationalisme en over de gevaren die de algemeen-menschelijke vrijheden en vooral de vrijheid van godsdienst en opvoeding in het Derde Rijk*”.

Begin 1940 werden door het Davidsfonds Wachtebeke drie “geestelijke voordrachten” georganiseerd, gegeven door E.P. De Weyn O.P. met voor die tijd de zeer toepasselijke titel “De wereld kraakt”. Genoemde voordrachten gingen door in de kerk, op 11, 12 en 13 februari. Er waren ruim 200 aanwezigen. In het jaarverslag staat de nuchtere vermelding dat de bijhorende bewijsstukken – die normaal aan het hoofdbestuur moesten toegezonden worden - verloren gegaan zijn tijdens de oorlogsgebeurtenissen.

Het zou de enige activiteit zijn dat jaar: geen opstelprijskamp, geen sprekers, geen vieringen, geen ontspanning: totaal niks. Het jaar daarop (1941): idem dito. Terug drie voordrachten door pater De Weyn op 10, 11 en 12 maart over “Levensproblemen”. Elke dag had een ander onderwerp. Beurtelings kwamen aan bod: “De toestand van de kerk in ons land”; “De immer levenwekkende en levengevende Kerk”; “Het katholicisme is een zegen”. Volgens het verslagboek waren er ruim driehonderd aanwezigen. Er werd een honorarium van 450 frank uitbetaald. Dit moet voor de kas een ernstige aderlating geweest zijn, want inkomgeld werd niet gevraagd. Verder was er geen enkele activiteit.

Dit was nochtans niet naar de zin van het hoofdbestuur te Leuven. Tijdens de Eerste Wereldoorlog had men de activiteiten teruggedraaid en daar ten slotte een kater aan overgehouden. Daarom wilde men het tijdens de Tweede Wereldoorlog over een andere boeg gooien en de werking behouden, vooral door de gewone uitgaven maar ook door de lokale activiteiten zoals bijvoorbeeld de opstelprijskampen. Maar dit wilde men niet in Wachtebeke. Secretaris Scheire was nochtans geneigd op de wens van het hoofdbestuur in te gaan, maar hij boekte geen succes. Het verslag van het controlebezoek op 7 augustus 1941 leert ons waarom: “*Eerw. H. onderpastoor laat hem geen voldoende vrijheid. (...) Hij is toch zoo heel voorzichtig en zoo prikkelbaar op stuk van onzen Vlaamschen Strijd*”. Misschien had E.H. Bredael niet helemaal ongelijk voorzichtig te zijn, gezien de latere gebeurtenissen.

Het feit dat de opstelprijskampen niet meer doorgingen was blijkbaar niet aan de onderpastoor te wijten. Genoemd verslag vermeldt daarover: “*De prijsk. in Nederl. Opstel moest men opgeven omwille van de enggeestigheid van het onderw. personeel (W. telt meerdere groote wijken met elk een school, en elke zou den laureaat moeten hebben!)*”. Blijkbaar waren in 1942 deze problemen gedeeltelijk van de baan, want er werd opnieuw een opstelprijskamp georganiseerd onder leiding van inspecteur Jos. De Cock. Uit het controleverslag van 26 augustus 1942 leren we nochtans dat niet alle

scholen er aan deelnamen. Laureaten waren Willems Michel (Ramonshoek) en Geldof Suzanne (Molenhoek), die elk voor 20 frank prijsboeken mochten uitkiezen.

Verder werd opnieuw pater De Weyn gecharterd voor de geestelijke voordrachten. Hij deed er dat jaar vier dagen over: van 15 tot 18 juni. Ditmaal ging het over “Het huis der vreugde”, “Jeugdvorming of misvorming”, “Vrouwen voor deze tijd” en “Mannen met een hart”. Het verslagboek spreekt over “*deze zeer actuele voordrachtenreeks*”. Elke voordracht duurde anderhalf uur. Het verslagboek noemt pater De Weyn “*een van Vlaanderens beste kanselredenaars, die met zijn warme aangename stem, zulke diep godsdienstige verheven gedachten, op een nooit gehoorde begeisterende wijze wist voor te houden*”. Blijkbaar had hij zeer veel succes: begonnen met ongeveer vierhonderd aanwezigen waren er de laatste avond nog tweehonderd meer.

In 1943 was onderpastoor Bredael vertrokken en vervangen door E.H. De Rycke. Het eerste resultaat was dat het bestuur werd uitgebreid met vier raadsleden⁶¹. Behalve de reeds klassieke opstelprijskamp op 24 april (er waren slechts negen deelnemers: vier jongens en vijf meisjes) waren er geen verdere activiteiten, ook geen “geestelijke voordracht”. Wat niet belette dat het ledenaantal sterk toenam. Zoals reeds vermeld was dit een algemeen fenomeen, waarvoor we niet direct een reden kunnen aanhalen.

Het jaar 1944, het laatste oorlogsjaar voor onze streek, nam het aantal activiteiten terug langzaam toe. Het begon reeds op 23 januari met een voordracht over Pater Lievens, “*de moderne Xaverius*”. Dat het organiseren van activiteiten tijdens de oorlog toch niet zo eenvoudig was bewijst de vermelding dat hiervoor toestemming moest gevraagd worden aan de Kreiskommandantur te Gent. De voordracht, die net als vroeger doorging in zaal Bracke, werd opgefleurd met ruim honderd dia’s “*over den Lievenspost, de zeden en gebruiken der inlanders en over het leven van den grooten Vlaamschen missionaris E.P. Lievens*”. De voordracht werd eveneens door een E.P. Lievens S.J. gegeven, een neef van de genoemde missionaris. De voordracht duurde drie uur maar er waren slechts een tachtigtal aanwezigen, wat eerder gering werd genoemd.

Dit was nog niet alles voor 1944. Naast de opstelprijskamp (11 maart) kwam er nog een voordrachtavond op 23 april gegeven door Leon Van der

---

⁶¹ Zie bijlage 3.

Hulst, die diverse teksten voorlas van o.a. Ernest Claes, Antoon Coolen, Guido Gezelle en andere. Blijkbaar was dit meegevallen, want het jaar daarop was dhr. Van der Hulst terug uitgenodigd. Dit was ter gelegenheid van het liefdadigheidsfeest op zondag 15 april 1945, ten bate van de *“geteisterden onzer gemeente”*. Er was een totale opbrengst van 1380 frank, die overhandigd werd aan het plaatselijk comité voor hulpverlening. En deze hulp bleek wel nodig te zijn. Zo lezen we in het verslagboek de laconieke mededeling dat er dat jaar geen plaatselijke opstelprijskamp werd gegeven *“aangezien de scholen gedeeltelijk gesloten werden door gebrek aan brandstof of door schade van vliegende bommen”*. Wachtebeke kende dus ook zijn oorlogsleed. En er was wel meer. Een kort verslag gedateerd 15 oktober 1944 heeft het over *“bedreigingen tegen, en over straatschenderijen ten nadeele van bestuursleden en leden”*. Dit wordt nog eens herhaald in het verslag van 12 september 1945: *“Wachtebeke (...) stoort zich voor de Df-werking weinig aan de bevrijdingswoede, die hier erger dan waar ook, hoogtij vierde en meerdere Df-mensen bedreigde”*. Klaarblijkelijk ontsnapte het Davidsfonds weer niet aan het etiket van Duitsgezindheid, zoals ook na de Eerste Wereldoorlog het geval was.

Op 16 december 1945 werd het jaar afgesloten met een missievoordracht over Congo, gegeven door E.P. Pauwels S.J. Er waren een honderdvijftig toehoorders, die de pater hoorden vertellen over zijn eigen missionarisleven. Er werden tweehonderd dia's vertoond.

In 1945 vinden we voor de eerste maal een vermelding terug betreffende steun verstrekt aan de lokale Sint-Vincentiusbibliotheek. Het betrof een toelage van 300 frank. Deze steun zou jarenlang herhaald worden, ook al was het niet altijd met een financiële bijdrage maar dikwijls onder de vorm van (Davidsfonds-) boeken. Het hoofdbestuur in Leuven was daar de grote promotor van. Het Davidsfonds had er steeds naar gestreefd zoveel mogelijk lokale bibliotheken op te richten, iets wat duidelijk aansloot bij zijn doelstelling. Waar dit niet mogelijk was werd gevraagd om bestaande lokale bibliotheken te steunen⁶².

In het jaar 1946 werd E.H. Perquy tot pastoor te Wachtebeke benoemd en werd hij de nieuwe voorzitter van de lokale afdeling van het Davidsfonds. Zoals reeds vermeld zou hij dit slechts één jaar blijven; daarna werd hij erevoorzitter. Hij zou echter zijn persoonlijke stempel blijven drukken op de afdeling, wat door de andere bestuursleden niet altijd gunstig werd ont-

⁶² Het vermoeden bestaat dan ook dat de Sint-Vincentiusbibliotheek rond deze periode opgericht is, al hebben we het jaar van stichting niet kunnen achterhalen.

haald. We komen hierop terug bij de beschrijving van de tweede periode, deze onder het voorzitterschap van inspecteur Jos. De Cock.

Op 15 augustus ging afdeling Wachtebeke terug op uitstap, naar Laarne. Daar werd de opvoering van ‘De Vreemdeling’ van Antoon Coolen bijgewoond en – natuurlijk – een bezoek gebracht aan het slot. Van deze uitstap vinden we noch inkomsten noch uitgaven terug, zodat we kunnen vermoeden dat iedereen reisde voor eigen rekening. Op 10 november ging een zogenaamde kunstavond door, waar broeder Dr. Libertus kwam spreken over “Een kunstreis in Italië”, zoals gewoonlijk vergezeld van de nodige dia’s. Er waren meer dan honderd toehoorders. Maar niet alleen Italië kwam aan bod: *“Terloops wees hij ons ook op de schoonheid van ons eigen katholieke Vlaanderen, schoonheid die ons eigen volk te weinig kent en waardeert”*. En waar het Davidsfonds graag verandering in zag komen.

Te vermelden is nog dat de afdeling Wachtebeke eveneens haar steun verleende aan de heropbouw van de gedynamiteerde IJzertoren: er werd hiervoor 200 frank uitgetrokken. Ook de uitgebrande Df-bibliotheek te Rupelmonde mocht op steun rekenen. Uit het verslag van consulent Verschelden⁶³, gedateerd 21 juni 1946, leren we immers dat secretaris Scheire daartoe dubbels uit de plaatselijke boekerij ging halen om ze Rupelmonde te bezorgen.

Hiermee zijn we aan het einde gekomen van de eerste periode van de lokale Davidsfondsafdeling van Wachtebeke. Uit de beschrijving van de diverse activiteiten blijkt duidelijk dat de werking toen gans anders was dan nu. Het waren ook gans andere tijden. Sport en ontspanning kwamen zelden aan bod: de werking was sterk gericht op opvoeding, en dan nog uitsluitend van bijna overdreven katholiek standpunt. De ‘geestelijke voordrachten’ zouden de dag van vandaag geen kans meer maken, ook al bleken ze toen groot succes te kennen. Maar zoals gezegd: we moeten het kaderen in zijn tijd. Het blijkt trouwens dat onder ‘ontspanning’ toen andere zaken werden verstaan dan nu: een liederenavond, waarbij een groot deel van de aanwezigen meezong, was toen reeds voldoende.

---

63 Jozef Verschelden (1902 – 1979), van wie de naam regelmatig opduikt in ons verhaal, was onderwijzer te Sinaai. Hij werkte er ruim veertig jaar in de plaatselijke Davidsfondsafdeling. Bij ons is hij beter gekend als de gewestelijk afgevaardigde van het Davidsfonds voor Noord-Oost-Vlaanderen, functie die hij waarnam van 1940 tot 1964. Om de 105 betrokken afdelingen te bezoeken moet hij duizenden kilometers afgelegd hebben, grotendeels per fiets, wel te verstaan!

KABARET "DE LACHENDE KAMIELKENS"

Gooi deze
kaart niet uit
uw tasch:
Ze komt U
vroeg of laat
van pas!

Voor alle inlichtingen: O. GALENS

Rechtstreef

WACHTEBEKE

Affiche van het cabaret "De lachende Kamielkens".

draacht duurde anderhalf uur en was ook niet lang genoeg, naar het gedacht der meeste hoorders. Waarschijnlijk deze avond waren de succesvolste ooit door onze afdeling ingericht.
Sponsoraria Spreker: 150fl. per voordracht - (600fl.)

Opstelprijskamp 1943.

Op 24 April werd de plaatselijke prijskamp in Nederland opstel ingericht voor jongens en meisjes, onder leiding van Heer Inspecteur De Boek. Hierbij werd de "Verordening voor den Prijskamp" van het Hoofdbestuur-Dauidsfonds gevolgd.

Aantal deelnemers: Jongens: 4

Meisjes: 5

Aangegeven onderwerpen:

Jongens: 1. Met de hoer langs den Elshant
2. (Grootvader vertelt) De Witte
3. Als ik keurde.

Meisjes: 1. Elze zit te breien aan een lange hoer.
2. Vertelling: Roodkapje.
3. Als de chocolade uitgegeeld wordt

Bekroonde werken:

Jongens: Boudewijn Gilbert 93% der punten

Ook tijdens de oorlog werd het verslagboek bijgehouden, al waren de activiteiten beperkt.

Jaar 1945

Dit jaar zochte onze afdeling geen plaatselyken opstelprijskamp in, aangezien de scholen gedeeltelyk gesloten werden door gebrek aan brandstof of door schade van vliegende bommen.

Liefdadigheidsfeest. Op Zondag, 15 April 1945 hield het Davidsfonds zijn grooten algemeenen feestavond ten voordeele van de gsteisterden onzer gemeente. Als spreker trad op de Heer L. Van der Hoult, voordrachtkunstenaar.

Door zijn sprekende mimiek en gepaste gebaren wist deze bekende kunstenaar ble moordte gedichten en fijnzinnigste prozastukken op levendige wijze te vertolken. Ryk en boeiend was zijn repertorium dat, beginnend met de aanwagsbede uit Elckerlych, stukken bevatte van diepgaande karakterstudie en treffende natuurbeschrijving, om te eindigen met fijne humoristische schetsen, een paar lollige moppen en enkele luimige levensliedjes. Nog lang stal het roerende beeld van Grootmoeder Erii, door Gent. Coolen in ieder geheugen voortleven evenals den blik dies we mochten werpen

Op 15 april 1945 werd door Df-Wachtebeke een liefdadigheidsfeest ingericht waarvan de opbrengst, zoals het verslagboek vermeldt, ten goede kwam aan diegenen die door de oorlog schade opgelopen hadden. De opbrengst staat in het kasboek niet vermeld. Wel diende aan de spreker 725,90 frank te worden betaald, niet bepaald een gering bedrag in die tijd.

7. Sint-Kruis-Winkel (1930-1989)

De periode 1930-1945 kunnen we voor Sint-Kruis-Winkel als bloeiperiode beschouwen, althans wat het aantal leden betreft. Het jaar 1939 vormde de absolute top: toen waren er niet minder dan 71 inschrijvingen. In 1945 waren het er nog 56, een heel stuk minder, doch weinig afwijkend van het aantal bij de stichting⁸⁴. De volgende jaren zou het nog enkel bergaf gaan. Zelfs reeds bij de aanvang bleek niet alles koek en ei te zijn in het bestuur.

Het bestuur, zoals vermeld in het stichtingsverslag, was blijkbaar maar van tijdelijke aard. Nog hetzelfde jaar (1930) grepen er wijzigingen plaats zoals het verslag over dat jaar ons leert. Voorzitter werd schoolhoofd Jan De Paepe. Als secretaris / penningmeester kwam Valeer De Paepe opnieuw naar voor. Hij heeft deze taak echter niet lang kunnen vervullen. Valeer was immers seminarist en als dusdanig intern in het seminarie te Gent. Superior E.H. Vercruysse voerde blijkbaar een nogal strak bewind, zoals toen wel meer de gewoonte was in internaten. In elk geval blijkt hij er de oorzaak van te zijn, aldus het jaarverslag, dat Valeer voorzitter De Paepe niet had kunnen verwittigen van de komende jaarvergadering te Leuven. Bijgevolg was er geen afgevaardigde van Sint-Kruis-Winkel aanwezig. Blijkbaar zag Valeer het niet langer zitten om zijn taak te vervullen, want in 1932 werd die overgenomen door Cyriel Van Poucke (het dienstverslag 1931 ontbreekt) en hij zou dat minstens blijven tot 1942 (de gegevens 1943-1944 ontbreken eveneens). Op het einde van de oorlog zou Van Poucke – noodgedwongen, zoals uit ons verder verhaal zal blijken – zijn functies van secretaris en schatbewaarder moeten neerleggen. Vanaf 1932 begint het bestuur een stabiele kern te vertonen die minstens 10 jaar stand zou houden. Florimond De Bruycker, schepen en later voorzitter van de katholieke fractie in de gemeenteraad, wordt dan voorzitter en zou deze functie vervullen tot 1942, waarna hij erevoorzitter werd⁶⁵. Gezien zijn politiek mandaat kunnen we besluiten dat de dorpspolitiek nooit ver weg was in het afdelingsbestuur. Ons verder verhaal zal dit enkel bevestigen. In 1936 wordt Edouard Van Peteghem ondervoorzitter, tot 1954. Onder de andere bestuursleden komt wel enig verloop voor⁶⁶.

64 Zie bijlage 4 voor wat de evolutie van het ledenaantal betreft.

65 Florimond De Bruycker (1883 – 1959) had een bloemisterij aan het Knippegroen te Sint-Kruis-Winkel. Hij was medestichter van het Verbond der Bloemisten van Gent, Ridder in de Leopoldsorde, Laureaat van de Arbeid en Ridder in de Kroonorde. Verder maakte hij nog deel uit van diverse lokale verenigingen.

66 Het lijkt er trouwens op dat de jaarlijkse opsomming van bestuursleden niet altijd met de werkelijkheid overeenstemt, in deze zin dat er blijkbaar soms leden te weinig vermeld worden. Het is weinig waarschijnlijk dat een lid in het jaar X bestuurslid is, het jaar X+1 niet meer en in het jaar X+2 terug. Dit komt meermaals voor. Zie bijlage 5.

Opnieuw kwam dus, wat de eerste jaren betreft, officieel geen priester voor onder de bestuursleden, maar, zoals we reeds schreven, was dit slechts schijn. Uit gevoerde correspondentie blijkt dat de toenmalige pastoor, E.H. Marcel Herpelinck, wel degelijk op de bestuursvergaderingen aanwezig was en er een vrij dikke vinger in de pap had. Het tegenovergestelde zou, voor een kleine landelijke gemeente wat Sint-Kruis-Winkel toen was, meer verbazing hebben gewekt. Een aanpassing aan de realiteit vinden we in 1936, toen pastoor Herpelinck erevoorzitter werd benoemd.

Een probleem waarmee de kersverse afdeling onmiddellijk te maken kreeg was het gemis aan een lokaal waar de geplande activiteiten konden doorgaan. Het stichtingsverslag spreekt van *'de verzekerde toestemming van de gemeenteoverheid'* om gebruik te mogen maken van de gemeentelijke lagere school, maar zo verzekerd bleek dit in de praktijk niet te zijn. Het jaarverslag vermeldt laconiek *"de onmogelijkheid culturele actie te voeren komt voort uit gemis van een vast lokaal. De beloofde klas van de Gemeenteschool werd niet toegestaan – zie programma dat ik reeds opge maakt heb"*. Van dit programma ontbreekt elk spoor in het archief. De enige activiteit waarvan het verslag 1930 melding maakt is het inrichten van een leergang *"beschaafde Nederlandsche uitspraak"*, met in voetnoot nog de opmerking *"wel te verstaan tusschen de leerlingen der hoogste klas van de Gemeenteschool"*.

Betreffende het jaar 1931 vinden we in het archief van Sint-Kruis-Winkel geen jaarverslag terug, wel een vragenlijst verspreid door het Davidsfonds en de Vlaamse Toeristenbond. Het betrof een *"Vragenlijst over het Taalregiem van de Gemeente- en Provinciebesturen in het Vlaamsche Land"*. Waaruit we leren dat er te Sint-Kruis-Winkel uitsluitend Nederlands of *"Vlaamsch"* werd gesproken, ook door het gemeentebestuur en de politie. Verder kende de gemeente ook Nederlandstalige verkeersborden, o.a. aan de scholen. De lijst, gedateerd september 1931, werd ingevuld door Valeer De Paepe, woonachtig te Zelzate. Blijkbaar was hij toen nog secretaris. Dergelijke lijst is in het archief van de afdeling Wachtebeke niet teruggevonden.

Voor het jaar 1932 zijn er wel activiteiten vermeld. Toch waren de problemen met het vergaderlokaal niet opgelost, zoals uit het verslag van het controlebezoek in 1938 blijkt. De avonden werden toen nog gegeven in een gewone herberg, wat als een handicap werd ervaren. Dhr. Boey kwam op 7 maart spreken over Brugge en op 28 november was het onderwerp 'Gent, stad der monumenten', behandeld door dhr. Blansaer. Beide voordrachten

gingen door in samenwerking met de VTB. Meer gegevens daarover zijn niet bekend⁶⁷.

Van enige Vlaamsgezinde activiteit, zoals bijvoorbeeld een 11 juli viering, was er in Sint-Kruis-Winkel geen sprake. Men was er gewoon 21 juli te vieren en wenste dit niet te veranderen. Dit was duidelijk niet naar de zin van de secretaris, onderwijzer Van Poucke, die zelf een notoir flamingant was. Dit blijkt uit een verrassende brief die hij op 27 juni 1932 verzond naar het hoofdsecretariaat van het Davidsfonds te Leuven. Aanleiding was de “*onmogelijkheid*” voor dhr. Van Poucke propaganda te voeren voor de geplande Davidsfondsreis naar Lourdes: “*De kosten, die ik zou doen, zouden zonder vruchten zijn*”. In feite, zoals uit zijn brief blijkt, had hij het “*tiental burgers*” dat de gemeente telde wel persoonlijk aangesproken voor deze reis, maar had hij overal nul op het rekest gekregen. De echte oorzaak van zijn grieven lag echter elders. Sint-Kruis-Winkel was, zeventig jaar geleden, nog een eenvoudige plattelandsgemeente, hoofdzakelijk bewoond door kleine boeren en waar het leven zich grotendeels beperkte tot de omgeving van de kerktoren. Het was niet gemakkelijk om daar verandering in te brengen. Niet bepaald een gemeente waar de dynamische Van Poucke zich op zijn plaats voelde. Wat hem het meest stoorde waren de “*liberale geest*” en het “*burgerfranskiljonisme*” die over de gemeente waaiden. Hij had daar blijkbaar reeds met volksvertegenwoordiger A. Dhavé over gesproken, en die had hem daarin gelijk gegeven. Zelfs in het lokale Df-bestuur, aldus Van Poucke, kreeg hij met deze fenomenen af te rekenen. Ook pastoor Herpelinck – die, zoals gezegd, ook de Df-vergaderingen bijwoonde - kreeg een veeg uit de pan: als “*aanbidder*” van de Franstalige krant *La libre Belgique* was deze evenmin Vlaamsgezind genoeg. Volgens hem moesten de Vlamingen niet meer klagen, ze hadden immers, aldus de pastoor, alles bekomen wat hen toekomt. Dit was een duidelijke verwijzing naar de ingevoerde taalwetgeving van de laatste paar jaren, die o.a. geleid had tot de vernederlandsing van de Gentse universiteit en de splitsing van Leuven in een Franse en Nederlandstalige afdeling. Deze brief leert ons waar het schoentje knelde: het lokale Davidsfondsbestuur was, althans in de ogen van Van Poucke, lang niet vlaamsgezind genoeg, om niet te zeggen anti-Vlaams. Dat hij ook rekening moest houden met het gemeentebestuur, dat tenslotte zijn werkgever was, blijkt uit de volgende zin: “*Ik ben hier gekomen in 1922, met een leeuwje op de borst. Moest ik het nu opsteken, 't ware een hinderpaal voor mijn toekomst als onderwijzer...*”. De brief legt

---

67 Er is van de afdeling Sint-Kruis-Winkel geen verslagboek bewaard gebleven. Dit is er nochtans geweest, wat blijkt uit een controleverslag gedateerd 6 augustus 1944. Ook was er een minutieus bijgehouden kasboek, maar ook dat is blijkbaar verloren gegaan.

duidelijk de kiemen bloot van een aankomende crisis die, na de oorlog, tot uitbarsting zou komen en tenslotte tot de ineenstorting van de afdeling zou leiden. Het heeft duidelijk nooit geklikt tussen Van Poucke en het voltallige bestuur. Een diplomatische aanpak was hem vreemd. Nochtans, in tegenstelling met wat men uit deze brief zou kunnen afleiden, heeft hij van bepaalde leden wel steun gekregen. Maar deze waren gematigder, zoals trouwens hijzelf aangeeft: *“Meester, spreek er niet over⁶⁸, laat alles rustig...”*. Dat was ook de mening van het hoofdsecretariaat van wie het antwoord reeds een paar dagen later, op 1 juli, verstuurd werd: *“Op sommige plaatsen is er mee te winnen door lawaai te maken, maar op andere is het beter van mollewerk te doen, en wat gij over St.-Kruis-Winkel vertelt, blijkt mij te wettigen dat gij in stilte voortwerkt”*. Deze raad moet Van Poucke bij gebleven zijn. Decennia later, in een brief gedateerd 31 maart 1964, heeft hij het nog over *“na mollewoeterswerk alhier”*. Of hij de raad van het bestuur ook steeds opgevolgd heeft zouden wij niet durven bevestigen. Zijn vlaamsgezindheid heeft hij in elk geval nooit verborgen.

Tijdens het jaar 1933 werden drie voordrachten gegeven, telkens in samenwerking met de VTB. Op 13 februari kwam dhr. Boey spreken over ‘De Rijn en zijn bijrivieren’. Op 18 december kwam hij terug en ditmaal ging het over ‘Lourdes, de Pyreneën en de Zilveren Kust’. Dhr. M. Van Poeck had het op 9 oktober over ‘Onze Begijnhoven’. Secretaris Van Poucke zelf droeg ook zijn steentje bij. Op 13 november gaf hij een voordracht over één van zijn grote voorbeelden: ‘Hendrik Conscience, Leven en Werk’. Het jaar 1933 was trouwens een huldejaar voor Conscience die 50 jaar ervoor overleden was. Zoals we gezien hebben was dit in Wachtebeke eveneens niet ongemerkt voorbijgegaan. In welke mate deze voordrachten succes kenden is niet gekend. Als verdere activiteiten somt het jaarverslag nog de *“Prijskamp voor Nederlandsch Opstel”* op en een uitstap naar de Gentse Floraliën. Wat deze opstelwedstrijd aangaat, vermoeden wij dat hier enkel de gemeentelijke jongensschool bij betrokken was, waar secretaris Van Poucke les gaf. Vier leerlingen mochten daarna bij de gewestbond hun kans wagen. Van andere deelnemers is dat jaar nergens een spoor te vinden. Betreffende het jaar daarop, 1934, is de situatie blijkbaar omgekeerd: dan blijkt de wedstrijd te zijn doorgedaan voor de aangenomen meisjesschool. Het was trouwens de enige activiteit dat jaar en er ging ook maar 1 bestuursvergadering door, tegenover 3 de vorige jaren.

---

68 Bedoeld werd het vieren van de elfde juli.

Voor 1935 valt een filmavond te noteren (3 maart) met als titel 'Meester Zangers' en een voordracht over 'Genève en Chamonix'. Wie deze voordracht gaf is niet bekend en, zoals reeds gezegd, het eventuele succes ervan evenmin. De opstellen van de opstelwedstrijd (betrokken scho(o)l(en) niet vermeld) werden naar het hoofdbestuur gestuurd.

Het was vermoedelijk ook steeds secretaris Van Poucke die de vergaderingen van de Gouw- en Gewestbond bijwoonde, gezien zijn gedrevenheid voor de zaak. Een melding in het verslag over 1936 wijst hierop. De jaarvergadering te Leuven kon hij toen niet bijwonen, want "*de secretaris was onpasselijk op oogenblik van vertrekuur*". Dat jaar werd dhr. Boey nogmaals gemobiliseerd om te komen spreken over 'Het offerende en strijdende Vlaanderen en zijn standbeelden'. Het komt ons voor dat dergelijke onderwerpen voorgesteld werden door Van Poucke, gezien de overheersende mentaliteit van het bestuur in het algemeen en het feit dat Van Poucke, via zijn fameuze brief van 1932, aan het hoofdbestuur had laten weten dat hij wel alles zelf zou organiseren want "*met zoo'n bestuur doet ge toch niets*". Waarover er dan gepraat werd gedurende de 3 bestuursvergaderingen die toen opnieuw in zwang waren is maar de vraag.

Op 17 januari 1937 werd een mis opgedragen in het kader van Davidsfondsdag. Blijkbaar had pastoor Herpelinck zijn franskiljonisme even opzij gezet. Diezelfde dag – blijkbaar een zondag - stond ook een spreekbeurt geprogrammeerd over Palestina en werd er in de drie missen door E.P. Geerbaert gesproken over "De Pers en het Davidsfonds". Daarmee moest men het stellen voor dat jaar, de opstelwedstrijd niet te na gesproken. In elk geval maakt het jaarverslag geen melding van verdere activiteiten.

Het dienstjaar 1938 telde uitzonderlijk 4 bestuursvergaderingen, alhoewel het aantal activiteiten opnieuw beperkt was: een '*kunstliederavond*' op 31 januari en een voordracht op 28 november over 'Hoe is de toestand in Vlaanderen sedert 1830', een avond waarop ook Vlaamse liederen werden aangeleerd. Gezien de situatie te Winkel, meer bepaald de uitslag van de verkiezingen gehouden dat jaar, eerder een heikel onderwerp. Op zaterdag 22 oktober was de gewestelijk afgevaardigde van het Df, Theo De Kerschaever, op controlebezoek geweest, naar aanleiding van de "*slechten uitslag bij gemeenteverkiezing*". Voor een organisatie die politiek neutraal was, zoals het Davidsfonds toch voorhiel te zijn, was dit een opmerkelijke gebeurtenis. Over het ledenaantal had men nochtans geen klagen: het ging op dat ogenblik nog in stijgende lijn: van 43 in 1935 was het gestegen tot

63 in 1937, om terug te vallen op 57 in 1938. Probleem voor de afdeling bleek echter te zijn dat de katholieke partij, waarvan voorzitter De Bruycker voorheen eerste schepen was geweest, het in de verkiezingen slecht had gedaan. De meerderheid werd nu gevormd door de partij 'Gemeentebelangen', samengesteld uit – althans volgens het verslag van het controlebezoek – *'NSB'ers, enkele katholieke conservatieven en liberalen. Het geheel is nogal fel blauw getint. Het Davidsfonds(..) zou (..) den terugslag kunnen krijgen van die ongelukkige verkiezing*". Burgemeester Vermeulen diende plaats te maken voor Gustaaf Van Hecke en Df-voorzitter De Bruycker was schepen af. Zoals gezegd: de dorpspolitiek was nooit ver weg. Afgevaardigde De Kershaever gaf dit schoorvoetend toe: *"Het Davidsfonds houdt zich natuurlijk buiten de gemeentepolitiek (maar zoals dat op een buitengemeente gaat!)"*.

Het jaar daarop, 1939, waren er niet minder dan 5 bestuursvergaderingen. Op 19 maart was er opnieuw een zielenmis voor de overledenen. Pater Janssens, dominicaan, kwam op 27 februari een voordracht geven over "Stalin in Vlaanderen". Waarbij men kan veronderstellen dat dit over Vlaamse communisten ging. Op 21 november volgde nog een liederenavond door Omer Van Puyvelde, wel bekend te Wachtebeke. Blijkbaar was het vinden van een lokaal niet langer een probleem: beide genoemde activiteiten gingen door in de *"Muziekzaal op de Vierweegsche"*.

Toen kwamen de oorlogsjaren. Begin 1940 was er nog één activiteit: Pater Janssens kwam terug op 8 februari. Hij had zijn repertorium uitgebreid: zijn toespraak ging nu over communisme en nazisme. Het jaarverslag meldt nog een mis opgedragen ter gelegenheid van *"het overlijden Hr. Herman De Bruycker, zoon van heer voorzitter en overlijden Hr. Buyle Gerard, bestuurslid"*. In verband met de voordracht komen we nog te weten dat *"Druksels en knipsels zijn verdwenen ten gevolge der krijgsverrichtingen alhier in Mei 1940"*⁶⁹. Daarna viel alles stil. Wat het jaar 1941 betreft vermeldt het dienstverslag geen enkele activiteit meer; deze van 1942 tot 1944 ontbreken in het archief.

Nochtans zijn er wel enkele documenten beschikbaar uit deze periode. Het eerste is het verslag van het controlebezoek door de gewestelijk afgevaardigde, dhr. Verschelden, op dinsdag 5 augustus 1941. Dhr. Van Poucke was afwezig, maar Verschelden geraakte toch aan zijn informatie. Uit dit

---

⁶⁹ Propaganda voor dergelijke activiteiten diende, in het kader van de subsidie, als bewijs naar het hoofdbestuur te Leuven te worden gezonden.

verslag blijkt dat de activiteit stil lag sedert het begin van de oorlog. Maar er bleek meer aan de hand: *“de dorpspolitieke verhoudingen maken het voor het Df zeer moeilijk: liberaal schepencollege”*. Men had niettemin de bedoeling de komende winter de activiteiten opnieuw op te starten, ondanks de voorziene problemen. Sint-Kruis-Winkel lag immers afgelegen en er was geen enkele auto meer beschikbaar om een spreker af te halen of weg te voeren. Met wijkmeesters werd niet gewerkt: propaganda en ledenwerving gebeurde *“vooral door huisbezoek (Hr. Van Poucke, secretaris)”*.

In het verslag staat nog een zinsnede die, bij nadere beschouwing en met de vroegere verklaringen van Van Poucke in gedachten, toch wel enig licht werpt op het karakter van deze: *“Spijtig dat Hr. ’t Kindt zich terugtrekt; hij was de pianist en de zanger op de Df-avonden”*. ’t Kindt was bestuurslid vanaf het prille begin: zijn naam komt reeds voor op de stichtingsakte. Uit deze zin kan afgeleid worden dat bestuurslid ’t Kindt zich wel degelijk inzette voor het lokale Davidsfonds. Hetzelfde geldt voor voorzitter De Bruycker, waarvan we, uit latere documenten, weten dat hij Van Poucke steeds steunde. Eén en ander laat veronderstellen dat de secretaris toch wel zeer hard was in zijn vroegere beoordeling van het bestuur. We denken hierbij aan zijn verklaring in zijn brief uit 1932 waarin hij schrijft dat er met zijn collega’s van het Df-bestuur niets aan te vangen was. Dat hij alles zoveel mogelijk zelf deed, tot de ledenbezoeken toe, blijkt wel een feit te zijn geweest. Het leidde er toe dat Van Poucke op de gemeente vereenzelvigd werd met het Davidsfonds, en het Davidsfonds met Van Poucke. En dat zou hem nog zuur opbreken.

Naast wijvingen met het gemeentebestuur waren er nog steeds problemen met de pastoor, E.H. Herpelinck. Volgens het verslag had de pastoor zich helemaal laten inpalmen door de betere burgerij. Financiële giften, persoonlijke invitaties en een glasraam voor de kerk hadden daarvoor gezorgd⁷⁰. De directeur van het klooster daarentegen bleek wel mee te werken met het Davidsfonds. Men moet hier wel in gedachten houden dat burgemeester Van Hecke, die als de personificatie van de tegenpartij wordt voorgesteld, niettemin zeer populair was: hij zou 26 jaar zijn functie behouden, tot 1965, het jaar van de fusie met Gent.

---

70 De aantijging dat de pastoor zich zou laten beïnvloeden door de groep rond burgemeester Van Hecke door middel van een glasraam is niet terecht. In de dertiger jaren van vorige eeuw werden niet minder dan acht glasramen geschonken aan de kerk en daar was o.a. een bij vanwege burgemeester Vermeulen, politiek tegenstander van Van Hecke. Pastoor Herpelinck zou trouwens nog een laatste raam ten geschenke krijgen, namelijk in 1954, ter gelegenheid van zijn jubileum van 25 jaar pastoor.

Een tweede vrij kort verslag, ook opgesteld door gewestelijk afgevaardigde Verschelden, is gedateerd op 26 augustus 1942. Hieruit leren we dat er in 1942 geen werking was geweest, aangezien secretaris Van Poucke overbelast was geweest met zijn functie als secretaris WH (Winterhulp?). Zelfs de opstelprijskamp moest eraan geloven. Men hoopte in de winter 1942/'43 te kunnen heropstarten met een reeks geestelijke lezingen in de kerk (zoals te Wachtebeke) en de vroegere werking te hernemen. Uit de tekst leren we verder dat er geen verslagboek meer werd bijgehouden, maar wel het kasboek. Men had toen ongeveer 600 frank in kas.

Afgevaardigde Verschelden kon er niet omheen om ook melding te maken van de verhouding met het gemeentebestuur, of beter: met burgemeester Van Hecke. In de ogen van de familie Van Hecke was, althans volgens het verslag, het Davidsfonds Duitsgezind en dit reeds van voor de oorlog. Als reden werd aangegeven dat het Df vertalingen uit het Duits had uitgegeven. Het gaat hier duidelijk om de uitgave van de vertaalde Duitse heimatromans waarvan wij reeds vroeger melding maakten.

Het was te verwachten: bij de bevrijding werd secretaris Van Poucke aangehouden om reden van Duitsgezindheid, samen met bestuurslid Van de Velde en ondervoorzitter Van Peteghem⁷¹. De genoemde vertaalde Df-boeken werden uit de woning van Van Poucke meegenomen als bewijs! Dat er nog tientallen andere Winkelnaren deze boeken in hun bezit moesten hebben – gezien de ledenaantallen van de voorbije jaren – werd over het hoofd gezien. Wat volgde is een verhaal over dorpspolitiek, afrekeningen, koppigheid, broodroof en – vooral – van haat. Een verhaal zoals er meerdere kunnen worden geschreven over deze periode. Het is niet aan ons om dit in detail te behandelen. Vermelden we slechts dat Van Poucke opgesloten werd in het kamp van Lokeren, vrij snel vrij kwam, maar 's anderendaags reeds opnieuw werd opgepakt. Vermoedelijk zat hij vast tot het jaar daarop: een memo gedateerd 19 juni 1945 vermeldt "*Van Poucke is los*". Van Peteghem was toen eveneens terug thuis. De pesterijen hielden echter niet op. Volgens genoemde nota werd het huis van Van Peteghem 's nachts nog "*geregeld gemitrailleerd*". Van de Velde zat nog in hechtenis. Geen wonder dat Van Poucke het veiliger vond om de gemeente een tijdlang te verlaten. Wat de werking van het Davidsfonds aangaat, voor zover daarover nog sprake was, stond voorzitter De Bruycker er alleen voor. Deze werd blijk-

---

71 Brief van afgevaardigde Verschelden gedateerd 28 november 1944 en een brief gedateerd 19 juni 1945. Deze laatste is enkel geparafeerd maar, gezien het onderscheid in geschrift, is hij niet van Verschelden afkomstig.

baar met rust gelaten maar “*moet zeer voorzichtig zijn*”. Alle boeken en documenten vanuit Leuven dienden naar hem te worden verstuurd.

Ondanks al deze perikelen kende het Davidsfonds te Sint-Kruis-Winkel nog 56 leden. De Bruycker was zinnens om, gezien de toestand, niet zelf de lidgelden op te halen maar hiervoor de jeugdbewegingen in te schakelen. Dit blijkt niet te zijn door gegaan: de leden werden bezocht door de zoon van De Bruycker, “*met maar weinig verlies*”⁷². Deze periode zou Van Poucke de rest van zijn leven blijvend tekenen, maar hij was duidelijk niet gekraakt. Ook al woonde hij niet ter plekke, toch wilde hij nog alle schrijfwerk bijhouden, zij het in stilte. Een officiële secretaris werd gezocht.

Op woensdag 12 september 1945 bracht afgevaardigde Verschelden weer een bezoek aan Van Poucke. Deze was wel vrij maar bleek nog steeds huisarrest te hebben. Blijkbaar liep de situatie toen de spuigaten uit – in het verslag wordt zelfs over aanslagen met tijdbommen gesproken –, zodanig dat de pastoor “*die vroeger niet zo erg voor Van Poucke was*” – toch zijn verdediging op zich had genomen⁷³. Ook burgemeester Van Hecke bleek bij te draaien. Van Poucke begon echter voor zijn job als hoofdonderwijzer te vrezzen. Niet onterecht: in Sint-Kruis-Winkel zou hij nooit meer aan de bak komen, ook niet na zijn rehabilitatie in de vijftiger jaren.

Een officieel afdelingsverslag over het jaar 1945, uitgebreid tot 31 mei 1946, is bewaard gebleven. Het werd goedgekeurd in de bestuursvergadering van 1 juni 1946. Als secretaris / penningmeester staat hierin Leopold De Bruycker vermeld, zij het met de vermelding “tijdelijk”. Van Peteghem had zijn taak als ondervoorzitter terug opgenomen. Ook Leon ’t Kindt, waarvan nochtans gezegd was dat hij niet meer actief was, staat nog als bestuurslid ingeschreven. Briefwisseling en boeken dienden eveneens naar Leopold De Bruycker te worden gezonden, terug met de vermelding “tijdelijk”! Het bestuur wilde duidelijk Van Poucke niet laten vallen. Van publieke activiteiten is er geen spoor.

De komende jaren zouden er geen jaarverslagen meer opgesteld worden: het eerstvolgende dateert van 1951. Wel zijn er enkele rapporten bewaard van de onvermoeibare afgevaardigde Verschelden. De eerste, betreffende

---

72 Verslag gedateerd 14 september 1945, betreffende het bezoek aan Van Poucke op 12 september.

73 Pastoor was nog steeds E.H. Marcel Herpelinck. Hij zou dit blijven tot 1958. E. VAN ACKER, *Sint-Kruis-Winkel. Een hoek tussen het kanaal Gent-Terneuzen en de Moervaart*. Jaarboek 2000 HK “Oud Wachtebeke”, p. 200.

het bezoek op 11 november 1948, beschrijft de toestand: “*Van aktie of aktieplan kan er geen sprake zijn. Hier heerst nog steeds de stemming van inciviekenvreterij van 1944, en geen enkel teken is er dat er zou op wijzen dat hier een zekere mildering zou intreden*”. Die “vreterij” bleek bijna uitsluitend Van Poucke te treffen. “*Juridisch werd deze reeds twee maal vrijgesproken; ook administratief kwam alles in orde*”. Maar het gemeentebestuur bleef zwaar tegenwerken en zijn post als onderwijzer kreeg hij niet terug.

Deze aanhoudende situatie kwam tenslotte ook de Davidsfondsafdeling zelf niet ten goede: het ledenaantal begon vanaf 1948 af te kalven. Waren er in 1945 nog 56 leden, dan was dit in 1951 gereduceerd tot minder dan de helft: er bleven er nog 24 over. In feite was er toen ook geen plaatselijk bestuur meer. Dit leert ons het verslag van Verschelden gedateerd 24 augustus 1951. De dag ervoor was hij op bezoek geweest bij de nieuwe onderpastoor, E.H. Van De Vijver. Deze bleek alles wat het Df aanging in handen gekregen te hebben, inbegrepen de nog niet verzonden bestelbrief voor de boeken (“*met bedroevende cijfers*”). Hij zag echter de mogelijkheid om nog enkele nieuwe leden aan te werven, zodat Sint-Kruis-Winkel boven de norm van 3% zou geraken, wat neerkwam op minimaal 25 leden⁷⁴. De mogelijkheid om het bestuur opnieuw op te starten werd eveneens besproken. De onderpastoor zou daartoe vooreerst terug Florimond De Bruycker en Van Peteghem uitnodigen. Indien een vergadering kon belegd worden – waartoe beide genoemden blijkbaar eerst hun zegen dienden te geven - dan zou men eveneens de andere bestuursleden vragen, “*evenals de boekverdelers, een gewezen humaniorastudent*” waarvan de naam niet wordt genoemd. Tevens werd de suggestie geopperd om Dr. Haverbeke in het bestuur op te nemen. Onvermijdelijk kwam ook “*de zaak van meester Van Poucke*” ter sprake, waarvan de rehabilitatie hangende was. De globale indruk die afgevaardigde Verschelden van onderpastoor Van De Vijver overhield heeft hij eveneens in zijn verslag vermeld. Verschelden vond het een “*edelmoedig en bereidwillig*” man, maar, alhoewel Sint-Kruis-Winkel niet zijn eerste standplaats was, nog een beetje naïef en tevens voorzichtig. Beide laatstgenoemde eigenschappen lijken ons eerder in tegenspraak te zijn. Te noteren is ook dat pastoor Herpelinck niet meer ter sprake kwam.

Geplande vergadering ging inderdaad door op 6 september 1951, in aanwezigheid van afgevaardigde Verschelden die hierover een verslag

---

74 Het Davidsfonds bleek als norm voor het ledenaantal een minimum van 3% van de bevolking van de gemeente te vereisen. Aangezien normaliter slechts 1 lid van een gezin aangesloten was en een gezin toch gemiddeld 3 à 4 personen telde, zeker nog in die tijd, kunnen we toch stellen dat dit in de praktijk neerkwam op ongeveer 10% van de bevolking. Deze norm zou, wat Winkel betreft, dikwijls ter sprake komen.

opmaakte en die trouwens de vergadering leidde. “*Waren aanwezig, benevens de gastheer*”⁷⁵: *de heren De Bruycker, voorzitter, Van Peteghem, ondervoorzitter, Louis Genbrugge, Dr. Haverbeke, geneesheer (uit Bassevelde), Alf. Inghels, Maur. Goossens en Marcel Baudts, boekenbedeler. Afwezig: de hh. Leopold De Bruycker, sekretaris (soldaat) en Vict. Cornelis, bij vergetelheid niet uitgenodigd*”. Uit deze lijst is af te leiden dat men duidelijk naar enige vernieuwing streefde. Grote afwezig was ex-secretaris Van Poucke. Het is vrijwel zeker dat deze op de hoogte moet geweest zijn, maar dat men hem niet wilde liëren aan een vernieuwd bestuur. Het moet hem pijn gedaan hebben niet aanwezig te (kunnen) zijn. Iedereen was akkoord dat er opnieuw ‘iets’ moest gedaan worden, “*en ze beloven me dat er iets zal gedaan worden*”. De nuchtere Verschelden voegt hier in zijn rapport aan toe: “*Veel zal ’t aanvankelijk wel niet zijn, en er zal zeer voorzichtig moeten te werk gegaan*”. Dat Van Poucke op zijn minst in de gedachten aanwezig was, blijkt uit het feit dat hij onvermijdelijk ter sprake kwam: “*...die als ijverig sekretaris Df a.h.w. de verpersoonlijking van onze vereeniging was te Winkel*”. Praten hierover betekende “*dan meteen ook spreken over de dorpspolitiek*”. Waarbij Verschelden in zijn rapport nog weet mee te delen dat Winkel “*een voltallige linkse gemeenteraad heeft (8 lib. + 1 secr). Moerbeke verbleekt erbij!*”. Blijkbaar werden aan de begrippen ‘links’ en ‘rechts’ toen andere betekenissen toegekend dan vandaag.

Uit het verslag blijkt dat de aanwezigen van oordeel waren dat het ledenaantal niet zo vlug meer zou stijgen. De vrees werd immers uitgesproken dat veel van de vroegere leden niet meer tot het Davidsfonds zouden durven toetreden. Ondanks alles wilde men toch een publieke avond laten doorgaan, waarvoor zelfs concrete voorstellen naar voor werden gebracht. Het was de bedoeling van Verschelden om op dergelijke avond een propagandaspeech te houden, maar daar moest men dan weer “*voorzichtig*” mee zijn en zich beperken tot het katholieke kenmerk van het Df en zijn boekenverspreiding. Opmerkenswaard is toch het einde van het verslag, dat gericht was aan het hoofdbestuur te Leuven. Alhoewel Verschelden schrijft dat Winkel nog een paar jaar een kans moet krijgen, ziet hij de toekomst klaarblijkelijk zwart in: “*Jammer dat we te Zelzate en / of Wachtebeke geen aktievere besturen hebben, anders zou ik ontbinding voorstellen, onder beding dat de 2 buurtafd. samen deze gemeente zouden bewerken*”.

---

75 De vergadering ging door ten huize van onderpastoor Van De Vijver, die ook de taak van secretaris op zich nam.

Verschelden vergiste zich. De afdeling Sint-Kruis-Winkel kende wel degelijk een heropbloei, zij het kort. Nog in hetzelfde jaar 1951 kwam E.H. prof. De Vylder spreken over het beluisteren van muziek, waarbij ook opnames werden gedraaid. Het verslag over dat jaar, goedgekeurd de zevende januari 1952, vermeldt een ledenaantal van 24. Er werd actief aan ledenwerving gedaan: eind '52 waren er reeds 35 en de jaren daarop zouden er nog enkele bijkomen. Het aantal bleef echter ver onder dit van de succesjaren eind jaren dertig, toen men bijna het dubbele aantal bereikte. Aan de georganiseerde activiteiten zou het niet liggen. Zoals het toen nog de gewoonte was mocht een liederenavond niet ontbreken. Daar werd voor gezorgd op 11 februari 1952, en wie daar voor instond was E.H. Werkers, hoogstwaarschijnlijk één van de toenmalige Wachtebeekse onderpastoors. Op 3 maart kwam E.H. De Loose spreken over de reisindrukken die hij opgedaan had in Zwitserland en Straatsburg. Daar kwamen dia's en een film bij te pas. Op 13 oktober kwam E.P. Ornaert, die het had over de eskimo's. Op 1 december mocht dhr. De Ceuster zijn kans wagen. Hij had het opnieuw over Zwitserland, met daarbij een film. Het Df ging ook op uitstap, meer bepaald op 16 augustus, naar de H. Bloedprocessie te Brugge. Uit het jaarverslag kunnen we opmaken dat telkens voor aanplakbiljetten werd gezorgd. Blijkbaar waren er ook "*gulden Sporenkentekens*" beschikbaar gesteld, maar over al deze zaken ontbreken de nodige details. Welke respons al de genoemde activiteiten kenden kon evenmin worden achterhaald.

Het jaar 1953 ging door op hetzelfde elan. Dat het Davidsfonds het nog grotendeels van priesters moest hebben wordt hier nogmaals bewezen: van de vier geplande activiteiten werden er drie verzorgd door een geestelijke. Op 19 januari kwam M. De Wilde spreken over 'Sport en Sparta', op 9 februari gevolgd door E.H. De Paepe die het had over 'Het leren beluisteren en begrijpen van muziek'. Dat het toen reeds in Zuid-Afrika onrustig was, werd de aanwezigen duidelijk gemaakt door E.P. Pirron, met zijn voordracht op 16 maart: 'Wij leven op een vuurberg'. Op 19 oktober zou pater Pirron terugkeren, maar nu met iets gans anders, namelijk als declamator, waarbij ook gezongen werd. Uitstappen waren dat jaar niet voorzien.

Toen was blijkbaar de fut er uit. Kende de werking te weinig succes? Vermoedelijk was dit wel zo: latere briefwisseling wijst daarop. In 1954 ging nog één voordracht door, op 15 februari, toen E.H. Jozef Bressers kwam spreken over Noord-Afrika. Een voordracht die opgeluisterd werd met dia's. Verder volgde er helemaal niks meer. Er waren nochtans drie bestuursvergaderingen geweest. Het jaar daarop, in 1955, vermeldt het jaarverslag er geen enkele. De geplande activiteiten en werking waren nave-

nant: nihil. Het aantal leden bedroeg nochtans nog steeds 34, maar dat zou niet lang meer duren. Het zou het laatste jaarverslag zijn dat werd geschreven⁷⁶.

Op 28 februari 1958 kreeg de afdeling controlebezoek. Reden was het ledenaantal: dit was gezakt onder de 25. Gezien het geschrift was het niet meer dhr. Verschelden die op bezoek kwam⁷⁷. Officieel bleek dr. Haverbeke nog steeds voorzitter te zijn, maar hij was afwezig. Onderpastoor Van de Vijver schetste echter een beeld van de situatie. Deze was gewoon rampzalig. Gezien zijn praktijk had dr. Haverbeke geen tijd om zich actief met het Df in te laten. Alles zat nu terug in handen van de onderpastoor. De Df-afgevaardigde was duidelijk niet gelukkig met de houding van deze laatste, die, volgens zijn verslag, enkel een lijst van de in boeken geïnteresseerde leden bijhield en niets deed om nieuwe leden te werven: *“Hoe minder leden hoe minder werk voor mij”* was zijn antwoord”. Dat had dhr. Verschelden indertijd toch anders verwacht! De andere bestuursleden bleken ook de handdoek in de ring gegooid te hebben. Op de vraag waarom geen dagelijks bestuur werd gevormd, zodat Van de Vijver niet alles zelf hoefde te doen kreeg hij als antwoord: *“er is niemand die belang stelt in het Df en allen zullen u antwoorden: “zie wat er gebeurd is met dhr. Van Poucke na de oorlog”*. De oude demonen waren blijkbaar nog niet dood.

Toch werden door de afgevaardigde verwoede pogingen ondernomen om het lokale Davidsfonds opnieuw op te starten. Het moest dan maar van een ouwe getrouwe komen: meester Van Poucke. Dit viel echter tegen. Niet dat deze van slechte wil was – het tegengestelde zou verbazend geweest zijn-, maar Van Poucke gaf toen opnieuw les, zij het in Brugge⁷⁸. Hij woonde toen terug te Sint-Kruis-Winkel, in de Jaak Janssensstraat. De dagelijkse rit heen en terug nam vrijwel al zijn tijd in beslag. In het verslag – niet meer dan met de hand beschreven halve velletjes papier – werden nog vier namen vermeld van mogelijke bestuursleden, die nog dienden gecontacteerd te worden. Verder zag men nog een andere mogelijkheid. Vermits Winkel centrum afhaakte zou men het nu proberen via Terdonk. Dit gehucht bleek in de vijftiger jaren een vrij grote uitbreiding te kennen, in deze mate dat er zelfs een kapel werd opgericht, bediend door een pater. Misschien wilde die wel iets doen voor het Davidsfonds.

---

76 Het is in elk geval het laatste verslag dat wij in het archief konden terugvinden.

77 Een naam is niet terug te vinden. Het schrift is trouwens bijna onleesbaar.

78 Na de oorlog heeft Van Poucke nog aan diverse scholen les gegeven. Hij eindigde zijn carrière in 1963 in de Rijksmiddelbare School aan de Bisdomkaai te Gent.

Al deze voorstellen, die vermoedelijk van Van Poucke afkomstig waren, draaiden op niets uit. Dit blijkt uit een rapport gedateerd op 5 januari 1959. Onderpastoor Van de Vijver bleef nog steeds bij zijn standpunt: *“Volgens hem is er op de parochie weinig of niets te doen voor het Df”*. Het bleek echter dat Van Poucke toen wel bereid bleek het administratief werk op zich te nemen. Pastoor Herpelinck was het jaar ervoor opgevolgd door pastoor Notte, die wel positief tegenover het Davidsfonds stond: *“Zijn wens was: dat het Df bloeit, maar er is weinig of geen belangstelling”*. En daar bleef het bij.

Wat nog volgde was een langzame doodsstrijd, die meer dan twee decennia zou aanslepen. In een brief, gericht aan het hoofdsecretariaat te Leuven, gedateerd 31 maart 1964 en opgesteld door secretaris Van Poucke, schetst deze de toenmalige stand van zaken. Het moet worden gezegd: Van Poucke had zijn best gedaan en vijf nieuwe leden aangeworven. Aangezien er één lid overleden was en een ander verhuisd, steeg het ledenaantal met drie en kwam daardoor op een totaal van negentien, wat nog onder het verlangde minimum was. Van Poucke beloofde echter nog meer leden aan te brengen. Interessant is zijn beschrijving van de situatie waarin Sint-Kruis-Winkel toen verkeerde en die hij ook in zijn brief vermeldt. Begin de zestiger jaren was immers de periode van de kanaalverbreding en de opkomende zware industrie, met Sidmar aan het hoofd. Veel landbouwgronden – en bossen – verdwenen onder de zandopspuitingen. Het aantal landbouwers daalde drastisch: volgens de secretaris bleven er nog een tiental over, tegenover 156 vroeger. Daarbij kwam nog de aangekondigde fusie met Gent. Het was toen nog niet duidelijk of Winkel in zijn geheel zou geannexeerd worden of slechts gedeeltelijk. *“U ziet: er zal hier veel veranderen. We mogen deze afdeling niet laten vallen”*.

Op 11 maart 1965 volgde een bezoek van de Df-consulent⁷⁹. Aanleiding tot het bezoek was de reorganisatie van de afdeling. Van voorzitter dr. Haverbeke kwam hij te weten dat Sint-Kruis-Winkel Gents grondgebied geworden was en burgemeester Van Hecke bijgevolg niet langer zijn functie uitoefende. Er was voor het lokale Davidsfonds nog positief nieuws: *“zelfs de pastoor vraagt naar kulturele prestaties; er is ook een modern klooster...”*. Van secretaris Van Poucke werd gemeld dat hij *“het praktische werk”* deed. Hij *“heeft vroeger heel wat gepresteerd en heeft nu tijd om het sekretariaatswerk te verzorgen”⁸⁰*. Ook onderpastoor Van de Vijver werd

⁷⁹ De naam is weer onleesbaar.

⁸⁰ Van Poucke was toen bijna 63 jaar (geboren 27 05 1902, gestorven 24 02 1997). Hij was twee jaar voordien op rust gesteld.

bezoekt, met opnieuw een negatief rapport als gevolg: *“Heeft schrik om leden aan te werven, heeft er liever wat minder”*. Wat de ledenbeweging aangaat is het verslag kort: *“geen werking meer – geen vergaderingen – geen activiteiten”*. Toch probeerde men opnieuw leven in de afdeling te blazen. Er werd nog een bestuursvergadering voorzien waarop de culturele activiteiten zouden besproken worden. Volgens de consultant waren er nog verschillende bereidwillige mensen te vinden die onmiddellijk wilden beginnen. Genoemde bestuursvergadering ging inderdaad door en wel op 1 april 1965, met volgende aanwezigen: dr. Haverbeke, Van Poucke, Van de Steene, Van de Voorde, Van Kenhove en de onderpastoor. Twee leden lieten zich verontschuldigen. De gemeente werd opgedeeld in straten en wijken, die elk onder de verantwoordelijkheid van een bestuurslid zouden vallen. Aan deze zogenaamde “wijkmeesters” werd door de secretaris een lijstje overhandigd met de leden en kandidaatleden in hun zone. Deze mensen dienden te worden bezocht met de vraag of ze hun lidmaatschap wilden vernieuwen of – in het geval van de kandidaten – of ze lid wensten te worden. De boekbestelling zou later worden opgenomen. Wat mogelijke activiteiten betrof werden er echter geen beslissingen genomen, tenzij *“iets over streekplanning”*. Dat moet toen een brandend actueel onderwerp geweest zijn te Sint-Kruis-Winkel. Volgens zijn verslag aan het hoofdbestuur zag de consultant de toekomst positief in: *“de voorzitter zal er zich eens mee moeien en ik weet wanneer die aanpakt lukt het (...) Het bestuur is vernieuwd en verjongd, dat is belangrijk. Ik verwacht geen grandioze werking, toch wordt het wel iets”*.

Het verliep echter niet zo vlot, zoals het daaropvolgende consultantsrapport betreffende het bezoek van 9 november 1966 vermeldt. Het begint met de *“gekende klachten: kleine gemeente, geen geld, geen interesse, weinig leden en activiteiten”*. Een voorstel om deel te nemen aan kadervorming bleek ook weinig succes te kennen: *“wanneer er maar 5 bestuursleden zijn heeft men natuurlijk minder kans”*. Dit waren vermoedelijk de aanwezigen op de vergadering van 1 april van het vorig jaar⁸¹. Waarom dit verslag zo negatief van toon was is minder duidelijk, aangezien het rapport ook een overzicht van de voorbije activiteiten geeft, want deze waren er wel degelijk. Het bestuur had echter besloten deze niet alleen te organiseren. Het is vermoedelijk Van Poucke geweest die het voorstel naar voor bracht samen te werken met de Gezinsbond, toen nog Bond van Grote en Jonge Gezinnen geheten. In feite lag dit voor de hand: de bestuursleden van beide vereni-

---

81 Er waren toen 6 aanwezigen, de onderpastoor inbegrepen. Het is niet duidelijk wie er ondertussen afgefallen was. Mogelijk was dit Van de Vijver zelf; latere rapporten wijzen daarop.

gingen waren grotendeels dezelfde. En er was nog een reden: de Gezinsbond had meer geld in kas dan het lokale Davidsfonds⁸². De activiteiten gingen door in de zaal van het klooster. Voor de eerste (en enige) maal vinden we een vermelding van het geschatte aantal aanwezigen. Een voordracht met dia's door dr. Haverbeke, met als onderwerp Noorwegen, trok ca. 50 personen. Een choreografische groep uit Mere, met dans en zang, wist ca. 80 personen te boeien. En het ging nog beter: de komst van Armand Pien op 22 oktober⁸³ bracht ca. 100 personen op de been. De volgende geplande voordracht betrof LDL met 'Moordenaars...' ⁸⁴. Geen reden tot klagen dus, maar of genoemde aanwezigheidscijfers met de waarheid overeenstemmen is maar de vraag. Van wie deze afkomstig zijn is nu niet meer uit te maken, maar latere verklaringen doen vermoeden dat ze schromelijk overdreven waren. De persoonlijke indruk die de consulent had over de situatie, zoals hij deze in zijn verslag neperende, is enigszins cryptisch: *"Welk een oneindig verschil tussen "wat het is en wat het zou kunnen of moeten zijn" – hier is één man aan het werk, die een activiteit organiseert en dat is dan al meer dan voldoende. Nu, ik ken de mentaliteit daar, en weet dat er praktisch weinig interessante mensen zijn..."*.

Betreffende het jaar 1967 vinden we enkel een lijst van het bestuur terug. E.H. Van de Vijver komt er niet meer in voor: zijn plaats is ingenomen door pastoor Notte, die erevoorzitter is. Deze situatie bleef het jaar daarop onveranderd.

Het eerstvolgende document dat we in het archief terugvinden dateert reeds van 1972. Het betreft opnieuw een verslag van de consulent, meer bepaald van zijn bezoek aan de afdeling op 28 juli. Hij heeft er contact met dhr. Van Poelvoorde, toenmalig directeur van het klooster. Volgens hem is er op de gemeente weinig interesse voor culturele activiteiten. Interessant in dit verband is volgende mededeling: *"Voor een paar jaar, toen de afdeling nog voldoende werking had, waren er hoogstens een tien à vijftiental aanwezigen op de activiteiten"*. Wat dus duidelijk in tegenstelling is met hoger genoemde cijfers, waar men het had over minimaal een vijftigtal aanwezigen.

---

82 Voorzitter van de lokale Gezinsbond was eveneens dr. Haverbeke. Andere gemeenschappelijke bestuursleden waren Jozef Van de Steene, Roger Van de Voorde en Cyriel Van Poucke. Met dank aan dhr. Van de Steene voor deze informatie.

83 Armand Pien was toen reeds zeer bekend door zijn weerpraatje op TV. Van de genoemde vorige activiteiten is geen datum van uitvoering opgegeven.

84 LDL waren de initialen van Louis De Lentdecker, journalist bij de krant De Standaard. Deze volgde hoofdzakelijk rechtszaken en wist daar boeiend over te vertellen (en te schrijven). Zowel Armand Pien als Louis De Lentdecker werden voor en na hun voordracht ontvangen in het huis van dr. Haverbeke, die hen ook persoonlijk naar de zaal van het klooster bracht.

Interessant is ook het beeld dat de consulent schetste van secretaris Van Poucke, die reeds 70 jaar oud was. Met weinig woorden wist hij een zeer raak portret te teken van de persoon die Van Poucke toen was. We citeren: *“Hij blijkt nog de enige actieve persoon te zijn in de afdeling, maar kan gezien zijn leeftijd niet meer voldoen aan de eisen voor een goed werkend afdelingsbestuur. Dhr. Van Poucke blijkt als persoon nog steeds gedetermineerd te worden door zijn tegenslagen en moeilijkheden na de oorlog. Voor hem betekent de plaats van sekretaris van de plaatselijke Df-afdeling nog een bestending van zijn eigenwaarde. (...) Hij ‘wil’ de afdeling recht houden, wat volgens mij onbegonnen werk is althans voor een persoon die zo sterk aan zijn ideeën houdt”*. Ondanks de wens van Van Poucke vroeg de consulent zich af of Sint-Kruis-Winkel niet te weinig leden had om te blijven voortbestaan. Toen reeds offerde hij – oorspronkelijk alleen tegenover het hoofdbestuur – om de afdeling bij Wachtebeke in te lijven. Dit voorstel deed hij ook aan bestuurslid Van de Steene, tijdens zijn bezoek van 21 september. Deze was er niet à priori tegen, maar was er wel voorstander van dat Winkel zijn eigen mentaliteit moest bewaren, in die zin dat Wachtebeke daar rekening moest mee houden. Van Poucke was dan weer tegen, zoals te verwachten was. Dit blijkt uit het bezoek dat de consulent hem bracht op 28 november '72. Hij zag nog altijd de mogelijkheid om de 25 leden te halen, *“mits een degelijk onderzoek misschien wel 30”*. Hij was waarschijnlijk de enige die het geloofde.

In 1976 was het bestuur reeds geslonken tot vier personen. Daarna vinden we in het archief niets terug over de volgende tien jaar, tot 1986. Het bestuur was toen, na het ontslag van dr. Haverbeke wegens zijn verhuis naar Lovendegem, teruggevallen op twee personen: secretaris / penningmeester Van Poucke en Van de Steene. Een voorzitter was er niet meer. Deze situatie zou nog een paar jaar aanhouden. In 1986 werd Van Poucke nog een ereplakket bezorgd. De afdeling telde toen nog 13 leden⁸⁵.

Maar nog trachtte men het tij te doen keren. In een laatste poging werd, vanaf 1987, nog koortsachtig gezocht naar een nieuwe voorzitter. Van Poucke was toen reeds 85 jaar, maar *“het zou natuurlijk niet gaan Cyriel zo maar aan de kant te zetten⁸⁶”*. Waar de consulent het geloof vandaan haalde om in zijn volgend rapport van 26 januari 1989 te vermelden dat hij *“goede hoop [had] om ook daar opnieuw te kunnen starten”* is een raadsel. Er waren nog 12 leden. Hij herhaalde dit nog eens op 1 februari, en voeg-

---

85 Op deze lijst van 13 leden zijn echter 2 namen doorgehaald.

86 Verslag van de consulent (Allaert ?) gedateerd 9 juni 1987.

de er op 12 maart aan toe dat *“een kleine afdeling (50 leden) een kans heeft in Sint-Kruis-Winkel”*. Diverse vooraanstaanden werden nog gecontacteerd, dit om toch een voorzitter te vinden die het tij zou doen keren. Beurtelings kwamen pastoor, dokter, apotheker en nog anderen aan de beurt. Tot in het klooster toe ging men een voorzitter zoeken. Tevergeefs. Tenslotte zag ook Cyriel Van Poucke in dat het niet meer ging⁸⁷: de oude strijder was moegestreden. Hij stelde zelf de fusie met Wachtebeke voor. Pastoor Piet Cramer moest voor de nodige contacten en afspraken zorgen. Op 18 november 1989 besliste de Raad van Beheer van het Davidsfonds om de afdeling Sint-Kruis-Winkel te ontbinden. Van Poucke diende zijn ontslag in als secretaris; nationaal voorzitter Lieven van Gerven bedankte hem in een brief van 19 januari 1990 voor *“al het goede werk dat u als secretaris in uw afdeling heeft gepresteerd. Uw inzet was zeer waardevol en kwam aldus het Davidsfonds en het Vlaamse volk ten goede”*. Het doek was definitief gevallen.

---

87 Consulentenverslag gedateerd 19 oktober 1989.

Cyriel Van Poucke, het gezicht van de Df-afdeling Sint-Kruis-Winkel.

† DAVIDSFONDS - ST KRUIS WINKEL

GEACHT MEDELID,

Het afdelingsbestuur vervult den kristelijken plicht UEd. uit te noodigen tot den plechtigen lijkdienst van den

DEN HEER HERMAN DE BRUYCKER

zoon van onzen geachten Voorzitter

op Donderdag 18 Januari te 10 uur in de parochiale kerk.

Vergadering ten sterfhuize, te 9,30 uur.

en van

DEN HEER GERARD BUYLE

Gemeenteonderwijzer en Landbouwleeraar te Evergem,

Bestuurslid der Plaatselijke Davidfondsafdeeling

op Vrijdag 19 Januari te 9.30 uur in de parochiale kerk.

Vergadering ten sterfhuize, Dorp, te 9 uur.

Beiden aan de liefde hunner geachte familiën ontrukkt bij droevig ongeval te Wachtebeke.

NAMENS HET BESTUUR:

De Schrijver,
Cyr. VAN POUCKE.

De Ondervoorzitter,
Ed. VAN PETEGHEM.

Drukth. Waelput, Winkel.

Door een ongeval bij het schaatsen op de bevroren Moervaart in januari 1940 verdronken de zoon van de voorzitter en een bestuurslid van Df - Sint-Kruis-Winkel. Alle Df-leden werden dan ook op de begrafenis uitgenodigd.

8. De periode Jos. De Cock (1947-1959)

In 1947 werd het kernbestuur van het Davidsfonds te Wachtebeke grondig vernieuwd. Er kwam een nieuwe voorzitter: inspecteur der lagere scholen Jos. De Cock. Ook de secretaris van het eerste uur, hoofdonderwijzer Richard Scheire, trok zich terug, al bleef hij nog wel deel uitmaken van het bestuur. Pastoor Perquy werd erevoorzitter benoemd. Veel verschil maakte dit niet: in wat volgt blijkt duidelijk dat de parochie zeer zwaar haar stempel zou blijven drukken op de activiteiten van het lokale Davidsfonds. Het secretariaat werd nu waargenomen door onderwijzeres Alice Van Assche, die na twee jaar de fakkel zou doorgeven aan Gustaaf De Buck, opnieuw een onderwijzer. Deze kreeg trouwens reeds vanaf 1947 de boeken toegestuurd. Gewoontegetrouw nam de secretaris ook de functie van penningmeester op zich. Het is opvallend dat in deze periode de helft van de bestuursleden – en soms meer – tot het onderwijzend personeel behoorden.

Wat het aantal leden betreft stevende Wachtebeke op een crisis af. In 1946 waren er nog 123 leden, maar in 1952 was dit aantal reeds gereduceerd tot 100. Betreffende de jaren 1953-1955 werden geen gegevens teruggevonden, maar in 1956 waren er nog 64 om het jaar daarop nog eens met 7 af te nemen. Kortom, het ledenaantal is tijdens de periode De Cock gehalveerd. De oorzaak daarvan is moeilijk vast te stellen: het fenomeen was niet typisch voor Wachtebeke. Het ganse Davidsfonds ging er na 1950 op achteruit: van 80.000 in het genoemde jaar naar 64.000 in 1964. Dit betekende procentueel een kleinere daling dan te Wachtebeke, maar het bleef een achteruitgang. Als oorzaak wees men - onder andere - naar de opkomst van de televisie. Deze bleek een geduchte concurrent te zijn voor de door het Davidsfonds georganiseerde zang- en toneelavonden en nog meer voor de spreekbeurten⁸⁸. En het zal duidelijk zijn dat wie TV keek ook geen boeken kon lezen. Het hoofdbestuur te Leuven was ervan overtuigd dat, om het tij te keren, de lokale besturen eens moesten aangepord worden. Daartoe werd het systeem van de consultants ingevoerd, die de vroegere propagandisten moesten vervangen en meer concrete steun moesten leveren aan de lokale besturen⁸⁹. Leuven stelde ook vast dat veel afdelingen draaiden op het werk van één man, meestal de secretaris. Wat Sint-Kruis-Winkel betreft was dit zeker zo en het kan niet worden ontkend dat ook te Wachtebeke de secretaris het grootste deel van het werk verzette.

⁸⁸ DE MAESSCHALCK E. en VINTS L., op. cit., p. 94.

⁸⁹ Van de door de consultants geschreven rapporten, gericht aan het hoofdbestuur, zijn er meerdere in d^e archieven teruggevonden. Ze bevatten een schat aan achtergrondinformatie.

Het aantal activiteiten ingericht door de lokale afdeling van Wachtebeke bleef eind jaren veertig vrij beperkt. Voor het jaar 1947 staat in het jaarverslag, naast de welhaast klassieke opstelprijskamp, enkel een missievoordracht genoteerd die doorging op 20 april en gegeven werd door E.P. Pauwels. Het verslagboek spreekt van een 'voordrachtavond' over Belgisch Congo. We leren er ook uit dat de missionarissen niet enkel af te rekenen kregen met wilde dieren maar ook met '*onbeschaafde wilde negers, die gebukt gaan onder de noodlottige macht van hun chefs, feticheurs en tovenaars*'. De pater wist zijn publiek twee uur lang te boeien, met inzet van gekleurde dia's. Vermoedelijk de eerste keer dat Wachtebeke gekleurde dia's te zien kreeg, want kleurenfotografie stond toen nog in de kinderschoenen.

Eigenaardig is wel dat voor het jaar 1947 geen enkele bestuursvergadering staat genoteerd. Wachtebeke blijkt ook niet deel te hebben genomen aan de jaarvergadering van het Df en evenmin aan een vergadering van gouw- of gewestbond. Dit veranderde reeds het jaar daarop, waar we in het verslag 1 bestuursvergadering terugvinden en 3 bijgewoonde vergaderingen van gewest- en/of gouwbond. Toch was 1948 nog een kalm jaar, met enkel een voordracht door pater Libertus op het programma. Deze kwam op 15 november spreken over de Egyptische farao's en meer bepaald over het '*mysterieuze graf van Tout-Ank-Amon*'. Er waren 150 aanwezigen komen opdagen.

Het jaar daarop, in 1949, zorgde pastoor Perquy zelf voor een onderwerp op de algemene vergadering die gehouden werd op 25 april. Hij behandelde er het "Werk der Vlamingen te Parijs". Volgens het verslagboek '*een interessante uiteenzetting*'. Hierna werden door voorzitter De Cock de uitslagen bekend gemaakt van de opstelprijskampen gehouden in 1948 en 1949, met uitreiking van de bijhorende diploma's en prijsboeken. Erelaureaat was Raymond De Caluwé, die niet enkel de eerste prijs wist te behalen te Wachtebeke zelf maar zich ook als primus manifesteerde in het gewest Sint-Amandsberg en dit nog eens overdeed in de gouw Oost-Vlaanderen.

We stellen ook vast dat in het jaar 1949 terug de gouwvergadering werd bijgewoond, evenals deze van het gewest (Ertvelde) en de jaarvergadering te Leuven. Dikwijls was het bestuurslid De Mol die hierop werd afgestuurd. Blijkbaar stakte deze activiteit terug begin de jaren vijftig: in elk geval werden toen in het kasboek geen uitgaven meer geboekt hiervoor.

Vanaf 1950 komt er een heropleving wat de activiteiten betreft. Het jaaroverzicht vermeldt een voordracht over China door E.P. Joos (13 maart); J.

Boon kwam spreken over de situatie achter het ijzeren gordijn (16 oktober) en Herman Bruggen zorgde voor een declamatieavond (6 november). Het verslagboek laat ons hier in de steek zodat geen verdere details bekend zijn⁹⁰. Op 13 februari was er een film voorzien die tweemaal werd gedraaid: in de namiddag voor de schoolkinderen en 's avonds voor de volwassenen. Kende de eerste vertoning een groot succes, dan was er voor de tweede maar matige belangstelling. Volgens het verslagboek was er concurrentie, maar zonder verdere vermelding. In elk geval was het bestuur tevreden en vond men dat het experiment voor herhaling vatbaar was.

Het jaar 1951 vertoont, op het vlak van activiteiten, een nieuwigheid: voor de eerste maal zorgde het Davidsfonds voor een toneelopvoering en wel door een plaatselijke groep. Het betrof het stuk 'De firma Aaron Sloomjes'. Of het stuk meerdere malen gespeeld werd is uit het jaarverslag niet af te leiden: enkel de datum van 26 maart staat vermeld. Toch is het vrijwel zeker dat er, naast een vertoning voor volwassenen, ook voor de schoolkinderen werd gespeeld. Dit was immers de gewoonte in die tijd, waar dergelijke vertoning beschouwd werd als de generale repetitie. Naast dit toneel was er op 12 november een declamatieavond verzorgd door Antoon Vander Plaetse en verzorgden De Karekieten uit Sleidinge een zangavond op 27 december. Ook de klassieke opstelprijskampen (voor jongens en meisjes) gingen nog steeds door, in dit geval voor de vierde graad.

Het was toen blijkbaar nog niet de gewoonte dat lokale verenigingen steun kregen van het gemeentebestuur. In het archief van het lokale Df is echter een brief terug te vinden, gedateerd 23 november 1951 en gericht aan het College van Burgemeester en Schepenen. In deze brief verzoekt het bestuur van het Davidsfonds, bij monde van voorzitter Jos. De Cock en secretaris G. De Buck, om een toelage "*ter ondersteuning van onze kulturele bedrijvigheid*". Als voorbeeld werden de activiteiten van dat jaar opgesomd. Verwezen werd ook naar de verspreiding van de Davidsfondsboeken, waarvan er dat jaar 371 verdeeld waren, wat neerkomt op 3 à 4 boeken per lid. Aan de brief blijkt positief gevolg te zijn gegeven: het jaar daarop, in 1952, staat in het kasboek voor de eerste maal een bedrag van 997 frank ingeschreven geschonken door de gemeente. Deze steunverlening zou een vaste gewoonte worden: in 1967 was het bedrag reeds opgelopen tot 5000 frank.

---

90 Het is trouwens vrijwel het einde van het verslagboek: dit werd niet verder bijgehouden. Enkel voor het jaar 1962 worden nog enkele activiteiten becommentarieerd, zodat we het verder zonder deze belangrijke gegevensbron moeten doen.

Tijdens de naoorlogse jaren was het te Wachtebeke niet de gewoonte een Elf juli-vingering te voorzien. Ook het plaatselijke Df nam daartoe geen initiatieven. Nochtans stonden bepaalde bestuursleden er wel achter. De reden daarvan komen we te weten uit het verslag van propagandist / consultant Verschelden. Volgens zijn brief aan het hoofdbestuur betreffende zijn bezoek gedateerd 23 augustus 1951, heette het *“anno 1951 te Wachtebeke nog steeds staatsgevaarlijk te zijn 11 Juli te vieren”*. En om de rust te bewaren werden dergelijke vieringen dan ook maar achterwege gelaten.

Er was echter nog een andere klacht vanwege het bestuur. Het gebrek aan culturele activiteit was, volgens het verslag van Verschelden, te wijten aan het feit dat *“het Df verlaagd werd tot een soort parochiaal werk: 3 avonden per jaar en het overschot is voor de parochiale werken”*. Waaruit afgeleid kan worden dat de lokale geestelijkheid de plak zwaaide over het Davidsfonds. En onder deze parochiale werken werd het Df dan nog stiefmoederlijk behandeld. Zo kregen de door het Df geplande activiteiten weinig of geen zondagavonden toebedeeld – toen nog de uitgangsavond bij uitstek – zodat ze dikwijls in de week dienden gepland, met een lagere opkomst tot gevolg. En het kon nog erger: de parochiegeestelijkheid eende zich een deel van de kas van het Davidsfonds toe! Zo kreeg het Df, als opbrengst van de vermelde toneelopvoering in 1951, een bedrag van 500 frank toegekend, de rest van de ontvangsten ging naar de parochiale kas. Hoe groot deze “bijdragen” waren kon niet worden achterhaald. Het is een feit dat het bestuur met deze *“drainage van het eigen zuur verdiende geld”* niet gelukkig was, ook al omdat als reden voor het beperkte activiteiten-aantal soms het argument werd gebruikt dat ... er te weinig geld in kas was! Wat het hoofdbestuur te Leuven van deze situatie vond staat nergens beschreven, maar dat het tegen de principes van het Davidsfonds inging is wel zeker. Het feit dat de parochiegeestelijkheid een dergelijke macht uitoefende over de vereniging kwam de door het hoofdbestuur gepropageerde neutraliteit ook niet ten goede.

De daarop volgende jaren zakte het Davidsfonds in Wachtebeke langzaam weg. Hoewel er voor 1952 vier bestuursvergaderingen staan genoteerd, was het aantal activiteiten opnieuw aan de minimale kant: naast de opstelprijskamp wordt in het jaarverslag enkel een ‘Meetjeslandfilm’ vermeld, afgespeeld op 10 december. Verder niets. Of het gedurende de jaren 1953-1955 beter was kan niet worden bevestigd: er zijn uit deze periode geen jaarrapporten bewaard. Ook het verslagboek zwijgt in alle talen. Het enige dat met zekerheid geweten is, is, zoals hoger vermeld, dat het ledenaantal drastisch zakte.

In 1956 was er één bestuursvergadering. Vergaderingen van gewest- en gouvond werden niet bijgewoond, de jaarvergadering te Leuven evenmin. Er waren wel twee filmavonden geprogrammeerd: op 16 oktober (“Hoe het groeide” / “Borneo”) en op 13 november (“Gemerkte engelen”). De opbrengst van deze laatste (940 frank) werd integraal aan onderpastoor / proost Van der Poorten afgestaan ten behoeve van hulpverlening aan Hongarije, waar dat jaar een opstand plaats vond gericht tegen het communistisch regime⁹¹. Te vermelden is nog dat, net zoals de voorbije jaren, de bibliotheek Sint-Vincentius nog steeds werd gesteund. In 1956 werden daartoe 3 ingebonden boeken geleverd.

Het daaropvolgende jaar maakt het jaarverslag van geen enkele vergadering melding, ook niet van lokale bestuursvergaderingen. Van enige activiteiten is er geen enkel spoor. Het ledenaantal bedroeg nog 56. Davidsfonds Wachtebeke was duidelijk in crisis.

Het volgend jaar (1958) bleek er toch een heropleving te zijn, althans wat de activiteiten betreft. Er werden vier voordrachten – zogenaamde “*konferenties*” – gegeven. Tweemaal kwam E.H. Leys uit Leuven spreken over het gevangenisleven (7 februari en 14 oktober). Op 28 februari kwam André Demets vanuit Kortrijk naar Wachtebeke afgezakt om te praten over “Zo is ons volk”. Luc Van Gastel kwam vertellen over zijn reis naar de Himalaya (3 december) en verder waren er nog twee filmvertoningen: op 12 maart ging het over “Mooi Italië”, gepresenteerd door Achiel Van Poucke uit Assenede en op 17 december kwam een pater Oblaat – de naam wordt nergens vermeld – de film “Atatoek” afspelen.

Er is enige onduidelijkheid over het einde van het voorzitterschap van inspecteur De Cock. Het jaarverslag van 1958 vermeldt reeds Dr. Richard De Waele als voorzitter. Uit twee consulentenrapporten, gedateerd 5 januari 1959 en 11 juni 1959, blijkt echter dat De Cock zijn voorzitterschap nog tot begin '59 heeft uitgeoefend. Er bleken toen strubbelingen te zijn binnen het bestuur, voornamelijk tussen de voorzitter en de proost in verband met een geplande reis. Ook de financiële toestand bleek niet erg gezond te zijn, wat blijkt uit een verslag van het jaar daarvoor (28 april 1958). Of het lokale Davidsfonds nog immer beschouwd werd als een parochiale vereniging

---

⁹¹ Vermoedelijk was dit ook het geval met “Hoe het groeide” (ook nog beschreven als: Ernest Claes vertelt). Het betrof een opbrengst van 166 frank. In het kasboek is in elk geval de vermelding terug te vinden ‘aan E.H. Van der Poorten’. Dat jaar werd ook nog voor 625 frank boeken geleverd ten behoeve van de opstelprijskamp. Daarbij werd er een huwelijksgeschenk voor de secretaris gekocht. Ook werden, gewoontegetrouw, drie boeken geleverd aan de bibliotheek. Verder werd nog het lidmaatschap van pater De Letter betaald. Eén en ander had tot gevolg dat de bodem van de kas bereikt was.

zoals vroeger het geval was, staat niet vermeld. Het verslag vermeldt ook nog dat er ‘*geen centen in kas*’ waren, reden van het gebrek aan activiteiten in 1957. De verslaggever beschouwde dit alles slechts als “*tijdelijke moeilijkheden die kunnen overwonnen worden*”.

DAVIDSFONDS.

Afdeling WACHTEBEKE.

Wachtebeke, 23 November 1951.

Aan het College van Burgemeester en Schepenen der
gemeente Wachtebeke.

Welgeachte Heren,

Namens de afdeling Wachtebeke van het Davidsfonds hebben wij
de eer U om een toelage te verzoeken tot ondersteuning van onze
kulturele bedrijvigheid.

In het seizoen 1950-51 werden door ons ingericht:

één voordracht door de heer Jan Boon, over "Stalin en het ongekende
Rusland; één deklamatieavond door de heer Herman Bruggen; en één
tonselfeest (Titel van het stuk: "De Firma Aron Sloopjes").

Verder verspreidt onze afdeling jaarlijks 15 verschillende
boeken van degelijke letterkundige waarde bij haar 104 leden; in dit
lopende jaar bedraagt de spreiding niet minder dan 371 stuks. Doven-
dien ondersteunt zij de openbare boekerij "St. Vincentius", met 6
boeken.

Met het oog op ^{het} uitsluitend karakter van volkscultuurontwikkeling van
deze bedrijvigheid der plaatselijke Davidsfondsafdeling, waarbij
elke werving van politieke of godsdienstige aard statutair uitgeslo-
ten is, en ten overstaan van de verworven erkenning door het Ministe-
rie van Openbaar Onderwijs, durven wij een gunstig gevolg aan dit
verzoek tegemoetzien.

Met de meeste hoogachting.

Namens het Bestuur:

De Sekretaris,

G. De Buck
Dorp,
Wachtebeke.

De Voorzitter,

Jos. De Cock
Inspecteur L.O.
Wachtebeke.

*In 1951 werd voor de eerste maal door Df-Wachtebeke
een subsidie aanvraag ingediend bij de gemeente.*

9. De periode van Richard Dewaele (1959-1979)

Dokter Richard Dewaele werd door de toenmalige pastoor Parquy, zelf een oud-voorzitter, verzocht het bestuur van het lokale Davidsfonds over te nemen. Een vraag waarop hij inging. Kort na zijn aantreden legde ook Gustaaf De Buck zijn functie neer als secretaris / penningmeester, maar hij bleef wel lid van het bestuur. Zijn taak werd vanaf 1960 overgenomen door Leonie Baers, een gepensioneerde onderwijzeres en tot dan geen lid van het bestuur. Ze bleef secretaris tot 1973, toen Marc Van Grembergen het overnam. De taak van penningmeester werd dat jaar een aparte functie, waargenomen door Gaby David. Onder de andere bestuursleden was er nogal wat verloop. Vaste waarden bleven Evarist De Mol en – eveneens tot 1973 – Gustaaf De Buck. Dat jaar verschijnen ook Lut Everaert en An van den Boom voor de eerste maal in het bestuur⁹². Irene Celie is reeds in 1967 terug te vinden op de lijst van bestuursleden. Alle drie zijn ze bestuurslid tot op heden. De functie van proost zou nog blijven bestaan tot in de jaren tachtig.

Niet alle bestuursleden blonken uit door eenzelfde werklust, zoals bepaalde rapporten ons leren⁹³. Voorzitter Dewaele vertrok daarbij van het principe dat zijn medebestuursleden allen vrijwilligers waren en bijgevolg ook niet teveel moesten worden aangepord. Er speelden trouwens nog andere factoren een rol in de werking van het bestuur, zelfs politieke. Wachtebeke was in 1959 nog grotendeels een agrarische gemeente. De industrialisatiegolf van de komende jaren zestig was nog niet begonnen. Zoals veel van dergelijke Vlaamse gemeenten was het merendeel van de bevolking katholiek, wat een homogeen CVP-bestuur met zich meebracht. Eenzelfde situatie vond men ook in het Davidsfondsbestuur terug. Dit veranderde echter mettertijd, toen de sterk Vlaamsgezinde Volksunie doorbrak en ook het Df-bestuur met dergelijke partijleden te maken kreeg. Van dan af bestond een zeker wantrouwen tussen de bestuursleden, wat een samenwerking er niet eenvoudiger op maakte. Daarbij bleven de naweën van de naoorlogse repressie, waarbij ook de Wachtebeekse afdeling van het Davidsfonds

---

92 Het vermelde jaartal (1973) kan enigszins van de werkelijkheid afwijken. Van het jaar 1972 is er geen bestuurssamenstelling bewaard gebleven, zodat niet met zekerheid kan gezegd worden of sommige bestuursleden evt. geen jaar vroeger hun intrede maakten. Het jaar 1973 is echter een goede optie, omdat in augustus / september van dat jaar het bestuur grondig gewijzigd werd.

93 Meer bepaald gaat het hier om de consulentsverslagen gedateerd 30 augustus 1965 (verslag van de bestuursvergadering van de vorige dag) en 27 augustus 1968. De handtekening is steeds onleesbaar. De aangehaalde feiten zouden tenslotte tot de bestuurswijziging van 1973 leiden.

geviseerd werd, nog voelbaar. Dit noopte nog altijd tot voorzichtigheid bij het uitwerken van een programma.

Het bestuur was, althans in de eerste helft van de jaren zestig, vrijwel uitsluitend op lokale werking gericht. Het organiseerde wel plaatselijke activiteiten, maar nam weinig contact met de buitenwereld. Er werd niet samengewerkt met andere afdelingen. Een gouddag of gewestvergadering werd niet bijgewoond: daar had niemand zin in. Er werd zelfs zes jaar lang geen jaarverslag opgemaakt. Ledenlijsten werden wel ingediend – daar kon men, gezien de boekenverkoop, moeilijk onderuit – maar uit een consulentsverslag gedateerd 24 maart 1965⁹⁴ blijkt dat dit ook niet van een leien dakje liep. Interessant in deze context is het verslag van de bestuursvergadering van 3 juni 1973, waar ook de Davidsfondsconsulent aanwezig was. Blijkbaar voor de eerste keer, want hij begint zijn verslag met de woorden *“Wonderlijke afdeling, waarvoor wij voor het eerst kennis maken”*. Wat hij er zo wonderlijk aan vond is niet helemaal duidelijk. Misschien het feit dat, ondanks de aanwezigheid van voorzitter Dewaele, de vergadering geleid werd door proost De Wulf. Ze ging trouwens door op de pastorie. Er waren maar vijf bestuursleden aanwezig, de voorzitter inbegrepen. We komen uit dit verslag te weten dat er per jaar slechts twee bestuursvergaderingen waren: de eerste in juni en de tweede in september. Samenstelling van het programma, of definitieve goedkeuring ervan, gebeurde door het ganse bestuur. Wat niet wegnam dat diverse voorstellen uit huize Dewaele afkomstig waren. Er werd, zeker in de zestiger jaren, weinig gebruik gemaakt van voorstellingen gepatroneerd door het hoofdbestuur te Leuven. Meer bepaald programmeerde men één of twee toneelavonden, een eigen avond – dat kon bijvoorbeeld een diawedstrijd zijn -, twee of drie voordrachten en een kleinkunstavond, met dien verstande dat het aantal activiteiten beperkt werd tot vijf per jaar. Van dit klassieke schema wou men niet afwijken *“omdat het tot hiertoe zeer goed gebleken is”*. De afdeling werkte met abonnementen. Dit was een kaart met vijf afscheurbare stroken, elk goed voor een voorstelling en die, eind jaren zestig, honderd frank kostte.

De consulent was van oordeel dat het ganse programma toch wat meer inhoud mocht hebben, te beginnen met de eigen avond. Hij raadde aan eens een tentoonstelling te organiseren, of een bijbelstudie (!). Belangrijk is dan ook zijn besluit over het afdelingsbestuur: *“Eigenlijk is dit een simpatheke groep die veel te weinig kontakt heeft met het NS [Nationaal Secretariaat] en zijn ideeën, te traditioneel werkt en niet voldoende middelen tot zich*

---

94 De handtekening is onleesbaar.

manifesteren gebruikt". Hij was wel van oordeel dat, indien hij een aantal keren naar een bestuursvergadering kon gaan, *"deze afdeling wel anders kan worden georiënteerd"*.

Uit het vorige blijkt reeds dat de taak van de in 1959 aangetreden voorzitter Richard Dewaele om de afdeling Wachtebeke terug uit het slop te halen niet zo eenvoudig was. Het ombuigen van de dalende trend van het ledenbestand zou de eerste jaren nog niet lukken. Maar zoals we reeds in het vorig hoofdstuk schreven, was dit geen typisch probleem voor Wachtebeke alleen, maar ging gans het Davidsfonds erop achteruit in de jaren na de Tweede Wereldoorlog. Een bijkomende uitdaging ontstond wegens de grondige verandering van de maatschappij gedurende de jaren zestig van vorige eeuw. De welvaart nam toen zienderogen toe. Vrouwen gingen nu ook uit werken. Meer welvaart betekende dat de consumptie toenam en niet alleen wat de gewone leefgoederen betrof: zo nam ook het aantal televisietoestellen sterk toe. Veel programma's werden echt populair, wat mogelijk te maken had met de nieuwigheid van het verschijnsel. Zo bijvoorbeeld moest het Davidsfonds er niet aan denken een activiteit te organiseren de avond dat – om maar iets te noemen - *"Bonanza"* geprogrammeerd stond op TV! Op de wegen verschenen voortdurend meer personenwagens: de gezinnen werden steeds mobieler. Er werd al eens verder en langer op vakantie gegaan. Wachtebeke ontsnapte niet aan deze nieuwe trends: daar zorgde de uitbreidende industrialisatie van de Gentse kanaalzone wel voor. Maar deze materiële verbeteringen waren niet de belangrijkste. Van meer belang waren de zich wijzigende spirituele waarden en de mentaliteitswijziging. Het begon met het Tweede Vaticaans Concilie, dat wat olie aanbracht op de toch wel roestig geworden scharnieren van de Kerk. Wat niet kon verhinderen dat de voorheen zo getrouwe katholieken al eens een zondagsmis begonnen over te slaan. Kortom: het gezag van de clerus begon te tanen, ook al speelde op lokaal vlak de persoonlijkheid van de betrokkenen een grote rol. Het fenomeen van het tanende gezag bleef niet beperkt tot de Kerk alleen. Zowat alle instellingen werden met dit nieuw verschijnsel geconfronteerd. Vooral jongeren begonnen meer te rebelleren tegen het bestaand gezag: slaafse gehoorzaamheid was uit, contestatie was in. Niet dat het er altijd hard aan toeging: *"Make love, not war!"*. Onder de 'flower power' waren baarden en lang haar de mode. Wat ook niet door iedereen geapprecieerd werd: *"dat langharig, werkschuw tuig..."*. Betogingen, vooral van studenten, waren schering en inslag. In Vlaanderen bleef het, in vergelijking met het buitenland, nog relatief rustig, al waren de kreten 'Leuven Vlaams!' niet uit de lucht. Zowel de verlangens van de jeugd als hun afkeer van sommige structuren werden vertolkt door de opkomende

schare zingende kleinkunstenaars. Al deze veranderingen hadden een grote weerslag op de werking en bijgevolg het ledenaantal van het Davidsfonds. Voor een dergelijke vereniging, die het grotendeels moest hebben van spreekbeurten, zangavonden, toneelvoorstellingen, ... vormde de veranderende maatschappij een ganse uitdaging, waarvoor men niet direct een pasklare oplossing had. Het aantal leden bleef dan ook dalen, ongeveer tot 1964.

Het was duidelijk dat het zo niet verder kon. Om een beter zicht te krijgen op de situatie liet het hoofdbestuur dat jaar (1964) een sociologisch onderzoek uitvoeren. Enkele cijfers uit het resulterende verslag, wat betreft de uitgeoefende beroepen van de leden, zijn het vermelden waard⁹⁵. Ongeveer een kwart van de leden (26 %) waren beambte. Onderwijskrachten waren goed voor 16 %, priesters voor 5 %. Arbeiders (geschoold en ongeschoold) vertegenwoordigden 9 %, landbouwers 4 %. Jammer genoeg zijn er geen ledenlijsten uit die tijd beschikbaar van de afdeling Wachtebeke, zodat niet kan nagaan worden in welke mate deze cijfers overeenstemmen met de lokale situatie. Uit het onderzoek bleek bovendien dat 70 % van de Davidsfondsleden een TV-toestel bezat en 60 % een auto. Opmerkelijk is dat zowel jongeren als hooggeschoolden het lidmaatschap met verplichte boekenafname niet meer zagen zitten. Van de leden was 42 % toegetreden uit katholieke en Vlaamse overtuiging.

Genoemd onderzoek gaf aanleiding tot enkele aanpassingen in de werking van het Davidsfonds. Naast organisatorische wijzigingen kwamen ook nieuwe activiteiten aan bod. Een vergelijking tussen de jaren 1964 en 1971 maakt dit reeds duidelijk⁹⁶. Zo werden er door de afdelingen in '71 niet minder dan 176 eigen tentoonstellingen georganiseerd, terwijl er in '64 helemaal geen waren. Hetzelfde geldt voor de georganiseerde geleide bezoeken (294 in '71), bezoek aan opera en/of toneel (256), foto- en diawedstrijden (80). Deze nieuwe activiteiten bleken vrij veel succes te kennen. Ook de afdeling Wachtebeke zou erop inpikken, zij het met een paar jaar vertraging. Wat de meer klassieke activiteiten betreft, zoals toneelopvoeringen, werden deze meer en meer uitgevoerd door professionele groepen, zoals – om bij toneel te blijven – het Reizend Volkstheater en het Nieuw Nederlands Toneel. Het Davidsfonds Wachtebeke zou er in de jaren zeventig bijna jaarlijks beroep op doen. Het amateurtoneel daarentegen ging langzaam ten onder. Verder kreeg het Leuvense hoofdbestuur het lumineuze idee de TV

---

95 DE MAESSCHALCK E. & VINTS L., op. cit., p. 95.

96 DE MAESSCHALCK E. & VINTS L., op. cit., p. 99.

een koekje te bakken van eigen deeg door bekende TV-personaliteiten te engageren om een Davidsfondsavond te vullen. De eerste BV's waren immers geboren! Praktisch betekende dit dat het succes van een voorstelling meer bepaald werd door de naam van de persoon die voor de uitvoering instond, dan wel door de eigenlijke inhoud van de voorstelling zelf. Zo verschenen de namen van Gaston Durnez, Will Ferdy, Piet Theys, Maurice De Wilde, ... op de affiches van het Davidsfonds. Daarentegen daalde het aantal voordrachten gegeven door geestelijken zienderogen. Het hoofdbestuur was ook niet blind voor wat er onder de jongeren – en veel ouderen – omging en wist daar op in te spelen. Aangezien Vlaamse en Nederlandse kleinkunstenaars er ingingen als koek, besloot ook het Davidsfonds deze te engageren. Weldra zag men Miel Cools, het Trio Cassiman, Dimitri van Toren, ... op de planken verschijnen voor een Davidsfondsavond. Het resultaat bleef niet uit: reeds vanaf 1965 begon het aantal Davidsfondsleden terug te stijgen. In de jaren '70 kwam het gemiddeld ledenaantal opnieuw boven de 70.000 uit.

Alhoewel van de jaren 1960 – 1963 de exacte ledenaantallen niet teruggevonden zijn, lijkt het erop dat de afdeling Wachtebeke, wat leden betreft, dezelfde trend vertoonde. Vanaf 1965 (60 leden) is een stijging merkbaar die in 1977, vrijwel bij het einde van het voorzitterschap van Richard Dewaele, zou resulteren in een ledenaantal dat opnieuw de 100 overschreed. Dit was niet vanzelf gegaan. Nieuwe leden werft men hoofdzakelijk door persoonlijke contacten, ondersteund door een goed activiteitenprogramma. De stijging van elf nieuwe leden in 1965 lijkt meer het gevolg van een doorgedreven ledenwerving dan van wijziging van het programma. Het consulentenverslag van 30 augustus wijst daar trouwens op. Er was immers vastgesteld dat de activiteiten zeer talrijk bijgewoond werden door niet-leden, de zogenaamde 'sympathisanten'. Het was duidelijk dat daaronder nog een belangrijk ledenpotentieel zat en men poogde dit ook aan te werven. Het stijgende ledenaantal – van 49 in 1964 naar 60 in 1965 – bewijst dat dit inderdaad lukte. De aard van de activiteiten zelf werd hierbij nauwelijks gewijzigd. De vaststelling door de consulent, in een verslag gedateerd 24 maart '65, dat deze stijging veroorzaakt werd '*door de activiteiten*' valt dus te betwijfelen. Zoals hoger gezegd werkte Wachtebeke immers volgens een vast stramien. Andere activiteiten, vooral externe, zouden nog een tijdlang op zich laten wachten.

Alhoewel de invloed van de lokale clerus via de aanwezige proost sterk terug liep, bleef hun invloed toch groot, wat niet altijd als een nadeel dien-
de beschouwd te worden. Er is wel eens gezegd dat het Davidsfonds samen

gehouden werd door de pastorij. Situaties zoals onder het voorzitterschap van De Cock, waarbij een deel van de opbrengst diende te worden afgestaan aan de parochiekas, kwamen in geen geval nog voor. Kleine wrijvingen tussen proost en voorzitter waren daarom nog niet uitgesloten. Van proost Van Leuven dient te worden gezegd dat hij zich sterk inzette voor de ledenwerving. De hierboven vermelde stijging van het ledenaantal blijkt voor een groot deel op zijn conto te mogen geschreven worden.

Indien we de voorstellingen overlopen die gedurende de periode Dewaele plaatsvonden, dan valt het vooreerst op dat er geen opstelwedstrijden meer werden gehouden⁹⁷. Of dit te maken heeft met het verdwijnen van schoolinspecteur De Cock uit het bestuur, een fervent voorstander van deze wedstrijden, is niet meer uit te maken.

Eén van de activiteiten die het jarenlang zeer goed gedaan heeft, was de voorstelling van een reisverslag. Zo kwam op 28 januari 1959 A. Van Poucke praten over Frankrijk en meer bepaald over de Pyreneeën. Het jaar daarop was het Hugo Rau, die kwam spreken over zijn tocht “*met camera en notaboek*” door Zuid-Amerika. In 1961 was het Luc Van Gastel, die het had over zijn Amerika reis. Vrijwel jaarlijks was er een dergelijke voorstelling. Soms zelfs twee, want in november '61 was Van Poucke er terug, ditmaal met de Camargue als onderwerp. Het zouden trouwens dikwijls dezelfde reizigers zijn die hun voordracht brachten. Typisch was bijvoorbeeld de familie De Smet, die meerdere malen te gast was bij het Davidsfonds Wachtebeke.

In 1959 gingen alle activiteiten nog steeds door in de zaal Bracke in de Kerkstraat, waar nu ‘Onze Kring’ gevestigd is. In de huurprijs van deze zaal was blijkbaar de verwarming – met kolenkachel! - nog niet inbegrepen. Zo diende in december van dat jaar 30 kg kolen te worden betaald aan Serafien Audenaert, kolenhandelaar in de Kerkstraat. Eigenaardig genoeg diende het jaar daarop de kolen te worden betaald aan pastoor Perquy, en dan nog wel in juli. Mogelijk had de parochie de zaal toen overgenomen, met de bedoeling er een ‘Kring’ op te richten. In april '61 zou het Df daar trouwens 2000 frank voor schenken. Kort daarop brandde zaal Bracke gedeeltelijk af.

---

97 Tot 1973 ongeveer zijn we slecht ingelicht over de activiteiten van de afdeling Wachtebeke. Van diverse jaren ontbreken de verslagen, zoals de periode 1960 – 1966, zodat alleen het kasboek enige informatie verschaft over de activiteiten. De informatie hierin, evenals in de wel teruggevonden jaarverslagen van voor 1973, is echter zo beknopt weergegeven dat in veel gevallen zelfs niet kan uitgemaakt worden over welke aard van activiteit het gaat. Wel konden in bepaalde gevallen de gegevens aangevuld worden met getuigenissen van personen die er nog herinneringen aan hebben. Dit hoofdstuk is dan ook meer resumerend.

Vermoedelijk was dit eveneens in 1961, want in 1962 werd uitgeweken naar een zaal in het klooster.

In 1961 werd een Passieavond georganiseerd die, nog steeds in zaal Bracke, vermoedelijk eind januari of in februari doorging en uitgevoerd werd door de toen zeer bekende passiespelers van het Beierse Oberammergau⁹⁸, aangevuld met figuranten die ter plekke aangeworven werden. De opvoering geschiedde dan ook in het Duits. Volgens dr. Dewaele, die de voorstelling inleidde, kon dit geen groot probleem zijn want “*Duits lijkt tenslotte zeer goed op Nederlands*”. En vermits het passieverhaal door iedereen voldoende gekend was, vormde dit inderdaad geen groot probleem, zelfs voor diegenen die geen Beiers verstonden. Vermeldenswaard is nog dat aan de toneelgroep niet enkel een honorarium werd uitbetaald, maar dat bijkomend in eten en drinken diende te worden voorzien, dit voor een bedrag van 256,75 frank. Het lijkt erop dat het lokale Df deze voorstelling niet alleen had georganiseerd, ook al zorgde het voor de propagandamiddelen.

Het jaar 1961 was duidelijk een jaar met talrijke activiteiten. Dat er reeds meer met professionelen werd gewerkt begon toen reeds duidelijk te worden. Zo werd op 13 juli voor de eerste maal een optreden van het Reizend Volkstheater genoteerd. Welk stuk gespeeld werd, is niet achterhaald. Het bleek de gewoonte te zijn dat voor dergelijke groepen ook voor eten en drinken diende te worden gezorgd. Zelfs daar bleef het niet altijd bij: voor het stuk ‘Gringoire’, gespeeld in april 1964 door Nederlands Volkstoneel, dienden nog voor 100 frank meubelen te worden gehuurd. E.H. Cyriel Coupé staat misschien bekend als een ernstig man, maar dat hij ook oog had voor humor bewees hij met zijn voordracht in december ’61, waarbij hij het had over humor in de letterkunde.

Het jaar daarop was het aantal activiteiten beperkt tot een drietal. Het zijn de allerlaatste waarvan we – na twaalf jaar stilte - terug een korte notitie vinden in het verslagboek. Op 6 november kwam dhr. Marcel Verbruggen spreken over de vogel- en plantenwereld van de Scheldedelta. Hij vertoonde er bijhorende dia’s en een film bij. Het publiek blijkt zeer talrijk te zijn geweest, maar er was dan ook veel propaganda voor gevoerd bij de vogelliefhebbers. Op 12 december ging een avond door over ‘Het lied’. Het was een eigen organisatie van de vereniging. De heren Coone en Houben hadden het over het lichte lied, inbegrepen de operette. Albert Van de Voorde

---

98 Gedeeltelijk gebaseerd op herinneringen van de auteur. De naam ‘Oberammergau’ is niet terug te vinden in het kasboek, de enige bron waarover we beschikken gedurende de jaren ’60-’65.

besprak het klassieke lied. Er was ook nog een bijdrage voorzien over godsdienstige liederen, te verzorgen door E.H. Van Leuven, maar blijkbaar was de tijd te vlug verstreken en viel dit weg. Wij citeren: *“De opkomst alhoewel gering behoorde toe aan de jongeren zoals het ook moest zijn”*. Het jaar '62 zou afgesloten worden met een voordracht over Egypte gegeven door Anton Van Wilderode, maar deze was weerhouden. In zijn plaats kwam Frank Meyland, die het had over *“Poëzie met de glimlach”*. Ondanks het barre winterweer overschreed de opkomst alle verwachtingen.

In het jaar 1963 was vermoedelijk de nieuwe Kring operationeel. In het kasboek vinden we immers rekeningen terug voor huur van 'het klein zaaltje' en voor 'de grote zaal'. Vrijwel zeker bedoelde men hiermee het zaaltje boven het café van 'Onze Kring' en de opgekalefaterde vroegere zaal Bracke.

Het jaar 1964 zette in met de film 'Mon oncle' van Jaques Tati. Uit de vermelding in het kasboek valt af te leiden dat daar bovendien een spreker bij te pas kwam, maar meer details daarover zijn niet bekend.

Van enkele voorstellingen die doorgingen tijdens het seizoen 1964 – '65 is een weinig informatie terug te vinden in het verslag van de consulent gedateerd 24 maart '65. Een broeder (verder niet gespecificeerd) kwam in oktober '64 spreken over 'Congo nu'. De belangstelling was *'tamelijk'*. In november volgde de groep Scherzo, die een *'ruime'* belangstelling kende. Er moet ook een zangwedstrijd gekoppeld aan een welsprekendheidstornooi plaats gevonden hebben, volgens het verslag voor *'een bomvolle zaal'*. Professor Van den Berghe, die kwam spreken over de Bijbel: 'Gods Woord voor u', moest het duidelijk met minder belangstelling stellen: er waren toen ongeveer 40 aanwezigen.

Vanaf 1965 werden ook in Wachtebeke de aanpassingen zichtbaar doorgevoerd door het hoofdbestuur, of beter gezegd: hoorbaar. Mei 1965 bracht voor Wachtebeke niet enkel een nieuwe lente maar ook een nieuw geluid. Voor de eerste maal trad er een 'Bekende Vlaming' op, namelijk Gaston Durnez⁹⁹. Het zou lang niet de laatste zijn. Het seizoen 1966-67 bracht immers opnieuw gekende namen op de planken: in oktober trad Will Ferdy op en in maart Piet Theys. In oktober '67 volgde het trio Cassiman: twee zingende broers en hun zus.

---

⁹⁹ Althans, het was de eerste maal wat het Davidsfonds betreft. Er waren immers ook optredens in de pas gestichte jeugdclub 't Kasseiken' en in de zaal van het Lyceum. Trouwens, Anton Van Wilderode, die wel niet als een klassiek BV te beschouwen valt maar toch ook bekendheid genoot, had te Wachtebeke reeds zijn opwachting gemaakt.

Het was trouwens ook in 1965 dat de afdeling Wachtebeke haar nieuwe adem vond. Dat wordt bewezen door het verslag van de bestuursvergadering van 30 augustus, opgemaakt door de aanwezige Df-consulent. Er zou opnieuw contact komen met Leuven, ook al dateert het eerstvolgende jaarverslag pas van 1967. De consulent stelde een TV- of leesclub voor, maar daar werd blijkbaar niet op ingegaan. Een werkgroep ‘ledenwerving’ werd eveneens aangeraden. Of die werkgroep er kwam is niet zeker, maar de ledenstijging wel, zoals hoger reeds vermeld. De kritiek door de consulent in zijn verslag vermeld was niet nieuw: *“typisch plaatselijk, geen enkel contact met buiten”*. Het was inderdaad zo dat alle activiteiten zich uitsluitend op lokaal vlak afspeelden, in een gehuurde zaal. Nochtans was dit ooit anders geweest, zoals enkele vooroorlogse elf-julivieringen dit aantonen. Het zou nog enkele jaren duren vooraleer Wachtebeke uit zijn cocon zou breken: pas in 1972 vinden we voor de eerste maal een activiteit terug die ondersteund werd door een buitengemeentelijke groep. Meer bepaald ging het om volksdansen, waarbij samengewerkt werd met ‘Het Robijntje’ uit Antwerpen. Vanaf het jaar daarop volgden verplaatsingen buiten Wachtebeke. Vermoedelijk had dit te maken met de wijzigingen doorgevoerd in het bestuur. Dit volgt uit de vaststelling dat in 1973 bestuursleden toetraden die buiten de gemeente geboren waren, maar die, als gevolg van de industrialisatiegolf van de jaren zestig, er sedert die periode woonachtig waren. Het waren ontegensprekelijk mensen met een andere mentaliteit. Niet dat de traditie volledig verbroken werd: het waren, gewoontegetrouw, merendeels onderwijskrachten.

Vanaf 1967 zijn in de archieven opnieuw jaarverslagen terug te vinden. Het ledenaantal was dat jaar met elf eenheden gestegen. Een nieuwigheid was dat in het verslag het geschatte aantal aanwezigen op de activiteiten wordt vermeld, wat een indruk geeft van het succes dat ze al of niet kenden. Er blijkt ook uit dat de nieuwe wind die door het Davidsfonds begon te waaien, niet betekende dat de vroegere klassiekers helemaal aan de kant werden geschoven. Er was nog steeds plaats voor – bijvoorbeeld – voordrachten, ook al was hun succes beperkt (althans in Wachtebeke). Zo kwam professor Sebruyns op 31 januari '67 spreken over ‘Handel in verdovende middelen’. Een onderwerp waarover men zich toen blijkbaar nog weinig zorgen maakte, want het aantal aanwezigen bleef beperkt tot een veertigtal. Het jaar daarop stond hij er terug, nu met als onderwerp ‘De droom’, waar iets meer volk op afkwam: het verslag spreekt van zestig. De professor kwam nogmaals terug in 1971, toen hij het had over ‘De geneeskunde, vroeger, nu en in de toekomst’. Ook met matig succes: een vijftigtal aanwezigen. Zelfs

Piet Theys, die we toch onder de toenmalige BV's mogen rekenen, kon met zijn voordracht over 'Humor in de sport' op 31 maart '67 nauwelijks zestig liefhebbers trekken. De voordrachtavonden hadden duidelijk hun beste tijd gehad, alhoewel er de klassieke uitzonderingen waren, zoals een avond met professor Florquin in 1969 aantoonde. Deze trok een tweehonderdtal aanwezigen. Voordrachten met uitgenodigde spreker zijn tot op de dag van vandaag blijven bestaan en vormen trouwens een belangrijk deel van de door het hoofdbestuur gepatroneerde activiteiten, maar het succes van vroegere jaren hebben ze nooit meer geëvenaard. Meer succesvol waren de voorstellingen van het Nieuw Nederlands Volkstoneel, dat op 14 november '67 het stuk 'De bemoeial' opvoerde: tweehonderd aanwezigen. Absolute topper vormde het Trio Cassiman: hun optreden op 22 oktober liet met tweehonderdvijftig aanwezigen de zaal vol lopen. Het was duidelijk welk soort activiteiten het best aansloten bij de geest van de tijd!

Wachtebeke probeerde het ook met iets nieuws. Op 26 december '67 ging een diawedstrijd door. Er waren 22 deelnemers, die elk vier dia's mochten inbrengen met als onderwerp 'De Mens'. Volgens de beknopte notitie in het jaarverslag was er *'een goede uitbeelding van het onderwerp met grote verscheidenheid. Technisch ook goede dia's'*. Er waren ongeveer 150 belangstellenden. Dit was genoeg om het in 1968 nog eens te programmeren, eveneens op 26 december. Er waren toen 18 deelnemers, met elk vijf dia's. Het onderwerp is niet meer bekend. Na de prijsuitreiking werd een diamontage vertoond met als onderwerp 'Op safari in Kenia en Tanzanië'. Er waren opnieuw 170 aanwezigen, wat de promotors blijkbaar aanmoedigde om het in 1969 – steevast op 26 december - nog eens over te doen. Onderwerp was toen 'Het kind', waarvoor men 17 deelnemers kon strikken die elk acht dia's mochten vertonen. Het succes bleek te tanen, maar toch kwamen nog een honderdtal aanwezigen opdagen. Blijkbaar vond men dit resultaat te pover, want het zou de laatste dergelijke voorstelling zijn. Het reeds geciteerde consulentenverslag van 3 juni 1971 wijst daarop: *"Aldus konden wij bereiken dat men de eigen avond inhoudelijk meer vorm zou geven, door eens af te zien van de klassieke dia die toch het vorig jaar¹⁰⁰ niet het gewenste resultaat gaf, ..."*.

Het Reizend Volkstheater had een goede klant aan Wachtebeke: ze zijn er meermaals opgetreden. Op 16 april '68 brachten ze de opvoering van "Het meisje van hiernaast", bijgewoond door een tweehonderdtal aanwezigen.

---

100 Dit lijkt een vergissing. Van een eventuele diavoorstelling in 1970 of 1971 is in de desbetreffende jaarverslagen noch in het kasboek enig spoor terug te vinden.

Op 8 april '69 kwamen ze terug, nu met een thriller: "Die lieve jongen". Slecht weer kon de belangstelling voor een voorstelling niet altijd doen tanen. Dit werd bewezen op 16 november, toen het Augustijner Theater optrad met de Griekse klassieker Epidikus, waar 145 belangstellenden voor te vinden waren, ook al staat in het jaarverslag de notatie "*buitengewoon slecht weer*".

Conform het jaarverslag, werd in 1968 opnieuw geen enkele externe vergadering bijgewoond: noch de jaarvergadering te Brussel, noch de gouw- of gewestvergadering. Er waren weerom problemen met de ledenlijst, die maar niet in Leuven geraakte doordat de wijkmeesters niet tijdig hun lijst binnenleverden. Wat een chronisch probleem bleek te zijn.

Op 26 december 1969 kwamen de scholen aan bod. Het ging nu niet meer om een opstelwedstrijd zoals in het verleden, maar om 'voordracht en wel-sprekendheid'. Er waren drie leeftijdscategorieën: 8 - 12-jarigen, 12 - 15-jarigen en 15 - 18-jarigen. Men had dus duidelijk niet enkel de lagere school op het oog, maar ook de middelbare scholieren. Het aantal deelnemers bleef toch beperkt tot veertien. De wedstrijd ging door samen met de reeds hoger vermelde diawedstrijd. Over eventuele resultaten is niets bewaard gebleven.

Op 31 maart kwam het Reizend Volkstheater opnieuw zijn opwachting maken, met "Rust à la Russe". Met nog steeds een groot succes: er waren 200 aanwezigen.

Een nieuwigheid was dat het Davidsfonds voorstellingen organiseerde voor de jeugd¹⁰¹. Zo werd op 4 oktober 1970 het toneelstuk 'Prinses Rozelijn' opgevoerd, dat toch 100 geïnteresseerden kende. Uit het feit dat het stuk opgevoerd werd door een liefhebbersgroep uit Overmere mag waarschijnlijk besloten worden dat dit eerder een zelfstandig georganiseerde actie was, niet gepatroneerd door het Leuvens hoofdbestuur. Hetzelfde jaar, op 27 november, kwam Maurice De Wilde spreken over 'Persvrijheid en objectiviteit bij de BRT'. Maurice had duidelijk nog niet de bekendheid die hij later zou krijgen met zijn programma's over de Nieuwe Orde en de collaboratie tijdens de Tweede Wereldoorlog, zodat het aantal aanwezigen beperkt bleef tot een vijftigtal.

---

101 Althans, voor zover kon achterhaald worden.

Op 13 april maakte het Nieuw Nederlands Toneel nogmaals zijn opwachting met het stuk 'Dingen van toen'. Tweehonderd toeschouwers waren aanwezig. Het NNT had duidelijk een goede reputatie verworven, want het slaagde erin telkens een volle zaal te trekken. Op 16 november kwam professor Anselin een voordracht geven over 'Leefruimte en groene zone'. Het aantal geïnteresseerden bedroeg een vijftigtal.

Uit het aantal aanwezigen dat in de jaarrapporten wordt vermeld is te concluderen dat activiteiten die te maken hadden met ontspanning (zoals bijvoorbeeld toneel) een heel wat groter succes kenden dan meer intellectuele activiteiten. Dat de voordracht van prof. Anselin geen grotere belangstelling kende is wel enigszins verbazend, gezien de milieuproblematiek verbonden aan de geïndustrialiseerde kanaalzone. Anderzijds was dergelijke problematiek vrij nieuw en nog niet tot de bevolking doorgedrongen, zoals vandaag wel het geval is.

In 1972 telde de afdeling reeds 80 leden, opnieuw een stijging met vier leden ten opzichte van het vorige jaar. Het bestuur zelf bestond uit tien leden. De werkingwijze kende nog geen verandering: twee bestuursvergaderingen per jaar, externe vergaderingen werden nog steeds niet bijgewoond. Jammer genoeg zijn in de jaarverslagen het aantal deelnemers aan de activiteiten niet meer vermeld, zodat het opnieuw raden is naar de betoonde interesse.

17 febr. 1972: E. Hullebroeckavond, met medewerking van René Herman. De carrière van Hullebroeck werd overlopen, wat gepaard ging met een selectie uit zijn beste liederen. In het jaarverslag staat nuchter genoteerd: "*wat verouderd*" ...

Op 15 maart keerde volksdansgroep 'Het Robijntje' uit Antwerpen terug. Gepoogd werd, "*na tal van voorbeelden, het publiek laten meedoen*". Of dit succes kende staat niet vermeld.

11 april: Reizend Volkstheater Antwerpen: 'De Prijs'. Het stuk handelde over twee broers die de spullen van hun overleden vader verkochten. Het stuk werd beoordeeld als "*wat eentonig, maar flink gespeeld*".

Voor de eerste maal trad Louis Verbeeck op in Wachtebeke, meer bepaald op 11 november 1972. Het zou niet de laatste maal zijn dat Louis naar Wachtebeke kwam, wat wijst op het succes van zijn optreden. Dat hij niet enkel bekend was voor zijn "stukjes" bewijst de notitie in het jaarverslag,

die vermeldt dat hij “*enkele van zijn beste liederen*” ten gehore gaf.

De optredens van volksdansgroep ‘Het Robijntje’ en Louis Verbeeck waren geen organisatie van het Df-Wachtebeke alleen. Het was het resultaat van de samenwerking tussen drie gemeenten, wat men ‘De Intercommunale Cultuurvereniging Eksaarde - Wachtebeke – Zaffelare’ noemde. Kort daarop zou deze uitgroeien tot de “Kulturele Interactie Moerlede”. De georganiseerde activiteiten gingen alle door in het Provinciaal Domein Puyenbroek. Postadres van de afdeling Wachtebeke was het adres van de Wachtebeekse secretaris van het Davidsfonds: Marc Van Grembergen. De gemeente Wachtebeke was hierin hoofdzakelijk – om niet te zeggen: vrijwel uitsluitend – vertegenwoordigd door de lokale afdeling van het Davidsfonds, die trouwens een ernstige bijdrage leverde aan het bestuur. Gezien de nauwe betrokkenheid van het Davidsfonds Wachtebeke met deze intercommunale wordt deze verder nog apart besproken.

Als eerste activiteit in 1973 (15 februari) was de Gentse burgemeester Van Daele uitgenodigd. Hij mocht zijn stokpaardje komen berijden: een nieuwe sluis te Terneuzen, en een tweede kanaal Gent-Terneuzen (jawel!) geschikt voor schepen tot 125.000 ton. Dit zou zuidelijk langs Wachtebeke passeren¹⁰². Dit betekende dat deze gemeente als het ware door de industrie zou omsingeld worden, met misschien nog een annexatie door Gent erbij. De vergadering ging door in de ‘Kleine Kring’ en de zaal zat bomvol. Velen hadden zelfs geen zitplaats gevonden. Veel aanwezigen hadden schrik van een mogelijke onteigening. De leefbaarheid in Wachtebeke zou er zeker niet op vooruit gaan. Reden genoeg dus waarom dit project bij de Wachtebekenaren allesbehalve in goede aarde viel. Van Daele waagde zich bijgevolg in het hol van de leeuw. Mogelijk was hij hiervan op de hoogte, maar de reactie van de aanwezigen was toch erger dan hij verwacht had. Van zodra de burgervader de zaal betrad ontstond er beroering en was de vijandige sfeer duidelijk merkbaar. Het ging zover dat Van Daele zinnens was van gewoon terug te keren, maar een interventie van voorzitter Dewaele weerhield hem hiervan. Toen hij, bij de aanvang van de vergadering, om een glas water vroeg, kwam uit de zaal prompt de reactie: “Geef hem maar kanaalwater!”. Van Daele vroeg voor zijn voordracht geen honorarium, maar wel bloemen voor zijn – niet aanwezige – echtgenote¹⁰³. Deze

---

102 Het is hier niet de plaats om dit uit de doeken te doen. Wie daar meer wil over weten kunnen we verwijzen naar DECAVELE J. en R. DE HERDT: *Gent op de wateren en naar de zee*, Mercatorfonds, Antwerpen 1976, p. 267 e.v.

103 Burgemeester Van Daele was nochtans niet alleen gekomen. Hij was vergezeld van Albert Teirlinck, de toenmalige CVP-voorman van Sint-Kruis-Winkel, die, aldus een getuigenis, zijn hoed en aktentas droeg.

waren dan ook aangeschaft, en wel, indien we het kasboek mogen geloven, voor niet minder dan 650 frank. Of hij de Wachtebekenaren van zijn goede bedoelingen heeft kunnen overtuigen is ons niet bekend. Wel dat deze woelige gebeurtenis veel weerklank kreeg, in dergelijke mate dat ze zelfs ter sprake kwam in de nieuwsuitzending van 22.00 uur van de toenmalige BRT-radio. Wat voor Wachtebeke geen alledaagse gebeurtenis was.

Voordrachten over reizen bleken het in 1973 nog steeds te doen. Op 2 maart kwam de familie De Smedt uit Blaasveld een diamontage tonen over hun reis dwars door Afrika: van Kaapstad terug naar Blaasveld, met een 3 pk wagen. Op 24 april was het opnieuw de beurt aan het Nieuw Nederlands Toneel met 'Bloemen voor Dorothy'. Vermoedelijk trad dat dit gezelschap driemaal op, aangezien de zaal - welke is niet vermeld - driemaal werd gehuurd.

Het jaar 1973 is ook het jaar dat de afdeling Wachtebeke grondig begon te veranderen. Voor zover na te gaan is, is dit in eerste instantie (nog) niet veroorzaakt door de op til staande bestuurswijziging: deze greep later op het jaar plaats. Er werd duidelijk gepoogd de activiteiten op een hoger peil te brengen. Zo ging op 25 maart een Bachconcert door, met medewerking van de Halewijnstichting uit Antwerpen. Het betrof het optreden van een jongerenorkest onder leiding van Ludolf Lutzen.

Blijkbaar waren ook alle naoorlogse demonen verdreven, of toch bijna. In elk geval werd, voor de eerste maal, dat jaar deelgenomen aan de IJzerbedevaart te Diksmuide (1 juli). Dit zou een vaste gewoonte worden, tot op de dag van vandaag. En het kon niet meer stuk: op 11 september trok Wachtebeke naar de Gentse Koninklijke Opera, waar het Nationaal Orkest van België optrad in het kader van het Festival van Vlaanderen. De afdeling bleek trouwens gebeten te zijn door de muziekmicrobe. Als afsluiter van dit jaar werd, in samenwerking met de hierboven genoemde intercommunale, een muziekavond ingericht met medewerking van François Glorieux en het Zelzaatse koor Ter Looveren. Werken werden uitgevoerd van E. Satie, Darius Milhoud en Bela Bartok. Glorieux was van Zaffelare afkomstig en het was, zoals voorzitter Dewaele later zou getuigen, "*het laatste jaar dat hij betaalbaar was*". Het optreden ging door in het Provinciaal Domein. Er waren ongeveer driehonderd aanwezigen, waaronder bitter weinig Wachtebekenaren. Niettemin ging deze muziekavond door als een topactiviteit in het programma van het Davidsfonds.

Blijkbaar waren te Wachtebeke niet alle leden van het bestuur mee met al deze veranderingen. De gevolgen konden niet uitblijven. Op 29 augustus

ging een bestuursvergadering door bij E.H. De Wulf. Van deze vergadering bestaat enkel een notitie van amper drie lijnen lang, maar ze is wel duidelijk: *“Door het veelvuldig afwezig blijven van verscheidene bestuursleden op de verschillende vergaderingen zal worden uitgekeken naar een nieuw bestuur”*. Kandidaten waren al bekend zodat reeds een paar weken nadien, op 14 september, een volgende vergadering doorging ten huize van de voorzitter, met als onderwerp: *“Kennismaking met de kandidaat nieuwe bestuursleden”*. Besproken werd ook de doelstelling van het Davidsfonds en het overzicht van de plaatselijke werking. Kort daarop, in een brief aan het hoofdbestuur gedateerd 8 oktober, diende Leonie Baers haar ontslag in als secretaris, om familiale redenen. Alhoewel ze aankondigde lid te blijven van het bestuur, is haar naam niet meer terug te vinden in de daarop volgende naamlijsten van de bestuursleden. Ze werd opgevolgd door Marc Van Grembergen. Een korte notitie over de vergadering van 4 oktober¹⁰⁴ toont aan dat haar ontslag gepaard ging met een (beperkte) herverdeling van de taken. Richard Dewaele bleef nog steeds voorzitter, Gaby David penningmeester. Bestuursleden De Mol, Coone en Roets zouden instaan voor het programma en de public relations. Op deze vergadering, die doorging in de Kring in de Kerkstraat, werd trouwens reeds het komende winterprogramma besproken.

Dat Wachtebeke een nieuw elan gevonden had was wel duidelijk. Het jaar daarop, in 1974, waren er niet minder dan zeven bestuursvergaderingen, een flinke toename vergeleken met de vroegere twee. Maar vooral het aantal activiteiten maakt de heropleving duidelijk: het jaarverslag vermeldt er niet minder dan negen die door de afdeling zelfstandig waren georganiseerd en nog eens vier in samenwerking met anderen. Het was voor elk wat wils. Sprekers kwamen vertellen over hun reiservaringen (M. & L. De Smedt, Bernard Henry). Maatschappelijke onderwerpen kwamen eveneens aan bod: daar zorgden de sprekers Guy Poppe (armoede in België) en Willy Storms (misleiding door reclame) voor. Er werd ook deelgenomen aan de IJzerbedevaart en aan een betoging in Halle op 24 november, waar een veertigduizend betogers opkwamen tegen een verdere staatshervorming ten koste van de Nederlandstaligen in Brussel en de Rand.

De best bekende spreker die dat jaar zijn opwachting kwam maken in Wachtebeke was wel professor Anselin, die toen vooral bekend was wegens zijn betrokkenheid bij de uitbreiding van de haven van Zeebrugge. Het was

---

104 Hieruit blijkt dat mevr. Baers haar ontslag in het lokale bestuur reeds had ingediend voordat haar officiële ontslagbrief was opgesteld.

trouwens dat onderwerp dat hij in Wachtebeke kwam behandelen. Aan bod kwamen de mogelijkheden tot uitbouwen van de haven en de gevolgen ervan op het Gents en Antwerps havenbeleid. Over het succes van deze voordracht is niets bekend.

In samenwerking met de parochie wist het Df in 1974 “Les petits chanteurs de Notre-Dame de Lourdes” naar Wachtebeke te krijgen. De intercommunale van de omliggende gemeenten slaagde verder in het organiseren van een optreden van de volksdansgroep Toon en Tine uit Moerbeke en een avond met Jos Ghysen en Walter Capiiau.

Het jaar daarop, in 1975, tellen we nog steeds negen activiteiten vermeld in het jaarverslag. Hierbij is rekening te houden met het feit dat er veel energie gestoken werd in het reeds vermelde Moerlede, wat o.a. tot een uitgebreide 11-juliviering leidde (vermeld in het Df-verslag) en een autozoektocht (niet in het verslag opgenomen). De onderwerpen waren opnieuw zeer verscheiden. Zo was in januari de werkgroep ‘Vredeseilanden’ uitgenodigd, wat met een debat gepaard ging. Voor kleinkunst zorgden ‘De Vaganten’. Een ‘Vlaamse Brusselaar’ kwam spreken over het probleem Brussel. Toneel was er ook: de toneelbond ‘Door vriendschap geriemd’ uit Ertvelde-Rieme speelde ‘De klucht van de brave moordenaar’. Het Reizend Volkstheater uit Antwerpen had immers laten weten niet (meer) te kunnen optreden in Wachtebeke. De accommodatie voor de spelers was te gebrekkig en de decorbouw ontoereikend, evenals de stroomsterktetoevoer. Daarbij was de voorziene scène – in de zaal van de Katholieke Kring – vrijwel niet bruikbaar wegens te klein.

Het was vermoedelijk mooi weer toen de Band van de Luchtmacht uit Brustem een optreden verzorgde te Oostende. Spelend op een kiosk werden ze aandachtig aanhoord door de familie Dewaele, die daar aanwezig was. Het beviel hen zo goed dat mevrouw Dewaele haar stoute schoenen aantrok en ging vragen of een dergelijk optreden ook niet kon in Wachtebeke, onder de auspiciën van het lokale Davidsfonds. Daar bleek hoegenaamd geen bezwaar tegen te zijn. Op 23 oktober kwam de ganse band dan ook afgezakt naar de gemeente. Het werd een gebeurtenis waar men nog steeds met genoegen aan terug denkt. Het volledige korps werd een maaltijd aangeboden door het Davidsfondsbestuur. Bij deze militaire orkestleden was ook de eerste vrouwelijke militair bij de luchtmacht aanwezig. Dat hun Wachtebeeks optreden bij het orkest zelf eveneens een goede indruk had nagelaten wordt bewezen door het feit dat het bestuur werd uitgenodigd voor een tegenbezoek aan het opleidingscentrum van de luchtmacht, met

rondleiding en demonstraties. Met daarna nog een bezoek aan de stad Sint-Truiden!

Een vroegere activiteit werd in 1975 opnieuw opgevisst, namelijk de diawedstrijd. Onderwerpen waren 'De mooiste plekjes van de gemeente' en 'Het jaar van de vrouw'. Ook het spirituele kwam aan bod, met een 'overzicht op de Bijbel door de tijden', wat gepaard ging met een diamontage over Israel. Daar zorgde onderpastoor en proost Herman De Wulf persoonlijk voor. Ook de IJzerbedevaart ontbrak niet. Uitschieter van het ganse programma was de 11-juliviering die doorging in het Provinciaal Domein en georganiseerd was door Moerlede. Deze wordt verder nog besproken. Jammer genoeg zijn van de andere activiteiten geen verdere gegevens bewaard, behalve dat een deel ervan doorging in de zaal van de lagere meisjesschool. In welke mate deze activiteiten succes kenden kon evenmin achterhaald worden.

In 1976 was het aantal leden reeds gestegen tot 91. Er blijken slechts vier bestuursvergaderingen te zijn geweest, maar het aantal activiteiten was er niet minder om: het jaarverslag vermeldt er maar eventjes achttien! Ze waren weer zeer verscheiden van aard. We pikken er enkel de voornaamste uit. Dat men zich dertig jaar geleden ook reeds zorgen maakte over de bedrijfssluitingen en overplaatsing van bedrijven naar de toenmalige derde wereld blijkt uit de voordracht van Toon Colpaert, die zich afvroeg of dit deze landen wel degelijk ten goede kwam. Een vrijwel analoog thema werd behandeld door Leo Dyckmans van de Gentse universiteit, die constateerde dat bij ons alles duurder werd. Hij stelde hierbij de vraag of de gestegen grondstoffenprijzen wel degelijk ten bate kwamen van de derde wereld. De theologie van de bevrijding, toen ook een 'hot topic', werd uiteen gezet door E.P. Raf Bauwens, Scheutist en missionaris in het toenmalige Zaïre. Pater Bauwens was van Ertvelde afkomstig. Dat deze theologie in de Kerk haar voor- en tegenstanders kende, werd op deze vergadering duidelijk aangetoond door de vrij bitse woordenwisseling die tijdens het daaropvolgend debat ontstond tussen pater Bauwens en proost De Wulf. Nochtans was op deze vergadering, net zoals op de twee andere activiteiten, slechts een beperkt aantal toehoorders aanwezig: 25 à 30. Minder diepzinnige onderwerpen trokken heel wat meer publiek: een zangavond met de Bob Boon Singers mocht ca. 200 belangstellenden lokken, de autozoektocht (ingericht in samenwerking met Moerlede) telde 145 deelnemers. Het operabezoek te Gent kende slechts beperkt succes. Voor de operette 'De vogelhandelaar' waren er 20 gegadigden, voor 'De lustige boer' waren het er amper zes. Er moet aan toegevoegd worden dat beide voorstellingen met slechts twee

weken tussenpoos op elkaar volgden. Naast de opera werd ook het Nederlands Toneel te Gent (NTG) tweemaal opgezocht, eveneens met matig succes: respectievelijk met 20 en 12 deelnemers. Of dit aan de prijs van het toegangsticket lag of aan het feit dat de Wachtebekenaren toch moeilijk van onder hun kerktoren te lokken waren is niet duidelijk.

Het jaar 1977 dreef verder op hetzelfde elan. Het jaarverslag vermeldt 11 activiteiten, waarvan de autozoektocht en de 11-juliviering (met o.a. Willem Vermandere) het succesvolst waren met telkens ca. 180 deelnemers. Voordrachtskunst en poëzie kwamen aan bod met Tine Ruyschaert en Antoon van Wilderode. Dergelijke activiteiten hadden het heel wat moeilijker om publiek te trekken, maar toch kwamen respectievelijk 44 en 43 belangstellenden opdagen. Muziek stond ook op het programma: daar zorgde de groep Crescendo uit Adegem voor, met 'Romantiek in licht klassiek', goed voor 46 luisteraars. Ook de maatschappelijke problemen werden niet vergeten: Edgard Swinnen, directeur van de Gentse gevangenis Nieuwe Wandeling, kwam spreken over 'De gevangenis, een gecontesteerd instituut'. Dat het ook eens over een totaal andere boeg mocht gegooid worden, blijkt uit het bezoek aan restaurant 'De Beurs' te Zaffelare waaraan 26 leden deelnamen. Niet om de keuken te inspecteren, maar om de voeten onder tafel te schuiven. Het was niet de eerste maal en het zou ook niet de laatste maal zijn. Eetcultuur is immers toch ook cultuur?

Dertig jaar geleden was Wachtebeke zijn eminente literatuurkenner, dr. Jules Persyn, nog lang niet vergeten. In 1978 was het honderd jaar geleden dat hij geboren werd en de gemeente besloot dit uitgebreid te vieren op vrijdag 14 april, dus dicht bij zijn geboortedatum (20 april). Het Davidsfonds was hier – uiteraard – nauw bij betrokken. Het programma begon om 17.30 uur met de ontvangst van de personaliteiten op het gemeentehuis, waaronder Rika De Backer, toenmalig minister van Nederlandse Cultuur. Om 18 uur werd een gedenkplaat onthuld aan het huis waar dr. Persyn een deel van zijn jeugd jaren had doorgebracht. Dit was uitgerekend het huis van Jos. Dewaele, de vader van Df-voorzitter Richard Dewaele. Dit ging gepaard met een optreden van het koor 'Ter Looveren' uit Zelzate. De viering werd afgesloten met een academische zitting die doorging in de zaal van het lyceum. Geschat werd dat daar ongeveer 300 personen aan deelnamen. Toespraken werden gehouden door de minister en door de heer Marcel Boey, die een uitstekend Persynkenner was¹⁰⁵. Er werd ook een bijhorende

---

105 Dhr Boey was oud-leraar van de Rijksmiddelbare School van Zelzate (1927 – 1939) en gewezen voorzitter van het Davidsfonds-Zelzate (1934 – 1938). Hij was tevens medestichter van de Vlaamse Volksbeweging (VVB).

tweedaagse tentoonstelling opgezet in de lagere meisjesschool, waaraan Jan Persyn, zoon van de gevierde, zijn medewerking verleende. Het aantal bezoekers hieraan is niet meer bekend. De familie was trouwens zeer ingenomen met deze viering, wat blijkt uit het schriftelijk toegestuurd dankwoord dat het lokale Davidsfonds achteraf mocht ontvangen van mevrouw Julia Fierens – Persyn, dochter van de gevierde.

Voor zover kan worden nagegaan was 1978 ook het jaar waarop voor de eerste maal een natuurwandeling werd georganiseerd. Half mei trok Df-Wachtebeke – dertig man sterk - naar het Verdrongen Land van Saeftinge. De modder moest men erbij nemen en als ik mij goed herinner namen sommigen zelfs een bad ter plaatse. Meer ernstig ging het eraan toe bij dr. Daels, die een voordracht kwam houden over abortus, met dia's en een film erbij. Het onderwerp – en de naambekendheid van dr. Daels – zorgden voor 49 aanwezigen. Daels, voorzitter van de vereniging Pro Vita, was een notoir tegenstander van de legalisering van abortus. Of hij zijn betoog ten einde heeft kunnen brengen is weinig waarschijnlijk, want hij werd weggeroepen voor een dringende bevalling. Prof. J. Maton, die kwam spreken over de Gentse Kanaalzone, moest het met 28 toehoorders stellen. Hoogtepunten in 1978 waren – naast de Jules Persyn viering – een opvoering door het Nationaal Jeugdtheater van België (186 inschrijvingen) en – opnieuw – de 11-juliviering. Deze werd ditmaal opgeluisterd door Jef Elbers. Wilfried Martens was gastspreker. Een honderdtal belangstellenden waren daar aanwezig. Niet allen van Wachtebeke afkomstig, want net zoals de vorige jaren werd deze activiteit georganiseerd in samenwerking met Moerlede en ging ze door in het Provinciaal Domein Puyenbroeck. Voor het jaar 1979 is het aantal Wachtebeekse deelnemers wel gekend: het waren er slechts negen.

Het dienstjaar 1979 zou het laatste jaar zijn onder het voorzitterschap van dr. Dewaele. Het aantal activiteiten was ook beperkter: het jaarverslag vermeldt er acht. Meest spectaculair was het bezoek aan de kolenmijn van Houthalen¹⁰⁶. Er waren zestien dapperen die de tocht waagden. Aan de lachende (zwarte) gezichten op de groepsfoto genomen na afloop is af te leiden dat alle afwezigen ongelijk hadden.

Dat jaar organiseerde de lokale bestuursploeg ook een instuif en een tekenwedstrijd. De instuif kende het meest succes (240); de tekenwedstrijd telde 130 deelnemers. Reisverhalen bleven het steeds goed doen. Zo kwamen

---

106 Over de naam van de bezochte mijn blijkt discussie te bestaan.

Marcel en Liza De Smedt hun reis door Oceanië belichten, waarbij toch 54 gegadigden werden geteld. Van het meer filosofisch onderwerp ‘Zijn en bewustzijnsvorming’ door dhr. Willens uit Tervuren is geen bezoekersaantal bekend.

De ontwikkeling van Df-Wachtebeke gedurende deze laatste jaren bracht onvermijdelijk meer werk mee voor het bestuur. Voor voorzitter Richard Dewaele, die deze taak moest koppelen aan zijn drukke dokterspraktijk, werd het allemaal wat teveel. Hij besloot dan ook, na twintig jaar voorzitterschap, zijn ontslag in te dienen. In zijn ontslagbrief gedateerd 15 augustus 1979 en gericht aan secretaris Van Grembergen, sprak hij zijn tevredenheid uit over de prestaties van de laatste jaren. Hij had inderdaad onder zijn bestuur het lokale Davidsfonds zien evolueren vanuit het diepe dal begin jaren zestig naar de bloei die het kende vanaf medio de jaren zeventig. Dat het niet enkel aan hem te danken was, maar wel aan het ganse bestuur, gaf hij in zijn ontslagbrief volmondig toe. Het bestuur mocht dan ook zijn dankwoord in ontvangst nemen.

Het “Gewest Kanaalzone”

Organisatorisch was het Vlaamse land door het Davidsfonds ingedeeld in gouwen. Deze gouwen waren zelf nog eens opgesplitst in gewesten. Zo maakten Wachtebeke en Sint-Kruis-Winkel deel uit van de gouw Oost-Vlaanderen en meer bepaald van het gewest Kanaalzone¹⁰⁷. De bedoeling was dat deze indeling het gemakkelijker zou maken voor de lokale afdelingen om tot samenwerking te komen. Er werden dan ook jaarlijks één of meerdere gouw- en gewestvergaderingen ingericht. Zoals reeds aangestipt was Wachtebeke daar maar zelden aanwezig. Wat de gewestvergaderingen aanging was dit trouwens verklaarbaar: samenwerking tussen de diverse lokale afdelingen bleek niet van de grond te komen. Het jaar 1973 bracht daar echter verandering in. Op 25 oktober 1973 ging een gewestvergadering, blijkbaar de eerste, door te Ertvelde, waarvan het verslag bewaard gebleven is. De Df-afdeling Wachtebeke werd vertegenwoordigd door haar secretaris, Sint-Kruis-Winkel was afwezig. De vergadering begon met een uitgebreide voorstelling van de deelnemers, die, volgens het verslag, mekaar niet of nauwelijks kenden. Elke lokale afdeling maakte haar werking kenbaar, met haar ervaringen. Dit bleek, volgens het verslag, inspire-

---

¹⁰⁷ Maakten deel uit van het Gewest Kanaalzone: Assenede, Evergem-Belzele, Ertvelde, Sint-Kruis-Winkel, Sleidinge, Wachtebeke en Zelzate. Er zou later nog een uitbreiding volgen.

rend te werken. Aanwezig was ook Romain D'Hollander, gewestvoorzitter van het Waasland, die een overzicht gaf van de werking van zijn gewestbond, "*een zeer dynamische gewestbond*" lezen we in het verslag. De eindconclusie was dat driemaandelijkse gewestvergaderingen aangewezen waren en er een beperkt bestuur diende te worden aangesteld om de werking van de diverse aangesloten afdelingen te coördineren. Verder wenste men ook een berichtenblad uit te geven. Opmerkelijk is dat reeds op deze eerste vergadering voorgesteld werd gewestelijke uitstappen te organiseren naar toneel in Zeeuws-Vlaanderen. De eerstvolgende vergadering greep reeds plaats de maand daarop, op 29 november. Wachtebeke was daarop vrij uitgebreid vertegenwoordigd door secretaris Van Grembergen en bestuursleden E.H. Herman De Wulf en Freddy Coone. Deze laatste zou trouwens de taak van secretaris / penningmeester van de gewestbond op zich nemen.

Het eerste 'Driemaandelijks berichtenblad' verscheen op 6 mei 1974. Het bevatte hoofdzakelijk praktische informatie voor de bestuursleden van de diverse afdelingen, zoals adressenlijsten, ledenaantallen, betoelagingen en dergelijke. Dat het wel degelijk de bedoeling was de contacten met Zeeuws-Vlaanderen aan te halen, blijkt uit het feit dat er in het blad reeds twee toneelvoorstellingen werden aangekondigd die doorgingen in het Zuidlandtheater te Terneuzen: 'Een bruid in de morgen' van Hugo Claus en 'Wat een planeet', een musical van Annie Schmidt. Beide gingen door in de loop van de maand mei, dezelfde maand dus van het verschijnen van het berichtenblad. Blijkbaar moet er in een of andere lokale afdeling van het gewest een grote promotor gezeten hebben van de Zeeuws-Vlaamse activiteiten. Zo werden voor de vergadering - gepland op 23 september 1974 - bijkomende inlichtingen voorzien over "Uit in Zeeland". Waar natuurlijk geen bezwaar kan tegen ingebracht worden, maar opvallend blijft toch dat daarentegen nergens verwezen wordt naar - bijvoorbeeld - activiteiten in het nabijgelegen Gent, waar toch ook meerdere toneelgezelschappen actief waren (en zijn). In het jaarverslag van de afdeling Wachtebeke is geen spoor terug te vinden van enige deelname aan deze gepromote activiteiten.

Uit de bewaarde correspondentie kunnen we besluiten dat de gewestbond 'Kanaalzone' zeer goed gestart was. De werking ervan werd echter zeer spoedig bedreigd. Het gouvbestuur Oost-Vlaanderen had immers het idee opgevat de indeling van de diverse ondergeschikte gewesten te hervormen. Een brief gedateerd 3 september 1974 en gericht aan de lokale besturen maakte deze intentie bekend. Tot dan was de gouv Oost-Vlaanderen ingedeeld in twaalf gewesten. Deze wenste men tot zeven te herleiden, *'teneinde tot een efficiëntere werking (...) te komen, o.m. op het gebied van de*

ledenbeweging, de kaderopleiding en de programmatie'. Praktisch zou dit betekenen dat het gewest Kanaalzone werd opgeheven. Sleidinge, Assenede en Ertvelde zouden bij het Meetjesland worden gevoegd, de andere afdelingen – waaronder Wachtebeke en Sint-Kruis-Winkel – zouden onder het gewest Gent komen. Dit maakte een storm van reacties los, voornamelijk van deze afdelingen die bij Gent dreigden te worden gevoegd. Niemand van de betrokken afdelingen wenste de Kanaalzone opgedoekt te zien. Een gezamenlijke protestbrief gericht aan de gouvvoorzitter werd opgesteld, ondertekend door de gewestvoorzitter en –secretaris. Bovendien werd aan de diverse afdelingen gevraagd om ook individueel hun protest kenbaar te maken. Argumenten waren de goede werking van de pas opgerichte gewestbond, het feit dat *'het onderscheid tussen stedelijke, landelijke en meer geïndustrialiseerde gemeenten (...) opheven [werd].'* Daarbij was, volgens de opstellers, het gewest Gent te groot, met de nadelen eraan verbonden: *'in een groot gewest [zal] nooit de onderlinge steun en het vertrouwen heersen zoals in een beperkt gewest'*¹⁰⁸. De brief van de afdeling Wachtebeke timmerde nog wat harder op deze nagel: *'...daar we nu pas de vruchten van onze eerste samenwerking plukken [van de gewestbond Kanaalzone] zie ik de noodzaak niet in, ons te gaan "verzuipen" in een groot gewest Gent, waar we zeker als gemeente niet bij aanleunen'*¹⁰⁹. Een stelling die de dag van vandaag nog haar aanhangers vindt. Het Oost-Vlaamse gouvbestuur stuurde op 22 oktober zijn antwoord: *"Uw brief van 28 september hebben we goed ontvangen. De Gouvraad van 3 oktober ll. heeft er eveneens kennis van genomen en beslist dat de gewestbond Kanaalzone behouden blijft."*

Vreugde alom, kan men veronderstellen¹¹⁰. Eigenaardig genoeg zijn in het bewaarde archief maar weinig sporen meer terug te vinden van verdere gewestactiviteiten of enige samenwerking tussen lokale afdelingen wat betreft de uitvoering van manifestaties. Wat niet betekent dat er geen meer waren: zo is er in het jaarverslag 1976 van de afdeling Wachtebeke voor drie activiteiten nog een verwijzing te vinden naar de werkgroep 'Ontwikkelingssamenwerking' van het gewest, wat betekent dat de werking zeker niet dood was. Wel was er toen reeds een nieuw samenwerkingsverband ontstaan: de "Kulturele Interactie Moerlede", die in 1975 het licht zag. Veel jaren zou het gewest Kanaalzone trouwens niet meer bestaan. In 1978

108 Brief van 26 september 1974, gericht aan Walter Uytterhoeven, gouvvoorzitter.

109 Brief van 28 september 1974.

110 Het gewest Kanaalzone kreeg inderdaad zijn zin, maar dit betekent niet dat er geen hervorming plaats greep. Dit blijkt uit een overzicht van de toestand uit 1978. Het aantal gewesten bleek herleid te zijn tot zeven. Daarbij was de Kanaalzone uitgebreid: Lochristi, Zeveneken en Oostakker maakten er nu ook deel van uit.

werd opnieuw een hervorming doorgevoerd, die blijkbaar veel minder protest opriep. Wachtebeke kwam nu onder het nieuw gevormde gewest “Bloemenstreek”, Sint-Kruis-Winkel kwam onder Gent. Deze situatie is jarenlang zo gebleven, tot in 2000 Wachtebeke bij het gewest Meetjesland werd gevoegd.

De “Kulturele Interactie Moerlede”

Op 13 januari 1973 werd door H. Van Hooreweghe, voorzitter van de cultuurvereniging Zaffelare, een brief opgesteld in naam van de “Intercommunale Cultuurvereniging Eksaarde – Wachtebeke – Zaffelare”. Zoals reeds hoger geschreven diende onder ‘Wachtebeke’ in de eerste plaats de lokale afdeling van het Davidsfonds te worden verstaan. De brief vormde de uitnodiging voor een vergadering die gepland was voor enkele dagen nadien, op vrijdag 17 januari, en die door zou gaan in het Provinciaal Domein. Niet alle bestemmingen zijn nog bekend, maar zeker is dat ook de gemeentebesturen van de omliggende gemeenten hem in de bus kregen, zoals Moerbeke, Lochristi en Beervelde. Op de agenda stond als enig punt: elf-juli viering 1975. De opsteller wist nog te vermelden dat ook de toeristische vereniging “Schelde en Durme” uitgenodigd was.

Op deze vergadering was Zaffelare het sterkst vertegenwoordigd: hun delegatie bestond uit zeven man. Wachtebeke was vertegenwoordigd door drie leden van het lokale Df-bestuur (R. Dewaele, M. Van Grembergen en A. van den Boom) en schepenen Migom. Van de andere gemeenten was eveneens een lid van het gemeentebestuur aanwezig, op Zaffelare na, waarvan de burgemeester verontschuldigd was. De vergadering werd voorgezeten door de ondervoorzitter van de Cultuurvereniging Zaffelare, dr. G. Van de Vijver¹¹¹. Uit zijn openingswoord bleek al direct dat het om meer ging dan enkel voorbereiding van de 11-juliviering: het was de bedoeling de bestaande intercommunale cultuurvereniging uit te breiden tot alle aanwezige gemeenten. Bovendien wou men zich niet enkel beperken tot samenwerking van de betrokken verenigingen, maar wou men ook de gemeentebesturen mee in de boot nemen. Ideeën over subsidie zullen aan dit laatste wel niet vreemd geweest zijn. Uit de verdere discussies betreffende de organisatie van de 11-juliviering bleek immers al gauw dat deze vergadering door sommigen gezien werd als de eerste werkvergadering van de verruimde

---

111 De voorzitter, dhr. Van Hooreweghe, was eveneens verontschuldigd.

intercommunale. De wind kwam daarbij hoofdzakelijk uit Zaffelaarse hoek. Dit standpunt werd echter door de vergadering niet onderschreven. Het was immers geen punt van de agenda en veel deelnemers waren er dan ook totaal niet op voorbereid. Het bleef bij de stichting van een werkgroep, die minstens twee leden per deelnemende gemeente zou tellen. Voor Wachtebeke waren dit Marc Van Grembergen en An van den Boom. Zaffelare, meer bepaald dr. De Cleene, zou de werkgroep leiden¹¹².

Reeds kort daarop, op 31 januari 1975, volgde de eerste vergadering van deze werkgroep. In de opgestelde uitnodiging gaf de voorzitter toe dat de *'eerste contactvergadering op 17.1.75 voor velen een onvoorbereide verrassing was'*. Het idee van een uitgebreidere samenwerking, niet enkel voor de 11-juliviering, werd echter niet losgelaten. Eén van de agendapunten, naast genoemde viering, betrof immers *'de mogelijkheid in het algemeen plan van centralisatie van een continue samenwerking met blijvende lokale autonomie'*. En al is deze zin in zijn geheel moeilijk verstaanbaar, de woorden *'continue samenwerking'* maken dan weer veel duidelijk. Jammer genoeg is het verslag van deze vergadering niet bewaard gebleven. Op het voorgestelde samenwerkingsverband moet echter positief gereageerd zijn. De tekst van een volgend verslag, gedateerd 21 maart 1975, vermeldt immers dat het nu gaat over de "Kulturele Interactie der gemeenten Beervelde, Eksaarde, Lochristi, Moerbeke, Wachtebeke, Zaffelare, Zeveneken". De werkgroep was blijkbaar met nog een gemeente uitgebreid, namelijk Zeveneken. Bovendien maakte Schelde – Durme er nog steeds deel van uit, wat niet wegnam dat er op deze vergadering slechts drie gemeenten (Lochristi, Wachtebeke en Zaffelare) en de vereniging Schelde – Durme aanwezig waren. Daarbij was enkel Beervelde verontschuldigd. Het doel van de intercommunale staat in dit verslag duidelijk omschreven: duurzame interactie, waarbij de eigen onafhankelijkheid wel werd gerespecteerd; elkaars prestaties steunen door aanwezigheid en op bepaalde tijdstippen een grote gezamenlijke prestatie op touw zetten. Een goede coördinatie werd eveneens voorzien. Zo zouden in het begin van het seizoen – wat niet nader gespecificeerd werd - de deelnemers samen komen om de diverse agenda's op elkaar af te stemmen. De slotzin liet geen ondui-

---

112 Dokter Jos De Cleene (1930 – 2005) was van 1972 tot 1976 de grote promotor van de intercommunale culturele werking tussen Zaffelare, Eksaarde en Wachtebeke, later uitgebreid tot de groep Moerledø. Hij blijkt een zeer actief man te zijn geweest. Hij was o.a. ook medewerker van de heemkundige kring "Silva Meentocht". Hij had daarbij een actieve belangstelling voor lokale geschiedenis en erfgoed. Naast zijn drukke dokterspraktijk heeft hij ook nog een belangrijke rol gespeeld in de vereniging van geneesheren. Zo was hij stichtend lid van het Syndicaat voor Huisartsen. VERVAET B., "In Memoriam dokter Jos De Cleene (1930 – 2005)", in: *Heemkundig Nieuws*, contactblad van de HK "De Oost-Oudburg", jg. 34, nr. 1, p.3-4.

delijkheid bestaan: *“Zonder uitdrukkelijk tegenbericht van de verantwoordelijken, beschouwen we het principiële akkoord tot kulturele samenwerking (...) als een bereikt resultaat”*. De niet-aanwezigen kregen dus eigenlijk de nieuwe vereniging - gewild of ongewild - in de maag gespitst. Dat niet iedereen van harte dit lidmaatschap toebedeeld kreeg zou vrij spoedig duidelijk worden. De aanwezigheid op de diverse vergaderingen beperkte zich, voor zover ons bekend, doorgaans tot dezelfde drie of vier gemeenten. Genoemd verslag was, namens de werkgroep, ondertekend door dr. De Cleene uit Zaffelare.

Het moet hierbij vermeld worden dat Wachtebeke, in casu het Df-bestuur, eveneens geen harde voorstander was van de nieuwe vereniging. De bestuursleden Van Grembergen en van den Boom geloofden er blijkbaar wel in: hun trouwe aanwezigheid op de vergaderingen bewijst dat. Ook de bevolking voelde zich weinig aangetrokken. Het Wachtebeke van voor de industrialisatie had altijd de neiging gehad een gesloten gemeenschap te zijn met weinig interesse voor het omliggende. Een mentaliteit die men toen wel meer kon terugvinden bij agrarische gemeenten. Daarbij gingen vrijwel alle activiteiten van de nieuwe vereniging door in het Provinciale Domein Puyenbroeck. Voor velen was de verplaatsing naar dit vrijwel nieuwe Domein er teveel aan. Wel had men daar ruime zalen, waar optredens met een talrijk publiek plaats konden vinden, maar de omgeving lag er nog een beetje belabberd bij. De aanleg was nog volop bezig. Een bezoeker, die een rondrit gemaakt had met het treintje, vertelde ooit dat één bezoek genoeg was, want *“distels en netels kan ik elders ook te zien krijgen”*. Het resultaat was in elk geval dat het aantal Wachtebeekse aanwezigen op de voorstellingen steeds vrij beperkt bleef.

Het was voor iedereen duidelijk dat de bestaande benaming van deze intercommunale geen praktische bruikbaarheid had. Op de werkvergadering van 18 april 1975 werd tenslotte de naam ‘Kulturele Interactie Moerlede’ aangenomen. Deze naam was gebaseerd op de samentrekking van de namen Moervaart en Zuidlede, twee waterlopen die enkele van de betrokken gemeenten doorkruisen. Tevens, aldus het verslag, was dit de oude naam van de Moervaart¹¹³.

---

113 Volledig juist is dit laatste niet. Om te beginnen is de Moervaart – of op zijn minst een deel ervan - niets minder dan de Durme en deze naam wordt ook in de oudste documenten teruggevonden, zij het onder de latijnse vorm ‘Dormia’. Verder komen ook de benamingen ‘De Moere’ en ‘Noordlede’ voor, deze laatste in tegenstelling met de zuidelijker gelegen Zuidlede. Westwaarts van het kanaal Gent-Terneuzen wordt de rivier doorgaans Kale genoemd, alhoewel hier oorspronkelijk eveneens de benaming ‘Durme’ gebruikelijk was. De naam ‘Mourleedt’ komt wel voor in een document van 1474. DE MAESSCHALCK L., “Over Moeren, Turfvaarten en Rebelse Gentenaars. Wachtebeke in de Middeleeuwen”, *Jaarboek HK “Oud Wachtebeke, 1999*, p. 66-67.

Tussen al de perikelen betreffende de stichting van Moerlede in was men niet vergeten wat het eerste doel van deze vereniging was, namelijk het organiseren van de 11-juliviering van 1975. En Moerlede zag het ruim. De viering zou doorgaan in het Provinciaal Domein, meer bepaald op de terrassen van het restaurant. Deze boden plaats aan 2000 zitplaatsen. In geval van slecht weer zou uitgeweken worden naar de zalen binnen in het gebouw. Een gans programma werd op touw gezet. Het financieren hiervan leverde wel enige problemen op. Subsidieaanvragen, verstuurd door Marc Van Grembergen en gericht aan diverse instanties zoals de provincie en het Ministerie van Nationale Opvoeding en Nederlandse Cultuur, leverden geen resultaat op. Moerlede besloot dan maar een beschermcomité op te richten, waarvan de leden een éénmalige bijdrage van 2500 frank dienden te betalen. Steunend lid werd men voor 1000 frank. Om de kosten gedekt te krijgen, werd tenslotte overeen gekomen een inkom van 50 frank te vragen. Schelde – Durme stelde ook nog een tombola voor, maar vermoedelijk is dit bij een voorstel gebleven. Het *'financieel secretariaat'* werd voorlopig waargenomen door An van den Boom. Op 30 mei werd een werkvergadering voorzien, waarop speciaal de pers was uitgenodigd om het definitieve programma in ontvangst te nemen. Er werden acht aanwezige reporters geteld, wat een succes kan genoemd worden.

Het 11 juli programma startte om 20.00 uur. Het is niet meer bekend of dit in de buitenlucht kon doorgaan. Een welkomstwoord werd uitgesproken door de Wachtebeekse burgemeester Creve, gevolgd door een openingswoord door An van den Boom, die ook de bindteksten tussen de verschillende programmadelen voor haar rekening nam. Daarna kwam een eerste beiaardrecital, gebracht door Joz. D'Hollander, stadsbeiaardier van Sint-Niklaas en lesgever aan het Lemmensinstituut. Daartoe was een mobiele beiaard aangevoerd, die, slecht weer of niet, in elk geval buiten in open lucht bleef staan. Deze uitvoering ging gepaard met het optreden van vendelzwaaiers. De kleinkunstgroep 'De Elegasten' verzorgden het volgende optreden, waarna de beiaard een tweede maal speelde, opnieuw gevolgd door De Elegasten. Tenslotte mocht Joz. D'Hollander voor een derde maal zijn klanken laten horen. De Vlaamse Leeuw kon natuurlijk ook niet ontbreken. Als apotheose werd nog een Bengaals vuurwerk afgestoken. Dit laatste had wel wat voeten in de aarde gehad, want de provincie – aan wie toestemming diende te worden gevraagd – had dit oorspronkelijk geweigerd. Pas in een brief van 7 juli (!) werd gemeld dat de Bestendige Deputatie op haar oorspronkelijk besluit was terug gekomen en dat het vuurwerk toch kon doorgaan. De ganse opvoering werd, op vraag van het Davidsfonds, op dia vastgelegd door de fotoclub van Wachtebeke. Het ver-

slag van 17 december beoordeelt het gebeuren als “*over het algemeen zeer gunstig*”.

Uit het bewaarde financieel verslag van deze eerste Moerlede-activiteit, opgesteld op vraag van de provincie, blijkt dat deze afgesloten werd met een batig saldo van 1121 frank. Het vuurwerk vormde de grootste uitgavenpost (20.000 frank).

Het bekomen resultaat moedigde Moerlede aan om op dezelfde weg verder te gaan. Op 17 december 1975 ging een vergadering door waarop een programma werd uitgestippeld voor het komende jaar 1976. Naast de voorziene 11-juliviering werd nu ook een autozoektocht ingelast, die toeristisch moest opgevat zijn en zou lopen over de zeven betrokken gemeenten. Als derde activiteit werd een kleinkunstoptreden gepland, eventueel te combineren met een boottocht op de Moervaart. Er zou een poging worden ondernomen om het aantal leden van het beschermcomité op te krikken. Het beheer van de financiën bleef onder de hoede van mevr. van den Boom.

De autozoektocht ging door op tweede Pinksterdag, 7 juni. Voor de praktische organisatie stond de Oostakkerse Rallyclub Uilenspiegel in. Het vertrek was voorzien te Zaffelare en de aankomst in het Provinciaal Domein. Naast zoekwerk waren ook nog bepaalde opdrachten te vervullen. In Zeveneken stond teerlingwerpen op het programma. Aan het kasteeltje van Eksaarde, waar een kleiduifschieting doorging, dienden de deelnemers te raden hoeveel kleiduiden er afgeschoten werden tussen 14 en 15 uur. Althans: er moest gegokt worden of dit een even of oneven aantal zou zijn, zodat iedereen 50 % kans had op het juiste antwoord. Tenslotte volgde aan de Etboshoeve nog een schiftingsvraag. Er werden in totaal 79 wagens ingeschreven, met 134 deelnemers. Slechts 39 wagens kwamen uit de zeven Moerlede-gemeenten, de rest van elders. Zelfs Mortsel en Hoboken waren vertegenwoordigd. Dit valt te verklaren door de propaganda die was gevoerd via het tijdschrift “De Autotoerist” van de VAB-VTB. Financieel telde men een overschot van 5.492 frank.

De 11-juliviering ging weer door in het Provinciaal Domein. Het was nu burgemeester Dierick van Eksaarde die de openingstoespraak hield. Net als het vorige jaar bracht An van den Boom de bindteksten. Kleinkunstgroep Vlaert uit Ertvelde zorgde voor het eerste optreden, gevolgd door het Acapellakoor uit dezelfde gemeente. Na een pauze traden beide groepen opnieuw op. Bij mooi weer werd dit optreden voorzien op de terrassen van het restaurant. Het amusementsorkest ‘De Flippertones’ uit Eksaarde zorg-

de voor afsluitend amusement. Het programma oogde dus heel wat bescheidener dan het jaar ervoor, wat mogelijk te maken had met het feit dat de organisatie financieel minder sterk stond. Subsidieaanvragen waren immers terug op niets uitgelopen, en aan de beschermende leden – die vorig jaar voor het grootste inkomen hadden gezorgd – kon men niet opnieuw een bijdrage vragen. Het programma bleek niet over gans de lijn succesvol te zijn. Uit een latere nabespreking¹¹⁴ blijkt dat het eerste gedeelte, met het zangkoor en de groep Vlaert, een meevaller was. Het tweede gedeelte, met het orkest de Flippertones, werd beschouwd als minder geslaagd.

Er bleek trouwens meer aan de hand te zijn. De samenwerking tussen de diverse gemeenten die deel uitmaakten van Moerlede bleek blijkbaar niet te lopen zoals het hoorde. Een klein artikel uit de krant van 11/12 september¹¹⁵ maakt dit duidelijk. De titel spreekt reeds voor zichzelf: “*Beperkt Moerlede zich tot drie of vier gemeenten?*”. Zoals reeds vermeld beperkte de aanwezigheid op de vergaderingen zich doorgaans tot dergelijk aantal. Wachtebeke en Zaffelare waren daar steeds bij. Deze laatste was trouwens onmiskenbaar de leider van de groep. Een uitzondering was de vergadering van 2 juni 1976, waar, ter voorbereiding van de autozoektocht, slechts Lochristi en Beervelde ontbraken. Op de eerstvolgende samenkomst, waar het ging over de komende 11-juliviering, waren er daarentegen slechts twee: de gemeenten Wachtebeke en Zaffelaere. Het is duidelijk dat het op die manier moeilijk werken was. Dit kwam nog eens aan het licht bij de voorbereiding van de boottocht op de Moervaart, gepland op 24 september 1976. Vermoedelijk poogde men via de pers het tij te doen keren. Wat deze activiteit betreft zijn nog enkel twee uitnodigingen tot vergaderingen bekend, maar niet de verslagen ervan. In feite was het alleen Zaffelare die de organisatie op zich nam. In elk geval ging de boottocht door en blijkbaar was hij zeer succesvol: er waren ruim 150 opvarenden. Er werd trouwens niet enkel op de Moervaart gevaren, maar ook het kanaal Gent-Terneuzen werd verkend, tot in Zelzate.

Moerlede was dus nog niet dood. Dat blijkt duidelijk uit de programmaver-gadering van 18 februari 1977, waarop de geplande activiteiten voor dat jaar werden opgesteld. Alle gemeenten waren daarop aanwezig, behalve Beervelde, dat verontschuldigd was. Het programma was deels een kopie van het jaar ervoor. Er werd opnieuw een autozoektocht voorzien op twee-

---

114 Verslag van de vergadering van 15 februari 1977 gehouden te Lochristi.

115 Het bewaarde knipsel vermeldt de naam van de krant niet.

de Pinksterdag (30 mei). Moerlede wou deze nu zelf organiseren, zonder hulp van buitenaf. De start zou te Eksaarde worden gegeven en de aankomst was voorzien te Lochristi, aan café Begonia. Tweede activiteit was de 11-juliviering. Dit programma bleef nog vaag. Geopteerd werd voor Willem Vermandere. Men wenste ook een gastspreker uit te nodigen, maar die naam lag nog niet vast. Er werd beslist dat het feest in elk geval niet meer buiten zou doorgaan. Ook zouden niet meer alle vroegere genodigden uitgenodigd worden, want: *“Er wordt bestatigd dat bepaalde genodigden van voorheen het voortaan voorgoed zullen laten staan”*. Hoe men dat “bestatigd” had is niet vermeld. Blijkbaar was het succes van de viering toch aan het tanen. Net zoals vorig jaar wenste Moerlede voor 1977 nog een derde activiteit te organiseren, waarbij gedacht werd aan een optreden van de bekende Nederlandse zangeres Liesbeth List in het feestpaleis te Beervelde.

Net zoals de vorige keer werd voor de autozoektocht propaganda gemaakt via “De Autotoerist”. Dat bleek nog een staartje te hebben. Enkele deelnemers bleken bij de voorzitter van VAB-VTB klacht ingediend te hebben, omdat ze de kansspelen, die tijdens het doorlopen van het parcours moesten ondergaan worden, te uitgebreid vonden. Vermoedelijk hadden ze daardoor de aankomst te laat bereikt. De organisatie bleek dit ernstig te nemen en eiste een afdoende antwoord van Moerlede, zoniet zou geen propaganda meer mogen gevoerd worden via hun tijdschrift. Dit antwoord is inderdaad gegeven, maar de tekst ervan is niet teruggevonden, evenmin of VAB-VTB er mee tevreden was. Cijfers met betrekking tot het aantal deelnemers zijn evenmin teruggevonden. Financieel bleek de zoektocht in elk geval een succes te zijn, aangezien men na aftrek van alle kosten niet minder dan vijftienduizend frank overhield.

De 11-juliviering begon met een toespraak door dhr. De Schrijver, burgemeester van Lochristi. Dhr. Valvekens, secretaris-generaal van het Davidsfonds, sprak de feestrede uit. De sprekers werden ingeleid door de reeds ervaren mevrouw van den Boom. Zoals oorspronkelijk gepland stond Willem Vermandere in voor de kleinkunst bijdrage. Subsidies waren weer achterwege gebleven, wat er tenslotte op neerkwam dat alle inkomsten moesten komen van de kaartenverkoop. Deze bracht ruim vijftienduizend frank op, wat echter te weinig was om alle kosten te dekken: er bleef een tekort van bijna zeventienduizend frank. Gezien het financieel succes van de autozoektocht dat jaar kan dat echter geen probleem gevormd hebben. Aangezien een individuele toegangkaart tachtig frank kostte, kan hieruit worden afgeleid dat er maximaal een tweehonderd aanwezigen waren bij deze viering. Dit was duidelijk minder dan verwacht.

Slechter liep het af met de voorziene derde activiteit. Liesbeth List kon niet worden geprogrammeerd, wegens te duur. Daarbij bleek de feestzaal te Beervelde niet beschikbaar. Een voorstel om een toneelgroep uit te nodigen werd niet aanvaard. Een laatste vergadering, op 7 oktober en waarop Wachtebeke niet aanwezig was, moest uitkomst bieden. Uit het verslag blijkt dat Johan Anthierens nog uitgenodigd werd om een spreekbeurt te komen geven, gevolgd door een discussie waarvoor een panel zou worden samengesteld. Helaas liet dhr. Anthierens weten dat het hem een ganse tijd onmogelijk zou zijn lezingen te houden. Het eindresultaat was dat de derde activiteit voor 1977 werd geschrapt.

Het mislukken van deze activiteit leidde blijkbaar ook het einde van Moerlede in. Vermoedelijk dient de hoofdoorzaak te worden gezocht in het feit dat in 1977 de fusie van de gemeenten haar beslag kreeg. Dit betekende dat o.a. Zaffelare en Eksaarde, die van in het begin behoorden tot de kern van de vereniging, hun zelfstandigheid verloren en zich automatisch meer dienden te richten naar de hoofdgemeente. Voor het daarop volgende jaar, 1978, zijn enkel wat schaarse gegevens terug te vinden met betrekking tot de 11-juliviering. Uit een subsidieaanvraag gericht aan het Bestuur van Volksontwikkeling te Brussel (die trouwens gewoontegetrouw geen effect had) blijkt dat Jef Elbers gecontacteerd was voor een optreden. Als gast-spreker werd de toenmalige CVP-voorzitter Wilfried Martens uitgenodigd, die liet weten daar graag op in te gaan en het ook deed. De inleiding werd opnieuw gegeven door de Wachtebeekse burgemeester Creve. Verder gegevens ontbreken.

In het archief van Df-Wachtebeke is nauwelijks verder nog een spoor te vinden van Moerlede. Enkel wat de viering van 11 juli aangaat is in de jaar-verslagen van begin jaren tachtig nog de naam “Moerlede” vermeld. Er staat ook genoteerd “Lochristi”, zelfs “Evergem (1984)”, waaruit mogelijk te besluiten is dat deze viering in de genoemde gemeente doorging, ook al maakte Evergem geen deel uit van Moerlede. In 1984 bleek hieraan zelfs nog een autozoektocht gekoppeld te zijn, die plaats vond op 8 juli, maar verdere details ontbreken. Verder niets meer. Ook aan de samenwerking met Zaffelare en Eksaarde blijkt een einde te zijn gekomen.

Deze kaart is een
TOEGANGSKAART
voor onderstaande 5 avonden.

DINSDAG 8 APRIL

TONEEL :

DIE LIEVE JONGEN

Thriller door het REIZEND VOLKSTEATER.

DONDERDAG 13 FEBRUARI

VOORDRACHT :

ISRAËL NU

Door C. BETRAINS.

DONDERDAG 26 DECEMBER

DIA-WEDSTRIJD

«TECHNIEK EN AMBACHTEN»

Van en voor Wachtebekenaren.

ZATERDAG 16 NOVEMBER

TONEEL , EPIDIKUS

Blijspel door het AUGUSTIJNER TEATER.

Onder auspiciën van het Min. van N.O.K.

ZONDAG 20 OKTOBER

LITERAIR KABARET

Met PIET BALFOORT · RITA LOMMEE
en DANY VAN DE WALLE.

Voorbeeld van een gebruikelijk abonnement, in dit geval voor het seizoen 1968-1969. Het programma telde vijf voorstellingen; voor het abonnement betaalde men 100 frank. Alle voorstellingen, althans in het vernoemde seizoen, gingen door in "Onze Kring".

DAVIDSFONDS WACHTEBEKE

Tine Ruyschaert

VRIJDAG 22 APRIL 1977 - 20 U.

LAGERE MEISJESSCHOOL - DORP

TOEGANGSKAART : 50 FR.

CREVE-CHEVIS & Co WACHTEBEKE

In 1977 was het abonnementensysteem reeds verlaten en werden de toegangskarten opnieuw los verkocht.

1878

14 APRIL

1978

Prof. Dr. J. PERSYN HERDENKING WACHTEBEKE

PROGRAMMA

17.30 u. ontvangst van de personaliteiten ten gemeentehuize ;

18.00 u. onthulling van een gedenkplaat aan het huis van de heer J. De Waele, Statiestraat 85, waar Dr. J. Persyn zijn jeugdjaren heeft doorgebracht ;

19.00 u. academische zitting in de zaal van het lyceum O. L. V. van het H. Hart, Dorp 21, met als spreker Mevr. Rika De Backer, Minister van de Nederlandse Cultuur, de heer M. Boey, e.a.

Ter gelegenheid van deze herdenking wordt een tentoonstelling geopend in de Lagere Meisjesschool, Dorp 21, die ook op zaterdag 15 april toegankelijk blijft.

Deze viering is een verwezenlijking van het Davidsfonds, afdeling Wachtebeke, met de bereidwillige medewerking van het Gemeentebestuur van Wachtebeke en van de plaatselijke Heemkundige Ring.

DR. J. DE WAELE - WACHTEBEKE

*De Persynviering van 1978 werd groots opgevat,
zoals de affiche duidelijk maakt.*

Ontvangst van minister van Cultuur Rika De Backer ter gelegenheid van de Persynviering van 1978.

Begroeting van mevrouw de minister door Peter Coppens aan het huis van meester Jozef Dewaele, waar Jules Persyn zijn jeugdijaren heeft doorgebracht.

Van lnr.: De minister, Peter Coppens (achter-achterneef van J. Persyn), Prof. Jan Persyn (zoon van Jules) en burgemeester Creve.

11 JULIVIERING

PROVINCIAAL DOMEIN
WACHTEBEKE

1975

Ingericht door :

MOERLEDE

CULTURELE INTERACTIE

BEERVELDE - EKSAARDE - LOCHRISTI
- MOERBEKE - WACHTEBEKE -
ZAFFELARE - ZEVENBEKEN

BESCHERMCOMITE

Baert Frans, Volksvertegenwoordiger, Gent
Block André, Notaris Lochristi
De Cleens J., Dokter, Zaffelare
De Craens Fl. Burgemeester, Zaffelare
Dawwels R., Dokter, Wachtebeke
Dierick L., Dokter - Burgemeester, Eksaarde
Gemeentebestuur, Eksaarde
Gemeentelijk feestcomité, Eksaarde
Mabille G., Zaffelare
Maire G., Apotheker, Wachtebeke
Ochepencollege, Eksaarde
Van Kerckvoorde Willy, Zaffelare

STEUNENDE LEDEN

Baert André, Zaffelare
Boone Piet, Apotheker, Lochristi
Coppens M., Apotheker, Wachtebeke
Davidfonds Lochristi
Davidfonds Wachtebeke
De Vos Urbain, Zaffelare
Depreeters Regule, Dokter, Zaffelare
De Smet Gerard, Landbouwkrediet, Zaffelare
Gemeentebestuur Wachtebeke
Ippa, vertegenwoordigers van de 7 gemeenten
Koninklijke Culturele Vereniging, Zaffelare
Tollensere Aimé, Zaffelare
Van Conkelberghe Albert, Zaffelare
Van De Voorde J., Veearts, Lochristi
Van Duffel Octaaf, Notaris, Zaffelare
Van Gremberghe Paul, Volksvertegenw., Ertvelde
Van Malder J., Architect, Moerbeke
Van Ooteghem Oswald, Senator, Gent
Van Puyenbroeck W., garage Citroën, Zaffelare
Norbert en Jeanine Van Renterghem-Verheest
Volksunie, Wachtebeke

PROGRAMMA

WELKOMSTWOORD

Belaardrecital

Deel 1 :

Volksliedjes uit het verre verleden
een karretje op de zandweg reed (Viotta)
boerenkermis
door mijn woning speelt een zonnig licht (Hullebroeck)
Vlaanderen mijn land
Vlaanderen (R. Veremans) vendelen, zingen
lied van mijn land (f. De Sutter) vendelen, zingen
dan zal de beiaard spelen (Benoit) zingen
Volksdansen
engelse country-dans
duitsse wals
vlaamse dans «de kegelaar» uit Diest

DE ELEGASTEN

Belaardrecital

Deel 2 :

Volksliederen uit alle landen
Nederland : in Holland staat een huis
Italië : la villanella
Frankrijk : à la claire fontaine
Duitsland : Am Brunnen vor dem Tore
Rusland : Kalinka
Rijnliederen
wenn alle Brünlein fließen
ich weiss nicht was soll es bedeuten

DE ELEGASTEN

Belaardrecital

Deel 3 :

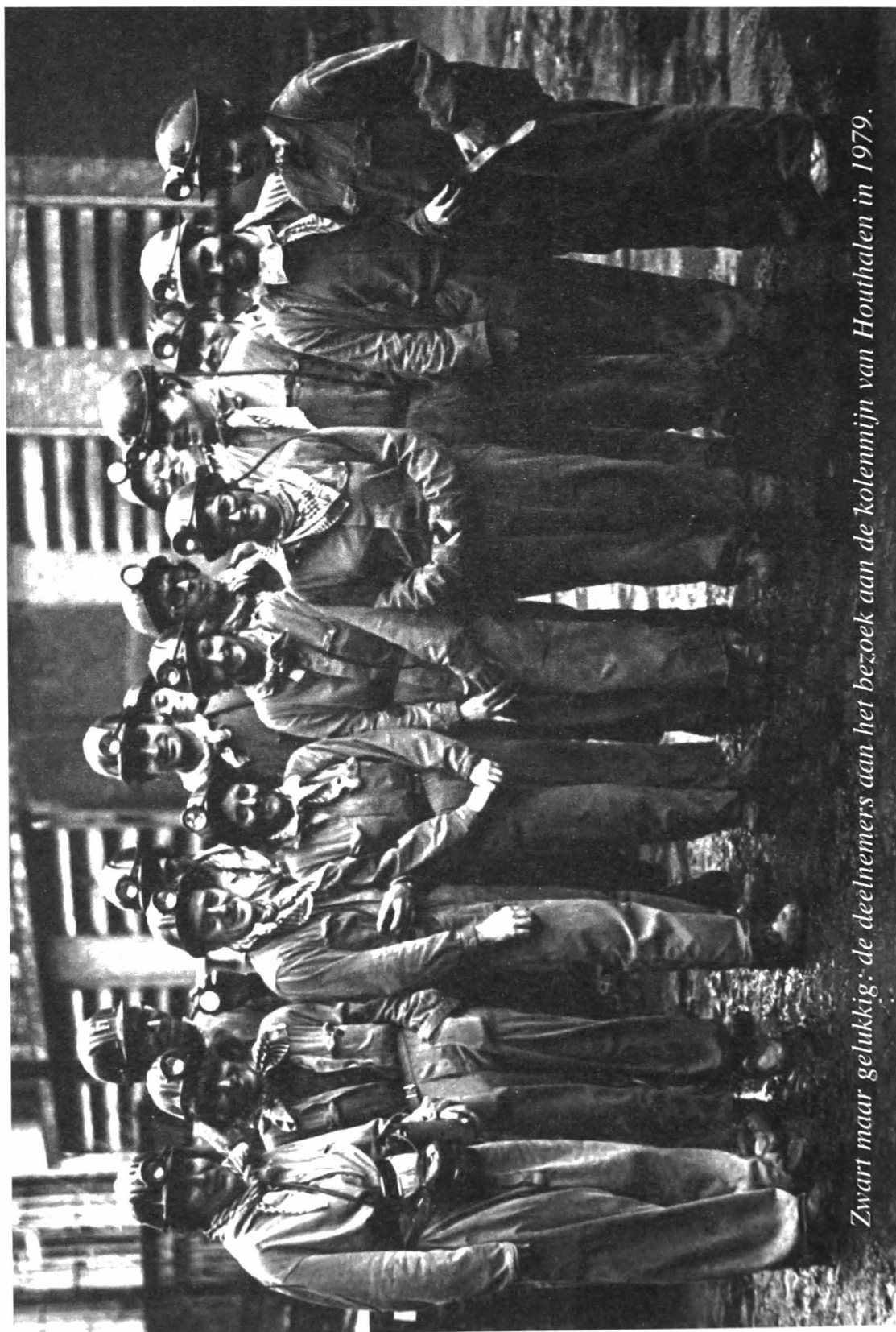
Volksdansen
de begroeting
Lindens
Herzdame
Populair klassieke muziek
Peer Gynt (Grieg) vendelen
9de symfonie (Beethoven) vendelen
Triomfmarsch (Aida, Verdi) vendelen
Slot
De Vlaamse Leeuw vendelen, zingen
ik zeg u geen vaarwel zingen

Belearder : Jos D'Hollander, Sint Niklaas.

Bindteksten van Reynaert de valje met de Roden Beerde.

BENGAALS VUURWERK

Affiche verspreid ter gelegenheid van de Elf-juli viering 1975.

Zwart maar gelukkig: de deelnemers aan het bezoek aan de kolenmijn van Houthalen in 1979.

10. De periode van Irene Celie (1980-1999)

Eind 1979 nam mevrouw Irene Celie de fakkel over van dokter Dewaele, die tot erevoorzitter werd benoemd. Net zoals haar voorganger zou Irene - zoals zij door iedereen gemoedelijk genoemd werd - twintig jaar lang voorzitter van de lokale Davidsfondsafdeling Wachtebeke blijven.

Waarschijnlijk heeft niemand erbij stilgestaan, maar het feit dat nu een onderwijzeres voorzitter werd, was duidelijk een gevolg van de veranderingen die de maatschappij de voorgaande decennia had ondergaan. Immers, tot de jaren zestig en zelfs zeventig van de voorgaande eeuw – en niet enkel in Wachtebeke -, was het de gewoonte als voorzitter van een vereniging iemand te kiezen die in de gemeente een zeker aanzien genoot, iemand naar wie nog opgekeken werd: de pastoor, een dokter, notaris, ...Of deze persoon zowel zin als tijd had om zich effectief met de vereniging in kwestie bezig te houden, was eerder bijkomstig. Niks meer daarvan in de jaren tachtig, geen façades meer. Voorzitter werd iemand die zich wilde inzetten voor zijn vereniging en die bereid was - en er tijd kon voor vrijmaken – om zelf een deel van de noodzakelijke taken op zich te nemen. In Wachtebeke kon de nieuwe voorzitter daarbij rekenen op een voortreffelijk bestuur. Vaste waarden waren secretaris Marc Van Grembergen en de bestuursleden An van den Boom, Lut Everaert en Evarist De Mol. Penningmeester David werd op 2 juli 1983 priester gewijd. Reeds het jaar daarvoor had hij zijn functie in het lokale Davidsfonds neergelegd. Hij werd toen opgevolgd door Gilbert Van De Voorde, die deze taak tot vandaag is blijven vervullen. Met de overplaatsing van E.H. Herman De Wulf naar een andere parochie, na 1985, verdween definitief de functie van proost¹¹⁶.

Buiten de reeds genoemden, werden er nog nieuwe bestuursleden ingeschakeld. Verscheidene onder hen zouden hun taak minstens een paar decennia op zich nemen (zie bijlage 3). Vanaf 1989, na de fusie met Sint-Kruis-Winkel, werd deze deelgemeente van Gent in het bestuur permanent vertegenwoordigd door Brigitte Ryckaert. Officieel wijzigde de naam van de lokale afdeling toen van “Davidsfonds Wachtebeke” in “Davidsfonds Wachtebeke en Sint-Kruis-Winkel”.

Begin de jaren tachtig van vorige eeuw kreeg het Davidsfonds, algemeen gezien, het opnieuw lastig. De elektronica deed toen haar intrede in de

---

¹¹⁶ Er zijn geen gegevens beschikbaar betreffende de samenstelling van het bestuur gedurende de jaren 1986/1987. Op de lijst van 1988 komt de proost niet meer voor.

media. Nu was het niet enkel meer de televisie waarmee men rekening diende te houden, maar ook de video, de CD-speler en - vanaf de jaren '90 - ook de PC en het internet. Het werd meer en meer de gewoonte dat, wat jonge gezinnen betreft, beide partners een job hadden buitenshuis. Na het vervullen van hun dagtaak hadden deze geen zin meer om 's avonds nog deel te nemen aan het verenigingsleven. Waarom zouden ze ook, vermits men probleemloos elke film in huis kon halen die men maar wilde, simpel door een videocassette te huren. En daarenboven was gans de wereld te bereiken via internet. Maar ook ouderen bleven 's avonds liever voor hun TV zitten dan buiten te komen. Het verenigingsleven kwam bijgevolg onder zware druk te staan. Het Davidsfonds - en alle verenigingen trouwens - kregen het moeilijk om de mensen nog te bereiken.

Specifiek voor het Davidsfonds kwam daarbij nog een ander fenomeen. De drie pijlers waarop deze organisatie altijd had gesteund - christelijk, Vlaams en sociaal - waren niet meer van de tijd. Althans, zo zagen voornamelijk de jongeren het. Wie nog openlijk uitkwam voor zijn christelijke levenshouding werd maar meewarig meer bekeken. Vlaams? Ach, de Vlamingen hadden toch reeds grotendeels hun slag thuis gehaald? Dat was in elk geval de mening van de meerderheid. Het federale België kreeg immers meer en meer vorm. Sociaal? De doorsnee Vlaming had het goed. Daar werkte hij ook voor, dikwijls hard, en daarom vond hij dat hij bijkomend gezaag na zijn werkuren best kon missen. En zo werd de maatschappij meer en meer individualistisch.

Het Davidsfonds erkende deze problemen, maar legde er zich niet bij neer. De drie genoemde pijlers verschoven wel naar de achtergrond. In de plaats daarvan ging de organisatie zich meer toespitsen op cultuur in haar algemene vorm. Ze trok resoluut ten strijde tegen de dreigende afstomping van de Vlamingen. De in 1983 nieuw benoemde secretaris-generaal, Norbert D'hulst, verwoordde het zo: "*Ons volk [...] mag zich niet laten herleiden tot een verzameling van alleen maar friet-etende, cola-drinkende en lotto-spielende Dallaskijkers*"¹⁷. Deze '*homo cocacolens Dallasiensis*' is het tegenbeeld van het ideaal waarvoor tienduizenden zich in de Vlaamse Beweging en in het Davidsfonds gedurende generaties ingezet hebben". D'hulst was trouwens ook tegen het oprichten van een commerciële TV-zender, waarvoor de overheid toen plannen had "*die dreigen uit te lopen op een concurrentieslag in vervlakking en afstompemd amusement*". De feiten hebben

---

117 Een verwijzing naar de Amerikaanse TV-reeks 'Dallas', een voorloper van de Soaps Van vandaag, die begin jaren '80 zeer populair was.

hem gelijk gegeven¹¹⁸. Maar ondanks de verschuiving van het accent naar cultuur bleef het Davidsfonds meer dan een culturele vereniging: ook milieu en maatschappij bleven in de belangstelling staan. Bovendien zou het nooit zijn christelijk karakter verloochenen en bleef het een rol spelen als voorvechter van de Vlaamse eisen.

Het Davidsfonds voerde veel propaganda en ijverde sterk voor de verjonging van de lokale besturen. Deze besturen waren toen gekend als traditionele mannenbastions, maar in de jaren tachtig deden ook vrouwen hun intrede. In 1993 maakten ze reeds 30% van het bestuurdersaantal uit. Wachtebeke moet hierbij een voorloper zijn geweest: het eerste vrouwelijke bestuurslid - Irene Celie - werd reeds in 1970 ingelijfd. In 1973 kwamen er nog enkele bij, waarbij de dertig procent werd bereikt. En het kon nog beter: in 2000 waren er 6 vrouwelijke bestuursleden, op een totaal van 14: bijna de helft!

De inzet van het algemeen bestuur was niet tevergeefs. Na 1980 steeg het ledenaantal van 73.000 tot 78.000. Helaas kwam na 1990 hieraan een einde, zodat men in 1998 opnieuw onder de 70.000 duikelde. Deze daling werd op dezelfde manier aangepakt als in 1964: er werd nogmaals een sociologisch onderzoek opgestart. Vergeleken met het vorige, bleken de verschillen kleiner te zijn dan verwacht. Wel telde men meer vrouwelijke leden: ongeveer één op drie. En ook lieten de gevolgen van het brugpensioen zich voelen: één lid op vier bleek gepensioneerd te zijn! Eén van de belangrijkste zaken die aan het licht kwam, was een onverwacht gevolg van de verjonging van de lokale besturen. Er bleek een mentale kloof te bestaan tussen deze besturen en hun oudere leden. Dit kwam duidelijk aan licht bij het onderzoek naar de toetredingsmotieven. Voor 40% van wie ouder was dan zestig, was Vlaamsgezindheid een reden tot toetreden. Bij de jongeren onder de veertig was dit maar 17 %. Idem wat de christelijke overtuiging betreft: dit was een motivatie voor 26 % van de ouderen, maar daarentegen voor amper 4% van de jongeren. Jongeren traden tot de vereniging toe omdat het hun gevraagd werd, en bleven lid uit interesse voor de boek- en muziekkuitgaven¹¹⁹. De boeken van het Davidsfonds hadden duidelijk nog niet afgedaan! Het hoofdbestuur kon zijn vroegere conclusies slechts bevestigd zien: de basis was veel minder geïnteresseerd in het Vlaams en christelijk profiel. Dit had men trouwens duidelijk zien aankomen. Zo waren in 1991 nog 159 afdelingen betrokken bij de IJzerbedevaart en / of het zangfeest. In 1999

---

118 DE MAESSCHALCK E. & VRINTS L.: op. cit. p. 127.

119 DE MAESSCHALCK E. & VRINTS L.: op. cit. p. 136.

maar 67 meer. Idem dito wat betreft de Guldensporenvieringen: deze waren gezakt van 209 naar 137¹²⁰.

Het resultaat van dit alles was dat het Leuvens hoofdbestuur resoluut de reeds ingeslagen weg bleef volgen. Cultuur zou gepromoot worden, in al zijn facetten: niet alleen literatuur, maar ook muziek en beeldende kunst. En verder, zoals reeds gezegd, kwamen ook de milieu- en maatschappelijke problemen aan bod. Er werd daartoe een waaier van activiteiten opgezet, deels door het hoofdbestuur zelf, dat volop eigen programma's lanceerde. Niet nieuw maar wel de meest bekende daaronder zijn de zogenaamde "tournees" van artisten, auteurs en causeurs. Toppers waren Francis Verdoodt, Tine Ruyschaert, Miel Cools, de Bob Boon Singers en - als absolute recordhouder - Louis Verbeeck. Verschillenden onder hen hadden reeds onder het bestuur van dr. Dewaele te Wachtebeke een optreden verzorgd. Verder werden door het Davidsfonds reizen, zoektochten, tentoonstellingen en concerten ingericht. Uit de jaren '90 dateren ook de "Universiteit Vrije Tijd" - waar men cursussen kon volgen - en de organisatie van het "Groot Nederlands Dictee". Ook hier zou Wachtebeke, wat dit laatste betreft, niet ten achter blijven.

Toch bleef het Davidsfonds vooral een uitgeverij van boeken. Het lidmaatschap bleef hoofdzakelijk gekoppeld aan boekenverkoop, al bestonden - en bestaan - er andere mogelijkheden om dit te verwerven¹²¹. Daarbij kwamen kinderboeken zeer sterk in het vizier. Dit zou trouwens leiden tot een samenwerking met de uitgeverij Infodok, met nog later zelfs een fusie. In 1990 waren er in totaal 215 titels van kinder- en jeugdboeken uitgegeven, in 1992 was het aantal reeds opgeklommen tot 500.

Wat het ledenaantal betreft volgde Wachtebeke min of meer de algemene trend, zoals hoger beschreven. In 1980 waren er een honderdtal leden. Dit steeg sterk gedurende het volgende decennium, om een aantal van 165 te bereiken in 1990. Hierbij is het twaalfstal leden geteld van de vroegere afdeling Sint-Kruis-Winkel, die het jaar voordien, in 1989, overgekomen waren als gevolg van de fusie met de afdeling Wachtebeke. En nog was het niet gedaan: een (voorlopig) record werd bereikt in 1994, toen er 179 aangeslotenen waren. Toen zette een daling in: in 2000 bleven er nog 162 over¹²².

120 DE MAESSCHALCK E. & VRINTS L.: op. cit. p. 136.

121 In principe kan men ook lid worden door enkel het lidgeld te betalen. Maar aangezien men voor hetzelfde geld reeds één of twee boeken kan aankopen, heeft het weinig zin dit principe toe te passen. In Wachtebeke maakt er dan ook vrijwel niemand gebruik van.

122 Volgens de cijfers zoals ze voorkomen in de jaarverslagen. Andere bronnen geven echter - eigenaardig genoeg - sterk afwijkende aantallen, dit vanaf het jaar 1990. Het verschil kan oplopen tot 10 à 15 leden, in meer.

In het jaar 1980, het eerste jaar onder het voorzitterschap van mevrouw Celie, waren er tien activiteiten, die voorbereid werden op vijf bestuursvergaderingen. Gedurende enkele jaren zou dit een gemiddelde blijken te zijn. De georganiseerde jeugdnamiddagen kenden veel succes. In 1980 – meer bepaald op 19 februari - was er het thema "Kwistig met muziek", waar ongeveer een tweehonderd kinderen aan deelnamen. Om in de mode te blijven, waren zelfklevers verspreid als propagandamiddel. Er waren dat jaar twee wandelingen voorzien. Op 20 april werd het Provinciaal Domein bezocht en in het najaar (28 september) het Ettingpad te Sinaai. Dit laatste ging door in samenwerking met Vakantiegenogens. Het succes was beperkt: respectievelijk 16 en 28 leden hadden de wandelschoenen aange trokken. Wat blijkbaar wel een stijgend succes kende, was het bijwonen van een toneelopvoering in het NTG te Gent. Op 18 januari trokken 48 leden naar de voorstelling van het stuk "Priester Daens". Blijkbaar hadden de Wachtebekenaren de weg naar de grote stad gevonden, wat nog niet betekende dat dergelijke activiteiten elk jaar herhaald werden. Alhoewel priesters en paters minder in trek waren, werd het spirituele niet volledig overboord gegooid. Op 28 maart liet E.H. Callebaut uit Melle het Wachtebeekse Davidsfonds zich bezinnen over de betekenis van het paasfeest, waar toch 53 gegadigden voor waren. Dr. Bruyneel uit Gentbrugge deed het nog beter: zijn voordracht over homeopathie, op 6 november, trok 64 toehoorders.

De 11-julivieringen en de IJzerbedevaart werden te Wachtebeke in ere gehouden, en dit tot op heden. Het aantal deelnemers lag in de jaren tachtig doorgaans tussen de tien en de vijftien. In 1980 werd de 11-juliviering nog georganiseerd door Moerlede - althans: zo staat het in het jaarverslag - en ging door te Lochristi.'

Het jaar 1981 is het eerste jaar waarin we een ledenbrief terugvinden met daarin het volledig voorziene jaarprogramma, met daarbij de geplande datum van elke activiteit. Dit was duidelijk in het voordeel van de leden, die daardoor een goed overzicht kregen van wat het lokale Davidsfonds hun in de loop van het komende jaar te bieden had. Het werd vanaf dan een jaarlijkse gewoonte.

Diamontages deden het nog altijd goed. Het echtpaar Marcel en Liza De Smedt, die reeds meerdere malen hun opwachting hadden gemaakt, kwamen op 6 februari 1981 terug met een reeks over het Midden-Oosten. Er waren 64 aandachtige toehoorders. Het echtpaar Duprez uit Evergem trachtte dit op 25 september te evenaren met hun diareeks over "Renaat De

Rudder, een stille getuigenis". Alhoewel in het jaarverslag de notitie "ont-roerend" vermeld staat, waren er toch maar 28 aanwezigen. Topper dat jaar was weer het jeugdgebeuren. Het schooljeugdtheater "Repelsteeltje" uit Sint-Genesius-Rode kwam op 3 maart een voorstelling voor de kinderen geven: "Van een stroman die niet huilen kon". Er waren niet minder dan 240 enthousiastelingen. De jaarlijkse wandeling, die op 20 september door Sint-Martens-Latem trok, moest het opnieuw stellen met een bescheiden deelname van 12 leden. Toch zouden deze wandelingen een vast item van het jaarlijkse programma worden. Jammer genoeg zijn geen gegevens teruggevonden over het "Sportief familiaal weekend" dat op 16 en 17 mei georganiseerd was in de abdij van Tongerlo. De IJzerbedevaart deed het dit jaar uitzonderlijk goed met 21 deelnemers.

Op 7 maart 1981 kwam het Gemeentelijk Temser Blaasensemble afgezakt naar Wachtebeke om een muziekconcert ten gehore te brengen. Het was door het Davidsfonds aangekondigd als het hoogtepunt van de activiteiten van de laatste jaren. Op het programma stond klassieke muziek, onder andere van de componisten Weber, Haydn, Mozart, Beethoven. Er waren ook twee optredens van mevr. Kley-Smet, met proza en poëzie van Simon Carmiggelt, Gezelle en Brecht. Het concert ging door in de refter van de Vrije Lagere Meisjesschool en er werd een inkom van 100 frank gevraagd. We vermoeden dat de organisatoren toch enigszins ontgoocheld waren, aangezien er slechts 68 toehoorders kwamen opdagen, voor een activiteit die als een hoogtepunt was aangekondigd.

Het jaar daarop, 1982, was voor Wachtebeke een jubileumjaar aangezien de afdeling vijftig jaar voordien was gesticht. Het hoofdbestuur uit Leuven had dit eveneens opgemerkt en was er zelfs vroeg bij: in een brief, gedateerd 3 januari, liet het weten dat, indien er een speciale viering voorzien was, zij daar financieel wilden in tussenkomen. Van een eventuele viering kwam dit jaar echter weinig in huis: deze werd - de naam "Wacht-een-beetje" getrouw - uitgesteld tot januari van het jaar daarop.

Op 30 januari kwam kleinkunstenaar Miel Cools zingen "Tot het licht uitgaat". Nu, het licht van Miel was zeker nog niet gedoofd: zijn succes was nog even groot als vroeger, wat bewezen werd door de ca. 250 aanwezigen. Zijn optreden werd gesponsord door het Noordstarfonds. Alhoewel niet aan alle voorwaarden voldaan was, keerden ze toch een steun uit van duizend frank.

Gezien het succes het jaar voordien was Repelsteeltje terug in het Df-programma opgenomen. In de parochiale feestzaal ging op 23 februari de voor-

stelling door van het stuk "Wie niet weg is, is gezien", naar het boek van Gregie de Maeyer. Er waren minder kinderen aanwezig dan het jaar voordien: er werden er 180 geteld. Niettemin zou deze kindernamiddag niet snel uit de komende jaarprogramma's verdwijnen.

Dat de afdeling Wachtebeke goed begrepen had dat het Davidsfonds de weg van de cultuur moest inslaan werd dat jaar (1982) duidelijk bewezen. Voor de eerste maal werd een kunsttentoonstelling ingericht, waar vijftien kunstenaars uit de eigen gemeente kwamen exposeren met schilderijen, tekeningen, beeldhouwwerk en andere kunstvormen. De tentoonstelling werd opgesteld in de nieuwe uitbreiding van "Onze Kring". Ze werd geopend op vrijdagavond 26 februari 1982 met diverse toespraken, te beginnen met deze van voorzitter Celie. Irene schetste in het kort het ontstaan van het project. Ze betoogde dat het voor de kunstenaars in de eerste plaats een unieke gelegenheid was om naar buiten te treden, want velen waren nog vrijwel onbekend. Zo een tentoonstelling bracht daar verandering in. Tevens wees ze op één van de doelstellingen van de nieuwe richting die het Davidsfonds was ingeslagen: de vervlakking en afstomping van de Vlamingen tegen te gaan. De tentoonstelling sloot op zondagavond 28 februari. Het aantal bezoekers werd geschat op ongeveer 1200, wat een prima resultaat was. Het moedigde de organisatoren aan deze activiteit in de toekomst te herhalen. Er was wel een probleem: de kosten waren hoog opgelopen en werden onvoldoende gedekt door de inkomsten. Met als gevolg dat de bodem van de kas was bereikt.

Maatschappelijke problemen werden evenmin uit de weg gegaan. Op 25 maart kwam de hoofdredacteur van het tijdschrift "Wereldwijd" spreken in Onze Kring over de Derde Wereld. Er waren 32 toehoorders. En ook de nieuwe technologieën kwamen aan bod op 23 april, met een film gevolgd door een gesprek over "Chips, nu wordt het menens". Daar stonden dhrn. Wijdooghe en Blomme voor in. Men begon toen in te zien dat de micro-elektronica een revolutie in de maatschappij zou ontketenen. Pessimisten zagen er talrijke jobs door verdwijnen, zodat een chip wel eens betiteld werd als "job-killer". Wachtebeke lag er niet wakker van: er waren slechts 24 aanwezigen.

Veertien november van dat jaar was een autoloze zondag. Het Davidsfonds, in samenwerking met de Bond van Grote en Jonge Gezinnen – nu omgedoopt tot Gezinsbond - maakte van de gelegenheid gebruik om opnieuw een natuurwandeling te organiseren in het Provinciaal Domein. En met succes dit keer: er waren niet minder dan 126 stappers, grote en kleine.

Diezelfde maand was er, gezien het succes van vorig jaar, opnieuw een kleinkunstavond geprogrammeerd. Het Df werkte hiervoor nogmaals samen met de B.J.G.G. en eveneens met de Jeugdclub. De West-Vlaamse bard Willem Vermandere deed het met zijn gevoelige liedjes nog beter dan zijn collega het jaar voordien: er waren 312 luisteraars, wat een absoluut record moet geweest zijn. Als schrijver dezes zich goed herinnert, ging dit optreden door in een zaal van het restaurant van het Provinciaal Domein Puyenbroeck.

Op 29 januari 1983 ging dan - eindelijk - de viering door van vijftig jaar Davidsfonds Wachtebeke, onder de vorm van een ledenfeest, met 66 deelnemers. Er was eveneens een officiële afvaardiging van het Davidsfonds aanwezig: gouvvoorzitter W. Uytterhove, gewestverantwoordelijke P. Blomme en het nationaal bestuurslid A. Dhont. De viering, zoals we op de uitnodiging lezen, ging door "*naar al-oude Vlaamse wijze*", namelijk met een eucharistieviering gevolgd door een gezellig tafelen in de parochiale feestzaal Onze Kring. Van de vijftig jaar dat de afdeling bestond maakte Evarist De Mol veertig jaar deel uit van het bestuur, een feit dat deze dag eveneens gevierd werd. Uit naam van het hoofdbestuur werd hem door dhr. Dhont een ereplaket overhandigd.

Gewoontegetrouw was er in 1983 opnieuw een activiteit gepland speciaal voor de jeugd. Op 15 februari kwam daartoe het marionettentheater Taptoe op bezoek. Het aantal belangstellenden is niet bekend gebleven. Ook het jaarlijkse vastenprogramma ontbrak niet. Het werd dat jaar "Passieviering" genoemd en droeg als titel "Dan keert gij de wereld om". Alhoewel oorspronkelijk niet zo gepland ging het ditmaal door in de kerk, op vraag van de uitvoerders. Dit waren Jos. Stroobants, de sopraan Els van den Eynde, Mark Verboomen (blokfluit) en Anne-Mie Schuermans (klavecimbel). Met dertig aanwezigen was de kerk absoluut niet gevuld, maar toch richtte Els van den Eynde achteraf een brief aan voorzitter Celie en secretaris Van Grembergen, waarin ze dankte voor de goede sfeer waarin ze konden optreden en voor het feit dat het optreden in de kerk was kunnen doorgaan. Ook aan de kennismaking achteraf had ze veel genoeg beleefd. Meer succes kende de lokale kunstenaar Frans Wuytack, die op 10 juni een sfeeravond rond de problematiek van Zuid-Amerika kwam verzorgen onder de titel "Tot de schaduwen verdwenen zijn". Volgens de affiche was deze ingericht door de "Vlaams Kulturele Kring Wachtebeke". De voorstelling ging door in het Sint-Laurensinstituut op het Dr. Jules Persynplein. Naast eigen dia's en gedichten van Wuytack zelf trad ook Aïda de Quick op, met "De Ballade van een Indio". Deze audiovisuele voorstelling sprak toch 340 toehoorders

aan. De opbrengst kwam ten goede aan de Boliviaanse indianen en aan El Poverello.

Wat aanwezigen betreft, deed het Nederlandse zingende paar Elly en Rikkert Zuiderveld, dat op 8 oktober optrad, het even goed. Bekend van de Nederlandse televisie, konden zij niet minder dan 350 toehoorders op de been brengen¹²³. Dit optreden ging door in de parochiale feestzaal, die hiermee stampvol zat.

Op 14 juni dat jaar kwam het maatschappelijk engagement van het Davidsfonds opnieuw tot uiting, in de deelname aan de betoging te Brussel tegen de Amerikaanse interventiepolitiek. Aangezien slechts 5 Wachtebekenaren deelnamen, dienen we eerder van een beperkt succes te spreken. Dat was niet het geval op 23 oktober, toen de gekende rakettenbetoging te Brussel doorging, gericht tegen de voorthollende bewapeningswedloop. Er was nationaal dan ook ruim propaganda voor gevoerd, niet enkel door het Davidsfonds. Er werden ditmaal 52 deelnemers geteld¹²⁴.

Er waren nog meer activiteiten dat jaar. Zo kwam op 15 juni havenkapitein De Bock spreken over de Noorse avonturier - zeevaarder Thor Heyerdahl. Het aantal luisteraars - er waren er 28 - zou de komende jaren zowat de standaard worden van een "min of meer succesvol" aantal aanwezigen op een voordracht.

Er werd in 1983 een vragenlijst rondgestuurd door de gemeente, die ingevuld diende te worden in het kader van de verstrekte subsidies. Daar was onder andere de vraag bij waarom de betrokken vereniging - in casu het Davidsfonds - dacht recht te hebben op een subsidie. Het bewaarde antwoord is wellicht geldig voor de meeste verenigingen, niet enkel toen maar ook nog de dag van vandaag. De hoge werkingskosten baarden het Df de meeste zorgen. Voor de meeste activiteiten dekten de inkomsten de uitgaven niet. Het Df ging daarbij uit van het principe dat dit hun werking niet mocht belemmeren, wilden ze een minimum niveau blijven behouden. Als grootste kosten werden opgesomd: de honoraria die betaald dienden te worden, de huurprijs van de zaal en, in geval er muziek bij te pas kwam, de betaling aan Sabam. Gezien ze geen eigen zaal hadden, kon het Df ook niet genieten van de opbrengst van eventuele consumpties. Anderzijds kon het

---

123 De aanwezigheidscijfers zijn ontnomen aan het jaarverslag. Ze lijken eerder geschat dan geteld.

124 Of dit allemaal leden van het Davidsfonds waren is niet zeker. Er kunnen ook talrijke "sympathisanten" bij geweest zijn, of leden van andere verenigingen.

de inkomgelden niet onbeperkt laten stijgen, wilden ze nog wat deelnemers over houden. Het gemiddelde aantal hiervan was trouwens reeds gezakt, in vergelijking met enkele decennia daarvoor, als gevolg van de gewijzigde maatschappelijke context die hoger reeds werd beschreven. Bijgevolg was extra hulp nodig, onder de vorm van subsidies. Die - het moet gezegd worden - de gemeente ook verstrekke. Het bleef echter moeilijk: we stellen vast dat meerdere jaren het financieel verslag eindigde met rode cijfers.

Het jaar 1984 begon met een ledenfeest op 4 februari. Er schoven 48 deelnemers aan aan tafel. Uit de uitnodiging maken we op dat het bestuur hier een jaarlijkse gewoonte wenste van te maken. Het zou inderdaad nog talrijke jaren herhaald worden, maar tenslotte toch uit het programma geschrapt worden wegens tanende belangstelling. Ook financieel zat het niet helemaal snor: dikwijls konden de kosten niet gedekt worden. Zo eindigde het feest van 1984 met een tekort van meer dan 8000 frank.

In 1984 was het tien jaar geleden dat de Wachtebeekse toondichter Kamiel Saman (1875 -1974) overleed. Kamiel was schoenmaker en bakker van beroep, maar in zijn hart was hij eerst en vooral muzikant en componist van populaire liederen. In zijn jonge jaren was hij een bekend figuur geweest. Dit was voornamelijk te danken aan zijn cabaretgroep "De lachende Kamielkens", waarmee hij de streek rond trok en die in 1937 trouwens ook voor het lokale Davidsfonds was opgetreden. Hij was tot op hoge leeftijd dirigent gebleven van de Koninklijke Harmonie "De Eendracht". Met zijn muzikale composities had Kamiel tot ver buiten Wachtebeke bekendheid verworven. En het waren niet altijd populaire liedjes. Toen hij 79 was componeerde hij nog de mars "Nieuwe Tijden", die in Adegem door 500 muzikanten werd uitgevoerd. Diverse teksten, geschreven door zijn goede vriend "meester" Oscar Galens, waren door hem op muziek gezet. Een dergelijk persoon, een unicum op de gemeente, moest gevierd worden. Er werd een comité samengesteld dat een Kamiel Saman herdenking begon te plannen. Het bestond uiteraard uit de harmonie "De Eendracht", samen met het lokale Davidsfonds, de Gezinsbond (toen nog Bond van Grote en Jonge Gezinnen) en de Heemkundige Kring "Oud Wachtebeke". Als voorzitter van het comité werd architect Robert De Gussem aangesteld. De herdenking werd opgevat als *"een retrospectieve van de dertiger jaren"*, met als centrale figuur - natuurlijk - Kamiel Saman. Ze zou doorgaan onder de naam "Waar de Moervaart kronkelt", naar een lied door hem gecomponeerd op een tekst van Galens. Iedereen die ooit bij "meester Galens" in de klas gezeten heeft, heeft dit lied trouwens ingepompt gekregen. Als zaal werd de feestzaal van het lyceum uitgekozen, waar een kleine vierhonderd man in

kon. De lokale graficus Etienne De Rouck zorgde voor het ontwerp en de uitvoering van een affiche. Er stonden drie geplande vertoningen op vermeld: op 17, 18 en 25 februari, waarbij 17 februari specifiek voor gepensioneerden was voorzien. Volgens de affiche zou het gaan "*als in de tijd van ... de lachende kameelkens: koorzang, kluchtliederen, sketches, feestmuziek, solo*". Er waren een honderdtal medewerkers. Er gingen maanden van repetities aan vooraf en een uitgebreide propagandavoering. Het succes was - gelukkig - overdonderend, in deze mate dat er nog een extra vertoning werd ingelast op 5 maart. In totaal waren er niet minder dan 1525 toehoorders komen opdagen! Er werden lovende persartikels over geschreven, zoals in De Bond van 2 maart. De journalist in kwestie had ook Oscar Galens geïnterviewd, die nog lyrische herinneringen had aan Kamiel: "*Mijn verzekens werden door u op een meesterlijke wijze op de notenbalk gespijkerd*". De uitvoeringen werden "*kwalitatief hoogstaand*" bevonden¹²⁵. De ganse voorstelling werd door medewerkers van de viering op video opgenomen. Deze werd vertoond op 13 april. Hier kwamen ook nog eens 96 toeschouwers op af.

Dit was trouwens nog niet alles. Het Saman comité was van oordeel dat er best een blijvende visuele herinnering aan Kamiel mocht zijn. Dit werd een bronzen gedenkplaat, van de hand van Frans Wuytack. Op 2 november 1984 werd deze aan het publiek voorgesteld, op de openingsreceptie van een tentoonstelling ingericht door de heemkundige kring in de oude jongensschool in het Rechtstro. De dag daarop, de dag van de jaarmarkt, werd de plaat in stoet, met de fanfare "De Eendracht" voorop, overgebracht naar het huis nummer 63 in het Dorp, op de hoek met de Meersstraat. Daar stond ooit het woonhuis van Kamiel, toen echter reeds afgebroken. De plaat werd dan maar in de muur gemetseld van het huis ernaast.

De jaarlijkse jeugdnamiddag werd in 1984 verzorgd door theater Stekelbees (6 maart), met de opvoering van "Omer de merde". De jeugd liet nog steeds geen verstek gaan: er waren 146 geïnteresseerden. De jaarlijkse vastenviering (4 april) kende minder belangstelling. E.H. Paul Becaus kwam spreken onder de titel "Rol de steen weg, dan kan je medemens verrijzen". Er waren 28 deelnemers om te helpen rollen.

In oktober stond een ganse lessenreeks op het programma. Luc Verdick kwam spreken over "Ken uzelf. Chronische ziekten zelf genezen (reuma, astma, kanker)". Een goede voeding en gezonde levenswijze moest, vol-

---

125 Dit volgens een ander krantenartikel. Het is echter niet meer te achterhalen uit welke krant dit kwam.

gens hem, daar veel kunnen aan doen. Hij kwam dit introduceren op 4 oktober, waarbij er 37 belangstellenden waren. Dit werd gevolgd door drie lessen, gegeven in de vroegere jongensschool in het Rechtstro¹²⁶, waarvoor er 19 inschrijvingen waren. De reisverhalen kenden blijkbaar minder succes dan vroeger. Een voordracht door Reginald Hoyaux over "Klein Tibet" kon slechts 19 leden lokken, ook al werd er een film bij vertoond.

Vermeldenswaard voor 1984 is de zeer actieve deelname van het lokale Davidsfonds aan de 11-11-11 actie dat jaar. In de schijnwerpers stonden toen de vluchtelingen uit Guatemala en Mexico. Vermelden we nog dat hetzelfde jaar erevoorzitter Richard Dewaele door het Davidsfonds een ereplaket werd toegekend voor zijn 25-jarige bestuursdeelname. Het jaar daarop zou het de beurt zijn aan voorzitter Irene Celie. Dit plaket was trouwens van een bijzondere aard: het betrof een kunstkeramiek van Dries van den Broeck.

De activiteiten voor 1985 werden ingezet op zondag 26 januari, met een winterwandeling in de Zwalmstreek. Deze ging door in de voormiddag en vertrok vanuit Sint-Maria-Latem. Na deze winterse tocht kon terug op krachten gekomen worden door een smakelijke Vlaamse hutsepot, te verorberen op camping Canteclaer, open gehouden door twee oud-Wachtebekenaren. Er waren ditmaal reeds 30 deelnemers komen opdagen, die tijdens de wandeling begeleid werden door gids De Geeter uit Sint-Martens-Latem. Het zou niet de laatste maal zijn dat de Zwalmstreek werd bezocht.

Gezien het succes van de eerste tentoonstelling in 1982 van werken van lokale plastische kunstenaars, werd deze activiteit in 1985 hernomen. Ditmaal ging ze door op 15, 16 en 17 februari. Het aantal deelnemende kunstenaars lag iets lager: er waren er namelijk veertien. Het bezoekersaantal werd geschat op 1500. De organisatoren waren er nu van overtuigd dat een dergelijke tentoonstelling een vaste waarde moest worden in het lokale Df-programma. Geopteerd werd voor een periodiciteit van om de drie jaar, aangezien men immers de kunstenaars de gelegenheid moest geven om voldoende nieuw werk te creëren.

---

¹²⁶ De lokalen van deze school, voornamelijk de prefab gebouwen, werden door de Wachtebeekse verenigingen geruime tijd gebruikt als verenigingslokaal. Althans, zolang hun toestand het toeliet. Onder andere de heemkundige kring kreeg daar door de gemeente permanent twee gewezen klaslokalen toegewezen. Voor de ouderen: dit waren deze van de vroegere onderwijskrachten juffrouw Scheire en meester Galens. Beide waren langs de straat gelegen.

Eveneens in februari ging de jeugdnamiddag door, waarvoor opnieuw poppentheater Repelsteeltje was uitgenodigd. Het activiteitenverslag verstrekt ons echter geen gegevens over de opkomst. De volgende activiteit, op 3 maart, stond opnieuw in het teken van cultuur. In de voormiddag werden minder bekende hoekjes van de stad Gent bezocht, onder leiding van een gids. Na een middagmaal, waarbij de Gentse waterzooi kon worden geproefd, werd de tentoonstelling "Oog in oog met Felix De Boeck" bezocht, waarvoor men zich verplaatste naar het museum Dhont-Dhaenens te Deurle-Latem. Er was een selectie van 60 schilderijen te zien, die door de kunstenaar gepenseeld waren, gespreid over een periode van 68 jaar. Voor dit programma waren 34 geïnteresseerden komen opdagen. Een gespreksavond over gewetensvorming, die doorging op 22 maart, kende ongeveer dezelfde belangstelling: er waren 37 toehoorders. Het voorjaarsprogramma werd afgesloten op 25 mei, met een lenteconcert gebracht door het kwartet Dulci Sono, bestaande uit vijf (!) jonge musici uit de eigen streek¹²⁷. Hun repertorium bestreek een ganse periode: van dansen uit de Renaissance tot hedendaagse composities. Er werden 71 luisteraars geteld.

Het winterprogramma 1985/86 omvatte 12 activiteiten. Een bezinning tijdens de vastenperiode is er niet meer op terug te vinden. Het vertrek van proost De Wulf was hier waarschijnlijk niet vreemd aan. De meeste activiteiten gingen door in de parochiale feestzaal, of in Onze Kring, naargelang het verwachte publiek. Voor enkele werd gebruik gemaakt van een lokaal in de jongensschool (Dr. Jules Persynplein) of zelfs van de vroegere jongensschool in het Rechtstro. Het programma begon op 27 september, met een gespreksavond over "Hormonen bij vlees", toen een actueel onderwerp¹²⁸. Het werd gebracht door de vzw Plattelandsontwikkeling. De reeds klassieke winterwandeling werd nu naar het najaar verschoven. Ze kende ditmaal een didactisch kantje: het betrof namelijk een paddenstoelenwandeling, die doorging in het Provinciaal Domein Puyenbroek. Als gids had men Bernard De Clercq gemobiliseerd, die zich uitmuntend kweet van zijn taak. Hij zou dit enkele jaren later nog eens mogen overdoen. Op 26 januari stond een bezoek aan Brugge geprogrammeerd. Op advies van de gidsenbond van de stad werd de "Guldenvlieswandeling" geselecteerd, ter vervanging van het origineel programma dat blijkbaar door stadsbemoeyenis niet kon worden uitgevoerd. Voor wat betreft de jeugdnamiddag werd het ditmaal over een andere boeg gegooid: geen jeugdtonel of poppenspel

---

127 Volgens de uitnodiging ...

128 We hebben van deze periode geen jaarverslag teruggevonden, zodat we niets kunnen vermelden over de belangstelling voor deze activiteiten. Het overzicht is gebaseerd op de opgemaakte planning en teruggevonden uitnodigingen.

deze keer. Op 10 februari bracht Francis Verdoodt een voordracht onder de titel: "Pa, er zit een dichter in mijn boom". Hij werd hierbij gesteund door de synthesizermuziek van Pieter Verlinden.

Op 15 februari was een muzieknamiddag geprogrammeerd, gebracht door mensen van eigen bodem en waarvoor men de nodige uitvoerders diende te ronselen. En dat bleken er heel wat te zijn. Er bleek namelijk een onvermoed aantal jonge muzikanten te wonen in Wachtebeke, dikwijls nog uit hetzelfde gezin afkomstig. De jeugdmuziekschool moet daar zeker voor iets tussen zitten. En het was "ernstige" muziek die gebracht werd, van de componisten Chopin, Mozart, Segovia, Grieg, Bach, Debussy, om er maar enkele te noemen. Het ging van een "Danserye" uit de zestiende eeuw tot muziek van Rubinstein. Jammer genoeg zijn gegevens over het succes van deze voorstelling niet bewaard gebleven. Het Df-bestuur had het idee een dergelijke activiteit om de drie jaar te plannen, naar analogie met de tentoonstelling van de plastische kunstenaars. Er kwam inderdaad nog een vervolg in 1989, maar verder is het bij een droom gebleven.

Er waren in 1986 twee filmavonden gepland, verzorgd door de "Vlaamse Explorators". De eerste was een oud-gekende, namelijk Reginald Hoyaux, die op 7 maart een film bracht over Maleisië, Borneo en Singapore. Zijn collega L. De Bruyne deed het op 18 april nog eens over met een vertoning over Taiwan. Afsluiter van het seizoen was eveneens een herhaling van een vroegere succesvolle activiteit, namelijk een bezoek aan het Verdronken Land van Saeftinghe.

Voor het seizoen 1986 / 87, dat aanving op 6 september, waren er elf activiteiten voorzien. Een aantal van tien activiteiten zou trouwens een vast streefdoel worden, maar zoals verder zal blijken werd dit aantal dikwijls overtroffen. Sommige jaren werd zelfs het dubbele aantal bereikt! Wat dit seizoen betreft zijn weer geen aanwezigheidscijfers beschikbaar. Genoemde zesde september betrof het een nieuwigheid, die een vast punt op het programma zou worden, namelijk een autozoektocht. In dit geval ging het om een tocht doorheen het land van Streuvels en Demedts. Het was geen organisatie van de lokale afdeling, maar van het nationaal bestuur en dit ter gelegenheid van de tachtigste verjaardag van André Demedts. Op 20 september volgde reeds een nieuwe activiteit, namelijk een "Café Chantant". Hierbij werd opgetreden door het Samankoor en door de groep "The Barbers Four", een zingend kwartet.

Ter gelegenheid van de jaarmarkt, op 8 november, startte het lokale Df-

bestuur nogmaals met een nieuw initiatief, hierbij geruggensteund door het hoofdbestuur. Voor de eerste maal ging toen het "Jaarmarktaperitief" door, waar alle leden en sympathisanten de verkrijgbare uitgaven van het Davidsfonds - zowel muziek als literatuur - konden bekijken. Tezelfdertijd kon ook het lidmaatschap worden vernieuwd voor het komende jaar. Dit aperitief, dat een vaste gewoonte zou worden tot op heden, maakte het voor de leden heel wat gemakkelijker om hun keuze van boek of plaat te maken en heeft dan ook steeds succes gekend. Bescheiden begonnen - enkel de zaterdag, van 15 tot 17 uur - werd dit later uitgebreid tot twee volle dagen (zaterdag en zondag). In het beginjaar 1986 moet dit voor het bestuur een drukke dag geweest zijn, want 's avonds ging nog het ledenfeest door. Waar opnieuw een aperitief kon worden gedronken, dit vanaf 19.15 uur. Na de maaltijd - met kabeljauw en parelhoen - kon een diareeks over Voeren worden bekeken.

Het kon niet altijd feest zijn. Op 12 december kwam pater Piet Cramer, toen nog pastoor te Desteldonk en het jaar daarop van Sint-Kruis-Winkel, praten over Tele-onthaal, waarvan hij één van de ondersteunende krachten was.

Op 2 maart 1987 werd voor de dertiende maal de jeugdnamiddag georganiseerd. Hij week opnieuw af van het gewone. Het bestuur besloot namelijk om de kinderen zelf een programma te laten samenstellen. Een uitnodiging werd verstuurd "*Aan alle creatieve, vindingrijke, muzikale, welbespraakte, optimistische Wachtebeekse kinderen*". Ze mochten een lied brengen, een kort toneelstukje, een gedicht, dans, een muziekstukje, ... kortom, vindingrijkheid werd gevraagd. Het bestuur zelf zorgde voor een quiz. Ook via de pers werd er propaganda gemaakt.

Er stonden dit seizoen twee wandelingen op het programma. Op 23 januari ging de winterwandeling door, die ditmaal in een speciaal kader werd gegoeten. Geopteerd werd namelijk voor een avondwandeling te Antwerpen, "*doorspekt met een alternatieve kroegentocht*" zoals de uitnodiging vermeldde. Hoeveel van deze kroegen er werden aangedaan kon niet meer achterhaald worden. Vermoedelijk waren het er een vijftal. In sommige werd gemusiceerd, in andere gezongen. En gedronken zal er natuurlijk ook wel zijn. De tweede wandeling, die het seizoen afsloot op 3 mei, betrof een bezoek aan het kasteel van Ooidonk, gevolgd door een wandeling langs de Oude Leie. En deze is in het geheugen bewaard gebleven wegens de gietende regen ...

Als startactiviteit voor het seizoen 1987 / 88 besloot men een lokale specialist uit te nodigen. Heemkundige Guy Hoebeke kwam op 21 oktober ver-

tellen over sagen en bijgeloof, een onderwerp waar hij zeer goed in thuis was (en is). Of er Wachtebekenaren na al deze verhalen over spoken en duivels, met schrik in de benen na afloop naar huis zijn getogen - het was immers donker - is niet bekend gebleven. De jeugdnamiddag, op 15 februari, werd opnieuw verzorgd door theater Repelsteeltje. Het vertoonde poppenspel - "De computer lekt!" - moet een onderwerp geweest zijn dat de jeugd aansprak. Deze voorstelling werd nog gevolgd door een quiz ingericht door het bestuur, waarbij de deelnemers ingedeeld werden in leeftijdsgroepen. Er werden 123 geïnteresseerde kinderen geteld. In dit seizoen ging opnieuw de kunstenaarstentoonstelling door. Gewoontegetrouw werd daar een gans weekend voor uitgetrokken, namelijk 12, 13 en 14 februari. De lokale kunstenaars namen opnieuw de ganse parochiale feestzaal in beslag. Er waren dat jaar 12 exposanten. Toch was het aantal belangstellenden teruggelopen vergeleken met vorige uitgaven: het werd geschat op 600, tegenover 1500 in 1985. Op 16 maart was een oude bekende uitgenodigd: pater Paul Beaus, die kwam spreken over "Waar staat het gezin vandaag?". Meer en meer jongeren gingen immers samenwonen, zonder te huwen, en het Davidsfonds vond dat toch wel een gedachtenwisseling waard. Voor de volgende activiteit (8 april) was opnieuw beroep gedaan op een lokale bekende. Louis Gommers, erkend vogelringer en wonende op de Walderdonk, kwam toen een diavoorstelling geven over "Ken je de vogels van bij ons?". Er werden 68 vogelliefhebbers gevonden die kwamen luisteren en kijken.

Op zondag 8 mei werd voor de eerste maal door het bestuur een fietstocht georganiseerd. Hij ging door in het Meetjeslandse krekengebied en stond onder de leiding van Robert De Lust, conservator van dit gebied. Hij had er trouwens op 28 april een voordracht over gebracht, waarop 53 toehoorders aanwezig waren. Hij behandelde er het ontstaan van het gebied, de fauna en flora. Niet alle toehoorders bleken sportievelingen te zijn, want op de aansluitende fietstocht verschenen er maar 32 personen. Het bestuur vond dit in elk geval voldoende om van een succes te kunnen spreken. Van dan af werd een jaarlijkse fietstocht een vast item op het Df-programma.

Bezoeken aan brouwerijen doen het altijd goed. Dat is bij de Df-Ieden niet anders. Het wekt dan ook geen verbazing dat het bezoek aan brouwerij Bios te Ertvelde, op 3 juni, 61 gegadigden trok. Men had er voor geopteerd, gezien de geringe afstand, de verplaatsing te doen met eigen wagen. Misschien niet de beste keuze, want Bios had toen pas twee nieuwe streekbieren van hoge gisting op de markt gebracht, en deze dienden uiteraard te worden geproefd.

Twee vaste punten op het Davidsfondsprogramma waren nog steeds de 11-juliviering en deelname aan de IJzerbedevaart. In 1988 besloot het lokale bestuur de 11-juliviering mee te maken op de Grote Markt te Brussel, georganiseerd door het centrale bestuur te Leuven. Er waren 27 gegadigden, waarmee de voorziene bus vermoedelijk niet gevuld was. De IJzerbedevaart ging dat jaar door op 28 augustus. Het aantal inschrijvingen lag niet hoog: het waren er enkel veertien. De bedevaart was uitgebreid tot een ganse dagtrip. Na de plechtigheid aan de IJzertoren werd een soldatenkerkhof in de buurt van Ieper bezocht en daarna de Menenpoort. Tenslotte werd nog een rondrit gemaakt door de West-Vlaamse heuvelstreek.

Het lokale Davidsfonds mengde zich in 1988 ook in de discussie met betrekking tot het nieuwe Wachtebeekse cultuurcentrum. Er diende immers een naam te worden gevonden hiervoor. Op advies van de Heemkundige Kring stelde het Davidsfonds, in een brief gedateerd 25 mei, de naam Maelstede voor. Immers, waar nu de ordinaire parking ligt voor het Cultuurcentrum, stond eeuwenlang een kasteeltje, dat in de landboeken van 1662 beschreven staat onder deze naam. Ook voor de bijhorende bibliotheek werd een naam voorgesteld, namelijk deze van de letterkundige en hoogleraar Jules Persyn, geboortig van Wachtebeke. Helaas, alle argumentatie was tevergeefs. Het cultureel centrum is gewoon Cultuurcentrum gebleven en de bibliotheek is een Openbare Bibliotheek gelijk zoveel andere.

Tijdens het seizoen 1988 / '89 was weerom een autozoektocht geprogrammeerd, opnieuw gepatroneerd door het Nationaal Secretariaat te Leuven. Hij ging door in het Land van Waas, onder de naam "Het land van Reinaart en van Wilderode". Wachtebeke plande de deelname aan deze tocht van ongeveer 60 kilometer op 25 september. Er waren 16 inschrijvingen. Ondanks dit relatief beperkte aantal zou aan nog meerdere autozoektochten, telkens georganiseerd door Leuven, worden deelgenomen.

Op 5 november ging het jaarlijkse inschrijvingsaperitief door, waar zich ongeveer 130 leden - familie inbegrepen - lieten zien. Vermoedelijk was niet alle drank opgebruikt, want de dag nadien kon men opnieuw aperitieven, muzikaal dit keer, want het gebeuren werd opgeluisterd door de lokale muzikanten Bart en Kristien Delen. Er waren een veertigtal toehoorders. November was vrij druk: er was de twaalfde van die maand immers nog een totaalprogramma over het werk van Anton Van Wilderode voorzien, dat doorging onder de naam "Een vorm van Eeuwigheid". Het was bedoeld als eerbetoon aan deze Moerbeekse dichter, die dat jaar 70 geworden was. Een

verjaardagsgeschenk, volgens de uitnodiging. De voorstelling was een combinatie van woord, zang en dans en kon 76 aanwezigen boeien.

Begin 1989 waren opnieuw de lokale muzikanten uitgenodigd. Op 11 februari werden ze ingezet ten behoeve van een "Krokusconcert" dat doorging in de parochiale feestzaal. Helaas zijn hier geen verdere gegevens meer over gevonden. Succes verzekerd had men met Louis Verbeek, die op 4 maart opnieuw naar Wachtebeke kwam afgezakt met zijn programma "In het Land van de Glimlach". Deze voorstelling was georganiseerd in samenwerking met het lokale CMBV. Het was Louis zoals we hem kennen van zijn "stukjes": "*een vleugje melancholie, een snuifje levenswijsheid, spitsvondig en kruidig*", aldus de uitnodiging. De maand daarop was de activiteit ernstiger van aard: dokter Immersoete kwam toen spreken over reuma. In mei ging dan de fietstocht door, die dat jaar rondom Wachtebeke liep en daarom de passende naam van "Onze eigen groene gordel" had gekregen. Dat "eigen" mag trouwens niet te nauw geïnterpreteerd worden: dikwijls werden ook omliggende gemeenten aangedaan, zoals Sint-Kruis-Winkel. Het succes was groter dan het jaar voordien: er waren 53 deelnemers, wat nog zelden zou geëvenaard worden.

Het is vast te stellen dat het activiteitenprogramma van de Df-afdeling Wachtebeke toen voor een groot deel bestond uit vaste items. Zo was er in januari het ledenfeest, dat nog steeds doorging, gevolgd door een jeugdnamiddag in februari of maart. Zoals reeds vermeld waren de 11-juliviering en de IJzerbedevaart eveneens vaste agendapunten. Ook een fietstocht mocht niet meer ontbreken. De wandeling - al of niet in de winter - en de autozoektocht kwamen niet elk jaar voor, maar toch frequent. En het jaarlijkse inschrijvingsaperitief mag evenmin vergeten worden, want dit vergde telkens heel wat inzet vanwege de bestuursleden. Samen was dit reeds goed voor 7 of 8 activiteiten, wat voor sommige jaren de helft van het programma betekende. Mettertijd zouden enkele items hiervan wegvallen. Andere zouden in de plaats komen, zoals het bijwonen van een muziekconcert. Het kan trouwens niet ontkend worden dat Df-Wachtebeke in deze periode een enorme activiteit ontwikkelde. Zo stonden er voor het ganse jaar 1989 niet minder dan 23 activiteiten op het programma! Tellen we alle genoteerde deelnemers op, dan komen we uit op een totaal van 716. Hier is wel het inschrijvingsaperitief bij inbegrepen, met een geschat aantal van 120 bezoekers. Zoals vermeld gingen ook enkele activiteiten door in samenwerking met andere verenigingen. Brengen we het inschrijvingsaperitief niet in rekening, dan kenden de 22 resterende activiteiten een gemiddeld bezoekersaantal van 27. Er waren dat jaar geen verplaatsingen

voor van een opera- of toneelvoorstelling. Het kan trouwens niet ontkend worden dat verplaatsingen het doorgaans heel wat moeilijker hadden om publiek te trekken dan activiteiten uitgevoerd op eigen bodem. Al zijn ook op deze regel wel de klassieke uitzonderingen te vinden, zeker wanneer met andere verenigingen werd samengewerkt. In latere jaren zou er trouwens een positieve evolutie plaatsvinden.

Het voorgaande kan worden gestaafd aan de hand van de geplande daguitstap van 3 september 1989. Bedoeld als een dagje voor het ganse gezin in Bokrijk, zijn slechts acht deelnemers vermeld. Of dit het aantal deelnemende families betrof of enkel acht individuele personen, is niet duidelijk, maar het blijft een beperkt aantal. De genoemde klassieke uitzondering wordt dan weer bewezen door de autozoektocht. Misschien omdat die met het eigen voertuig kon uitgevoerd worden? In elk geval deed hij het beter dan de vorige keer. Het aantal deelnemers betrof ongeveer het dubbel, namelijk 29. Nochtans lag de onderzochte streek ditmaal niet bij de deur, maar helemaal in de Westhoek: "Het land van Ieper en IJzer".

Aangezien wij allen meer en meer Europeeër worden, kon een bezoek aan het Europees parlement te Brussel niet uitblijven. Dit ging door op 10 oktober, terug in samenwerking met C.M.B.V. Gids was het Vlaamse parlements lid Guido Naets en er waren 46 gegadigden. Aangezien men toch in Brussel was, en cultuur hoog in het vaandel geschreven stond, werd de dag vol gemaakt met een bezoek aan het gekende Hortahuis. Dit werd gevolgd door een rondrit door de stad waarbij nog andere, minder bekende huizen ontworpen door architect Horta in het vizier werden genomen.

En er stond nog cultuur op het programma die maand. Jan Coeck, docent aan het Lemmensinstituut, kwam op 24 oktober praten over "Luisteren in de stilte". Hij liet zijn toehoorders, die met 44 waren, niet enkel luisteren naar muziek, maar trachtte hen ook deze te doen begrijpen en te beleven.

Obesitas was een woord dat misschien velen nog niet kenden, maar dat gezonde voeding een must is, was een onderwerp voor debat op 17 november 1989. Het ging door onder de titel "Liever rond dan gezond?" en er waren ook lokale Wachtebekenaren bij betrokken. Moderator was Johan de Gendt en panelleden waren dokter De Smet, apotheker Hallynck, Df-bestuurslid Jef Kinget die de VELT¹²⁹ vertegenwoordigde, Martine Van Hecke (diëtiste) en mevrouw Snoeck (huishoudregentes). Zoals uit dit

panel blijkt, ging het hoofdzakelijk over geneesmiddelen, beweging, voeding, stress, en biologisch tuinieren. De lokale bibliotheek droeg zijn steentje bij door het opzetten van een boekenstandje in verband met voeding. Er waren 48 nieuwsgierigen die kwamen luisteren naar de mening van deze experts, wat een goed resultaat mag genoemd worden. Er was dat jaar ook een kerstprogramma voorzien. "Het begon allemaal met een kind" was een voorstelling gebracht door Ann Leysen uit Bonheiden en Guy Kestens uit Keerbergen. Zij brachten voor een publiek van 54 toeschouwers een afwisseling van voordracht, zang en gitaarspel.

Het jaar 1990 telde opnieuw een hoog activiteitenaantal: het waren er 19. Iets minder dan het vorige jaar dus, maar ruimschoots voldoende en voor elk wat wils. Het ledenfeest, dat hoofdzakelijk uit een maaltijd bestond, ging door op 14 februari, in de parochiale feestzaal. Het bestond ditmaal uit een Chinese maaltijd, waaraan een gesprek over de Chinese keuken aan vooraf ging. Maar natuurlijk was proeven het voornaamste, wat de 51 aanwezigen dan ook deden. Poppentheater Repelsteel begon een vaste waarde te worden. Hun succes taande niet, dat bewezen de 145 aanwezige kinderen die op 26 februari de voorstelling van "Wie niet weg is, is gezien" bijwoonden. Dat moet een herhaling geweest zijn van 1982. Zoals op vorige kindernamiddagen ook reeds het geval was, was er ook een quiz aan gekoppeld waarbij een indeling per leeftijdsgroep werd doorgevoerd.

Politiek gebonden activiteiten konden doorgaans slechts op een matige belangstelling rekenen. Een deelname aan een betoging te Brussel, ingericht door het Vlaams actiecomité (6 mei) kon slechts tien lokale Df-leden lokken. De 11-juliviering te Gent, die doorging in het NTG-gebouw, telde er negen en de jaarlijkse IJzerbedevaart twaalf. Moderne kunst kende eveneens weinig liefhebbers. Nochtans betrof het een zeer bekende naam: het ging namelijk om de tentoonstelling van werk van de schilder Magritte in het Museum voor Moderne Kunst te Oostende. Toch waren hier op 15 augustus amper zeven gegadigden voor te vinden. Niet veel beter deed het de musicalvoorstelling in de Koninklijke Vlaamse opera te Antwerpen. Tien Wachtebeekse (of Winkelse) Davidsfondsleden woonden er de voorstelling bij van "Dear fox" op 18 september. De wandelzoektocht in Leuven, de "*stad van boeken, bouwers en brouwers*", lokte er veertien. Geen hoge cijfers! Zoals hierboven gezegd: verplaatsingen kenden slechts beperkt succes. En nog was het in 1990 niet gedaan, want er volgde nog een bezoek aan de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis te Brussel, op 28 oktober. De overzichtstentoonstelling "Bij de Inca's" zag negen Df-leden voorbij komen. Een concert te Oudenaarde op 13 oktober, gegeven in

het kader van 115 jaar Davidsfonds, trok nauwelijks twaalf deelnemers. Gezien het vorige is het verbazend dat voor een bezoek aan theater Arca te Gent (22 december) dan weer 27 leden inschreven. Het was dan ook meer dan theater alleen: men kon het grimeren bijwonen en er werd door theaterpedagoge Chris De Bruycker een inleiding gegeven op de voorstelling van het stuk "Krankheit der Jugend". Omdat het geheel reeds begon om 15 uur, was er voor het optreden kaas en wijn voorzien in de nabijgelegen "De Tap en de Tepel".

Andere activiteiten konden op meer belangstelling rekenen. Een winterse natuurwandeling in het Zwin op 18 februari 1990, onder leiding van twee natuurgidsen, bracht 52 liefhebbers op de been, waaronder 8 kinderen. Op 3 april kwam Hugo Van de Voorde een stukje geschiedenis opfrissen met zijn voordracht "Van Bastille, Boerenkrijg en Tricolore". Daar waren toch 36 toehoorders komen opdagen. Mogelijk met een beetje heimwee in het hart werd een vroeger stukje Vlaanderen bezocht op 4 juni. Het lokale Df begaf zich toen met 55 man - een bus vol - "Over de Schreve", in Frans-Vlaanderen. Gids De Gerssem uit Poperinge had voor een boeiend dagprogramma gezorgd, waaronder een bezoek aan de pastoor van Arneke behoorde die zijn bezoekers "in 't Vlemsch" te woord kon staan. De oorlog is in deze streek nooit ver weg. Een bezoek aan een Brits militair kerkhof uit de Eerste Wereldoorlog kon dan ook niet ontbreken, evenmin als aan het Blockhaus te Eperlecques, een V2-basis uit de Tweede Wereldoorlog. Casselberg en Catsberg - de Vlaamse "bergen" - werden eveneens beklommen, waarna de tocht eindigde met een warm avondmaal in Poperinge.

Iets gans anders – en uniek - was het bezoek aan de werf van de Liefkenshoektunnel die toen in opbouw was, op 28 september. Gids hierbij was dhr. Van Assche, werfleider bij de bouwfirma De Meyer. Er waren hier 27 geïnteresseerden voor te vinden. Eén van de laatste activiteiten in 1990 was een voordracht gegeven door Jan Coeck, docent aan het Lemmensinstituut en die het jaar voordien eveneens zijn opwachting had gemaakt. Ditmaal had hij het over "Humor in de muziek". Of het aan de humor lag of aan de muziek is niet duidelijk, maar hij kon, wat voordrachten betreft, dat jaar de meeste aanwezigen tellen: het waren er 53. Zijn opvolger, dokter Joost van de dienst longziekten van het Universitair Ziekenhuis te Gent, kreeg er 38 bijeen. Zijn voordracht, samen met een dia-projectie en waaraan ook een debat gekoppeld was, ging over het toenemend probleem gevormd door allergie.

Voor de rest van de jaren negentig zijn geen jaarrapporten teruggevonden in het archief, zodat geen gegevens beschikbaar zijn van het succes - zeg

maar: het aantal deelnemers - van de diverse georganiseerde activiteiten. Enkel de bewaarde jaarprogramma's en uitnodigingen tot de activiteiten verschaffen nog een zicht op de verschillende gebeurtenissen. Zo is bekend dat het ledenfeest van 19 januari 1991 een bijzondere gebeurtenis was. Niet wegens het menu, waarvan het "piece de résistance" bestond uit tongfilets gevolgd door kwartels in groene pepersaus, maar wegens het feit dat het "Davidsfonds Wachtebeke en Sint-Kuis-Winkel" zijn eigen vlag kreeg. Dat mocht wel, na bijna 60 jaar activiteit! En het was niet zomaar een vlag: ze was volledig geborduurd door één van de leden: mevrouw Rita Baudewyn-Van Rijckeghem. Ze heeft waarschijnlijk nooit genoteerd hoeveel uren werk ze daaraan besteed heeft. De vlag werd gewijd in de avondmis door pastoor Ryckaert. Voorzitter Irene Celie hield een passende toespraak, waarna de aanwezige leden aan hun feestmaal konden beginnen.

Voor de derde maal ging dat voorjaar de tentoonstelling van de lokale beeldende kunstenaars door, op 22, 23 en 24 februari. Plaats van het gebeuren was opnieuw de parochiale feestzaal in de Kerkstraat. Doordat ondertussen de afdeling Sint-Kruis-Winkel met deze van Wachtebeke gefusioneerd was, kwamen de kunstenaars van dit buurdorp eveneens in aanmerking om hun werk te presenteren. Het resultaat was een respectabel aantal deelnemers: er waren er niet minder dan twintig. De openingsreceptie werd ingeleid door Etienne Dhont, lid van de Raad van Beheer van het Davidsfonds en adjunct-adviseur bij de Provinciale Dienst voor Culturele aangelegenheden. De maand daarop, op 22 maart, werd opnieuw aangesloten bij een oude traditie. Het poëziegezelschap "Krokant Poëzie" bracht toen een paasprogramma onder de titel "Hij wandelt bij dageraad". De teksten werden begeleid met sfeervolle dwarsfluitmuziek. Dat niet alle Df-Ieden langslapers zijn, werd bewezen op zondag 5 mei 1991. Er ging toen een vroege-ochtendwandeling door, in de streek van Assenede. Men diende om tien na vijf reeds te vertrekken op het Dr. Jules Persynplein. Gids was dhr. Walter De Smet.

Het succes van de vorige buitenlandse uitstap zorgde er voor dat ook in 1991 een dergelijke activiteit werd gepland. Ditmaal ging de tocht niet naar het zuiden, maar naar het noorden.

Op tweede Pinksterdag, 20 mei, trok men naar de Hoge Veluwe, in Nederland, een natuurreserveaat van 5500 hectare. Daar kon gewandeld worden en het loslopende grofwild op de heide bewonderd worden van uit speciaal gebouwde kijkhutten. Daarna volgde nog een bezoek aan het Kröller-Müller museum, voornamelijk gekend voor de collectie van 278 werken van de schilder Vincent van Gogh.

Het Samankoor en het a-Capellakoor uit Ertvelde sloegen de handen in elkaar en brachten op 12 oktober de Kroningsmis van Mozart ten gehore, in de Wachtebeekse Sint-Catharinakerk. Voor ontspanning zorgde op 23 november Francis Verdoodt, met het solo-vertelprogramma "Het leven is een soep met vier mergpijpen", een uitspraak van Felix Timmermans. Het werd een mix van tekst en muziek. Zoals de titel doet vermoeden, was de tekst grotendeels gebaseerd op werk van Timmermans. De muziek die werd gebracht bestond uit oeuvre van de componisten Vivaldi, Ravel, Wagner, Puccini en anderen.

Een specialist in onze zestiende-eeuwse geschiedenis is Johan Decavele, toenmalig stadsarchivaris van Gent. Deze kwam op 20 december spreken over een onderwerp waarover hij eveneens een boek heeft gepubliceerd: "Keizer tussen stropdragers". Keizer Karel is nu eenmaal een boeiende en kleurrijke figuur, over wie heel wat te vertellen valt, niet in het minst over de haat-liefde verhouding tussen hem en zijn Gentenaars, een verhouding die doorwerkt tot de dag van vandaag. Zoals gewoonlijk bij dergelijke voordrachten ging deze door in de kleine zaal van Onze Kring in de Kerkstraat.

De winterwandeling van het seizoen '91/'92 ging door op 16 februari. Het bestuur was van oordeel dat Wachtebeke zelf nog voldoende mogelijkheden bood voor een dergelijke activiteit: het moest niet altijd ver van de deur zijn. Er werd gekozen voor een tocht rond de Langelede en de Oudenburgse Sluis. Of deze plaatsgebonden activiteit een ruim succes kende, is niet achterhaald. Op 14 maart werd opnieuw naar Gent uitgeweken, voor een theaterbezoek aan het N.T.G.. Daar werd een stuk van Molière opgevoerd met als titel "George Dandin", in een bewerking van Pjeroo Roobjee. Op zaterdag 16 mei ging het weerom richting Brussel, ditmaal voor een bezoek aan de toenmalige BRTN. De rondleiding duurde twee uur. 's Namiddags stond er iets gans anders op het programma, namelijk een bezoek aan de plantentuin van Meise. De serres, waarin toen ook een bijzondere tentoonstelling plaats vond over specerijen, werden bezocht onder de leiding van een gids.

De jaarlijkse familiale uitstap, op Pinkstermaandag 8 juni, voerde het lokale Davidsfonds dat jaar naar Maaseik en het nabijgelegen stadje Thorn. In dit pittoreske witte stadje werden de abdijkerk bezocht en de oude stads-kern, waarna een boottocht op de Maas de deelnemers naar Maaseik voer. Daar werd - uiteraard - de oudste apotheek van België bezocht en het marktplein. En er was nog meer: er werd zelfs een klank- en lichtspel in multi-vision bijgewoond, dat handelde over de ontstaansgeschiedenis van de stad. Jammer dat de dag moest eindigen in de regen.

Ter gelegenheid van het "Feest van de Vlaamse Gemeenschap" - vermoedelijk beter bekend onder de naam "11-juliviering" - werd er in 1992 aangeknoopt bij wat de uitnodiging noemde "*de onvergetelijke zangavonden uit (te) lang vervlogen tijden*". Het moest een "*vrolijke liedjesavond*" worden, met als thema "Zingen met het Vlaamse Volk". De tenor Gust Teugels en het plaatselijke Samankoor verleenden hun medewerking. Als lokaal voor de uitvoering was de jongensschool (Sint-Laurensinstituut) uitgekozen. Er werd de nadruk op gelegd dat iedereen welkom was, niet enkel Df-leden. Of deze avond een even groot succes kende als de avonden van weleer - we denken aan deze van de dertiger jaren, toen een dergelijk gebeuren een paar honderd man kon bekoren - is niet bekend, maar het valt te betwijfelen. Want dit waren inderdaad erg lang vervlogen tijden ...

Op 20 oktober 1992 ging het Davidsfonds Columbus achterna, althans, toch in gedachten. Wim Daems kwam spreken over de ontdekking van Amerika, en wat men zich van zo'n reis, eind vijftiende eeuw, wel moest voorstellen. De voordracht ging door in Onze Kring. Een ernstig en actueel thema kwam aan bod op 9 december. In samenwerking met Ziekenzorg CM verzorgde het lokale Df toen een informatieavond over palliatieve zorgen, "*door mensen die er dagelijks mee bezig zijn*". Bedoeld hiermee waren Jan De Meester, die het had over gespecialiseerde instellingen, en Lut Celie, van het Kinderkankerfonds-UZ te Gent, die sprak over thuisbegeleiding en -behandeling van kinderen met kanker. De toegang was gratis, maar er werd een vrije gift gevraagd voor de genoemde werken.

Het jaar 1992 sloot af met een bezoek aan de tentoonstelling te Leuven "Van Silex tot Chip - Alles over de Aarde". De reis - niet meer dan een halve dag - was georganiseerd door het gewest Bloemenstreek, waar het Df-Wachtebeke toen bij aangesloten was. Het is de enige maal dat we Wachtebeke zien deelnemen aan een activiteit georganiseerd door het gewest, de periode van het gewest Kanaalzone uitgezonderd. Het aantal deelnemers is niet bekend, evenmin als van de vorige genoemde activiteiten.

In 1992 bestond het Davidsfonds, althans de vroegere afdeling Wachtebeke, 60 jaar. Dit werd opnieuw gevierd, maar, net zoals tien jaar ervoor, het jaar erop: namelijk met het ledenfeest op zondag 24 januari 1993 dat daardoor een bijzonder tintje kreeg. Om 10.30 uur was er een hoogmis in de Sint-Catharinakerk, opgeluisterd door het Samankoor. Na deze mis verzamelden alle ingeschreven leden in de parochiale feestzaal, waar ze konden genieten van een muzikaal aperitief, gevolgd door de familiale feestmaaltijd. Dit was

een "buffet van oude Vlaamse streekgerechten uit de tijd van toen", zoals konijn met pruimen, fricandon met kriekjes, Gentse waterzooi en dergelijke. Als dessert mocht de rijstpap met bruine suiker zeker niet ontbreken, net als (Wachtebeekse?) vlaaien. Verondersteld mag worden dat iedereen voldaan naar huis gegaan is.

Dat het Westen voor veel zaken schatplichtig is aan de Islam wordt tegenwoordig wel eens vergeten, maar in 1993 bleek dat nog anders te zijn. Wie over de Islam sprak, dacht hierbij aan zijn uitgebreide cultuur, die - bijvoorbeeld in Spanje - een ruim bouwkundig erfgoed heeft achtergelaten. Niet alleen Spanje, maar het ganse Westen heeft veel te danken aan de Islamitische cultuur, door zijn bijdrage aan de wiskunde, geneeskunde, filosofie, ...Over dit alles kwam Wim Verrelst een causerie houden op 12 februari, in Onze Kring.

Het voorjaar 1993 kende eveneens zijn klassiekers. Op 22 februari ging de jeugdnamiddag door: een twee uur durende "Hutseklutsshow" vol verrassingen. Er was weerom een wandeling, ditmaal in de Hoge Venen, die doorging op 1 mei, maar reeds op 20 april ingeleid werd door een voordracht met diamontage. Het werkjaar werd afgesloten met een fietstocht die dat jaar wat uitgebreider werd opgevat. Er werden namelijk twee routes uitgetekend: één van 50 kilometer "*voor de sportievelingen*" en een kortere van 28 kilometer, geschikt voor de ganse familie. Een 11-juliviering vinden we in 1993 niet terug, wel de IJzerbedevaart. In totaal waren er gedurende het seizoen 1992/1993 vijftien activiteiten gepland.

Iedereen heeft reeds van belangengroepen gehoord, of, zoals ze meestal genoemd worden, lobby- of pressiegroepen. Hoe deze werken en in welke mate de politici er door beïnvloed worden, werd op vrijdag 8 oktober 1993 naar voor gebracht door Frank Naert, hoogleraar aan de Erasmus Hogeschool te Brussel. Hij noemde zijn voordracht "De uitgeperste democratie", een niet bepaald opbeurende titel. Het was één van de eerste activiteiten van het seizoen 1993/1994, waarin er in totaal vijftien voorzien waren, net zoals het vorige seizoen trouwens. En er werden nog meer problemen in het vooruitzicht gesteld. Daar zorgde de bekende professor Eric Suy voor, die het op 23 november had over "Het waanzinnige einde van de twintigste eeuw". Onderwerp was "*de ongekende vloed van immigratie en emigratie van zuid naar noord*". Hierbij werd de vraag gesteld of Europa dit wel aan kon. Om het antwoord te vernemen diende men wel op verplaatsing te gaan, want de voordracht ging door te Gent, in de Sint-Bavo humaniora. Onder het publiek bevond zich eveneens professor Vermeulen, een

kenner van het Midden-Oosten, die trouwens pas terug was van een reis door die regio. Na de voordracht van Suy gaf hij commentaar op zijn reis. Hij waarschuwde het publiek dat het Midden-Oosten een bom was, die vroeg of laat tot ontploffing zou komen. Velen moeten aan zijn woorden teruggedacht hebben, toen de echte bommen enkele jaren later begonnen te ontploffen.

Na deze eerder pessimistische boodschappen konden de leden van het Davidsfonds zich wat laten opmonteren door Francis Verdoodt, die te Wachtebeke trouwens geen onbekende meer was. Hij kwam op 27 november teksten en liedjes brengen van Louis Verbeeck, onder de titel "Harten is troef". Hij werd daarbij muzikaal omkaderd op synthesizer door Marcel Steckx. Het geheel was een soort eerbetoon aan Verbeeck, die trouwens reeds meerdere malen te Wachtebeke opgetreden had en toen zestig was geworden.

De laatste jaren stond regelmatig een fabrieksbezoek op het programma van het Davidsfonds, waaronder de elektrische centrale van Langerbrugge. Op zaterdag 11 december kwam de suikerfabriek van Moerbeke-Waas aan bod. Het was trouwens de laatste activiteit dat jaar. Het jaar daarop, 1994, kende als eerste hoogtepunt de vijfde Kunsttentoonstelling, gedurende het weekend van 25, 26 en 27 februari. Er waren negentien deelnemende kunstenaars. Wie van een spannend verhaal hield kwam aan zijn trekken op 25 maart. Toen was dhr. Ryserhove uitgenodigd, die het had over de mysterieuze moorden van Beernem in het begin van de twintigste eeuw. Hij heeft daar trouwens enkele boeken over gepubliceerd. Niemand kon dit verhaal spannender vertellen dan hijzelf. Het feit dat er wat hogere adel bij te pas kwam maakte het natuurlijk nog geheimzinniger. Temeer omdat de auteur mondeling wel iets meer durfde vertellen dan hij op papier had gezet.

De jaarlijkse familiale uitstap voerde het Df op 30 april naar Zeeuws-Vlaanderen en Middelburg. Er was dat jaar ook een nieuwigheid voorzien, namelijk een boottocht. Een reeds aangekondigde tocht met de milieuboot kon niet doorgaan, maar er was voorzien in een alternatief. Het zou een tocht op de Rupel worden, met een gids. Vertrek en aankomst waren voorzien vanuit Klein-Willebroek (Boom). Verder was er die zomer opnieuw de Wachtebeekse Groene Gordel, de fietstocht in eigen streek, die doorging op 12 juni.

Het seizoen 1994/1995 was, met zijn zeventien geplande activiteiten, iets drukker dan het voorgaande. Het begon op 13 september, met een reeks van drie voorstellingen die handelden over muziek. In samenwerking met de

BGJG en het Samankoor werd toen een eerste avond georganiseerd, waar klassieke muziek uit de baroktijd werd ten gehore gebracht. Het bleef daar niet bij: op 11 oktober kon opnieuw naar klassieke muziek worden geluisterd, nu naar Mozart. Daar kwam mevrouw Van de Rostijne uitleg over geven. De derde voorstelling - nog steeds met dezelfde organisatoren - werd gebracht op 8 november, eveneens door mevrouw Van de Rostijne, dit het ditmaal had over de periode van de romantiek. Dat het een erg muzikaal seizoen was, werd bewezen op 25 november, toen het Lokers Kamerorkest Convivium Musicum, onder leiding van Jo Van Eetvelde, op bezoek kwam. Het concert ging door in de Sint-Laurensjongensschool. Buiten de reeds genoemde organisatoren waren hier ook de Seniorenclub, het Jeugdmuziekatelier en de Kristelijke Bond voor Gepensioneerden bij betrokken, zodat men op een talrijk publiek kon rekenen.

Een autoriteit op het vlak van militaire oorlogsgeschiedenis is professor Luc De Vos van de Koninklijke Militaire School. Op 17 november kwam deze naar Wachtebeke afgezakt. Men vierde dat jaar immers voor de vijftigste maal de bevrijding na de Tweede Wereldoorlog, en professor De Vos kwam vertellen hoe dat in zijn werk gegaan was, die tocht van Normandië tot de Ardennen.

Wie graag naar de sterren keek, kwam aan zijn trekken op 10 februari 1995. Er was toen een bezoek aan de sterrenwacht van de Gentse Rijksuniversiteit gepland. Het weer was niet ideaal, maar ook niet zo slecht dat er niets te zien viel. Nieuwe ontdekkingen werden er weliswaar niet gedaan, maar de rode kleur van Mars was toch te onderscheiden. En dat sterrenkijkers het erg koud kunnen hebben als ze het dak op moeten, zeker in februari, hebben de deelnemers ook ondervonden. Op 21 maart kwam voor de eerste maal journalist Freddy De Pauw naar Wachtebeke. Als kenner van Oost-Europa had hij het over "Oost-Europa: vijf jaar na de val van de muur". Er was dat seizoen geen winterwandeling, maar wel een natuurwandeling van ongeveer twee en een half uur. Deze ging door op 23 april en Gert Du Cheyne was de gids. Bezocht werd de omgeving van de Etboshoeve te Eksaarde.

Journalist Freddy De Pauw keerde reeds spoedig terug naar Wachtebeke, meer bepaald op 17 oktober. Hij had het nu over "De Firma Maffia". We denken dan onmiddellijk aan Italië, maar dat de mafia ook duidelijk haar greep heeft op Oost-Europa wist hij onweerlegbaar aan te tonen. Wie van necropolen hield, kon zich dezelfde maand nog uitleven in een bezoek aan het gekende Schoonselhof van Antwerpen. Onder leiding van een gids werd

deze toch wel erg merkwaardige begraafplaats bezocht, waarbij stil gestaan werd bij diverse opvallende funeraire monumenten en enkele graven van gekende persoonlijkheden.

Dat het "Wachtebeeks" niet het enige beroemde - of beruchte - dialect is wisten we al lang, maar het werd nog duidelijker door de causerie die professor Taeldeman kwam geven op 25 oktober 1995 in De Kring. De uiteenzetting van de prof, doctor in de Nederlandse taalkunde en dialectologie, is velen lang bijgebleven. Enkele "*rasechte Wachtebekenaren*" zorgden voor de nodige ondersteuning. Het jaar 1995 werd afgesloten met een unieke vertelavond op 8 december. Jacques Lesage, leraar Nederlands, geschiedenis en verbale expressie, bracht toen het verhaal van "De bende van Bakelandt" uit de Franse tijd. Het werd een boeiende avond, waarop de aanwezigen "*de waarheid en niets dan de waarheid*" over deze zaak konden vernemen.

Begin 1996 stond opnieuw een winterwandeling op het programma. Op 18 februari, in de namiddag, trokken de Davidsfondsleden naar het Provinciaal Domein Het Leen, te Eeklo. Gids ter plaatse was Marc Boone, die de bezoekers wegwijs maakte in dit 214 hectare groot terrein en die de nodige uitleg verstrekke over planten en dieren. De jaarlijkse kindernamiddag, die zoals gewoonlijk doorging tijdens de krokusvakantie, bracht ditmaal buikspreker Gert Boulart naar Wachtebeke, naar verluidt reeds voor de derde maal. Meer diepzinnig ging het eraan toe op 15 maart, toen professor emeritus Ulrich Libbrecht een causerie kwam houden over Oosterse Filosofie. Volgens de uitnodiging was het "*een confrontatie van natuur, religie en wetenschap uit het Oosten met de westerse opvattingen hieromtrent*".

De familiale uitstap die doorging op 1 juni telde een vijfendertig deelnemers. Dit keer stond Henegouwen op het programma. In de voormiddag werd de stand Mons bezocht, waar een Nederlandstalige gids de bezoekers doorheen de stad leidde. In de namiddag dook men de geschiedenis in. En wel de zeer oude geschiedenis: het bezoek aan de Archeosite van Aubechies voerde de deelnemers terug naar de tijd van Oude Belgen en Romeinen, en zelfs nog vroeger, tot het stenen tijdperk. Een gans dorp is daar immers opgebouwd zoals het er in die tijden moet hebben uitgezien. Kortom, een soort Bokrijk maar dan betreffende de periode van enkele duizenden jaren terug. Enkele aanwezige "Oude Belgen" zorgden voor een visuele uitbeelding van het leven uit die tijd en waar nodig gaf de aanwezige gids nog bijkomende uitleg. De dag werd afgesloten met een wandeling door het bos van Kluisbergen, waar ook het avondmaal werd genoten.

Het najaarsprogramma van 1996 kende, naast de jaarlijkse autozoektocht en de open deur dagen ter gelegenheid van de jaarmarkt (het zogenaamde inschrijvingsaperitief), nog twee bijzondere activiteiten. De nieuwe spelingsregels maakten het veel mensen vrij lastig om foutloos te schrijven. Taalleraar Patrick Brems trachtte daarin verandering te brengen, door het "Taalspel" dat hij bracht op 4 oktober. De krachtlijnen, vuistregels, de uitzonderingen die de regel bevestigen, ...werden door hem op een speelse manier uitgelegd, onder andere met behulp van taalspelletjes. Professor Libbrecht, die het vorig seizoen had over Oosterse filosofie, was er op 19 november terug met een gans ander onderwerp. Zijn causerie "In arren moede" maakte alle aanwezigen duidelijk dat armoede niet enkel een item is uit de derdewereldlanden, maar dat deze evengoed voorkomt in het rijke westen, België niet uitgezonderd.

Het jaar 1997 begon met drie activiteiten die we reeds kennen van vorige jaren: het ledenfeest op 19 januari, de jeugdnamiddag op 13 februari en, eveneens in februari, opnieuw een kunsttentoonstelling. De uitnodiging voor deze laatste vermeldt achttien deelnemers, waaronder twee uit Sint-Kruis-Winkel. Ditmaal was er het weekend van 14, 15 en 16 februari voor uitgetrokken. Op 2 maart ging er "Een dagje Joodse Cultuur in Antwerpen" door. De Joden behoren reeds lang tot het vertrouwde straatbeeld in Antwerpen, maar toch weten we weinig van hun cultuur. Deze wandeltocht moest daar verandering in brengen. Onder leiding van een gids werd de Joodse gemeenschap bezocht, waarbij ten gepaste tijde ook uitleg werd verstrekt door Joden zelf. Ook een joodse winkel kon worden bezocht en er werd zelfs "koosjer" gegeten. De dag eindigde in het park, door de Antwerpenaren "Jodenpark" genoemd wegens hun talrijke aanwezigheid aldaar. Dat het ondertussen flink beginnen regenen was, moesten de deelnemers er maar bij nemen ...

Reeds geruime tijd nemen depressie en stress toe in onze maatschappij. Het onderwerp werd – en wordt - dan ook steeds meer behandeld in allerlei artikels en voordrachten. Df-Wachtebeke wilde daar eveneens op inpikken en nodigde daarom op 22 april Bob Vansant uit, die dit onderwerp behandelde onder de titel "Wacht niet tot het donker wordt". Hij zette in een boeiende causerie de oorzaken van deze verschijnselen uiteen en de hulpverlening die hierbij te pas komt. Dat zijn eigen methode van hulpverlening daarbij nogal wezenlijk verschilt van de traditionele medische methode was, voor wie de theorieën van Vansant kent, geen verrassing.

Op vrijdag 25 april 1997 verscheen lic. J. Laureys op het appel. Deze deskundige in taal- en volkskunde had het over "Wachtebeekse familienamen".

Deze causerie ging door in samenwerking met de B.G.J.G., de Heemkundige Kring en de Plaatselijke Openbare Bibliotheek. En natuurlijk waren er ook enkele rasechte Wachtebeekse inboorlingen aanwezig, die enkele typische "Wabeekse" bijnamen ("Iapnamen", zoals men gewoonlijk zegt) in herinnering brachten.

Niet enkel in het buitenland zijn er kastelen te bewonderen. Ook Vlaanderen is er van voorzien, maar deze zijn doorgaans minder bekend. Een "Historische kastelentrip in West-Vlaanderen" moest daar verandering in brengen. Op 24 mei werd dan ook naar het neogotische kasteel van Loppem gereisd, waar door een gids uitleg werd verschaft. Daar bleef het niet bij. In de namiddag stonden nog de kastelen van Ingelmunster en Wijnendale op het programma, waarna met een warm avondmaal werd afgesloten. Hiermee was trouwens het ganse seizoen 1996/1997 bijna aan zijn einde gekomen. Op 15 juni volgde nog enkel de jaarlijkse fietstocht ("Onze vijfde Groene Gordel") en, gedurende de zomer, de 11-juliviering en de IJzerbedevaart.

Het seizoen 1997/1998 kende een zwaar programma. Niet minder dan achttien activiteiten waren voorzien. Hier waren er wel enkele bij die georganiseerd werden door het Df-Oost-Vlaanderen en die doorgingen te Gent, zoals bijvoorbeeld de causerie van Mathias Storme over "De letter en de geest van de wet" (25 september) en de evaluatie van twee jaar werking van het Vlaams Parlement door Sooi Daems (25 oktober). Het is niet meer bekend in welke mate Wachtebeke op deze vergaderingen vertegenwoordigd was. De eerste "Wachtebeekse" activiteit is terug te vinden op 5 oktober, toen een natuurwandeling plaats vond in het Heidebos. Deze was georganiseerd in samenwerking met vzw Natuurreservaten, die dit terrein pas het jaar voordien aangekocht hadden. Natuurreservaten leverde ook gids Gert Ducheyne, die voor het lokale Df trouwens geen onbekende meer was. Aangezien het dat weekend de nationale vogelkijkdagen waren, werd natuurlijk de aandacht speciaal toegespitst op onze gevleugelde vrienden.

Goede wijn behoeft geen krans en het was dan ook vrijwel onnodig om aan de Wachtebekenaren Louis Verbeeck voor te stellen, die op 24 oktober opnieuw naar de gemeente kwam afgezakt met zijn programma "Een zonnebloem in de veranda". Ook al wordt dit in de categorie "kleinkunst" ondergebracht, het brengen van een dergelijk succesvol programma lijkt toch eerder "Grote Kunst". Het aantal aan toehoorders is niet bewaard gebleven, maar we menen ons te herinneren dat de parochiale feestzaal opnieuw goed gevuld was.

Officiële "Kunst met Hoofdletter" bracht de tentoonstelling "Brussel - Parijs", die door het lokale Df en de B.G.J.G. bezocht werd op 23 november. Deze tentoonstelling, van hoofdzakelijk schilderijen, vond plaats in het Gentse Museum voor Schone Kunsten, dat toen zijn tweehonderdste verjaardag vierde. Het was een enige gelegenheid om diverse topwerken te bewonderen, die onder andere afkomstig waren uit het Parijse Musée d'Orsay. Het aantal deelnemers was een succes, in die zin dat er een opdeling diende te worden gemaakt in diverse groepen, elk onder leiding van een gids.

Gepatroneerd door het hoofdbestuur te Leuven, werd het een jaarlijkse gewoonte van een muziekconcert te organiseren gewijd aan een welbepaalde componist. Op 12 december 1997 werd het een Schubert concert. Men moest er zich wel voor verplaatsen naar de concertzaal De Singel in Antwerpen. Opnieuw zijn geen gegevens teruggevonden over het aantal deelnemers.

De eerste activiteit van het jaar 1998 bestond uit het ledenfeest, ditmaal gecombineerd met een winterwandeling. Deze ging door op 25 januari, in het krekengebied van het Meetjesland. Na afloop kon worden genoten van een palingdiner in het restaurant Scala te Watervliet. Dat mensen ernaar streven oud te worden, althans onder "leefbare" omstandigheden, weten we allen. Maar of we werkelijk kans maken om 120 jaar oud te worden, is weer een andere vraag. Wie daar meer wilde over weten mocht de causerie van dokter Lucien De Cock op 13 februari zeker niet missen. Als internist-geriater wist hij niet alleen alles van levenselixiren, verjongingsbronnen en ander bijgeloof, maar kon hij ook boeiend vertellen over de huidige behandelingen die het ouder worden dragelijker kunnen maken. Maar dat het Df er niet enkel is voor ouderen, werd nogmaals bewezen door de organisatie van de jeugdnamiddag op donderdag 12 maart. Aangezien ze het nog altijd goed deden, was theater Repelsteeltje opnieuw te gast bij de kinderen. Er was ditmaal een opstelwedstrijd aan gekoppeld en er werd samengewerkt met de Plaatselijke Openbare Bibliotheek.

Brussel blijkt op het lokale Davidsfonds altijd een grote aantrekkingskracht uitgeoefend te hebben. Op 28 maart 1998 ging de uitstap naar het Vlaams Parlement. Op een teruggevonden lijstje staan de namen van 34 deelnemers vermeld. Er werd gereisd met de trein, een initiatief dat nog navolging zou vinden. Niet enkel het parlement werd bezocht, maar, in de namiddag, ook de stad zelf. De wandeling, onder leiding van een gids, duurde ongeveer drie uur.

Zoals al meerdere malen vermeld had het Df Wachtebeke en Sint-Kruis-Winkel reeds diverse kunsttentoonstellingen georganiseerd met lokale kunstenaars. Naar analogie hiermee had het hoofdbestuur uit Leuven op 10 mei 1998 een “Open Atelierdag” georganiseerd. Die dag zetten diverse Meetjeslandse kunstenaars de deur van het atelier wijd open om de bezoekers te ontvangen. Men kon er alle uitleg krijgen over hun werk, hun werkwijze, hun materiaal. Met demonstratie! En ze konden op ruime belangstelling rekenen.

De jaarlijkse “Wachtebeekse Groene Gordel” ging dat jaar door op 21 juni. Samen met het “Feest van de Vlaamse Gemeenschap” en de IJzerbedevaart (30 augustus) kwam hiermee een einde aan het programma van de eerste jaarhelft van 1998, waarin in het totaal 9 activiteiten georganiseerd werden. Aangezien het najaar 1997 er reeds 12 besloeg, kunnen we besluiten dat het seizoen 1997/1998 nog maar eens een drukke periode was geweest voor het bestuur.

Het volgende seizoen, 1998/1999, was, met zijn 16 activiteiten, wat minder druk. Het begon met een opstelwedstrijd, georganiseerd in samenwerking met de bibliotheek. Er waren vier categorieën, al naargelang de leeftijd. Categorie 4 was deze voor allen geboren voor 1981, zodat in principe alle leeftijden konden deelnemen. Het thema was “Verhalen uit ons dorp”. De prijsuitreiking had plaats op 18 oktober 1998, door een “*overbekend Vlaams mediafiguur*” zoals de uitnodiging vermeldde. De naam van deze persoon is niet bewaard gebleven.

Er kwam dat seizoen ook een oude bekende terug. Vorige keer had Freddy De Pauw het over de buitenlandse maffia gehad, maar blijkbaar is België daar ook niet helemaal vrij van. Weliswaar komt daar weinig revolveergeluk bij te pas, maar de witwasaffaires, bedrieglijke faillissementen en ander fraais maken duidelijk dat misdaad wel degelijk kan lonen, ook in ons land. Dit alles werd door journalist De Pauw aan zijn toehoorders uitgelegd op 20 oktober.

De Davidsfondsprincipes getrouw, kwamen er dat jaareinde ook nog twee activiteiten aan bod die met kunst te maken hadden. De eerste ging door op 28 november en bestond uit het bezoek aan de Dirk Bouts tentoonstelling in het Leuvense stadhuis. Deze tentoonstelling zelf was opgezet door het Davidsfonds Nationaal en kende een ruime belangstelling.

Het moet natuurlijk niet altijd schilderkunst zijn en daarom volgde er op 11 december “*een muzikaal avondje uit*”, in de Singel te Antwerpen. Het was eveneens een organisatie van het Df Nationaal. Het orkest Prima la Musica

bracht een dubbelconcert met werken van de componist Joseph Haydn. De Amerikaan Tom Beghin speelde enkele van Haydns klaviersonaten, op authentieke instrumenten. Het succes van deze actie is evenmin bekend, maar vermoedelijk was ze eerder beperkt, gezien de hoge toegangsprijs (minimaal 750 frank).

Het nieuwe jaar 1999 begon, traditiegetrouw, met het ledenfeest. Net zoals het vorige jaar bestond dit uit twee luiken. Dit zou trouwens een vaste praktijk worden, waarbij tenslotte de naam “ledenfeest” zou komen te vervallen. Gedurende de voormiddag werd een winterwandeling door het Heidebos ondernomen, onder leiding van de reeds welbekende gids Gert Du Cheyne. 's Namiddags ging dan het feestmaal door, in het nabijgelegen Peenehof.

De eerstvolgende activiteit waarvan in het archief gegevens terug te vinden zijn, is de causerie over Zuid-Afrika van 12 maart. *“Een toeristische en politieke verkenning”*, aldus de uitnodiging. Deze uiteenzetting werd gebracht door Chris Vervliet, die het land zeer goed kende en er trouwens een paar jaren verbleef. Als reisleider naar Zuid-Afrika kende hij niet alleen de toeristische aspecten zeer goed, maar wist hij ook boeiend te vertellen over de politieke problemen van dit land.

Nog dezelfde maand, op 27 maart, trokken de Df-leden op reis naar Frans-Vlaanderen. Het was lang niet de eerste maal dat deze streek bezocht werd. Ditmaal was het geen rondrit door het platteland, maar ging de tocht naar Arras, waar onder andere de Sint-Vaastabdij en de citadel werden bezocht. In de namiddag stond het oude stadsgedeelte van Rijsel op het programma. Er was daarbij nog een avondstop voorzien in de herberg van het Vlasmuseum te Kortrijk. Voor het goed verloop van dit alles zorgde gids Karel Claeys uit Roeselare. Het deelnemerslijstje vermeldt 44 namen.

Het spirituele werd in 1999 niet vergeten. Op 20 april kwam professor Marc Verhelst spreken over “God verstaan in deze tijd”. Deze lesgever in toegepaste theologie trachtte zijn toehoorders een inzicht te geven over de manier waarop in deze tijd het best over God kan worden gesproken.

Heel wat luchtiger ging het er op 29 mei aan toe. Er stond toen een avondwandeling door Gent op het programma, maar wel één van een speciaal soort. Er werd namelijk een “Amuse-Gueule-Route” afgewandeld, in groepjes van 15 personen, telkens onder leiding van een gids. Op een vijftal plaatsen werd een restaurant bezocht – groot of klein – waar telkens een hap(je) en drankje klaarstonden. Het geheel was georganiseerd door de vereniging Vizit en er waren 32 deelnemers. Het werd een gesmaakte tocht, niet alleen figuurlijk, maar dit keer ook letterlijk. Het seizoen 1998 / 1999 zat er toen grotendeels op. Op zondag 20 juni ging nog de “Wachtebeekse

Groene Gordel” door. De 11-juliviering en de IJzerbedevaart (29 augustus) waren, zoals gewoonlijk, de laatste activiteiten.

Het seizoen 1999 / 2000 bleek wat beperkter te zijn vergeleken met vorige jaren. Er waren toen 13 activiteiten voorzien, tegenover 16 het vorig seizoen. Het begon op 18 september, met de jaarlijkse autozoektocht ingericht door het nationaal bestuur. Althans, voor wie de tocht in groep wou meemaken, want in principe kon men deelnemen vanaf 26 juni tot 26 september. Hij ging door in het Pajottenland. Hoeveel liefhebbers er waren om de gestelde vragen gezamenlijk op te lossen is niet teruggevonden.

Keizer Karel is nu eenmaal één van de grote namen uit onze geschiedenis. Het zal dan ook geen verwondering wekken dat “onze Karel” – de Gentenaars vergeven ons de uitdrukking – nogmaals onderwerp van belangstelling was op 5 oktober. Het was echter niet zozeer de historische keizer die nu aan bod kwam, maar het beeld dat het volk van hem vormde. En dat blijkt nogal veelzijdig te zijn. Men ziet hem beurtelings als levensgenieter, hardvochtig heerser, grappenmaker, schelm, ... Noem maar op! Wie heeft nog nooit van de legendarische pot van Olen gehoord? Harlinda Fox wist deze legenden, sprookjes en anekdotes te brengen in een boeiende causerie die ze bracht voor 27 toehoorders.

Een cultuurorganisatie zoals het Davidsfonds kan het niet stellen zonder eveneens de muziek aan bod te laten komen. Dit seizoen zorgde opnieuw het nationaal bestuur uit Leuven hiervoor, met het bieden van de mogelijkheid tot het bijwonen van een optreden in het kader van het Festival van Vlaanderen. Het ging door in de Sint-Michielskerk te Gent, en betrof een uitvoering van “Die Schöpfung” van Joseph Haydn. Blijkbaar lag deze toen goed in de markt, gezien de uitvoeringen van zijn muziek die reeds het jaar voordien hadden plaats gevonden. Het aantal deelnemers (13) lag aanzienlijk lager dan het verwachte aantal, want er waren oorspronkelijk 30 kaarten gereserveerd. Een interessant onderwerp, maar dan van een totaal ander soort, was het bezoek aan het Campo Sancto te Sint-Amandsberg, waar 26 leden aan deelnamen. Op dit kerkhof, dat reeds uit de negentiende eeuw dateert, liggen diverse gekende persoonlijkheden begraven, onder de meest diverse graftekens. Voor die tijd vormde dit een unicum, want graftekens waren in die eeuw absoluut niet in de mode. Dit alles werd uitgelegd door gids Luc Leekens, die er nog enkele anekdotes wist aan toe te voegen met betrekking tot de overledenen in kwestie. Men staat er over verbaasd welke bizarre wensen sommigen nog hadden in verband met hun graf en hun herdenking! Meer wetenschappelijk was de causerie op 7 december, die han-

delde over biotechnologie. Deze werd verzorgd door het Vlaams Interuniversitair Instituut voor Biotechnologie, in de persoon van dr. ir. Houthave. Aan de voordracht was de weergave van een video en een interactieve computerpresentatie gekoppeld, die een historisch overzicht gaven over het ontstaan van biotechnologie. Eén van de kernvragen die men trachtte te beantwoorden was de impact op de volksgezondheid, zowel bij ons als in de derde wereld. Ook van deze avond zijn geen gegevens bewaard met betrekking tot de betoonde interesse.

HET VERHEVENSTE KAN NIET BESTAAN
ZONDER HET NEDERIGSTE.

Thomas a Kempis

WACHTEBEKE

Dat weer ééndrachtiger maken
van hoofd en hand, van kunst
en arbeid, blijft een van de
gewichtige vraagstukken, die de
wegbereiders van een vernieuwde
maatschappij onder de ogen moeten
zien.

A. Vermeylen

Kunsttentoonstelling 1982

VAN EIGEN BODEM

OPEN : VRIJDAG 26 FEBRUARI 20.00 - 22.00 uur

ZATERDAG 27 FEBRUARI 10.00 - 12.00 uur
15.00 - 21.00 uur

ZONDAG 28 FEBRUARI 10.00 - 12.00 uur
14.00 - 18.00 uur

Parochiale Kring
Kerkstraat
WACHTEBEKE

Programmafoldertje van de eerste kunsttentoonstelling in 1982.

In 1984 werd erevoorzitter Dewaele gevierd voor zijn 25 jaar lidmaatschap van het bestuur.

**bond van grote en jonge gezinnen — davidfonds
harmonie de eendracht — heemkundige kring**

**WAAR
DE MOERVAART
KRONKELT**

**een feestprogramma
rond de wachtebeekse
componist**

CAMIEL SAMAN

17. 18 en 25 FEBRUARI 84

feestzaal lyceum wachtebeke

**als in de tijd van . . . de lachende kanielkens:
koorzang . kluchtliederen . sketches . feestmuziek . solo.**

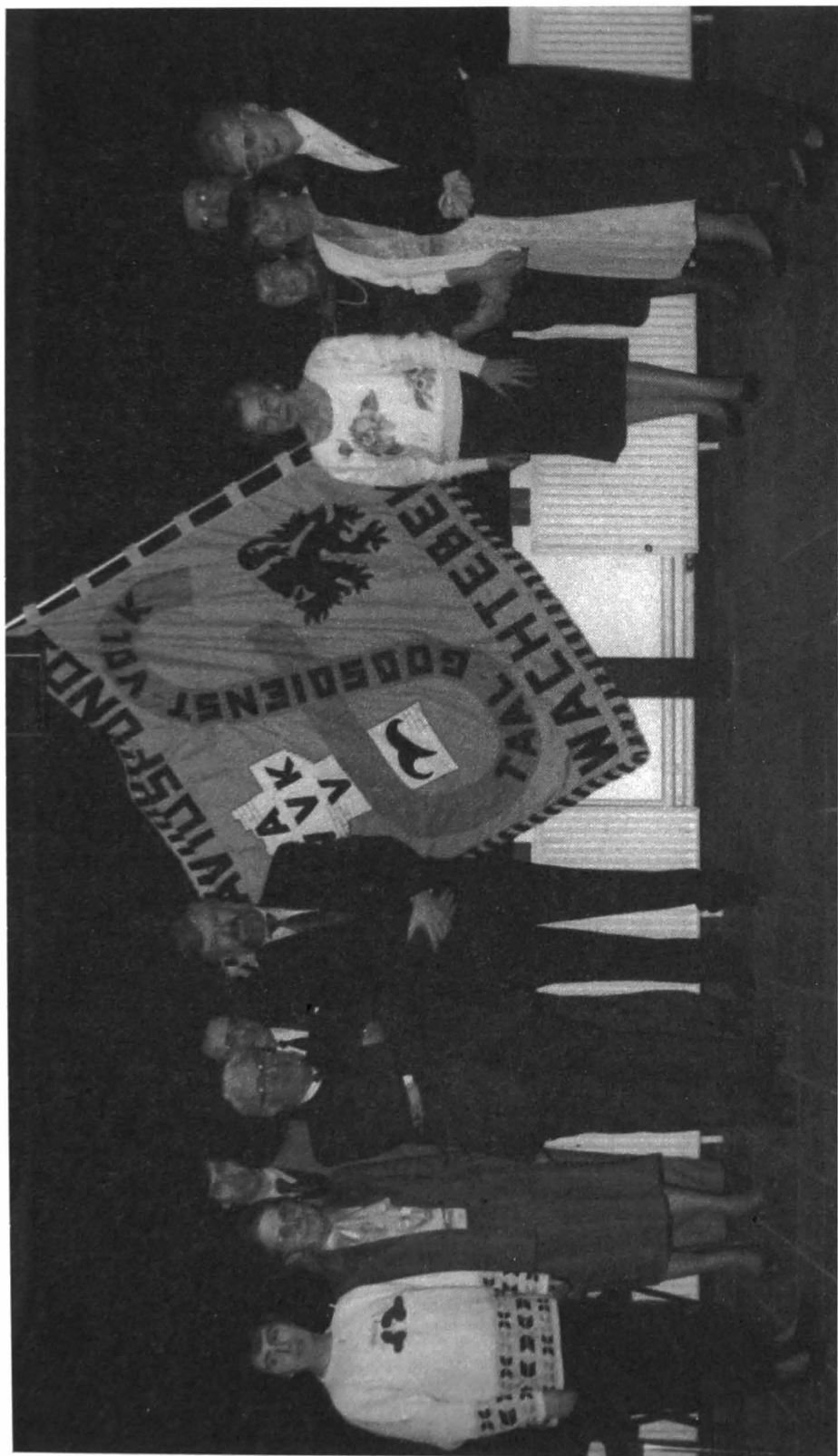
Affiche van de Samanviering in 1984.

*De twee presentators van de Samanviering:
Rita De Maesschalck en Hilaire Van De Voorde.*

*Het is duidelijk dat de lachende Kamielkens op de Samanviering niet konden ontbreken.
Paul Hesters en Gaston Van Hooreweghe waren uitstekende imitators.*

Zoals het een goede Vlaamse vereniging past, kreeg de lokale Df-afdeling Wachtebeke & Sint-Kruis-Winkel in 1991 haar vlag. Het toenmalige bestuur poseerde maar al te graag met de nieuwe aanwinst.

Van links naar rechts: Marleen Dhondt, Irene Celie, Kris Baudewijn, Evarist De Mol, Romain Haemers, Marc Van Grembergen, Rita Baudewijn – Van Ryckeghem, Lut Vuylsteke, An van den Boom, Jozef Kinget (achteraan), Brigitte Ryckaert.

Niet alle wegen zijn vlot begaanbaar in de Hoge Venen, zoals bleek tijdens de reis van 1992.

Voorzitster Irene Celie voert het woord tijdens de opening van de kunsttentoonstelling van 1991.

Bij het ledenfeest op 30 januari 1996 hoorden ook enkele serenades.

Tijdens de fietstocht van 1998 diende even bijgetankt te Lokeren.

11. De periode van Lut Everaert (2000 - ...)

Het jaar 1999 was voor het Df Wachtebeke & Sint-Kruis-Winkel een belangrijk jaar. Niet enkel voor deze afdeling trouwens, maar zelfs voor het ganse gewest. Het gewest Bloemenstreek, waartoe Wachtebeke toen behoorde, viel ten prooi aan een algehele hervorming en hield op te bestaan. De laatste gewestvergadering ging door te Zeveneken, op 28 september. De afdeling Wachtebeke & Sint-Kruis-Winkel zou nu bij het Meetjesland gevoegd worden. Voor deze lokale Df-afdeling waren de nieuwigheden echter nog groter. Voor voorzitter Irene Celie begonnen de jaren immers te wegen en, na twintig jaar trouwe dienst, wou ze haar functie beschikbaar stellen. Op vraag van Irene zelf, nam bestuurslid Lut Vuylsteke - Everaert de klassieke fakkel over, zij het onder enkele voorwaarden. Zo stelde ze voorop dat ze slechts een beperkt aantal jaren de voorzittershamer zou hanteren. Blijkbaar kreeg ze toch de smaak te pakken, want ze is voorzitter gebleven tot vandaag. Bij haar aanstelling rekende ze wel op de steun van een ondervoorzitter – taak die de bezige bij Irene op zich nam – en op steun van de ganse bestuursploeg. Er was echter nog meer: ook secretaris Marc Van Grembergen vond dat het tijd was dat een jongere zijn taak overnam. Daar zou het nieuwe bestuurslid Mario De Temmerman voor instaan. Nog een nieuwigheid voor 1999 is het feit dat we van medio dit jaar van elke bestuursvergadering een verslag terugvinden. Vooral op archivaerisch vlak vormen deze een belangrijke bron van gegevens. Het is bestuurslid Brigitte Ryckaert die, vanaf begin 2000, de taak van verslaggeefster op zich nam.

Vanaf de tweede helft van de jaren negentig van vorige eeuw begon het Davidsfonds zich op nationaal vlak meer te specialiseren in zijn activiteiten. Zoals vroeger beschreven, had het zich reeds toegelegd op een algemene culturele werking. Het Df ging nu het accent leggen op vier prioritaire terreinen: taal en lezen, geschiedenis, en kunst. Wel te verstaan zonder de principes van haar ontstaan te verloochenen, namelijk haar Vlaamse overtuiging en haar christelijke basis. Dit leidde tot tal van nieuwe of vernieuwde activiteiten. De opstelwedstrijden van vroeger werden omgevormd tot de Junior Journalist wedstrijd. In 2005 namen hier bijna 39.000 jongeren aan deel. De Universiteit Vrije Tijd startte in 1993. Jaarlijks worden er 150 cursussen gegeven, voor een 9.000 deelnemers. Sinds 2000 wordt er jaarlijks een themaweekend georganiseerd rond cultureel erfgoed. Passeerden onder andere reeds de revue: abdijen, burchten en forten, begijnhoven, belforten. Wegens het succes zijn sommige reeds aan een tweede uitgave toe, zoals de burchten en forten. En

daar bleef het niet bij. Zo werd sedert 2003 de Nacht van de Geschiedenis ingevoerd. Zelfs complete cultuurreizen, niet enkel naar Europese steden maar ook naar andere continenten, staan sedert 2004 op het programma.

Ondanks al het vorige blijft het uitgeven van boeken nog altijd één van de kerntaken van het Davidsfonds. Ook dit kent een grote bloei. Aan nieuwe titels geen gebrek. Verschenen er in 1982 per jaar ongeveer vijftwintig, dan zijn het er nu reeds meer dan honderd. Hierbij heeft men wel rekening gehouden met de vereiste dat het niet in de eerste plaats de aantallen zijn die tellen, maar wel de kwaliteit van de uitgaven. Met als resultaat dat deze er stevig op vooruit gegaan is.

Toch is het hoofdbestuur nog niet helemaal tevreden. Men is er van oordeel dat de kunst nog te weinig aan bod gekomen is. De komende jaren zou dit moeten veranderen. Muziek kwam wel reeds tot haar recht, bijvoorbeeld door de jaarlijkse concerten, waarbij telkens een bepaalde toondichter speciaal belicht wordt. Wat nog een beetje stiefmoederlijk behandeld wordt, zijn de beeldende kunsten en de podiumkunsten. Leuven zou daar de komende jaren wat willen aan doen. Het moet gezegd worden dat de lokale afdeling Wachtebeke & Sint-Kruis-Winkel, door hun driejaarlijkse kunsttentoonstelling, aan deze behoefte reeds gedeeltelijk voldoet. Nu indien mogelijk, de podiumkunsten nog...

Ondanks deze bloeiende werking is het totale ledenaantal van het Davidsfonds verder gedaald, tot ongeveer zestigduizend. Eén van de oorzaken hiervan is dat de Vlaamse Beweging voor het merendeel van de leden maar bijkomstig meer blijkt te zijn. Zo werd op de gewestvergadering die doorging op 10 mei 2000 meegedeeld dat nog slechts 5% leden hiervoor belangstelling kunnen opbrengen! Waaruit duidelijk blijkt dat men nog enkel lid wordt voor de activiteiten. Genoemde ledendaling is trouwens een gekend verschijnsel bij veel verenigingen, waar het reeds tot sluiting van meerdere lokale afdelingen heeft geleid. Een succesvolle werking is blijkbaar niet voldoende om deze trend om te buigen, zoals het Df bewijst. Men kan alleen concluderen dat er veel geïnteresseerde deelnemers aan de activiteiten zijn, die daarom nog geen lid worden. Zo schat het hoofdbestuur, wat de erfgoedweekends betreft, het aantal deelnemende niet-leden op niet minder dan vijftig procent!

De lokale afdeling Wachtebeke & Sint-Kruis-Winkel volgt ditmaal niet de algemene trend, zoals in het verleden. Integendeel: de laatste jaren is het ledenaantal zelfs sterk toegenomen, tot bijna tweehonderd.

Waar het Davidsfonds wel in geslaagd is, maar wat voor veel andere organisaties wel een probleem blijft, is de vernieuwing van het hoofdbestuur. En bovenal: het is ook verjongd. In 2006 werd de veertigjarige Peter Peene herkozen tot voorzitter. Op 1 juli van dat jaar trad er eveneens een nieuwe secretaris-generaal aan: de 29-jarige Jeroen Sleurs. Aan hen de zware taak om de jonge mensen aan te trekken als nieuwe leden. We wensen hen veel succes!

Wie de activiteiten van de afdeling Wachtebeke & Sint-Kruis-Winkel van nabij volgt, weet dat het nieuwe zaad uitgestrooid door het hoofdbestuur er niet op de rotsen gevallen is. De afdeling pikte gretig in op de nieuwe mogelijkheden die geboden werden en op nieuwe ideeën. Dit zal blijken uit de hiernavolgende beschrijving van de activiteiten van de laatste jaren. Het dient hierbij nog vermeld te worden dat het bestuur ook trouw de gewestvergaderingen bijwoont, doorgaans met meerdere bestuursleden. Eén van deze vergaderingen ging trouwens door in het Cultuurcentrum te Wachtebeke, op 19 februari 2002. De Nationale congressen, die jaarlijks plaats vinden, werden eveneens trouw bijgewoond.

Het aantal jaarlijkse activiteiten georganiseerd door het lokale Df Wachtebeke & Sint-Kruis-Winkel bedraagt gemiddeld een vijftiental. Bedoeld worden de activiteiten die open staan voor het publiek; het bijwonen van gewestelijke of nationale congressen is hier dus niet bij inbegrepen, ook al vragen die een zekere inzet van het bestuur. Zoals in het verleden zijn de activiteiten van de meest uiteenlopende aard¹³⁰.

Traditiegetrouw begon – en begint nog steeds - elk werkjaar met een ledenfeest. Dit was wel onderhevig aan een zekere evolutie. Waar het oorspronkelijk enkel een maaltijd betrof, al of niet opgeluisterd met een muzikaal optreden, is het nu een vaste gewoonte geworden om dit ledenfeest te koppelen aan een winterwandeling. Dit kan een “gewone” natuurwandeling zijn, of een meer thematische. Meestal onder leiding van een gids, soms zonder. Zo greep in 2000 een wandeling plaats in het Provinciaal Domein Puyenbroek, onder leiding van gids Kurt Nevejans. Deze ging dus door op eigen terrein, maar doorgaans is dit niet het geval. Zoals bijvoorbeeld in 2004, toen de wandeling plaats vond in het Nederlandse stadje Aardenburg. Deze was meer thematisch: ze was toegespitst op de talrijke archeologische

---

130 Veel van deze activiteiten zullen bij de leden nog vers in het geheugen liggen. Ze zullen voor dit laatste tijdvak dan ook niet chronologisch beschreven worden zoals onder de vorige, maar wel thematisch aangepakt worden.

sporen die de Romeinen daar hebben achtergelaten. Een bezoek aan het plaatselijk archeologisch museum kon dan ook niet ontbreken. Ook de Sint-Baafskerk werd toen bezocht, dit alles onder de leiding van een bekwame gids. Na dergelijke wandeling, die beperkt blijft tot de voormiddag, kunnen de deelnemers aanschuiven aan tafel. In het geval van Aardenburg ging de maaltijd trouwens door in een speciaal kader: restaurant Avalon is geheel ingericht om de sfeer op te roepen rond de tovenaars Merlijn, gekend uit de sagen rond de mythische koning Arthur. Wie niet best te been is, kan de wandeling overslaan en enkel de maaltijd bijwonen. Het moet gezegd worden dat deze formule nogal succesvol is: de belangstelling is doorgaans vrij groot. Men maakt van deze activiteit ook gebruik om de leden te vieren die vijfentwintig jaar bestuurslid zijn, waarbij soms een lid van het hoofdbestuur wordt uitgenodigd. Vermeldenswaard is nog het ledenfeest van 2002, dat in het teken stond van zeventig jaar lokaal Davidsfonds en dan ook wat feestelijker werd aangepakt, onder andere met een “jubileumbrunch”. De wandeling was toen achterwege gebleven.

Een topper uit het activiteitenprogramma, en volledig georganiseerd door het lokale bestuur, blijft nog steeds de driejaarlijkse kunsttentoonstelling, die gewoonlijk in februari plaats grijpt. Zoals reeds gemeld, kunnen de beeldende kunstenaars uit Wachetebeke en Sint-Kruis-Winkel hieraan deelnemen. Dat zijn er gewoonlijk een twintigtal. Men vindt er schilderwerken, tekeningen, keramiek, beeldhouwwerken en eventueel nog andere kunstvormen. Zo hebben ook maquettes van windmolens reeds te pronken gestaan. De tentoonstelling loopt steeds over drie dagen: van vrijdagavond – waarop de officiële opening plaats vindt – tot de zondagavond. Een dergelijke activiteit vraagt een grote inzet van het bestuur maar het loont de moeite, wat bewezen wordt door het hoge bezoekersaantal. Dit kan immers oplopen tot diverse honderden, wat zeker geen slecht resultaat kan worden genoemd. Daarbij is het een ideale promotie voor de lokale kunstenaars, waarvan de meeste anders moeilijk bekend zouden raken. Het bestuur is dan ook niet zinnens deze activiteit te schrappen. In 2007, ter gelegenheid van het vijfenzeventigjarig bestaan van de afdeling, is trouwens nog een extra inspanning geleverd. Zo werden alle kunstenaars uitgenodigd die in het verleden werken tentoongesteld hebben, ook al wonen ze vandaag niet meer binnen het werkgebied van de vereniging.

Zoals beschreven, knoopt de lokale Df-afdeling ook direct aan bij de nieuwe mogelijkheden die het hoofdbestuur te Leuven te bieden heeft. In 2000 startte dit met een nieuw initiatief, dat jaarlijks wordt herhaald in september of oktober, namelijk het zogenaamde erfgoedweekend. Hierbij wordt,

gedurende twee dagen (zaterdag en zondag), een groep monumenten open gesteld voor toeristisch bezoek, in de eerste plaats voor Davidsfondsleden. De mogelijkheid wordt geboden – en aangeraden – via een inschrijving aan te geven welk van deze monumenten men precies wenst te bezoeken, waarbij ook een infopakket kan worden besteld. Als eerste onderwerp kwamen de abdijen aan bod. Het Df Wachtebeke & Sint-Kruis-Winkel pikte hier direct op in. Hierbij diende een keuze gemaakt tussen de verschillende mogelijkheden, want het was natuurlijk onmogelijk om alle abdijen te bezoeken waarvan de deur die dagen open stond. Geopteerd werd voor twee abdijen die niet te veraf lagen, namelijk Affligem en Dendermonde, ook al omdat de reis met persoonlijk vervoer diende te geschieden. De keuze bleek een meevaller: de 24 deelnemers bleken zeer tevreden te zijn. Toch was deze activiteit niet altijd even succesvol. Het jaar daarop, met de begijnhoven als onderwerp, waren er heel wat minder deelnemers: er werden er slechts drie geteld, een absoluut dieptepunt. Er moet hier echter bij vermeld worden dat er ook leden waren die op eigen initiatief aan dit weekend deelnamen, zonder inschrijving bij het plaatselijk bestuur. Blijkbaar hebben de begijnen toch heel wat minder fans dan de paters ... Dit kon echter niet beletten dat het erfgoedweekend een vast item zou blijven op de activiteitenlijst van het lokale Davidsfonds. En terecht: de thema's van de daaropvolgende jaren, namelijk de burchten en forten, evenals de stadhuisen en belforten, konden opnieuw op heel wat belangstelling rekenen.

Een tweede nieuwigheid, gepatroneerd door het Leuvens hoofdbestuur en waaraan jaarlijks kan worden deelgenomen, is de preselectie van het Groot Nederlands Dictee. Het gaat hier niet uitsluitend om een echt dictee, maar het komt er bij deze activiteit op aan foutief geschreven woorden te herkennen, bijvoorbeeld aan de hand van multiple-choice vragen. Naar gelang de leeftijd zijn er diverse moeilijkheidsgraden. Wie met een voldoende hoog percentage in deze preselectie slaagt, komt in aanmerking voor de nationale finale. Vooreerst worden voor deze activiteit de scholen gemobiliseerd. Dat leverde steeds een enthousiaste medewerking op. Maar niet enkel de schoolkinderen worden uitgenodigd: er wordt ook beroep gedaan op ouders, grootouders en al wie geïnteresseerd is. Er waren bij de eerste selectie, die doorging op 2 februari 2002, ruim 170 inschrijvingen, een uitgesproken succes. Twee deelnemers hiervan raakten tot in de nationale finale, die doorging in het Vlaams parlement. Dit waren Manon Buysse (Langeledeschool), die laureaat werd in haar categorie, en Simon Cleenewerck (Sint-Laurensinstituut, Campus Lyceum Wachtebeke), die de zesde plaats wist te veroveren. Niet alleen was dit een schitterend resultaat, de getoonde belangstelling was ruim genoeg om deze activiteit als een vast

item in het jaarprogramma op te nemen, althans gedurende enkele jaren. Het succes nam trouwens het jaar daarop, in 2003, nog toe: men telde toen 192 deelnemers. In 2004 leverde de preselectie opnieuw twee finalisten op. Aangezien de organisatie van het Dictee een gans pak werk vergde, vooral van de voorzitter, en er beroep diende te worden gedaan op de logistieke steun van een school – de genoemde Campus Lyceum –, zou men na 2005 de frequentie herleiden tot éénmaal per twee jaar.

Ter vervanging van de preselectie van het Groot Nederlands Dictee werd in 2006 voor de eerste maal de Junior Journalist wedstrijd ingevoerd. Deze was bedoeld voor de derde graad van alle Wachtebeekse basisscholen. Aan deze leerlingen was in oktober / november 2005 gevraagd een tekst te schrijven met als onderwerp “Waag je sprong in de toekomst!”. De titel konden ze zelf vrij kiezen. Sommigen sprongen zelfs vrij ver: tot in het jaar 3000! Per deelnemende klas werden er door de betrokken leraar drie genomineerden geselecteerd. In het totaal bleken er dat 29 te zijn. Een jury bestaande uit bestuursleden van het Df, in samenwerking met de bibliotheek, selecteerde hieruit tenslotte twee laureaten: één voor het vijfde leerjaar en de uiteindelijke laureaat van de derde graad. Alle genomineerden werden op vrijdag 17 februari met de ganse familie uitgenodigd op de prijsuitreiking, waarop ook de laureaten bekend werden gemaakt. Het is de bedoeling dat deze wedstrijd in de toekomst om de twee jaar zou plaats vinden, alternerend met het Groot Nederlands Dictee.

Zoals we reeds in het begin van dit hoofdstuk schreven, werd – en wordt – ook de muziek door het hoofdbestuur sterk gepromoot. Dit uit zich niet alleen door diverse lezingen die muziek als onderwerp hebben, maar vooral door een jaarlijks concert gewijd aan een bepaalde toondichter. De laatste jaren gaat dit gewoonlijk door in de stedelijke concertzaal van de Bijloke, in Gent. Elk jaar zijn er leden van de afdeling Wachtebeke & Sint-Kruis-Winkel die dit concert bijwonen, zij het met wisselend succes. In december 2000 kwam Haydn aan bod, gebracht door het orkest “Prima La Musica” onder leiding van Dirk Vermeulen. Er waren daar 24 inschrijvingen voor, waaronder zes niet-Wachtebekenaren. Blijkbaar was de muziek in de smaak gevallen, want het volgende jaar waren er niet minder dan 32 geïnteresseerden die naar de muziek van Vivaldi gingen luisteren. Dit was wel een maximum: de toondichter Boccherini, die in 2002 aan bod kwam, moest het stellen met 21 Wachtebeekse belangstellenden, toch nog een mooi aantal. Het volgende jaar, toen het de beurt was aan de componist Beethoven, werd eenzelfde aantal muziekliefhebbers geteld. En zo gaat het jaar na jaar door. Buiten deze Bijlokeconcerten gingen er nog andere muziekoptredens door

waar het Df-Wachtebeke & Sint-Kruis-Winkel aan deelnam. Eén van de toppers was het optreden van het “Schola Cantorum Cantate Domino”, het bekende jongerenkoor van het Sint-Maartensinstituut uit Aalst. Het was een organisatie van de Wachtebeekse deelcommissie cultuur, het Samankoor en het lokale Davidsfonds. Het trad op in de parochiekerk van de Overslag, op 7 april 2000. Het koor bracht werken van o.a. Händel, Orlandi di Lasso, Brückner, Rachmaninov en anderen. De kerk zat afgeladen vol. Minder succes kende een optreden ingericht door het gewest Meetjesland op 27 april 2002. Het betrof een optreden van de folkgroep Ambrozijn samen met Paul Rans. Zowel Ambrozijn – vier jonge, nogal onstuimige muzikanten - als Paul Rans gaan normaal hun eigen weg, maar af en toe slaan ze de handen in elkaar. Hun optreden ging door in het auditorium van het gemeentehuis te Aalter, onder de titel “De hertog van Brunswijk”. De interesse langs Wachtebeekse zijde voor deze folkmuziek was eerder beperkt: er werden slechts negen kaarten gereserveerd.

Ook een 11-juliviering – officieel het feest van den Vlaamse Gemeenschap - kon in het teken van muziek en dans staan, zoals bijvoorbeeld in het jaar 2002. Deze ging door in de parochiale feestzaal. Het thema was “Een avondfeest met zang en dans” en, zoals de titel het zegt, lag de klemtoon op dans en samenzang. Het moet hierbij vermeld worden dat, alhoewel het lokale Davidsfonds de initiatiefnemer was van dit feest, de uitnodigingen in feite uitgingen van het gemeentebestuur. Medewerkers hierbij waren het Samankoor en de Gemeenschapsdans “De Vierschaar”. Alle deelnemers kregen een brochure met de teksten van de gezongen liederen. Daar waren zeer gekende bij – althans voor de oudere aanwezigen -, zoals “Het loze vis-sertje” en “Tineke van Heule”. Waren de liederen specifiek Vlaams, dan kon dit niet gezegd worden van de dans. Een tango, two-step, cha-cha-cha en een Engelse wals – om maar enkele te noemen – zijn duidelijk internationaal.

Om het gedeelte “muziek” af te ronden kan nog verwezen worden naar de causerieën die hier eveneens mee te maken hadden. Zo kwam op 28 november Wim Bosmans praten over “De identiteit van de Vlaamse volksmuziek”. Bosmans is de man die vrijwel alles afweet van de Vlaamse volksmuziek. Zelf is hij de bezieler van de muziekgroep Jan Smed en daarbij nog wetenschappelijk medewerker bij het Muziekinstrumentenmuseum te Brussel. De juiste man dus om een voordracht te geven over genoemd onderwerp. Het spreekt vanzelf dat hierbij ook volksmuziek kon worden beluisterd. Helaas voor weinig aanwezigen: er werden er slechts zestien geteld.

Een jaarlijks terugkerend item op het activiteitenprogramma van het lokale

Davidfonds is “De Nacht van de Geschiedenis”, een gebeuren eveneens in het leven geroepen door het Leuvens hoofdbestuur. Dit promoot gedurende deze “Nacht” – in feite gewoon een avond – bij zoveel mogelijk lokale besturen de uitvoering van een willekeurige activiteit, waarvan enkel gevraagd wordt dat deze met geschiedenis te maken heeft. Zoals uit de naam af te leiden is wil men deze op eenzelfde datum laten doorgaan, gewoonlijk in de loop van de maand maart. Het plaatselijke Df van Wachtebeke & Sint-Kruis-Winkel nodigt hiertoe doorgaans een spreker uit, die een gepast thema bespreekt. Dit is trouwens de oorzaak van het feit men zich niet altijd houdt aan de vooropgestelde datum, omdat het dikwijls voorkomt dat voor deze spreker niet tijdig een afspraak kan worden gemaakt. Diverse onderwerpen kwamen hierbij reeds aan bod. Zo kwam in 2003, het eerste jaar waarop deze “Nacht” doorging, Bert De Craene spreken over “Van Gorbatsjov tot de huidige paus”, waarmee Johannes-Paulus II werd bedoeld. Jean-Luc Meulemeester kreeg het jaar daarop het woord, met “Eten en drinken door de eeuwen heen”. Jef Van de Steen breidde in 2005 daar een vervolg aan, toen hij het had over “Trappist, het bier van de monniken”. Waarbij iedereen een grote Westmalle uitgeschonken kreeg. Pure geschiedenis werd in 2006 gebracht, toen Vic De Donder het had over “Moord in de Middeleeuwen”, waarbij de moord op de Vlaamse graaf Karel de Goede werd behandeld. Deze laatste activiteit ging trouwens door in samenwerking met de Plaatselijke Openbare Bibliotheek.

Een ander vast programmapunt van het lokale Df en eveneens georganiseerd door het hoofdbestuur, is de jaarlijks terugkerende autozoektocht, waaraan iedereen individueel kan deelnemen in de loop van de zomer. Traditiegetrouw wordt door het plaatselijk bestuur een groepsdeelname georganiseerd in de maand september. Zo waagden er in 2005 in totaal 46 deelnemers hun kans (voor zover gekend), waarvan 22 in groep op 24 september. In de loop der jaren is zowat gans Vlaanderen doorkruist. Zo voerde de zoektocht de deelnemers naar de omgeving van Oostende (2000), Damme (2001), de streek van de Vlaamse Ardennen (2002), het Maasland (2003), de Westhoek (2004), de Antwerpse Kempen (2005), Halle en de Zennevallei (2006).

De hiervoor genoemde activiteiten werden bijna alle gepatroneerd door het Leuvens hoofdbestuur. Dit neemt niet weg dat het lokaal bestuur zelf diverse initiatieven neemt. Een belangrijk voorbeeld hiervan zijn de al vermelde periodieke kunsttentoonstellingen. De laatste jaren staat bovendien regelmatig een balletvoorstelling in de Gentse opera op het programma, wat voorheen een zeldzaamheid was. Het begon in december 2002. Toen werd

het klassieke ballet “Romeo en Julia” bijgewoond. De deelnemers lieten zich niet afschrikken door de prijs van het toegangsticket. De opkomst overtrof de verwachting, want er waren niet minder dan twintig belangstellenden komen opdagen. Hiervan waren er enkelen die moeilijkheden ondervonden om een parkeerplaats te vinden, maar het ballet zelf was duidelijk in de smaak gevallen. Het was voor het bestuur zonneklaar dat deze activiteit voor herhaling vatbaar was. Dit gebeurde reeds in 2003, met het ballet “De Notenkraker”, gevolgd in 2004, door de voorstelling van “La Bayardère”. De voorlopige afsluiter was het ballet “Impressing the Czar”, in maart 2006. Het feit dat dit geen klassiek maar wel een modern ballet was, veranderde niets aan het succes dat het kende bij degenen die het hadden bijgewoond. Het aantal deelnemers aan deze activiteit bedroeg steeds tussen de vijftien en twintig personen.

Dan zijn er nog de jaarlijkse daguitstappen. Op 20 mei 2000 ging de tocht naar Luik, de vurige stede. Er waren daar 21 inschrijvingen voor. De reis ging per trein. Bezocht werden het historische hart van de stad, de steegjes en binnenplaatsen aan de voet van de citadel en de kathedraal met zijn schatkamer. Het jaar daarop werd, op 21 april, de Duitse stad Aken bezocht. Gezien de goede ervaringen werd deze reis opnieuw per trein gemaakt, wat trouwens een vaste gewoonte zou worden indien een grote afstand diende te worden afgelegd. In Aken was een Nederlandstalige gids ingeschakeld. De wandeling door de oude stad in de voormiddag werd gevolgd door een bezoek aan de Dom en zijn schatkamer in de namiddag. Er waren zeventien deelnemers, die achteraf de voorzitter feliciteerden met de goede organisatie. Mechelen kreeg de eer van het Wachtebeekse bezoek in 2002. In de voormiddag werd de oude binnenstad bewandeld. Nadat de inwendige mens versterkt was (met een stoofpotje van konijn in Mechelse “bruynen”) ging in de namiddag de tocht naar de Sint-Romboutskathedraal. De deelnemers vonden de stad van de maneblussers een bezoek meer dan waard. Dit was vermoedelijk grotendeels te danken aan de gids, die zijn kennis op een interessante manier aan de man wist te brengen. Interessant was de uitstap naar Durbuy en Wéris, op 10 mei 2003. Ditmaal ging de reis per bus. Deze had men moeiteloos vol gekregen, wat wijst op het succes van deze uitstappen. Het stadje Durbuy mag al de naam hebben commercieel volledig uitgebuit te zijn, de rondleiding die de deelnemers in de voormiddag door het oude centrum leidde, toonde aan dat een bezoek nog ruim de moeite loonde. In de namiddag ging de tocht naar het dorpje Wéris, gekend voor zijn dolmen en menhirs, die dan ook werden opgezocht. Maar de oude dorpskern met de Romaanse kerk kon de bezoekers eveneens bekoren. En zo ging het jaar na jaar verder. Vermelden we nog het bezoek aan Ieper en

zijn oude verdedigingswerken (2004), het fort van Eben-Emael en de groeven van Kanne (2005) en de uitstap naar Dendermonde (2006). Al deze uitstappen konden, gemeten naar het aantal deelnemers, zeer succesvol worden genoemd.

We moeten hier aan toevoegen dat de laatste jaren een samenwerking ontstond tussen het lokale Davidsfonds en de heemkundige kring “Oud Wachtebeke”. Zo werden bepaalde dagreizen gemeenschappelijk georganiseerd. Soms nam daarin het Df het voortouw, soms de heemkundige kring. Een typisch voorbeeld was de uitstap naar Tongeren, op 30 augustus 2003. Ook de lezing in het kader van de Nacht van de Geschiedenis in 2004 (Eten en drinken door de eeuwen heen) gebeurde op gemeenschappelijke basis. En er waren nog wel meer gezamenlijke activiteiten, ook met andere organisaties trouwens. Zoals reeds beschreven werd er eveneens meerdere malen samengewerkt met de Gezinsbond en met de Plaatselijke Openbare Bibliotheek.

Museumbezoek of kunsttentoonstellingen zijn eveneens een regelmatig terugkerend item op de programmalijs van het lokale Davidsfonds. Het succes hiervan is nogal wisselend. Een voorbeeld hiervan is het bezoek gebracht op 30 november 2002 aan een tentoonstelling die doorging in het Stedelijk Museum te Leuven. Het was een uniek onderwerp: “Meesterlijke Middeleeuwen. Miniaturen van Karel de Grote tot Karel de Stoute (800-1475)”. Een honderdtal topstukken uit internationale musea waren er voor het eerst samengebracht. Toch waren er van Wachtebeekse zijde maar een negental bezoekers, maar die hadden dan ook waar voor hun geld: de tentoonstelling werd beoordeeld als “buitengewoon mooi”. Heel wat beter deed het de tentoonstelling “Europalia Russia”, in de Bozar te Brussel, waar 24 personen voor ingeschreven waren. Deze activiteit, die doorging op 22 januari 2006, werd als zeer geslaagd beschouwd, niet alleen wat het aantal deelnemers betreft (24), maar ook het wegens het onderwerp en de kwaliteit van de gids. De Ensor tentoonstelling in Oostende op 21 januari 2007, en die gepaard ging met een stadswandeling, kon eveneens op voldoende belangstelling rekenen. Ze werd door de deelnemers als zeer succesvol beschreven.

Eén van de hoekstenen van het jaarlijkse Df-programma zijn nog altijd de causerieën of lezingen, waarvan er hierboven reeds enkele vernoemd werden. Gewoonlijk zijn dit er twee of drie per jaar, de “Nacht van de geschiedenis” meegerekend. Vrijwel steeds betreft het sprekers die ondersteund worden door het hoofdbestuur te Leuven: voordrachtgevers van “eigen

bodem” zijn zeldzaam. De gebrachte onderwerpen zijn zeer verscheiden. Sommige zijn van (zeer) ernstige aard, andere meer ludiek. Net als bij sommige andere activiteiten is het succes nogal afwisselend. Een dertigtal aanwezigen is de norm. Soms ligt dit hoger, vooral als met een andere vereniging wordt samengewerkt, maar het gebeurt eveneens dat het aantal aanwezigen eerder bedroevend is, ook al gaat het om een interessant onderwerp. Hierna volgen er enkele meer in detail.

Een onderwerp van ernstige aard was de lezing over “Oude en nieuwe drugs”, gebracht door mevrouw Vercaigne, op 3 oktober 2000. Mevrouw Vercaigne, criminologe van beroep, deed een kwalitatief onderzoek naar de “niet-gebruikers” van drugs tussen de bezoekers van megadancings. De resultaten daarvan, samen met haar conclusies daaromtrent, kwam ze de toehoorders medelen. En, zoals uit de titel van haar causerie reeds kon blijken, werd dit aangevuld met informatie over oude en nieuwe drugs. Het was niet de eerste maal dat het onderwerp “drugs” ter sprake kwam bij het Df. En net zoals toen lagen de Wachtebekenaren er niet wakker van: er waren maar elf aanwezigen.

Het volgende jaar, op 8 maart 2001, greep een lezing plaats in samenwerking met de Bond van Grote en Jonge Gezinnen (de huidige Gezinsbond). Het was niet direct een gemakkelijk onderwerp: “Zand erover? Vereffenen, vergeven, verzoenen” was een causerie gebracht door Roger Burggraeve, Leuvens moraaltheoloog. In zijn voordracht probeerde hij de juiste verhouding te vinden tussen aangedaan kwaad, de schuld en de vergeving. Er waren 43 aanwezigen. De meningen waren verdeeld: sommigen vonden het zeer interessant, anderen vonden het dan weer een te moeilijk onderwerp.

Zeer succesvol was de voordracht gegeven door wetenschapsjournalist Pieter Van Dooren, over onoverwinnelijke virussen en bacteriën, op 9 oktober 2001. Niet direct een opbeurende titel. Het onderwerp, dat onder andere handelde over resistent geworden bacteriën, ziekenhuisinfecties en nieuwe oprukkende ziektes, kon niettemin een vrij talrijk publiek aantrekken. Er werden 38 aanwezigen geteld, die, volgens de commentaar achteraf, doorgaans tevreden naar huis trokken.

Op 19 maart 2002 had het bestuur een oude bekende uitgenodigd. Journalist Freddy De Pauw kwam spreken over “Vluchtelingen te koop. België en de internationale mensenhandel”. Gestaafd door de nodige cijfers, legde hij de internationale mensensmokkelroutes bloot en de maatregelen die België hier tegen neemt. Het was een actueel onderwerp: er waren toen pas 58

Chinezen omgekomen bij hun poging Groot-Brittannië binnen te komen. Het talrijke publiek luisterde geboeid toe.

Vermeldenswaard is zeker de laatste causerie van 2002, die doorging op 10 december en handelde over het oude Egypte. “Egypte, mythe en waarheid” was een voordracht gebracht door egyptologe Marleen Reynders. Aan de hand van dia’s van oud-Egyptische kunst schetste ze een beeld van 3000 jaar Egyptische beschaving. Hetzelfde onderwerp had ze het jaar voordien reeds te Zelzate gebracht. Net zoals toen gingen ook nu de talrijke aanwezigen tevreden huiswaarts.

Het jaar 2003 bracht op 16 oktober VRT-journalist Peter Verlinden naar Wachtebeke. Onder de titel “Weg uit Congo” werd een onderwerp behandeld dat velen nog goed in het geheugen geprent staat, ook al dateert het reeds van meer dan veertig jaar geleden: namelijk de vlucht van de Belgen – voornamelijk vrouwen en kinderen - uit het pas onafhankelijk geworden Congo. Dhr. Verlinden had velen onder hen geïnterviewd. Het resultaat hiervan gaf hij weer in zijn causerie. De dikwijls schrijnende verhalen werden vergezeld van de nodige dia’s, beelden die trouwens voldoende voor zichzelf spraken. De ongeveer veertig toehoorders werden er stil bij.

Een combinatie van tekst, dia’s en muziek werd gebracht door Jooris van Hulle, op 29 november 2005. Dhr. Van Hulle is een gedegen kenner van Zuid-Afrika en het heeft klaarblijkelijk zijn hart veroverd. Dat was bij zijn lezing, onder de titel “Die skoonste van al God se plekke”, duidelijk te merken. Een deel van zijn enthousiasme wist hij over te brengen op zijn toehoorders, die het een mooie en interessante avond vonden.

Omdat sport ook een vorm van cultuur is, probeert het Davidsfonds Wachtebeke & Sint-Kruis-Winkel daar eveneens iets aan te doen. Niet dat er een competitie bij te pas komt, of dat er trofeeën worden uitgereikt, maar een minimum mag het toch wel zijn. De jaarlijkse wandeltocht, al of niet gekoppeld aan een etentje, is al behandeld. Daaraan toe te voegen is nog de jaarlijkse fietstocht. Midden juni lijkt daar de uitgekozen periode voor te zijn. Eén van de bestuursleden zorgt voor een goed uitgestippelde tocht, die doorgaans een 25 à 30 kilometer lang is. Deze start steeds in Wachtebeke zelf, wat niet wegneemt dat we dikwijls van een “internationaal” gebeuren kunnen spreken, want meer dan eens komen de deelnemende sportievelingen in het buitenland terecht. Nou ja, voor zover we het nabijgelegen Zeeuws-Vlaanderen al buitenland kunnen noemen. Het spreekt vanzelf dat op een dergelijke tocht een tussenstop niet mag ontbreken, waar de dorsti-

gen kunnen gelaafd en de hongerigen kunnen gespijsd worden. Niet altijd zijn de weergoden het bestuur gunstig gezind, wat al resulteerde in een afgelasting van het gebeuren.

Dat het lokaal bestuur de Vlaamse wortels van het Davidsfonds trouw blijft, wordt bewezen door de talrijke 11-juli vieringen en de jaarlijkse deelname aan de IJzerbedevaart. Zoals hoger aangestipt wordt de 11-juli viering niet meer georganiseerd door het lokaal bestuur alleen. Men tracht steeds de medewerking, zoniet de officiële organisatie, te verkrijgen van het gemeentebestuur, wat sinds enkele jaren goed lukt. Wel is het in het verleden voorgekomen dat men samenwerking zocht met andere gemeenten, in casu Zelzate.

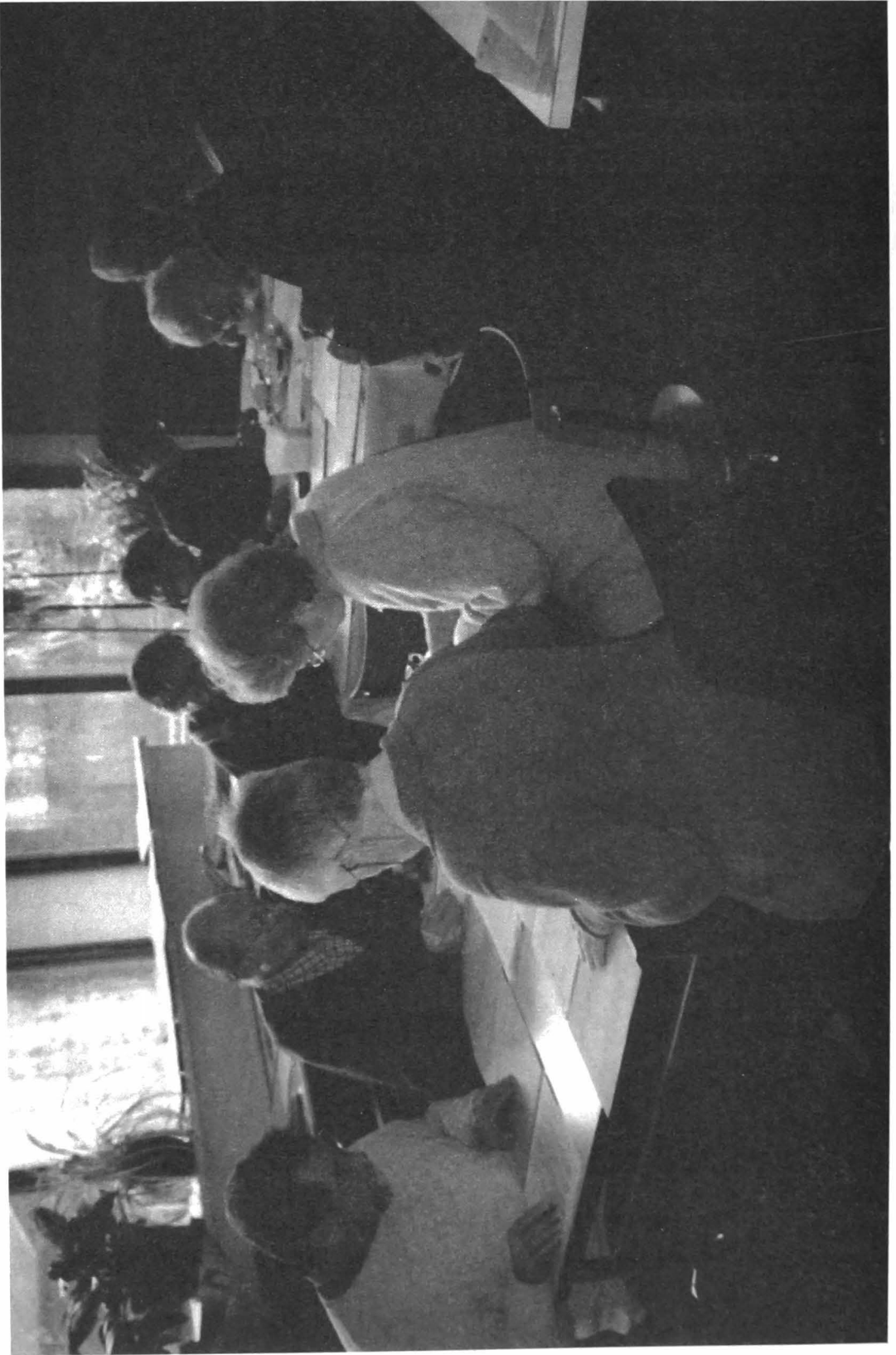

De in dit boek beschreven geschiedenis van het Davidsfonds Wachtebeke & Sint-Kruis-Winkel zal de lezer duidelijk gemaakt hebben dat deze afdeling in het verleden soms moeilijke perioden gekend heeft. Waaronder wel erg moeilijke, zoals het verhaal van de ooit zelfstandige afdeling Sint-Kruis-Winkel aantoont. Maar het zal eveneens duidelijk zijn dat vandaag het lokale Davidsfonds meer dan ooit springlevend is, zoals het jaarlijkse uitgebreide activiteitenprogramma aantoont. Dit is uitsluitend te danken aan de onverdroten inzet van de bestuursleden, die er een deel van hun vrije tijd aan opofferen. Meer dan honderdtachtig leden, dat moet men verdienen! Het aantal uren voorbereiding dat nodig is om, bijvoorbeeld, het Groot Nederlands Dictee of de driejaarlijkse kunsttentoonstelling te organiseren is moeilijk te schatten. De leden van de afdeling Wachtebeke & Sint-Kruis-Winkel kunnen alleen maar hopen dat men in de toekomst voldoende vrijwilligers blijft vinden om dergelijke taak verder te zetten.

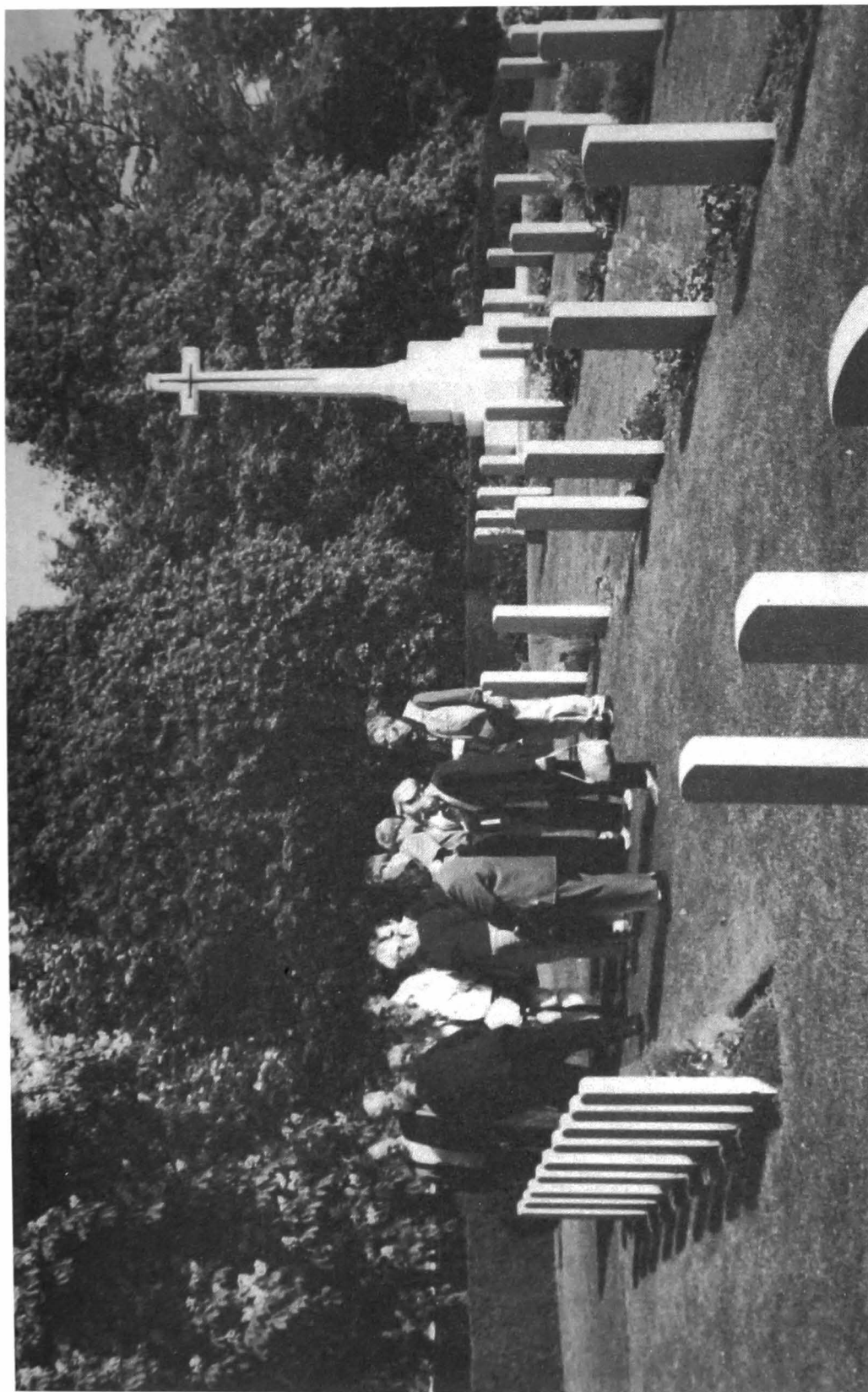
Sint-Kruis-Winkel, december 2006.

Een Opendeurdag kent drukke momenten. Hier een beeld uit 2002.

Het Groot Nederlands Dictee vergt de inzet van heel wat correctoren, zoals deze foto uit 2003 bewijst.

*Een bezoek aan Ieper is vrijwel onmogelijk zonder een Brits soldatenkerkhof gezien te hebben.
De reis op 20 mei 2004 vormde hierop geen uitzondering.*

Bezoek aan het kasteel Cortewalle te Beveren (30 januari 2005).

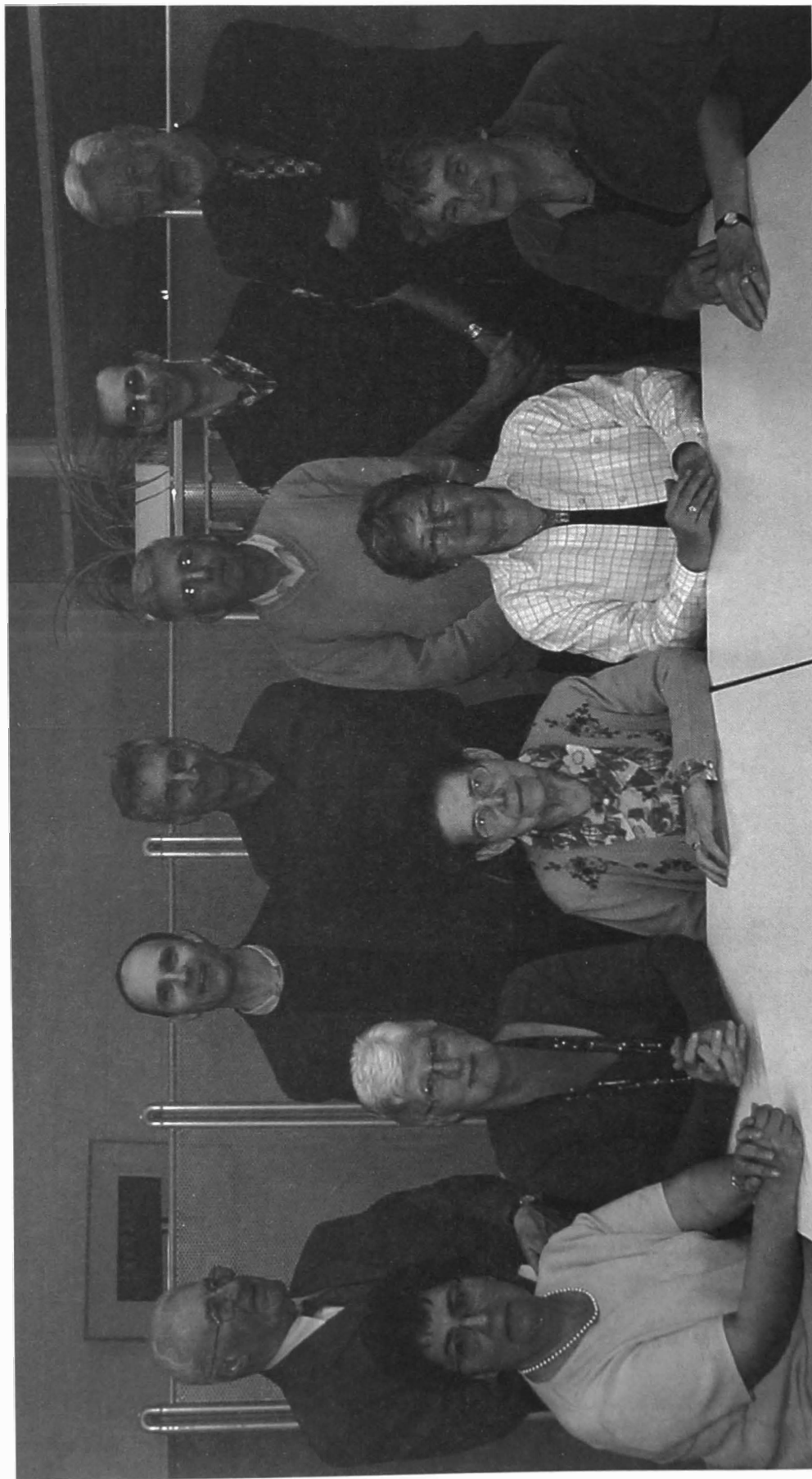
Tijdens de Wachteboekse Nacht van de Geschiedenis in 2006 kwam Vic De Donder spreken over “Moord in de middeleeuwen”. Deze Nacht ging door in samenwerking met de Plaatselijke Openbare Bibliotheek.

Enkele winnaars van de Junior Journalist Wedstrijd (19 februari 2006).

*Groepsfoto van de deelnemers aan de kunsttentoonstelling 2007.
Het was toen 25 jaar geleden dat deze tentoonstelling voor de eerste maal doorging.*

Het lokale Davidfondsbestuur, anno 2007. Vooraan: Marleen D'hondt, Brigitte Ryckaert, Irene Celie, Lut Everaert, An van den Boom. Achteraan: Evarist De Mol, Mario Detemmerman, Willy Leroux, Gilbert Van de Voorde, Kris Baudewijn, Marc Van Grembergen. Ontbreekt: Edmond Seyssens.

Bijlagen

Bijlage 1

Bij onze opzoekingen in het archief stootten we op een kopie van een gedicht van Hector Van Oevelen, waarvan we dachten dat het onze Wachtebeekse Davidsfondsleden en sympathisanten wel zouden smaken.. Jammer genoeg is één lijntje niet volledig leesbaar, maar dat mag de pret niet drukken (ondanks de enigszins donkere ondertoon). Hier gaan we dan.

Een schrijnend lied van een flamingant bij Wachtebeke

Er is een flamingant ontdekt zowaar,
verscholen in een bos bij Wachtebeke.
Dààr was de zonderling zich gaan verstoppen,
naar eigen woord sinds twaalf of dertien jaar.
Vandaar zijn baardgroei en wilde haar.

Er is een flamingant ontdekt met haar
- nee, op z'n tanden niet; het was een tamme –
die, weggekropen achter dennenstammen,
zich voedde met wat dode mus en zwammen
(in 't Wachtebeekse bos geen kaviaar).

Waarom, zo werd gevraagd de flamingant,
waarom zijt gij in 't bos u gaan verstoppen
en dan nog in het bos van Wachtebeke?
Waart gij wellicht geen sant in eigen land
of zette uw partij u aan de kant?

Toen sprak de man, met in zijn oog een traan,
die langzaam naar zijn kinnebak kwam leken:
“Ik ben maar naar dit bos hier uitgeweken,
omdat de Walen zeiden “Wacht e beke”.
Maar nu is 't wachten zeker wel gedaan?”

Een gloed van hoop verlichtte zijn gelaat,
toen deze woorden naar zijn lippen welden:

“Mag al wie Vlaming is, zich nu doen gelden,
gezien de meerderheid in deze staat?
Is ’t uit met ’t Waals gezwets dat bovenslaat?”

Een hoopje wanhoop werd hij, toen men zei:
“Nog steeds is ’t Belgisch wachtwoord “Wacht e beke”...”
Maar zelden ogen die zo droevig keken
gezien, als van die man die ging versteken
zich, tot de tirannij zou zijn voorbij.

Hij mepte zich wanhopig op de wang.
Hij riep om Hugo Schilz en Walter Luyten
en liet zijn tranen vrije loop met tuiten.
“Wanneer wordt Vlaanderen vrij; het duurt te lang!”,
zo kreet hij. Twee konijnen werden bang.

Toen kraaide voor de derde maal een haan
en, zie, de man verstond het vege teken.
Hij zei: “ ‘k Heb mij op Schiltz en vriend verkeken.
Ik ga terug naar ’t bos bij Wachtebeke.
Een dikke tak en ik verhang m’eraan...”.

Zo kwam een eind aan deze flamingant,
die niet (...) des tijden tand
en dan maar zelf zijn kaarsje uit ging blazen.
Nu hangt hij ginder – kan het u verbazen? –
als vogelschrikker ... in zijn Derde Faze...

Hector Van Oevelen

Bijlage 2: Df Wachtebeke: evolutie van het ledenaantal

<u>Jaar</u>	<u>Aantal leden</u>		
		1969	70
1932	58	1970	73
1933	75	1971	76
1934	83	1972	80
1935	83	1973	77
1936	80	1974	81
1937	84	1975	89
1938	91	1976	91
1939	95	1977	100
1940	87	1978	-
1941	85	1979	-
1942	89	1980	-
1943	131	1981	104
1944	133	1982	98
1945	128	1983	102
1946	123	1984	123
1947	118	1985	138
1948	119	1986	133
1949	108	1987	149
1950	106	1988	160 ³
1951	104	1989	167
1952	100	1990	165
1953	-	1991	-
1954	-	1992	-
1955	-	1993	173 ⁴
1956	64	1994	179
1957	56	1995	168
1958	61	1996	161
1959	75	1997	156
1960	-	1998	160
1961	-	1999	157
1962	-	2000	162
1963	-	2001	156
1964	-	2002	162
1965	60 ¹	2003	169
1966	60 ²	2004	178
1967	71	2005	160
1968	66	2006	180

1 Volgens het verslag van de consultant was er een aanwinst van 49 naar 60 leden.

2 Het jaarverslag 1966 ontbreekt. In 1967 staan echter 71 leden genoteerd, wat een stijging was van 11 tegenover het vorig jaar.

3 Overgekomen leden van de gefusioneerde afdeling Sint-Kruis-Winkel inbegrepen.

4 De ledenaantallen van 1993 tot en met 1998 werden teruggevonden op het 'Overzicht afdeling Wachtebeke'. De jaarverslagen vermelden geen cijfers hieromtrent.

Bijlage 3: Df Wachtebeke: evolutie van het bestuur

<u>Jaar</u>	<u>Voorzitter</u>	<u>Ondervoorzitter</u>	<u>Secretaris</u>	<u>Penningmeester</u>	<u>Andere bestuursleden</u>
1932 – 1934	E.H. Camerman	(geen)	Scheire Richard	Scheire Richard	E.H. Bredael
1935 – 1936	E.H. Camerman	E.H. Bredael	Scheire Richard	Scheire Richard	
1937 - 1939	E.H. Camerman	(geen)	Scheire Richard	Scheire Richard	E.H. Bredael
1940		E.H. Camerman	E.H. Bredael	Scheire Richard	Scheire Richard
1941 - 1942	E.H. Camerman	(geen)	Scheire Richard	Scheire Richard	E.H. Bredael
1943	E.H. Camerman	E.H. De Rycke	Scheire Richard	Scheire Richard	De Clercq Hector De Mol Evarist Hesters Robert Van Bambost Aimé
1944	E.H. Camerman	E.H. De Rycke	Scheire Richard	Scheire Richard	Idem, + Marquenie Albert
1945	E.H. Camerman	E.H. De Valck	Scheire Richard	Scheire Richard	(Idem)
1946	E.H. Perquy	(geen)	Scheire Richard	Scheire Richard	E.H. De Valck De Clercq Hector Marquenie Albert Hesters Robert Van Bambost Aimé De Mol Evarist

Jaar	Voorzitter	Ondervoorzitter	Secretaris	Penningmeester	Andere bestuursleden
1947 - 1948	De Cock Jos.	(geen)	Van Assche Alice ?		E.H. Perquy (erevoorzitter) De Clercq Hector De Mol Evarist Marquenie Albert
1947-1948					De Buck Gustaaf Hesters Robert Van Bambost Aimé Scheire Richard
1949	De Cock Jos.	E.H. Van der Poorten	De Buck Gustaaf	De Buck Gustaaf	E.H. Perquy (erevoorzitter) De Clercq Hector De Mol Evarist Marquenie Albert Galens Oscar Hesters Robert Van Bambost Aimé Scheire Richard
1950 - 1952	De Cock Jos.	(geen)	De Buck Gustaaf	De Buck Gustaaf	E.H. Perquy (erevoorzitter) Scheire Richard De Mol Evarist Marquenie Albert Hesters Robert Van Bambost Aimé

Jaar	Voorzitter	Ondervoorzitter	Secretaris	Penningmeester	Andere bestuursleden
1953 - 1955	De Cock Jos.	(geen)	De Buck Gustaaf	De Buck Gustaaf	?
1956	De Cock Jos.		De Buck Gustaaf	De Buck Gustaaf	E.H. Perquy (erevoorzitter) Scheire Richard De Mol Evarist Van Bambost Aimé E.H. Van der Poorten (proost)
1957	De Cock Jos.	Scheire Richard	De Buck Gustaaf	De Buck Gustaaf	E.H. Perquy (erevoorzitter) De Mol Evarist Deschoolmeester René D'Hondt Adrien E.H. Van der Poorten (proost) Van Bambost Aimé Plaquet Fl.
1958	De Cock Jos. (De Waele Richard ?)	(geen)	De Buck Gustaaf	De Buck Gustaaf	E.H. Perquy (erevoorzitter) E.H. Van Leuven (proost) Scheire Richard De Mol Evarist Deschoolmeester René Van Bambost Aimé Plaquet Fl.

<u>Jaar</u>	<u>Voorzitter</u>	<u>Ondervoorzitter</u>	<u>Secretaris</u>	<u>Penningmeester</u>	<u>Andere bestuursleden</u>
1958					Verswalm Herman Dhondt Adrien
1959 - 1960	De Waele Richard	(geen)	Baers Leonie	Baers Leonie	E.H. Perquy (erevoorzitter) De Mol Evarist Van Bambost Aimé E.H. Van Leuven Deschoolmeester René D'Hondt Adr. Placquet El. Scheire Richard Celie Irène De Buck Gustaaf
1961 - 1965	De Waele Richard	(geen)	Baers Leonie	Baers Leonie	?
1966	De Waele Richard	(geen)	Baers Leonie	Baers Leonie	E.H. Van Leuven (erevoorzitter) De Buck Gustaaf De Mol Evarist D'Hondt Adrien Celie Irene Coone Ghislain Plasschaert Dirk Scheire Richard

Jaar	<u>Yoozitter</u>	<u>Ondervoorzitter</u>	<u>Secretaris</u>	<u>Penningmeester</u>	<u>Andere bestuursleden</u>
1967 - 1968	De Waele Richard	(geen)	Baers Leonie	Baers Leonie	E.H. De Wulf Herman (erevoorz.) Celie Irene Coone Ghislain De Buck Gustaaf De Mol Evarist D'Hondt Adrien Plasschaert Dirk Scheire Richard
1969	De Waele Richard	(geen)	Baers Leonie	Baers Leonie	?
1970	De Waele Richard	(geen)	Baers Leonie	Baers Leonie	E.H. De Wulf Herman (erevoorz.) Celie Irene Coone Ghislain De Buck Gustaaf De Mol Evarist Migom Maurits Plasschaert Dirk Scheire Richard Tacq Jacques
1971	De Waele Richard	(geen)	Baers Leonie	Baers Leonie	Celie Irene Coone Ghislain

Jaar	Voorzitter	Ondervoorzitter	Secretaris	Penningmeester	Andere bestuursleden
1971					De Buck Gustaaf De Mol Evarist Migom Maurits Plasschaert Dirk Mevr. Wed. Richard Scheire
1972	De Waele Richard	(geen)	?	?	?
1973 – 1975	De Waele Richard	(geen)	Van Grembergen Marc	David Gaby	E.H. De Wulf Herman (proost) De Mol Evarist (programmator) Celie Irene Coone Freddy Roets Marc Everaert Lut (*) Delen – van den Boom An(*)
1976	De Waele Richard	(geen)	Van Grembergen Marc	David Gaby	?
1977 -1978	De Waele Richard	(geen)	Van Grembergen Marc	David Gaby	E.H. De Wulf (proost) De Mol Evarist (programmator)

Jaar	Yooorzitter	Ondervoorzitter	Secretaris	Penningmeester	Andere bestuursleden
1977-1978					Delen – van den Boom An Everaert Lut Celie Irene Van De Voorde Gilbert
1979 - 1980	Celie Irene	(geen)	Van Grembergen Marc	David Gaby	E.H. De Wulf (proost) De Mol Evarist (programmator) Van de Voorde G. (ledenbeweging) Delen - van den Boom A. (Pub.R.) De Waele Richard (erevoorzitter) Everaert Lut
1981	Celie Irene	(geen)	Van Grembergen Marc	Van De Voorde Gilbert	?
1982 - 1983	Celie Irene	(geen)	Van Grembergen Marc	Van De Voorde Gilbert	De Waele Richard (erevoorzitter) David Gaby E.H. De Wulf Herman Kinget Jozef Van Hecke Rony

Jaar	Voorzitter	Ondervoorzitter	Secretaris	Penningmeester	Andere bestuursleden
1982-1983					Van den Boom An Everaert Lut De Mol Evarist (**)
1984 - 1985	Celie Irene	(geen)	Van Grembergen Marc	Van de Voorde Gilbert	De Waele Richard (erevoorzitter) E.H. De Wulf Herman Kinget Jozef Van Hecke Rony van den Boom An Everaert Lut De Mol Evarist D'hondt Marleen (**) Baudewijn Leen (**)
1986	Celie Irene	(geen)	Van Grembergen Marc	Van de Voorde Gilbert	Idem, doch zonder Leen Baudewijn
1987	Celie Irene	(geen)	Van Grembergen Marc	Van de Voorde Gilbert	De Waele Richard (erevoorzitter) E.H. De Wulf Herman Kinget Jozef van den Boom An Everaert Lut De Mol Evarist D'hondt Marleen

Jaar	Yoozitter	Ondervoorzitter	Secretaris	Penningmeester	Andere bestuursleden
1988	Celie Irene	(geen)	Van Grembergen Marc	Van de Voorde Gilbert	De Waele Richard (erevoorzitter) Kinget Jozef van den Boom An Everaert Lut De Mol Evarist D'hondt Marleen Baudewijn Kris
1989	Celie Irene	(geen)	Van Grembergen Marc	Van de Voorde Gilbert	Idem, + Ryckaert Brigitte
1990 - 1991	Celie Irene	(geen)	Van Grembergen Marc	Van de Voorde Gilbert	Idem als 1989 + Haemers Romain
1992 – 1994	Celie Irene	(geen)	Van Grembergen Marc	Van de Voorde Gilbert	?
1995 - 1996	Celie Irene	(geen)	Van Grembergen Marc	Van de Voorde Gilbert	De Waele Richard (erevoorzitter) Kinget Jozef van den Boom An Everaert Lut De Mol Evarist D'hondt Marleen

Jaar	Voorzitter	Ondervoorzitter	Secretaris	Penningmeester	Andere bestuursleden
1995-1996					Baudewijn Kris Ryckaert Brigitte Tacq Linda
1997	Celie Irene	(geen)	Van Grembergen Marc	Van de Voorde Gilbert	Idem, + Neiryndck Geertrui
1998 - 1999	Celie Irene	(geen)	Van Grembergen Marc	Van de Voorde Gilbert	De Waele Richard (erevoorzitter) Baudewijn Kris Creve Aloïis van den Boom An Kinget Jozef De Mol Evarist Neiryndck Geertrui (***) D'hondt Marleen Everaert Lut Ryckaert Brigitte Tacq Linda
2000	Everaert Lut	(geen)	Detemmerman Mario	Van de Voorde Gilbert	Celie Irene (erevoorzitter) Baudewijn Kris Creve Aloïis van den Boom An Ryckaert Brigitte

Jaar	Yoozitter	Ondervoorzitter	Secretaris	Penningmeester	Andere bestuursleden
2000					De Mol Evarist Tacq Linda D'hondt Marleen Kinget Jozef Van Grembergen Marc
2001	Everaert Lut	(geen)	Detemmerman Mario	Van de Voorde Gilbert	Celie Irene (erevoorzitter) Baudewijn Kris Creve Aloïs De Mol Evarist D'hondt Marleen Ryckaert Brigitte Seyssens Edmond Tacq Linda van den Boom An Van Grembergen Marc
2002	Everaert Lut	(geen)	Detemmerman Mario	Van de Voorde Gilbert	Idem
2003	Everaert Lut	(geen)	Detemmerman Mario	Van de Voorde Gilbert	Idem + De Wispelaere Annick
2004	Everaert Lut	(geen)	Detemmerman Mario	Van de Voorde Gilbert	Celie Irene (erevoorzitter) Baudewijn Kris

Jaar	Voorzitter	Ondervoorzitter	Secretaris	Penningmeester	Andere bestuursleden
2004					Creve Alois D'hondt Marleen De Mol Evarist De Wispelaere Annick Ryckaert Brigitte Seyssens Edmond van den Boom An Van Grembergen Marc
2005	Everaert Lut	(geen)	Detemmerman Mario	Van de Voorde Gilbert	Celie Irene (erevoorzitter) Baudewijn Kris Creve Alois De Graeve Ann D'hondt Marleen De Mol Evarist De Wispelaere Annick Leroux Willy Ryckaert Brigitte Seyssens Edmond van den Boom An Van Grembergen Marc
2006	Everaert Lut	(geen)	Detemmerman Mario	Van de Voorde Gilbert	Celie Irene (erevoorzitter) Baudewijn Kris Creve Alois

Jaar	Voorzitter	Ondervoorziter	Secretaris	Penningmeester	Andere bestuursleden
2006					De Graeve Ann D'hondt Marleen De Mol Evarist Leroux Willy Ryckaert Brigitte Seyssens Edmond van den Boom An Van Grembergen Marc
2007	Everaert Lut	(geen)	Detemmerman Mario	Van de Voorde Gilbert	Celie Irene (erevoorzitter) Baudewijn Kris D'hondt Marleen De Mol Evarist Leroux Willy Ryckaert Brigitte Seyssens Edmond van den Boom An Van Grembergen Marc

(*) Niet vermeld op officieel verslag, wel op handgeschreven tekst op rugzijde van een brief van het hoofdbestuur Df gedateerd 1973.

(**) Niet vermeld op officiële lijst (computerlijst), is met de hand bijgeschreven.

(***) Vermeld op de officiële lijst van 1998, doch al met de hand doorstreept; niet meer vermeld in 1999.

Bijlage 4: Df Sint-Kruis-Winkel: evolutie van het ledenaantal

<u>Jaar</u>	<u>Aantal leden</u>		
1930	60 (*)	1960	-
1931	-	1961	-
1932	57	1962	-
1933	45	1963	16
1934	47	1964	19
1935	43	1965-1980	(**)
1936	39	1981	14
1937	63	1982	13
1938	57	1983	13
1939	71	1984	12
1940	69	1985	13
1941	64	1986	13
1942	64	1987	-
1943	-	1988	-
1944	-	1989	12
1945	56		
1946	-		
1947	43		
1948	38		
1949	-		
1950	-		
1951	24		
1952	35		
1953	39		
1954	38		
1955	34		
1956	-		
1957	-		
1958	20 of 22		
1959	-		

(*) Volgens het stichtingsverslag. Het jaarverslag 1930 vermeldt er 90, doch dit lijkt ons fout.

(**) Geen nauwkeurig aantal bekend, maar het was lager dan 25

Bijlage 5: Df Sint-Kruis-Winkel: evolutie van het bestuur

<u>Jaar</u>	<u>Voorzitter</u>	<u>Ondervoorzitter</u>	<u>Secretaris</u>	<u>Penningmeester</u>	<u>Andere bestuursleden</u>
1930 (*)	't Kindt Leon	Van Hecke Jozef	De Paepe J.	De Paepe J.	De Bruycker Fl. (erevoorzitter) Van Poucke C. De Wulf Edm. Cornelis Victor
1930 (**)	De Paepe Jan	Van Hecke René	De Paepe Valeer	De Paepe Valeer	De Bruycker Florimond (erevrz.) Cornelis Victor 't Kindt Leon (onleesbaar, vermoedelijk Van Poucke Cyriel)
1931	?	?	?	?	?
1932-1933	De Paepe Jan	(geen)	Van Poucke Cyriel	Van Poucke Cyriel	De Bruycker Florimond (erevrz.) 't Kindt Leon Cornelis Victor
1934-1935	De Bruycker Florimond		(geen)	Van Poucke Cyriel	Van Poucke Cyriel Cornelis Victor 't Kindt Leon

<u>Jaar</u>	<u>Voorzitter</u>	<u>Ondervoorzitter</u>	<u>Secretaris</u>	<u>Penningmeester</u>	<u>Andere bestuursleden</u>
1936	De Bruycker Florimond	Van Petegem Eduard	Van Poucke Cyriel	Van Poucke Cyriel	E.H. Herpelinck Marcel (erevrz.) Van de Velde Serafien Van Verdegem Gerard Buyle Gerard Ryckaert René
1937	De Bruycker Florimond	Van Petegem Eduard	Van Poucke Cyriel	Van Poucke Cyriel	E.H. Herpelinck Marcel (erevrz.) 't Kindt Leon (***) Cornelis Victor (***) Van Verdegem Gerard Genbrugge Louis Ryckaert René Buyle Gerard
1938-1939	De Bruycker Florimond	Van Petegem Eduard	Van Poucke Cyriel	Van Poucke Cyriel	E.H. Herpelinck Marcel (erevrz.) Van de Velde Serafien (***) Buyle Gerard Van Verdegem Gerard 't Kindt Leon Cornelis Victor Ryckaert René Genbrugge Louis Daeninck Michel

Jaar	Yoozitter	Ondervoozitter	Secretaris	Penningmeester	Andere bestuursleden
1940	De Bruycker Florimond	Van Petegem Edward (*****)	Van Poucke Cyriel	Van Poucke Cyriel	Idem als boven, doch zonder Buyle Gerard
1941	De Bruycker Florimond	Van Petegem Edward	Van Poucke Cyriel	Van Poucke Cyriel	E.H. Herpelinck Marcel (erevrz.) 't Kindt Leon Daeninck Michel Ryckaert René Van de Velde Serafien Van Verdegem Gerard Genbrugge Louis Cornelis Victor
1942	De Bruycker Florimond	Van Petegem Edward	Van Poucke Cyriel	Van Poucke Cyriel	E.H. Herpelinck Marcel (erevrz.) 't Kindt Leon Daeninck Michel Van de Velde Serafien Van Verdegem Gerard Cornelis Victor
1943-1944	?	?	?	?	?
1945	De Bruycker Florimond	Van Peteghem Edward	De Bruycker Leopold (*)	De Bruycker Leopold	E.H. Herpelinck Marcel (erevrz.)

<u>Jaar</u>	<u>Voorzitter</u>	<u>Ondervoorziter</u>	<u>Secretaris</u>	<u>Penningmeester</u>	<u>Andere bestuursleden</u>
1945					't Kindt Leon Daeninck Michel Genbrugge Louis (***) Cornelis Victor Van Verdegem Gerard
1946-1950	?	?	?	?	?
1951	Haverbeke Jozef	Van Petegem Eduard	E.H. Van de Vijver Piet	Inghels Alfons	De Bruycker Florimond (erevrz.) Cornelis Victor Baudts Marcel (6*) Goossens Maurits
1952	Haverbeke Jozef	Van Petegem Eduard	Inghels Alfons	Inghels Alfons	De Bruycker Florimond (erevrz.) E.H. Van de Vijver Petrus E.H. Van Poelvoorde Hilaire Cornelis Victor Genbrugge Louis Baudts Marcel Goossens Maurits Van de Velde Willy
1953	Haverbeke	Van Petegem	Inghels Alfons	Inghels Alfons	idem als boven, doch zonder Van de Velde Willy (7*)

Jaar	Voorzitter	Ondervoorzitter	Secretaris	Penningmeester	Andere bestuursleden
1954	Haverbeke Jozef	Van Petegem Eduard	E.H. Van de Vijver Petrus	E.H. Van de Vijver Petrus	De Bruycker Florimond (erevrz.) E.H. Van Poelvoorde Hilaire Cornelis Victor Genbrugge Louis Goossens Maurits
1955	Haverbeke Jozef	(geen)	E.H. Van de Vijver Petrus	E.H. Van de Vijver Petrus	De Bruycker Florimond (erevrz.) Van Petegem Eduard E.H. Van Poelvoorde Hilaire Cornelis Victor Goossens Maurits Van de Velde Willy
1956-1966	?	?	?	?	?
1967	Haverbeke Jozef	(geen)	Van Poucke Cyriel	Van Poucke Cyriel	E.H. Notte Marcel Van de Steene Jozef Van de Voorde Roger Van Kenhove Etienne Goossens Maurits
1968-1975	?	?	?	?	?

Jaar	Voorzitter	Ondervoorzitter	Secretaris	Penningmeester	Andere bestuursleden
1976	Haverbeke Jozef	(geen)	Van Poucke Cyriel	Van Poucke Cyriel	Van de Voorde Roger Van de Steene Jozef
1977-1982	?	?	?	?	?
1983-1985	Haverbeke Jozef	(geen)	Van Poucke Cyriel	Van Poucke Cyriel	Van de Voorde Roger Van de Steene Jozef
1986-1989	(geen)	(geen)	Van Poucke Cyriel	Van Poucke Cyriel	Van de Steene Jozef
18 11 1989	Officiële ontbinding van de afdeling Sint-Kruis-Winkel				

(*) Volgens het stichtingsverslag.

(**) Volgens het verslag over het dienstjaar 1930.

(***) Komt op het vorige dienstverslag jaar niet voor. Vergeten?

(****) In de verslagen komen beide spellingswijzen van de voornaam voor: Eduard en Edward.

(5*) Met de vermelding 'tijdelijk'.

(6*) Aan hem werden ook de boeken toegestuurd.

(7*) De boeken werden nu aan E.H. Van de Vyver toegestuurd.

Bijlage 6: Herkomst van de foto's

- 1, 2: copyright Davidsfonds
- 3: Caroline De Paepe
- 4, 18: Arthur De Bruycker
- 5,6: Irene Celie
- 7 : Annemie Scheire
- 8, 9, 15, 16, 19, 21, 22, 24, 26, 28: archief lokale Df-afdeling Wachtebeke
- 10: lokale afdeling Df-afdeling Wachtebeke
- 11, 12, 13: archief auteur
- 14: vermoedelijk getekend door Oscar Galens
- 17: Jozef Van De Steene
- 20, 27: Richard De Waele
- 23, 31, 33, 34: (niet achterhaald)
- 25, 32, 35, 36, 37: Lut Everaert
- 29, 30: Richard De Vliegheer
- 38, 39, 40, 41, 42, 43: Willy Leroux